

LA ȚĂRM DE APE

SARAH ORNE JEWETT

LA ŢĂRM DE APE

Traducere, prefaţă, cronologie şi note
RODICA MIHĂILĂ

EDITURA SPORT-TURISM

Bucureşti, 1989

PREFAȚA

Afirmarea talentului creator al scriitoarei Sarah Orne Jewett are loc în amurgul unei strălucite și îndelungate perioade în care Noua Anglie, acest recunoscut leagăn al culturii și spiritualității americane, deținuse supremația vieții intelectuale și literare a întregii țări. Din păcate, în 1877, cînd Jewett publică, repurtînd un incontestabil succes, prima sa carte, Deephaven, *Hawthorne murise deja de treisprezece ani, Thoreau de cincisprezece, longevivul Bryant avea să se stingă și el din viață un an mai tîrziu, Emerson, Whittier, Longfellow, Holmes și Lowell, deși încununați de o impresionantă reputație, produseseră cu toții acele opere cărora își datorau renumele, aflîndu-se acum într-un declin mai mult sau mai puțin vădit al creativității, iar Emily Dickinson, închisă din propria-i voință în spatele zidurilor casei sale din Amherst, stătea înconjurată de tăcere, lăsînd ca lumea să-i descopere geniul de-abia după moarte, cînd veacul însuși își trăia ultimele clipe.*

Acest „amurg" literar al Noii Anglii coincide și este accelerat — sau poate că în bună parte chiar generat — de marile mutații petrecute în America în urma Războiului Civil (1861—1865). Afirmația pare paradoxală, căci, în special pentru Nordul victorios, aceste mutații au însemnat o a doua entuziastă și promițătoare descoperire a Americii, descoperirea unui vast teritoriu făcut accesibil prin dezvoltarea fără precedent a mijloacelor de comunicație, precum și descoperirea unui imens potențial economic asigurat de rapida industrializare a Nordului pe baza resurselor naturale și de muncă furnizate prin extinderea națiunii la scara continentului. Nu este însă mai puțin adevărat că aceste mutații au provocat drastice modificări, cu efecte nu întotdeauna salutare, atît în peisajul geografic al țării cît și în cel al existenței de fiecare zi a oamenilor. Elementele semnificative ale peisajului nu mai sînt acum fermele sau plantațiile, micile comunități rurale ținînd de o societate agrară, ci marile orașe în continuă dezvoltare, care atrag mase mari ale populației din*

---

* Spiller, Thorp, Johnson, Canby, Ludwig, Gibson, ed. *Literary History of the United States*, MacMillan Publishing Co., Inc., New York, 1974, p. 789.

mediul rural producînd astfel implicit declinul unui ancestral mod de viață și al valorilor create de acesta.

În cazul Noii Anglii, unde în majoritatea statelor predominante erau comunitățile de tip rural, războiul a desăvîrșit un declin început de fapt încă din 1807, cînd embargoul de un an, interzicînd orice formă de comerț cu alte țări, și prelungit mai apoi numai în privința comerțului cu Anglia și Franța, s-a dovedit a avea efecte dezastruoase asupra unei economii a cărei prosperitate se datora aproape exclusiv comerțului maritim și construcțiilor de nave. Pe plan literar, aici, ca și în alte regiuni ale țării, cum ar fi Vestul, Vestul Mijlociu și Sudul, timp de aproape trei decenii după război, procesul complex de formare a unei noi conștiințe modelate de idealul noii unități, dar bîntuită încă de copleșitoarea prezență a trecutului, va genera o adevărată mișcare literară, denumită sugestiv local color *(culoare locală), care, dînd glas nevoii de cunoaștere reciprocă și entuziasmului americanilor pentru întinderea și varietatea țării lor, dar și nostalgiei pentru niște valori ale vieții iremediabil pierdute, într-o mai mult sau mai puțin fericită îmbinare de realism și patos romantic, va reînvia specificul local în tot ce are el mai pitoresc și mai nostalgic.* *

În Noua Anglie, care își trăia în mai toate privințele amurgul strălucirii de odinioară, nostalgia trecutului devine și mai acută, ceea ce ar putea constitui o explicație a faptului că aici, exceptîndu-l pe Edward Hale, coloriștii locali sînt în exclusivitate femei. Cu o sensibilitate și o vocație a amintirilor tipic feminine, avînd drept precursoare pe Harriet Beecher Stowe și Rose Terry Cooke, o întreagă pleiadă de scriitoare, cum ar fi Louisa May Alcott, Elizabeth Stuart Phelps Ward, Helen Hunt Jackson, Celia Thaxter, Mary Catherwood, Mary Wilkins Freeman și Sarah Orne Jewett, majoritatea date astăzi uitării, se întrec în a idealiza culoarea, parfumul și ritmul vremurilor apuse. Printre ele, Sarah Orne Jewett reprezintă aproape unica și incontestabil marea excepție.

Împărtășind destinul tuturor micilor porturi înfloritoare, care împodobiseră cîndva țărmurile Noii Anglii, orășelul South Berwick din statul Maine, unde s-a născut și a trăit întreaga viață Sarah Orne Jewett, cunoaște și el experiența amară a declinului lent, a paraginii și degradării. În Maine existau o mulțime de asemenea orășele, fiindcă aici relieful nu a încurajat nici pînă în ziua de astăzi dezvoltarea marilor centre urbane. O salbă de insulițe înșirate

---

* Printre coloriștii locali din Vest și Vestul Mijlociu se cuvin menționați : Bret Harte, considerat întemeietorul culorii locale, Mark Twain, Ambroise Bierce, Edward Eggleston, Hamlin Garland, John Milton Hay și Joaquin Miller, iar printre cei din Sud : James Lane Allen, George Cable, Kate Chopin, Charles Waddell Chesnutt, Joel Chandler Harris, Mary Noilles Murfree și Thomas Nelson Page.

de-a lungul coastei cînd împădurită, cînd aridă și mlăștinoasă, numeroase lacuri și mari întinderi de pădure coborînd spre țărm dinspre vestul dominat de prelungirile munților Apalași au favorizat aici, cu precădere, fie consolidarea pe coastă sau în apropierea ei a unor puternice comunități rurale, numite în Noua Anglie towns (orășele), *fie existența unor ferme izolate, răzlețite în interiorul ținutului. Generalizarea fenomenului de lentă dar ireversibilă deteriorare a calității vieții în toate aceste așezări a determinat-o fără îndoială pe Sarah Orne Jewett să recurgă încă din prima ei carte la o localitate imaginară, cu valoare generică, Deephaven, care să nu poată fi identificată ca atare pe harta statului Maine, tocmai pentru a putea esențializa specificul local, proiectîndu-l la scara universului prin trecere din lumea limitată a realului în cea practic nelimitată a ficțiunii, așa cum în procesul desăvîrșirii metodei realiste procedaseră sau vor proceda și alți creatori de geografii imaginare, precum Thomas Hardy cu al său Wessex, William Faulkner cu ținutul Yoknapatawpha, sau Rebreanu cu lumea Pripasului.*

Chiar dacă, așa cum o mărturisește scriitoarea însăși, ideea de a scrie despre oamenii și locurile din Maine i-a fost pentru prima oară sugerată la vîrsta de numai patrusprezece ani de lectura cărții Perla din Insula lui Orr *a scriitoarei Harriet Beecher Stowe, „avangardistă" a culorii locale în Noua Anglie, imperativul interior al creației l-a constituit fără îndoială atașamentul și compasiunea izvorîte din cunoașterea intimă, de o viață, a acestor oameni și locuri ; căci încă din fragedă copilărie ea își va petrece ore întregi ascultînd povestirile depănate de bunicul ei și de prietenii lui, încercați oameni ai mărilor, și va fi nelipsită din brișca tatălui ei, medicul Theodore Jewett, în vizitele pe care acesta le făcea numeroșilor săi pacienți răspîndiți prin fermele din împrejurimile orășelului Berwick. În esență, această lume descoperită cu un ascuțit spirit de observație încă din copilărie, lumea primei sale cărți, va rămîne cu foarte puține abateri universul celor cinci așa-zise romane* (Deephaven, Medicul de țară, Insula mlăștinoasă, Țara brazilor înalți și Iubitul loialist) *și mai bine de o sută de nuvele, schițe și povestiri scrise de Sarah Orne Jewett în strădania ei mărturisită de a face cunoscute lumii „viețile simple și nobile" ale oamenilor de la țară și de „a explica unul altuia trecutul și prezentul".* *

Deși considerat de către unii critici drept roman, Deephaven, *ca de altfel și pendantul său* Țara brazilor înalți *(1896), produsul deplinei maturități creatoare, este mai degrabă o colecție de schițe și*

* Afirmații extrase din *Sarah Orne Jewett Letters*, ed. Richard Cary, Watterville, Maine : Colby College Press, 1956, pp. 19—20 și din Prefața autoarei la ediția din 1893 a cărții *Deephaven* în *Deephaven and Other Stories*, ed. Richard Cary, College and University Press, New Haven, Conn., 1966, p. 34.

povestiri, majoritatea apărute în „Atlantic Monthly" *începînd încă din anul 1873 şi reunite cinci ani mai tîrziu într-o singură carte la sfatul lui Howells, pe atunci redactor la această revistă. Procedeul nu era cîtuşi de puţin neobişnuit în epocă. Un alt prieten al lui Howells, scriitorul Henry James de pildă, îl folosise cu doi ani înainte în volumul intitulat* Schiţe transatlantice *(1875) şi în următorii treizeci de ani va continua să-l folosească în alte patru volume despre America, Italia şi Anglia, alcătuite pe baza notelor şi eseurilor sale de călătorie publicate în diferite reviste.* Pe de altă parte, Sarah Orne Jewett va adopta procedeul, fiindcă, la fel ca toţi coloriştii locali, ea va prefera genul scurt, de la eseu şi schiţă la povestire şi nuvelă, urmărind, asemenea lui Poe, crearea unui* singular effect (efect unic) *asupra cititorului şi ştiindu-se, după cum o mărturisea adesea, „lipsită de talent dramatic"* **.

Cu toate acestea, Deephaven *nu este, aşa cum s-ar putea suspecta, o simplă colecţie de schiţe sau povestiri puse cap la cap, ci un tot unitar cu o mobilitate a structurii amintind de picaresc, care permite ca părţile să se subsumeze întregului în condiţiile păstrării unei integrităţi cvasi-totale.*

La nivel de suprafaţă, unitatea pare precară şi arbitrară, impusă din afară cu mijloace convenţionale şi relativ rudimentare, ceea ce, aparent, leagă cele treisprezece schiţe şi povestiri constituite în capitole fiind prezenţa naratoarei Helen Denis şi a prietenei acesteia, Kate Lancaster, două tinere aristocrate din Boston, care hotărăsc să petreacă o vară în mediul rustic, la Deephaven, unde mătuşa lui Kate, răposata domnişoară Katharine Brandon, lăsase moştenire familiei Lancaster vechea şi impunătoarea ei casă. În cadrul creat de simetria începutului şi sfîrşitului (sosirea şi plecarea din Deephaven) nuanţele specificului local se dezvăluie treptat în particularităţile peisajului, în tradiţii şi obiceiuri, în temperamentul, comportamentul şi limbajul oamenilor pe care curiozitatea neobosită, disponibilitatea afectivă şi darul celor două fete de a-i face pe alţii să se destăinuiască le explorează cu orice prilej, evocîndu-le sugestiv şi cu acurateţe pe un ton din care nu lipsesc nostalgia şi compasiunea.

Locul, oamenii şi timpul *formează cele trei coordonate majore ale lumii Deephavenului, cu atît mai importante cu cît vor rămîne constante ale universului operei lui Sarah Orne Jewett, după cum îşi propune să ilustreze şi prezentul volum adresat cititorului român, care, pe lîngă* Deephaven, *include încă cinci schiţe, povestiri şi nuvele, selectate special în acest scop de pe întreg parcursul creaţiei. Locurile, fie că e vorba de mici porturi pradă paraginii, cum ar fi Deep-*

* *Portrete de locuri* (1883), *Ore petrecute în Anglia* (1905), *Peisajul american* (1907) şi *Ore petrecute în Italia* (1909).

** Sarah Orne Jewett, *Letters*, Op. cit., p. 28.

haven sau Dunnet Landing, de o insulă pustie, ca cea locuită de soţii Kew, paznicii farului, sau de gospodării şi ferme stranii pierdute pe coasta bolovănoasă a unui deal (Dna Bonny), *la ţărmul stîncos al unui golfuleţ* (În umbră), *pe întinderea pustie a mlaştinilor sărate* (Încăperea cu peisajul de odinioară) *sau în inima pădurii* (Mătuşa Cynthy Dallett), *sînt toate locuri izolate, ocolite de căi ferate şi şosele, departe de marile oraşe şi de cuceririle progresului, colţişoare uitate de lume, unde viaţa se stinge lent în sărăcie şi decreptitudine, iar oamenii aduc a „supravieţuitori" din alte timpuri.*

Peisajul caracteristic se schimbă după cum protagonistele (două în Deephaven *şi una singură în celelalte schiţe şi povestiri) îşi îndreaptă privirile şi paşii spre mare sau, dimpotrivă, spre dealurile din interiorul ţinutului, dar rareori peisajul va deveni un scop în sine. De obicei, itinerarele naratoarelor sînt întîmplătoare, dictate de simpla plăcere de-a se afla în aer liber şi de dorinţa de a-i cunoaşte cît mai îndeaproape pe oamenii locurilor, pentru a putea scrie „povestea vieţii în aer liber şi a oamenilor de la ţară", aşa cum afirmă Sarah Orne Jewett în prefaţa ei la prima ediţie a cărţii* Deephaven. *De aceea, majoritatea peisajelor devin umanizate, înglobează şi exprimă elementul uman, în sensul că sînt fie „peisaje cu figuri", în care natura serveşte drept cadru sau pretext pentru prezentarea şi caracterizarea unor personaje, fie peisaje care împrumută trăsături umane, subliniind astfel şi pe această cale anumite particularităţi ale umanului.*

Aşadar, natura şi mediul interesează în special din punct de vedere al modului în care se raportează la ele fiinţa umană. Pledînd pentru o reintegrare spontană, intuitivă a omului în fluxul natural al creaţiei, concepţia emersoniană potrivit căreia „natura este o carte ce trebuie citită, o datorie ce trebuie îndeplinită" se combină la Sarah Orne Jewett cu un puternic determinism în virtutea căruia relaţia dintre individ şi mediu acţionează în dublu sens. Dacă marea, elementul predominant al mediului, cu prezenţa ei văzută sau nevăzută determină esenţial existenţa oamenilor, aceştia din urmă îşi lasă amprenta de netăgăduit asupra caselor şi încăperilor, un alt element recurent al mediului. Impunătoarea casă Brandon care domină cu demnitatea ei Deephavenul, încă şi mai impunătoarea casă Hamilton (La ţărm de ape) *bîntuită acum de stafii, ridicată de orgoliul nemăsurat al unui doctor prea mîndru pentru a-şi recunoaşte sărăcia în care se stinge, vechea casă aristocratică a nebunei domnişoare Chauncey, ultima descendentă a unei strălucite familii, care, ca şi casa din* Încăperea cu peisajul de odinioară, *prin straniul sau chiar sinistrul lor şi prin capacitatea de a reflecta şi a împărtăşi destinul locatarilor amintesc de casa Usher din celebra povestire a lui E. A. Poe, casa austeră a familiei Tolland* (Străina), *casa sau mai*

degrabă cocioaba rămasă pustie a nenorocitului care în zadar încercase să scoată dintr-un pămînt secătuit o pîine pentru copilașii lui, cherhanaua unde domnește Danny sau magazia cu relicvele de o viață a căpitanului Sands, mulțimea interioarelor modeste transformate pe nesimțite în mici muzee ale amintirilor, devin toate niște metafore ale celor care le-au locuit sau locuiesc în ele.

Oamenii sînt de fapt predilectul subiect de studiu și inepuizabila sursă de fascinație pentru Sarah Orne Jewett. Așa cum se poate afirma despre ea că este o maestră în arta balzaciană a descrierilor de străzi, case și interioare, apelînd de data aceasta la pictură ca termen de comparație, s-ar putea spune că excelează în arta portretului. Dacă majoritatea schițelor și povestirilor sînt în general studii de portrete individuale sugerînd totuși adevărate tipologii umane, odată intrate în alcătuirea unor cărți ca Deephaven sau Țara brazilor înalți, ele formează o impresionantă frescă a unei societăți-relicvă. Este o societate stranie, unde lipsesc aproape cu desăvîrșire tinerii și copiii, unde mulți mor, dar nimeni nu se naște, unde „parcă toate pendulele... și o dată cu ele toți oamenii înțepeniseră cu ani în urmă" (p. 45), căci în ciuda declinului întregului ținut, ierarhizarea de odinioară se mai păstrează dacă nu în fapt, cel puțin în conștiința oamenilor, straturile sociale rămînînd bine reprezentate și delimitate. Privită prin prismă tipologică, este o societate de tip matriarhal ca atîtea în literatura americană de la „Rip Van Winkle" încoace, o societate unde predomină văduvele și domnișoarele bătrîne și unde tipul de femeie cel mai des întîlnit este femeia energică, pricepută, care știe să se descurce singură, precum doamna Bonny și doamna Kew(Deephaven), Almira Todd (Țara brazilor înalți, Străina) sau Cynthy Dallett (Mătușa Cynthy Dallett).

Deși total dependenți de tenacitatea și simțul practic al femeilor (soții sau adesea surori), bărbații, majoritatea marinari bătrîni și reumatici, încearcă, de cîte ori pot, să scape de sub tutela acestora, creîndu-și o lume a lor, care pentru căpitanul Sands înseamnă o magazie cu vechituri unde doar el e stăpîn, pentru domnul Dick înseamnă cărțile din bibliotecă, iar pentru cei mai mulți, taifasurile zilnice ținute pe cîte un chei părăsit și amintirile depănate cu aceste ocazii.

Mulți dintre cei ce populează universul operei lui Sarah Orne Jewett sînt ființe izolate, oameni care trăiesc uitați în locuri retrase și greu accesibile (dna Bonny, Cynthy Dallett), captivi ai propriilor prejudecăți, ai propriilor coduri etice și morale (Danny, dna Hovey, fiica din Încăperea cu peisajul de odinioară), victime ale bătrîneții și neputinței (bunicul căpitanului Sands, domnul Rill), ale unor tare și excentricități (uriașa din Kentucky, stăpînul casei din Încăperea cu peisajul de odinioară, domnișoara Chauncey) sau ale unei obtuzi-

tăţi colective (doamna Tolland). Drama izolării se consumă în tăcere, dar adevăratele ei dimensiuni se pot ghici din intensitatea ataşamentului pe care, în lipsa oamenilor, aceşti izolaţi îl manifestă faţă de fiinţele necuvîntătoare : doamna Bonny are un cal, Cynthy Dallett un cîine, domnul Rill o pasăre într-o colivie, Danny a avut cîndva o pisică, iar straniul stăpîn al casei din Încăperea cu peisajul de odinioară *a îndrăgit dintotdeauna caii.*

Subliniind strînsa comuniune dintre om şi natură, metafora animalieră este adesea folosită drept mijloc de caracterizare a personajelor : pe bătrînii marinari „îi poţi vedea în fiecare dimineaţă frumoasă stînd la soare ca ţestoasele pe unul din cheiuri" (p. 57), căpitanul Lant, satisfăcut că are în faţa cui să-şi dea importanţă, „lua tot mai mult înfăţişarea unui vrăbioi englez, bărîn şi îndestulat şi ciripea din ce în ce mai iute" (p. 59), „o biată văduvă... cu boneta mare, neagră şi cu vălul ei patetic, cernit, aducea cu un gîndac negru, subţire" (p. 55). Portretele nu sînt decît rareori schiţate, ca în acest ultim exemplu ; de obicei, ele reprezintă adevărate studii la realizarea cărora se întrebuinţează o paletă largă de mijloace şi tocmai de aceea în foarte multe cazuri numele personajului care formează subiectul portretului apare menţionat în titlul respectivului capitol, schiţă sau povestire, cum se întîmplă cu şapte din cele treisprezece capitole ale cărţii Deephaven.

În ciuda acestui număr mare de portrete bine individualizate, Sarah Orne Jewett reuşeşte să creeze o ,,continuitate a lumii sale" * *atît pe orizontală, în planul prezentului, prin stabilirea de tipologii umane şi prin realizarea unităţii de cadru, atmosferă, limbaj, tradiţii şi obiceiuri, cît şi pe verticală, în planul relaţiei dintre prezent şi trecut, pe baza procedeului utilizat în construirea prezentului. Într-o manieră tipic americană, care aminteşte de Emerson şi Whitman, dar şi de Emily Dickinson sau chiar de Robert Frost, scriitoarea construieşte imaginea prezentului aplecîndu-se asupra fiinţelor, lucrurilor şi gesturilor mărunte, aparent lipsite de importanţă, numai că o face nu atît din dorinţa de a descoperi în ele miracolul existenţei, cît mai degrabă pe acela al trecutului. Într-o viziune de data aceasta total străină tradiţiei Emerson-Whitman, prezentul construit de ea nu conţine nici un germen al viitorului : el reprezintă moartea lentă a trecutului şi prin însuşi contrastul faţă de acesta, un termen ideal de comparaţie. Refuzul de a creşte al celor două protagoniste din* Deephaven *sau acela al domnişoarei Esther Porley* (Oaspetele domnişoarei Esther) *de a-şi asuma responsabilităţile vîrstei nu dovedeşte, ca în cazul lui Rip Van Winkle, atitudinea ambivalentă a americanilor faţă de trecerea timpului, cu explicaţii care*

---

* Richard Cary, *Sarah Orne Jewett*, Twayne Publishers, Inc., New York, 1962, p. 41.

trebuie căutate în chiar circumstanţele formării poporului american, ci refuzul Noii Anglii de a se desprinde de un trecut care îi conferise ei, înaintea restului Americii, o strălucită identitate.

Mitul trecutului nu este reconstruit de Sarah Orne Jewett cu mijloace exclusiv romantice, aşa cum procedează în opinia lui Jay Martin * *majoritatea coloriştilor locali, ci cu mijloace predominant realiste, deoarece singura ei cale de a reconstrui trecutul este prin intermediul prezentului pe care îl descoperă la fiecare pas cu un ascuţit simţ al detaliului semnificativ şi fără nici o intenţie de idealizare. Descrierile caselor, ale interioarelor, ale vestimentaţiei şi gesticii ţin toate de arta pe care scriitoarea, aşa cum o mărturisea ea însăşi,* ** *a învăţat-o de la Jane Austin şi George Eliot, de la Balzac, Flaubert şi Zola, de la Tolstoi şi Turgheniev şi nu mai puţin de la compatrioţii ei Howells şi James. Imaginea prezentului se întregeşte din observaţiile furnizate de un narator sau un protagonist în permanentă căutare de prilejuri, care să-i faciliteze investigarea realului — fie că e vorba de plimbări şi excursii, deplasări în alte localităţi, plimbări cu barca pe mare sau pe apele fluviului Piscataqua, vizite la diverse cunoştinţe. Deşi se vrea observator neutru, naratorul este de fapt în majoritatea cazurilor un „turist sentimental", cum se autointitula Henry James în* Ore petrecute în Anglia *şi nu întîmplător, în* Încăperea cu peisajul de odinioară, *printre lucrurile care o însoţesc pe naratoare în călătoria ei se află şi cartea lui Sterne,* O călătorie sentimentală.

Tentaţia de idealizare a trecutului este atît de puternică, încît în absenţa talentului dramatic, pentru a menţine iluzia obiectivivităţii în condiţiile în care descrierea şi povestirea sînt cele două forme predilecte ale artei sale narative, scriitoarea evocă trecutul fie cu ajutorul simbolurilor, cum ar fi de pildă tabloul reprezentînd peisajul de odinioară, fie prin introducerea unor naratori intermediari, unul sau chiar doi la număr, ceea ce face ca naraţiunea să ia de multe ori forma de povestire în cadrul altei povestiri ş.a.m.d. (cum se întîmplă în Străina). *Patosul şi eventualele efuziuni romantice din vocea naratoarei sau chiar din vocea auctorială, precum şi situaţiile care ameninţă să devină melodramatice sînt frecvent atenuate de utilizarea discretă a umorului şi ironiei uşoare ; într-un peisaj romantic convenţional cu razele lunii poleind întinderea apelor, astrul nopţii nu mai inspiră idile, aşa cum ar fi de aşteptat, ci indică marinarilor timpul probabil, iar pescarilor, nopţile propice pescuitului ; în ciuda importanţei care şi-o dau, unii căpitani „obţinuseră titlul prin brevet cînd ajunseseră la vîrsta cuvenită" (p. 57) ;*

* Jay Martin, *Harvest of Change: American Literature (1865—1914)*, Prentice-Hall, Inc., New Jersey, 1967, p. 25.

** Vezi John Eldridge Frost, *Sarah Orne Jewett*, Kittery Point, Maine, 1960.

ambiguitățile gramaticii și lexicului englez exploatate cu efect comic colorează sau scot din banal o întreagă povestire.

Strădaniile constante de perfecționare a metodei realiste și a tehnicii narative în așa fel încît acestea să exercite un permanent control asupra viziunii uneori nostalgice și idilice o distanțează net pe Sarah Orne Jewett de majoritatea contemporanilor ei interesați în redarea culorii locale. Dar nu numai asta. Spre deosebire de majoritatea coloriștilor locali atrași mai degrabă de particular și excentric, ea folosește particularul nu ca pe un scop în sine, ci pentru a exprima în și prin particular generalul ; căci atît portretele individuale cît și scenele colective, ca de pildă slujba de duminică sau înmormîntările, circul de la Denby, cuvîntarea despre „Elementele adevăratului curaj", ritualul vizitelor și al nelipsitului ceai, tradițiile, obiceiurile și superstițiile locale, trimit toate dincolo de ele la bogăția etosului micilor comunități rurale din Maine, păstrătoare ale unor autentice valori etice și morale, și de aici mai departe, la ceea ce este universal în amurgul oricărei existențe. Permanența mării, mersul imperturbabil al anotimpurilor, calitatea elementară a momentelor existențiale, acel ritm ancestral al curgerii vieții surprins în legătura firească și indisolubilă dintre om și natură țin toate de o viziune organică avînd în centrul ei o ontologie puternic marcată de mediu și ereditate, dar și social și etnic, în care însă particularul tinde către universal și istoricitatea se transcende în eternitate. Cu o naturalețe, o prospețime și o sinceritate a tonului și a simțirii rar întîlnite, Sarah Orne Jewett a lăsat lumii nu numai o imagine unică a Noii Anglii, ci și o sinteză, o esențializare de atitudini fundamentale, primare, care surprind ceea ce este specific și peren în curgerea ireversibilă a timpului. Nu în zadar Willa Cather, scriitoarea atît de îndatorată artei lui Jewett, o așeza, alături de Hawthorne și Twaine, printre cei trei scriitori americani care, după părerea sa, vor dăinui peste veacuri ; Van Wyck Brooks afirma despre ea că „de la Hawthorne încoace nimeni nu a zugrăvit această lume a Noii Anglii cu atîta desăvîrșită prospețime a simțirii", iar Henry James o numea : „maestra unei arte a ficțiunii cu totul proprie" — „o artă care ascunde artă". *

Rodica Mihăilă

---

* Van Wyck Brooks, *New England : Indian Summer 1865—1915*, Houghton Mifflin Company, Boston, 1940, p. 353 ; Henry James citat de Richard Cary, *Sarah Orne Jewett*, op. cit., p. 29 ; Cleanth Brooks, R. W. B. Lewis, Robert Penn Warren, *American Literature : The Makers and the Making*, St. Martin's Press, New York, 1973, p. 1579.

[illegible]

Rodica Mihăilă

[illegible] Van Wyck Brooks, New England: Indian Summer [illegible] Houghton Mifflin Company, Boston, 1940, p. 353; Henry James [illegible] Sarah Orne Jewett [illegible] Warren, American Literature: The Makers and the Making, St. Martin's [illegible]

CRONOLOGIE

1849 — Sarah Orne Jewett se naşte la 3 septembrie în South Berwick, statul Maine, într-o familie cu vechi tradiţii de navigatori, medici şi negustori. Bunicul dinspre tată, Theodore Furber Jewett, fusese marinar, apoi căpitan şi proprietar de vase, pentru ca spre sfîrşitul vieţii să deschidă în Berwick un magazin universal, unde micuţa Sarah îşi va petrece ore întregi ascultînd povestirile depănate de bătrînul căpitan şi de amicii lui. Om deosebit de activ şi inteligent, mare iubitor al cărţilor, bunicul dinspre mamă, William Perry din Exeter, statul New Hampshire, absolvent al Şcolii de Medicină de la Harvard, s-a dedicat carierei medicale, pe care o va urma şi ginerele său Theodore Herman Jewett, tatăl scriitoarei, autor a numeroase articole în reviste de specialitate, profesor de medicină la Bowdoin, dar şi devotat medic curant.

1855 — Frecventează sporadic şcoala elementară a d-rei Raynes. Din cauza
1860 stării precare a sănătăţii îşi petrece o mare parte a timpului în aer liber, însoţindu-şi tatăl în vizitele făcute numeroşilor săi pacienţi din mediul rural.

1861 — Se înscrie la Berwick Academy, o veche şcoală particulară, ale cărei cursuri le frecventează la fel de sporadic timp de patru ani, baza educaţiei sale rămînînd studiul individual şi lecturile făcute sub îndrumarea tatălui ei.

1863 — Citeşte cartea scriitoarei Harriet Beecher Stowe *The Pearl of Orr's Island (Perla din Insula lui Orr)*, o carte despre oamenii şi locurile de pe coasta de est a statului Maine, cunoscute atît de bine de Sarah însuşi.

1865 — Absolvă Berwick Academy, urmînd ca de aici înainte să-şi completeze studiile prin lecturi asidue şi implicare în viaţa literară a timpului.

1868 — Face numeroase vizite la Boston şi New York şi petrece cîteva luni la Cincinnati în casa unchiului ei. Publică totodată sub pseudonim o primă povestire *Jenny Garrow's Lovers (Iubiţii lui Jenny Garrow)*. Pseudonimele mai des folosite la începutul carierei sale au fost : A. C. Eliot, Alice Eliot şi Sarah O. Sweet.

1869 — În numărul din decembrie al prestigioasei reviste literare *Atlantic Monthly*, William Dean Howells, pe atunci asistent al cunoscutului editor James T. Fields, îi publică nuvela *Mr. Bruce (Dl Bruce)*, aducînd-o astfel în atenţia cititorilor din întreaga ţară.

1870 — Începînd cu acest an, schiţele şi povestirile sale apar tot mai des în periodice, precum *Riverside Magazine*, *The Independent*, *St. Nicholas*, *Atlantic Monthly*, *Harper's Weekly* şi *Scribner's Monthly*. De asemenea, îşi lărgeşte cercul de cunoştinţe în lumea literară cu editori ca Horace E. Scudder, Thomas Bailey Aldrich şi Henry M.

Alden, cu poeţi şi scriitori, cum ar fi Lowell, Whittier, Holmes, Stowe, iar mai tîrziu Emerson, Longfellow şi Cather.

1873 — În septembrie apare în *Atlantic Monthly* povestirea *The Shore House* (*Casa de la ţărm*), care va constitui prima parte a cărţii *Deephaven*. Alte capitole ale viitoarei cărţi apărute ulterior în aceeaşi revistă sînt „Deephaven Cronies" („Bătrinele din Deephaven", septembrie 1875) şi „Deephaven Excursions" („Excursii la Deephaven", septembrie 1876).

1875 — Călătorii la Philadelphia, Chicago şi în statul Wisconsin.

1877 — Urmînd sfatul lui Howells, foloseşte materialul publicat în *Atlantic Monthly* în perioada 1873—1875 pentru a publica prima ei carte despre oamenii şi locurile de pe coasta estică a statului Maine, căreia îi dă drept titlu numele unei localităţi imaginare : *Deephaven*.

1878 — Se stinge din viaţă tatăl ei, pentru care simţise o profundă dragoste şi recunoştinţă. Publică *Play-Days : A Book of Stories for Children* (*Zile de joacă : O carte cu poveşti pentru copii*).

1879 — Publică volumul *Old Friends and New* (*Prieteni vechi şi noi*).

1880 — Începe prietenia de o viaţă cu Annie Fields, soţia editorului James T. Fields, femeie deosebit de cultivată, cu 15 ani mai în vîrstă ca ea, în a cărei casă din Boston îşi va petrece de acum înainte toate iernile, în timp ce o bună parte a verilor le va petrece în casa acesteia din Manchester-by-the-Sea, pe ţărmul nordic al statului Maine.

1881 — Apare volumul *Country By-Ways* (*Drumuri de ţară*) dedicat tatălui ei. În urma morţii lui James Fields, prietenia cu văduva acestuia devine şi mai strînsă. Publică schiţa *River Driftwood* (*La ţărm de ape*).

1882 — Prima din cele patru călătorii în Europa împreună cu Annie Fields. Vizitează Anglia, Irlanda, Norvegia, Belgia, Italia, Franţa şi Elveţia. Printre personalităţile proeminente ale vieţii literare îi întîlneşte pe Tennyson, Charles Reade şi Christina Rossetti.

1884 — Apare romanul *A Country Doctor* (*Un medic de ţară*), o biografie romanţată a tatălui ei, în care se reprezintă pe sine în eroina principală, Nan Prince şi volumul de povestiri *The Mate of the Daylight and Friends Ashore* (*Companionul zilei şi prietenii de la ţărm*).

1885 — Publică un alt roman, *A Marsh Island* (*O insulă mlăştinoasă*), povestea dragostei dintre un pictor bogat şi fiica unui fermier sărac din Noua Anglie.

1886 — Colecţia de povestiri *A White Heron and Other Stories* (*Stîrcul alb şi alte povestiri*), care include două dintre cele mai apreciate povestiri ale scriitoarei : *Stîrcul alb* şi *Doamnele din Dulham*.

1887 — Publică povestirea *The Landscape Chamber* (*Încăperea cu peisajul de odinioară*) precum şi *The Story of the Normans* (*Povestea normanzilor*), pe care o dedică bunicului ei dinspre mamă, dr. William Perry.

1888 — Împreună cu Annie Fields îşi petrece vacanţa în Florida, la St. Augustine, strîngînd material pentru cîteva povestiri a căror acţiune va fi plasată în sud. Publică volumul de povestiri *The King of Folly Island and Other People* (*Regele din Insula Nesăbuinţei şi alţii*).

1889 — O vizitează pe Alice Longfellow, soţia poetului, la casa acesteia de lîngă golful Boothbay pe coasta statului Maine, o zonă care şase ani mai tîrziu îi va servi drept cadru pentru capodopera sa *The Country of the Pointed Firs* (*Ţara brazilor înalţi*).

1890 — Publică alte două volume de povestiri intitulate *Strangers and Wayfarers* (*Străini şi călători*) şi *Tales of New England* (*Povestiri din Noua Anglie*), precum şi volumul *Betty Leicester*.

1892 — Împreună cu Annie Fields vizitează din nou Iitalia, Anglia și Franța, intîlnindu-se, printre alții, cu Tennyson, George Du Maurier și Mark Twain.
1893 — Apare volumul de povestiri *A Native of Winsby and Other Tales* (*Băștinașa din Winsby și alte povestiri*) din cuprinsul căruia face parte și *Miss Esther's Guest* (*Oaspetele d-rei Esther*).
1894 — Publică *Betty Leicester's English mas* (*Crăciunul englezesc al lui Betty Leicester*).
1895 — Volumul de povestiri *The Life of Nancy* (*Viața lui Nancy*).
1896 — Croazieră în Marea Caraibilor împreună cu Annie Fields și soții Aldrich. Publică *Țara brazilor înalți*.
1898 — Din nou în Europa împreună cu Annie Fields, vizitează Franța și Anglia, intîlnindu-l pe Kipling la Rottingdean și pe Henry James în casa acestuia din Rye.
1899 — Publică *The Queen's Twin, and Other Stories* (*Sora geamănă a reginei și alte povestiri*). Apare povestirea *Aunt Cynthy Dallett* (*Mătușa Cynthy Dallett*).
1900 — Ultima excursie în Europa. Împreună cu Annie Fields vizitează Italia, Franța, Grecia și Turcia. În numărul din august al revistei „Atlantic Monthly“ apare povestirea *The Foreigner* (*Străina*).
1901 — Apare ultimul ei roman, *The Tory Lover* (*Iubitul loialist*), o încercare de dramatizare a unui conflict generat de Războiul de Independență. În semn de recunoaștere a meritelor sale literare, este prima femeie care primește de la Colegiul Bowdoin titlul de Litt. D. (Doctor în literatură).
1902 — La 3 septembrie, în după-amiaza zilei cînd împlinea cincizeci și trei de ani, este victima unui accident de trăsură, în urma căruia capacitățile ei fizice și creatoare vor rămîne mult diminuate, astfel că în următorii șase ani nu va mai publica decît două povestiri scurte.
1905 — Publică nuvela *An Empty Purse* (*Punga goală*).
1909 — La 24 iunie se stinge din viață la South Berwick, în același loc unde se născuse.
1910 — În editura Houghton Mifflin sînt strînse în șapte volume toate povestirile și nuvelele ei sub titlul *Stories and Tales* (*Povești și povestiri*).
1911 — Annie Fields publică o colecție parțială din corespondența scriitoarei, intitulată *Letters of Sarah Orne Jewett* (*Corespondența lui Sarah Orne Jewett*).
1916 — Apare postum un volum intitulat *Verses* (*Versuri*), care întrunește toate poeziile scrise de Sarah Orne Jewett.
1925 — Scriitoarea Willa Cather întocmește o selecție în două volume din creația lui Jewett, însoțită de o elogioasă prefață. Cele două volume se intitulează *The Best Stories of Sarah Orne Jewett* (*Cele mai frumoase povestiri de Sarah Orne Jewett*).
1929 — F. O. Matthiessen publică un studiu monografic *Sarah Orne Jewett*.
1947 — *Letters of Sarah Orne Jewett* (*Corespondența lui Sarah Orne Jewett*), colecție parțială din corespondența scriitoarei, publicată de Carl J. Weber.
1956 — *Letters of Sarah Orne Jewett* (*Corespondența lui Sarah Orne Jewett*), colecție parțială din corespondența scriitoarei, editată de Richard Cary (ediție revăzută în 1967).
1962 — Richard Cary publică la Editura Twayne un studiu monografic *Sarah Orne Jewett*.

— [illegible] cu Annie Fields [illegible] Du Maurier [illegible]
[illegible]

— Apare volumul de povestiri *A Marsh Island* [illegible] (Mr. Winthrop [illegible])
[illegible]
[illegible] Betty Leicester [illegible] English [illegible] (Betty Leicester)
[illegible] volumul de povestiri *The King of Folly Island* [illegible]

— [illegible] Marian [illegible] Annie Fields [illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible] Annie Fields [illegible]
[illegible]

— [illegible] *The Queen's Twin, and Other Stories* [illegible] Country [illegible]
[illegible] coperte [illegible]
[illegible]

— [illegible] Atlantic Monthly [illegible] The [illegible]
Apare romanul [illegible] *The Tory Lover* [illegible]
[illegible] Sextonul [illegible]
[illegible]

— [illegible] septembrie [illegible] accident [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] *Sarah Orne Jewett* [illegible]

— [illegible]
[illegible]

— [illegible] *Stories and Tales* [illegible]
[illegible]

— Annie Fields [illegible] (Corespondența) [illegible] Sarah Orne Jewett [illegible]
[illegible] *Verses* [illegible]
[illegible]

— [illegible] Willa Cather [illegible]
[illegible] Sarah Orne Jewett [illegible]
[illegible] *The Best Stories of Sarah Orne Jewett* [illegible]
[illegible]

— F. O. Matthiessen publică [illegible] Sarah Orne Jewett
— [illegible] Sarah Orne Jewett (Corespondența lui Sarah Orne Jewett)
[illegible] corespondenței scriitoarei [illegible]

— [illegible] (Corespondența lui Sarah Orne Jewett) [illegible]
[illegible]

— Richard Cary publică [illegible] Sarah Orne Jewett.

Deephaven

PLANUL LUI KATE LANCASTER

Îmi petrecusem iarna la Boston şi mai tot timpul fusesem împreună cu Kate Lancaster, ea fiindu-mi cea mai bună prietenă. S-a făcut că în dimineaţa în care începe această povestire m-am trezit copleşită de un sentiment de tristeţe, ca şi cum urma să se întîmple ceva îngrozitor. Aparent nu exista nici un motiv de îngrijorare, aşadar am încercat să pun capăt acestei senzaţii, gîndindu-mă în schimb cît de curînd va sosi clipa să părăsesc oraşul şi cît de mult îmi vor lipsi Kate şi celelalte prietene. Cînd am coborît la micul dejun eram încă tulburată, dar lîngă tacîmul meu, alături de o scrisoare mult aşteptată de la tata, am găsit şi un bilet de la Kate. Nici pînă în ziua de astăzi nu mi-am explicat cauza acelei tristeţi şi sper că lucrurile bune care au urmat vor ajuta pe cititor să nu se teamă, ci să zîmbească în cazul că ar avea şi el de-a face cu asemenea senzaţii.

În mod evident, Kate îmi scrisese într-o stare de mare surescitare, căci biletul ei arăta mai neglijent ca de obicei, dar iată ce-mi spunea :

Dragă Helen,

Am un plan... cred că e un plan formidabil... în care tu şi cu mine jucăm rolul principal. Promite-mi că vei fi de acord ; dacă nu vei fi, va trebui să-ţi aduci aminte toată viaţa că ai rănit o inimă de fată. Vino pe la noi mai devreme şi o să luăm prînzul şi cina împreună. Voi fi singură acasă. E o poveste lungă şi o să trebuiască să o discutăm pe toate feţele.

K.

Am arătat mătuşei mele biletul şi nu după mult timp, foarte curioasă, am pornit spre prietena mea. Am descuiat cu cheia mea uşa casei familiei Lancaster şi m-am îndreptat grăbită spre salon, de unde îmi auzeam prietena exersînd la pian cu mult zel. M-am apropiat, iar ea şi-a întors capul şi m-a sărutat cu un aer solemn. N-aveţi de ce să zîmbiţi ; nu sîntem nişte sentimentale şi amîndouă

dezaprobăm total sărutările lipsite de noimă, deşi eu una nu am dexteritatea lui Kate de a mă feri de ele. La orice altă persoană lucrul acesta ar părea o impoliteţe, dar ea reuşeşte întotdeauna să se eschiveze într-un mod cît se poate de tandru.

— Ia loc, te rog, zise ea ceremonios şi continuă să cînte, deşi în dimineaţa aceea cînta execrabil ; degetele i se poticneau şi indiferent cum ar fi sunat melodia în realitate, aşa cum o auzeam eu atunci, se remarca cert prin totală incoerenţă. Am luat ultimul număr al revistei Littell * şi m-am prefăcut că citesc, dar pînă la urmă am aruncat cu ea în Kate ; s-ar fi putut într-adevăr crede că sîntem doi copii.

— Ai auzit că mătuşa mea, domnişoara Katharine Brandon din Deephaven **, a murit ?

Ştiam că murise în noiembrie, cu cel puţin şase luni în urmă.

— Nu fi caraghioasă, Kate ! am exclamat eu. De fapt ce vrei să-mi spui ?

— Mătuşa mea a murit foarte bătrînă şi era ultima din generaţia ei. A mai avut o soră şi trei fraţi, dintre care unul a avut onoarea să-mi fie bunic. Mama este singura moştenitoare a întregii averi pe care o are familia la Deephaven, inclusiv un chei pentru încărcarea şi descărcarea mărfurilor, şi pentru ea lucrul acesta era o adevărată bătaie de cap. Casa e veche şi încîntătoare, iar cea mai mare parte a mobilierului a fost adus de peste mări şi ţări de către cei cîţiva strămoşi ai mei care au luat drumul mărilor. Domnişoara Katharine era o persoană străină de orice frivolităţi, iar casa ei era la fel de liniştită ca şi ea. N-am fost pe acolo decît rareori ; cînd eram mică, dar mătuşii mele nu-i plăceau copiii, fiindcă făceau zgomot şi îi răvăşeau comorile, iar cînd am mai crescut, îi pierise cheful să mai vadă persoane străine. După ce am terminat eu şcoala, pe ea au lăsat-o tot mai mult puterile şi aşa se face că, atunci cînd a murit, nu o mai văzusem de aproape doi ani. În schimb, mama o vizita

* Este vorba de „The Living Age" („Epoca vie"), revistă eclectică de literatură şi comentarii literare, fondată în 1844 de către ziaristul şi editorul Eliakim Littell (1797—1870). Revista îşi încetează apariţia în 1941.

** Deephaven este denumirea dată unei localităţi imaginare, pe care Sarah Orne Jewett o creează după modelul orăşelelor York şi Berwick (locul ei de baştină), aflate pe coasta Oceanului Atlantic în statul Maine. Situat la extremitatea nord-estică a Statelor Unite, statul Maine are un relief care nu a încurajat dezvoltarea unor mari centre urbane, ci consolidarea unor puternice comunităţi rurale, numite în statele din nord-estul Americii cînd orăşele („towns"), cînd sate („villages"). Chiar şi la mai bine de o sută de ani de la perioada la care se referă Jewett, Augusta, capitala statului Maine, număra 21 819 locuitori (1980), iar cel mai mare oraş, Portland, doar 61 572.

foarte des. Orăşelul este o aşezare pitorească şi veche, care a cunoscut zile mai bune. La ţărm se ridică stînci înalte, există o plajă, dealuri şi păduri şi mai e şi marea. Îmi închipui că pentru două tinere dornice de distracţii şi de companie Deephavenul este un loc plictisitor, în schimb, ce poate fi mai plăcut pentru două fete care ţin una la alta şi care s-ar plimba cu barca, ar construi castele din nisip, ar strînge scoici şi oriunde s-ar duce şi-ar putea lua cu ele şi păpuşile ?

— Nimic, am răspuns eu prompt.

Kate rostise toate acestea cu mai multe întreruperi în decursul cărora mai executa la pian cîteva măsuri adecvate, ceea ce mi-a amintit o poveste despre un cortegiu chinezesc citită de mine într-unul din romanele lui Marryat *, pe cînd eram copil : „O mie de elefanţi albi bogat împodobiţi, ...ti-tam, tili-lili“ şi tot aşa mai departe, pe vreo două pagini. Kate tocmai ajunsese, pare-se, la una din aceste întreruperi şi în timp ce începeam să înţeleg ce vroise să spună, ea se apucă să cînte ceva pe versuri de Jean Ingelow ** :

„Vrei să vii pe vas, iubito ?
Largul mării ne aşteaptă.“

şi apoi se ridică, veni lîngă mine şi îmi spuse toată povestea într-o manieră mai inteligibilă :

— Ştii că tata intenţiona să plece la toamnă în Anglia. Ei bine, ieri ne-a spus că va trebui să plece peste o lună, că va lipsi toată vara şi că o va lua şi pe mama. Willy şi Jack o să meargă cu nişte colegi să-şi petreacă aproape toată vacanţa mare la Lake Superior ***. Eu n-am chef să plec acum din nou în străinătate şi nu mi-a surîs nici unul din planurile care mi s-au propus. Mătuşa Anna a stat aici toată după-amiaza şi la plecare ne-a anunţat că intenţionează să se ducă la casa ei din Newport, ceea ce a fost o veste foarte plăcută şi totodată neaşteptată, ţinînd cont că ea nu poate suferi să facă gospodărie. Bineînţeles, mama a crezut că o voi însoţi, dar eu n-am vrut. Acolo n-aş fi făcut altceva decît să-i întreţin musafirii, pe care de-abia dacă-i cunosc ; şi în afară de asta, cu siguranţă că se va simţi mai liberă şi mai independentă de una singură. Dacă nu sînt

* Frederick Marryat (1792—1848), căpitan în marina engleză, s-a remarcat ca scriitor prin numeroase romane tratînd despre viaţa pe mare, precum şi printr-o serie de cărţi de aventuri în locuri exotice, destinate cititorilor foarte tineri.

** Jean Ingelow (1820—1897), poetă engleză minoră, născută la Boston (Anglia) în comitatul Lincolnshire, s-a făcut cunoscută printr-o serie de volume de poezii, precum şi povestiri pentru copii.

*** Aflat la graniţa dintre Canada şi Statele Unite, *Lake Superior (Lacul Superior)* este primul în salba de cinci lacuri (Superior, Michigan, Huron, Erie şi Ontario) cunoscute sub denumirea de „marile lacuri“.

eu acolo, poate să-şi aleagă ce cameră doreşte. I-am promis în schimb că la iarnă o să-i fac o vizită mai lungă la Baltimore. I-am spus mamei că mi-ar place să rămîn aici şi să plec cînd am eu poftă. Am de făcut o groază de vizite ; aş putea sta cîtva timp cu tine şi cu mătuşa Mary la Lenox, dacă se duce ea acolo... şi la urma urmelor, de cînd mă ştiu mi-am dorit să petrec o vară în oraş, numai că mama nu m-a încurajat cîtuşi de puţin. Seara, tata i-a dat o scrisoare primită de la domnul Dockum, omul care se îngrijeşte de casa mătuşii Katharine şi atunci mi-a venit o idee extraordinară şi am declarat că vreau să-mi petrec vara la Deephaven.

La început au rîs de mine, dar după aceea au zis că pot să merg dacă vreau şi pînă la urmă au ajuns la concluzia că nici nu s-ar fi putut găsi ceva mai plăcut, iar mama a început să regrete că nu vine şi ea. Am întrebat-o dacă nu crede că tu ai fi cea mai indicată persoană să-mi ţii companie şi a fost de acord cu mine, iar tata a declarat că tocmai se gîndea şi el să-mi propună să te invit. O să le iau pe Ann şi pe Maggie, care vor fi în culmea bucuriei, fiindcă sînt de prin părţile acelea, ceilalţi servitori se vor duce cu mătuşa Anna, iar bătrîna Nora va veni ca de obicei să aibă grijă de casa asta. Poate că noi două vom mai veni din cînd în cînd prin oraş pentru cîteva zile. O să ne gospodărim minunat ! Am stat ieri cu mama pînă noaptea tîrziu şi am pus totul la cale. Casa domnului Dockum este foarte aproape de casa mătuşei Katharine, prin urmare nu ne vom simţi singure ; deşi ştiu că nu ţi-e teamă de aşa ceva, cum nu mi-e nici mie. Hai, Helen, vrei să vii ?

Credeţi că mi-a trebuit mult să mă hotărăsc ?

La 10 iunie domnul şi doamna Lancaster se îmbarcară pentru Europa, iar mătuşa mea Mary plecă să-şi petreacă vara printre dealurile Berkshire, aşadar eu mă aflam la Lancasteri, gata să o întîmpin pe Kate la întoarcerea ei acasă, după ce îşi va fi luat rămas-bun de la părinţi. Plănuiserăm să plecăm la Deephaven peste o săptămînă, dar ne-am văzut obligate să zăbovim mai mult în oraş. Bostonul era pustiu. Aproape toţi prietenii noştri plecaseră din oraş, după cină, fie că ieşeam în răcoarea serii să facem agale cîte o plimbare de la un capăt la celălalt al străzii, fie că stăteam pe treptele de la intrare în compania servitorilor rămaşi să păzească celelalte case, care şi ei se plimbau uneori de-a lungul străzii şi ne priveau miraţi. În timpul zilei aveam de făcut o mulţime de cumpărături, căci probabil urma să ne petrecem multe zile în casă şi întrucît în apropiere de Deephaven nu se afla nici un oraş mai mare, iar noi nu intenţionam să ne întoarcem la Boston cel puţin cîteva săptămîni, trebuia să punem la punct şi să ne gîndim la o mulţime de lucruri. Ne plăcea să facem planuri, să hotărîm de ce anume vom avea nevoie şi să colindăm împreună prăvăliile. Cred că într-adevăr

importante ne-am simţit de-abia în ziua cînd ne-am sfătuit cu Ann şi am întocmit o listă cu alimentele care trebuiau comandate. Eram acum gospodine în toată regula !

S-a întîmplat ca domnul Dockum să treacă prin oraş, aşa că le-am trimis cu el la Deephaven pe Ann, pe Maggie şi cea mai mare parte a bagajelor cu o zi sau două înainte de-a fi noi gata de plecare, şi drept urmare, la sosirea noastră, casa era deja pregătită.

Ca să ajungem la Deephaven am fost nevoite să mergem şi cu poştalionul, deoarece localitatea se află la douăsprezece mile de calea ferată. În poştalion, în afară de noi, se mai afla o singură persoană. Era o femeie foarte înaltă, uscăţivă, cu faţa brăzdată de griji. Părea atît de vlăguită, de singură şi de blajină, încît nu m-am putut abţine şi am rupt tăcerea făcînd constatarea că peste tot e plin de praf ; iar ea, după toate aparenţele, se dovedi încîntată să răspundă că s-ar putea crede că toată lumea mătură de zor şi că în ceea ce o priveşte, după ce stă mai mult timp în tren, are senzaţia că e făcută bucăţele şi că fiecare bucăţică îi rămîne într-alt loc. Şi aşa a început prietenia noastră cu doamna Kew. După acest schimb de impresii ne-am aţintit privirile pe fereastră admirînd pădurile de pini şi păşunile. Eu îi cedasem locul, fiindcă pe mine nu mă deranjează cîtuşi de puţin să călătoresc cu spatele, şi ai fi zis că îi făcusem cel mai mare serviciu din toată viaţa ei. Cred că nu a existat o femeie mai recunoscătoare şi nu o dată mi-a amintit de o remarcă despre cineva, făcută cîndva de una din prietenele mele : „Dacă îi dai lui Bessie o jumătate de coală de hîrtie, se poartă cu tine de parcă i-ai fi făcut cel mai frumos dar posibil !". Kate şi cu mine mai aveam în coşuleţul cu mîncare nişte fructe şi le-am împărţit cu doamna Kew, dar după prima înghiţitură ne-am uitat consternate una la alta. „Lămîi în coajă de portocală, nu-i aşa ?" zise ea, cînd Kate îşi aruncă portocala pe fereastră, iar a mea o urmă pe a ei ca să-i ţină de urît ; şi după toate acestea ne-am împrietenit de-a binelea. Ne plăcea amîndurora bătrînica ; avea în ea ceva sincer şi blînd.

— Mergeţi la Deephaven ? mă întrebă ea şi apoi adăugă : Vreţi să staţi mai mult ? Toată vara ? Foarte bine ! Sper c-o să treceţi şi pe la mine, la far ; aproape că n-a fost tînăr să nu-i placă unde stau eu. Mai mult ca sigur că prietenele or să vă aducă şi pe la mine.

— Cunoaşteţi Casa Brandon ? întrebă Kate.

— Cum să nu. Asta-i bună ! Mă mir cum de nu mi-am dat seama de la bun început, da' tot drumu' m-am căznit să ghicesc cine-ţi fi. Am stat cîteva săptămîni la deal, să-mi văd mama şi ei parcă nici prin gînd nu-i trecea să mă lase să plec pînă la vremea căpşunilor şi chiar ş-acuma tare cu greu s-a hotărît să-mi dea drumu'. Ce să-i faci, îmbătrîneşte şi ea ; de cinşpe ani, de fiecare dată cînd plec de

la ea zice că e ultima oară cînd o mai văd, da' pentru vîrsta ei se ţine grozav de bine. Mi-a scris dumnealui că or să vină nişte rude de-ale doamnei Lancaster să stea peste vară în casa Brandon... Care vasăzică, voi sînteţi acelea ? E o casă veche, arătoasă ; mă duceam acolo regulat s-o văd pe domnişoara Katharine. Cred c-a lăsat în urma ei o groază de porţelanuri. Mai că nu se despărţea de casă şi păstra totu' ca pe vremea cînd trăia mama ei.

— Înseamnă că şi dumneavoastră locuiţi la Deephaven ? întrebă Kate.

— Mi-am petrecut aici cea mai mare parte a vieţii, da' am copilărit în dealurile din Vermont şi de-ar fi să mai trăiesc aici o sută de ani, eu tot de la deal o să rămîn. Nu mă simt la largu' meu în apropierea mării, parcă mă nelinişteşte, deşi cît e ţărmu' de lung n-o să găsiţi o femeie să fie mai fericită ca mine. La-nceput, cînd m-am măritat, „dumnealui" avea un schooner şi mereu era dus pe mare. Odată a plecat cu o balenieră şi deşi eu am stat la mama, sper ca-n viaţa mea să nu mai am parte de alţi trei ani aşa de lungi. 'Nainte să ne căsătorim, dumnealui colindase deja mai toate mările. De data aceea cînd s-a întors de la vînătoare de balene, a văzut că pusesem totu' aşa de tare la inimă, încît a zis că n-o să mai plece niciodată şi după aceea s-a ivit prileju' să-ngrijească de Faru' Deephaven şi în ianuarie care vine se fac şaptişpe ani de cînd locuim acolo. Nu se cîştigă cine ştie ce, da' nici nu vine nimeni să ne ia banii şi avem destul ca să fim mulţumiţi, chiar dacă iarna e cam pustiu pe-acolo.

— Locuiţi chiar în far ? Îmi amintesc cum mă rugam cînd eram mică să mă ducă şi pe mine acolo şi cum urmăream noaptea lumina lui, zise Kate entuziasmată.

Şi astfel începu o prietenie pe care o mai păstrăm şi astăzi în suflete, căci cunoştinţa cu doamna Kew se dovedi a fi unul dintre cele mai plăcute lucruri care ni s-au întîmplat în vara aceea minunată, iar ea se strădui să ne facă toate plăcerile şi să fie bună cu noi. Cînd ne-am dus la far ultima dată pentru a ne lua rămas-bun de la ea, am rămas amîndouă foarte triste. Pînă atunci nu bănuiserăm cît de mult ne iubea şi de aceea afecţiunea ei ne impresionă cu atît mai mult. Ne mărturisi că ne iubeşte ca şi cum am fi ale ei şi ne rugă să nu o uităm — de parcă am putea ! — şi să ne amintim că atît cît va trăi ea, vom avea întotdeauna un cămin şi o inimă caldă, care să ne primească. Nu o dată Kate şi cu mine am fost de acord că majoritatea cunoştinţelor noastre nu sînt nici pe jumătate atît de simpatice. Comparaţiile făcute de ea erau deosebit de originale şi amuzante, iar comentariile asupra cărţilor citite — căci era o mare iubitoare de lectură — se dovedeau foarte perspicace şi inteligente şi întotdeauna la obiect. Nu-şi ieşea din fire nici măcar atunci cînd

motorina pentru far era trasportată prin bucătăria ei şi butoaiele se rostogoleau pe pardoseala curată. Şi era aşa de înţeleaptă ! Călătoria aceasta cu poştalionul pe care ne aşteptaserăm s-o găsim obositoare ne plăcu foarte mult şi cînd poştalionul se opri, iar „dumnealui“ veni să-şi întîmpine soţia cu multă bucurie, ne bucură gîndul că avem în Deephaven un prieten pe care ne putem bizui în orice situaţie.

Mi-a plăcut casa de cum am văzut-o. Se ridica în spatele unui şir de plopi, verzi şi strălucitori ca plopii înşiraţi în maiestuoase procesiuni pe cîmpurile de la marginile Quebecului. Casa era albă, mare şi impunătoare, tufele de liliac crescuseră înalte, trandafirii încă în floare se îngrămădeau pretutindeni, aleile erau mărginite cu buxus, iar de-o parte a casei şi de-a lungul drumului se înălţau ulmi falnici. Uşa de la intrare stătea larg deschisă şi cînd să păşim înăuntru, amfitrioana mea se întoarse spre mine adresîndu-mi unul din zîmbetele ei dulci şi spontane. „Nu-i aşa că o să ne distrăm bine, Nelly ?“ îmi zise ea. Şi convingerea mea era că aşa se va întîmpla.

Aşadar, sejurul nostru estival începea într-un fel cît se poate de plăcut. Era chiar vremea apusului şi prezenţa lui Maggie şi a lui Ann făcu ca dintr-o dată casa să ni se pară familiară. Maggie ne despachetase bagajele şi pentru cele două fete flămînde se pregătise o cină delicioasă. Mai tîrziu, pe înserat, am coborît pe ţărmul mării, care nu se afla departe ; după praful înghiţit în timpul zilei binecuvîntam aerul proaspăt al mării. La Deephaven, totul părea cît se poate de plăcut şi de tihnit.

CASA BRANDON ŞI FARUL

Nu ştiu dacă într-adevăr Casa Brandon este atît de remarcabilă, dar n-am fost niciodată într-o alta care să mă intereseze în aceeaşi măsură. La şcoală, de cîte ori găsea un auditoriu select, Kate povestea din păţaniile ei cu mătuşa Katherine şi toată lumea ajunsese să creadă că odată, cînd Kate adusese cu ea o carte cu poze pentru copii, din cele cu pagini cartonate care tocmai fuseseră inventate ca să nu poată fi rupte prea uşor, bătrîna s-a apucat să însăileze paginile pe margini cu o viteză de două pagini pe zi. Poate că era o născocire. Totuşi era imposibil să-ţi imaginezi copii în casa aceea veche ; totul era pentru adulţi ; chiar şi scările aveau balustrada prea înaltă pentru a reuşi să aluneci pe ea pînă jos. Scaunele arătau de parcă fuseseră fixate pe locurile respective cînd se mobilase întreaga casă şi acolo aveau să rămînă. Modelele de pe covoare erau deosebit de interesante şi îmi amintesc cum, într-o zi, Kate mi-a arătat un pătrat mare pe unul din ele şi mi-a povestit că în copilărie, din lipsă de alt loc mai

bun, acolo hotărîse să fie casa păpuşilor ei şi că, dacă vreuna din ele se nimerea să cadă în afara laturilor pătratului, era de îndată pusă în pat pe motiv că răcise.

Este o casă cu multe posibilităţi ; fără nici o greutate ar putea fi transformată în ceva cu totul şi cu totul încîntător. Are patru încăperi foarte mari la parter şi şase la etaj, cîte un hol spaţios la fiecare nivel şi deasupra etajului un pod de-a dreptul fascinant, unde se găsesc o mulţime de cufere şi cutii misterioase în care, tot cotrobăind, am dat peste scrisorile de dragoste ale bunicii lui Kate ; şi puteţi fi siguri că toată această colecţie de vechituri pe care domnul Lancaster o luase în derîdere a fost cercetată în cele mai mici amănunte. Toate camerele au cornişe bogat ornamentate, iar holul de jos, foarte frumos, e despărţit printr-o arcadă şi prevăzut cu fel de fel de lambriuri şi cu două uşi masive, cîte una la ambele capete, care atunci cînd sînt deschise permit tufelor de liliac din faţa casei şi bătrînilor pruni din grădină, ieşiţi deja la pensie, să-şi facă semne şi plecăciuni. Obişnuite cu încăperile înalte din casa de la Boston a Lancasterilor, aici parcă nici nu simţim că urcăm pînă la etaj, căci treptele sînt late şi joase, iar pe la jumătatea scării dai de un intrînd, unde te poţi aşeza pe unul din scaunele vechi cu spetează dreaptă, puse în cele două colţuri opuse ; iar între ele, o fereastră mare, boltită, în faţă cu o banchetă capitonată, se deschide spre grădină, spre sat, spre dealurile pierdute în depărtări şi spre apusul de dincolo de ele. Apoi te întorci şi mai urci cîteva trepte pînă la holul de la etaj, unde nu ne mai săturam să petrecem ore în şir. Acolo erau şi mai multe scaune vechi şi două canapele nemaipomenite pe care ne plăcea să ne depozităm comorile strînse în expediţii.

Locul nostru favorit era fereastra care dădea spre tufele de liliac şi spre mare. De-o parte şi de alta, faţă în faţă, sînt două vechi secreteruri, dintre care unul ascundea nişte sertăraşe secrete, unde se pot găsi şi astăzi mărturii valoroase puse acolo de noi într-o zi ploioasă, cînd l-am explorat prima dată. Am scris împreună un „jurnal" tragic pe nişte hîrtie de scrisori, veche şi îngălbenită, găsită în birou. L-am pus de unul singur în cel mai tainic sertăraş şi ne plăcea să credem că mai devreme sau mai tîrziu va fi privit cu mare interes.

De una din camerele din faţă, „camera pentru oaspeţi", ne era foarte teamă. E de mirare că nu există, se pare, nici o poveste cu stafii legată de vreo încăpere din casă, îndeosebi de aceasta. Nici una din noi nu e fricoasă, dar camera asta are ceva lugubru. Patul uriaş cu perdele şi fotoliile imense, ferestrele şi toate celelalte erau drapate cu un fel de pînză albă de demult, care permanent părea că se mişcă şi se vălureşte de la sine. Covorul avea nişte culori cît se poate de ciudate : nuanţe de roşu închis, de gri şi maron imposibil de descris, iar desenul, nici după o vară întreagă de studiere atentă,

nu s-a lăsat desluşit de privirile noastre. Tapetul de hîrtie era o captură luată de pe o corabie franceză cîndva, în secolul trecut. În unele locuri se rupsese şi acolo îşi găseau lăcaş nişte păianjeni mărunţi, care mai apoi porneau la drum peste porţiunile netede să-şi viziteze cunoştinţele. Culoarea era un amestec de roz sinistru şi castaniu respingător cu nişte pete albicioase, ceea ce îi dădea aspect de mucegăit. Te deprima să te uiţi mai îndelung în oglindă ; iar la divanul cel mare nu te puteai gîndi nicidecum cu bucurie, după ce auzeai că nici chiar domnişoara Brandon nu-l agrea, fiindcă îşi văzuse prea mulţi membri ai familiei intinşi pe el cufundaţi în somnul de veci. Pe poliţa căminului erau aşezate nişte bibelouri ciudate, inspirate de subiecte biblice şi unicul tablou o înfăţişa pe Fecioara din Orleans legată de un rug solid cu o funie nejustificat de groasă.

Nici salonul cel mai frumos nu-l foloseam decît rareori, fiindcă, dintr-un motiv inexplicabil, toate portretele care atîrnau acolo prinseseră pe noi o ură înverşunată şi ne urmăreau pretutindeni cu ochi suspicioşi. Mobila era maiestuoasă şi foarte incomodă şi întreaga încăpere avea ceva care amintea de nişte funeralii invizibile.

Despre sufragerie nu prea sînt multe de spus. Nu prezenta nici un fel de interes deosebit, deşi de la una din ferestre se vedea marea. Pe pereţi atîrnau vreo două gravuri şi nişte tablouri vechi, olandeze, atît de întunecate încît aproape că nu reuşeai să distingi ce vroiau să reprezinte. Mai era şi bufetul uriaş, pentru care Kate adusese special de la Boston argintăria domnişoarei Brandon, care zăcuse acolo atîta amar de ani şi arăta aici de o sută de ori mai bine şi mai la locul ei decît orice alte obiecte. Kate mai descoperi în dulapul din perete şi trei carafe de sticlă cu plăcuţe de argint prinse cu lănţişoare împrejurul gîturilor, care cît trăise mătuşa ei însoţiseră nelipsite serviciul de ceai. Ori de cîte ori cineva le deschidea uşile, din dulăpioarele mici ale bufetului venea un miros foarte semnificativ de vin şi prăjitură. Cît am stat acolo am folosit frumosul şi vechiul serviciu de masă din porţelan albastru de India, dăruit de domnişoara Brandon lui Kate şi care o aşteptase toată iarna împachetat cu grijă. De obicei, Kate se aşeza la un capăt al mesei rotunde, iar eu exact în faţa ei şi trebuie să mărturisesc că aveam parte fie de ospeţe copioase, fie de o foame cumplită, deoarece, la început, de multe ori uitam să ne pregătim cina. Dacă se întîmpla aşa ceva, nu exista ca Maggie să nu ne servească cu eleganţă ironică şi să nu ne facă să aşteptăm conform ceremonialului care considera ea că se impunea la dineurile date de doamna Lancaster.

La parter, încăperea noastră favorită era salonaşul din aripa de vest a casei. Era acolo un cămin mare din cahle olandeze albe şi albastre, care înfăţişau ingenios şi instructiv soarta omului bun şi a omului rău ; amîndoi porneau din acelaşi leagăn aflat în partea de

sus, în centru. Ultimele două reprezentări din cele două serii dovedeau o înaltă măiestrie : în prim-plan apare cîte un coşciug impunător, iar omul cel plin de virtuţi iese din el condus de doi îngeri cu figuri nesuferite, în timp ce omul cel rău, cu gura deschisă şi tîrînd după el un lanţ, aleargă urmărit de o mulţime de creaturi scîrboase cu ochi, gheare şi coarne, care se apropie vertiginos de undeva din depărtare.

Mai era şi o vitrină mare cu tot felul de bibelouri şi obiecte ciudate şi rare pentru care probabil nu se găsise alt loc : figurine stranii, ceşti şi vaze din porţelan, statuete chinezeşti de neînţeles, minunaţi corali şi tot felul de scoici, roci, obiecte de lemn lucrate în Elveţia şi rarităţi aduse din mările Sudului. În partea de jos erau depozitate cutii cu scrisori şi reviste vechi, fiindcă se pare că aceasta fusese una din casele unde nimic nu se arunca. Într-o despărţitură am găsit un pachet cu nişte manuscrise vechi de predici, care au constituit un adevărat mister pînă în clipa cînd Kate şi-a amintit că existase cîndva un fiu talentat în această casă, care murise la scurt timp după ce ajunsese preot. Fiecare fereastră avea cîte un pătrat de vitraliu şi pervazuri late, pe care se aşezau buchete uriaşe de flori de cîmp.

Exista un loc anume care îmi plăcea şi unde stăteam mai mult decît în alte părţi. Căminul ocupa aproape o latură întreagă a încăperii, exceptînd acest mic colţişor, unde rămăsese spaţiu doar pentru un scaun foarte comod, tapisat şi cu speteaza înaltă şi o fereastră îngustă în faţa căreia puneam întotdeauna, într-o cupă înaltă de şampanie, cîteva ferigi verzi, proaspăt culese. Acolo obişnuiam adesea să scriu şi tot acolo stăteam cînd Kate cînta din gură sau la pian. Chemase un acordor şi ajunsese să scoată cu succes, din străvechiul pian, sunetele îndelung întemniţate ale muzicii, cîntînd oaspeţilor ei şi cîte o oră întreagă. Aproape întotdeauna cînta cîntece mai vechi, fiindcă păreau a fi cele mai în ton cu tot ce ne înconjura. Îmi imaginam adesea că portretelor de pe pereţi le făcea plăcere prezenţa noastră. Era acolo portretul unei fete care părea singură şi părăsită printre ceilalţi, toţi oameni de vîrstă mijlocie. La rîndul lor, aceştia păreau amabili, dar nu prea fericiţi, ca şi cum fata ar fi intrat şi le-ar fi întrerupt conversaţia. Amîndouă am ajuns s-o îndrăgim foarte tare şi în dimineaţa plecării, cînd am venit să ne luăm rămas bun de la ea, ni s-a părut că ne priveşte cu ochi imploratori. La scurt timp după aceea a fost dată jos şi ambalată, iar acum se bucură, la Boston, în camera lui Kate, de o companie după pofta inimii ei.

Vizavi de cămin se afla cea mai mare canapea văzută de mine vreodată ; probabil că fusese adusă în încăpere bucată cu bucată şi montată acolo, pe loc. Era atît de lată, încît ne puteam lungi pe ea şi eu şi Kate, una lîngă alta ; era înaltă şi masivă, dar la unul din

capete avea o grămadă de pernițe moi și delicate. Cel mai mult ne-am bucurat de ea în septembrie, cînd serile erau lungi și răcoroase și aprindeam mai multe lumînări, făceam focul în vatră și ascultam țîrîitul greierilor în timp ce scumpul nostru cîine stătea tolănit pe covor. Îmi amintesc de o seară ploioasă, chiar înainte de-a pleca domnișoara Tennant și Kitty Bruce ; am încins un foc strașnic, am stins lumînările și ne-am apucat să depănăm tot felul de povești. Domnișoara Margaret știe o mulțime și se pricepe la povestit. Kate și cu mine eram deosebit de bine antrenante, întrucît ne puseserăm la curent cu viața și întîmplările din partea locului ; puteam relata niște aventuri extraordinare petrecute pe mare și pe uscat și știam zeci de povești cu stafii. Pînă atunci nici una dintre noi nu mai fusese în compania unor persoane atît de umblate prin lume. Aproape că nu exista bărbat care să nu-și fi petrecut cea mai mare parte a vieții pe mare.

Și, pentru că veni vorba despre povești cu stafii, trebuie să vă spun că, odată, în vara aceea, două fete de la Cambridge, sosite să-și petreacă la noi o săptămînă de vacanță, ne-au provocat cu totul nesăbuit să le dăm cîteva recitaluri de asemenea povești de groază, care le-au înspăimîntat în asemenea hal, încît mai să le scoată din minți și care, pînă la urmă, au băgat groaza chiar și în noi două. Ne așezaserăm toate patru pe canapea în întuneric, cîntînd și pălăvrăgind întruna, iar eu tocmai terminasem de povestit una din ororile despre care declarasem că va fi ultima din seara aceea și rămăseserăm toate într-un fel de așteptare încordată, cînd, dinspre scările holului, se auzi un zgomot de pași. În sufragerie era o lumină slabă, care străbătea palidă prin ușa întredeschisă și, văzînd cum ceva alb și inform coboară încet scările, ne-am strîns una în alta cuprinse de spaimă. Dar se dovedi a fi fost doar cîinele lui Kate, care veni, își puse capul în poala ei și adormi în tihnă. După asta am rămas convinse că nu vom putea închide ochii toată noaptea, iar eu, curajoasă, m-am dus singură la lumină să mă uit cît e ceasul și constatînd că era trecut de miezul nopții am hotărît de comun acord să nu ne mai culcăm deloc, iar la răsăritul soarelui să coborîm pe plajă, ceea ce ar fi fost mult mai convenabil decît dacă am fi fost nevoite să ne sculăm devreme într-una din diminețile următoare. În ziua aceea fuseserăm cu barca și visliserăm, iar cu o zi înainte făcuserăm o plimbare mai lungă și de aceea, la un moment dat, ne-am văzut nevoite să facem cîțiva pași de dans și niște exerciții mai ușoare ca să nu adormim. Am servit masa pe la ora două noaptea și în viața mea nu voi uita acel răsărit de soare ; dar toată ziua aceea am fost neobișnuit de tăcute și gînditoare și, într-adevăr, în următoarele cîteva zile, pentru noi, Deephavenul se transformase

parcă în „tărîmul eternei după-amiezi", așa de tîrziu ne luam micul dejun.

După cum spusese doamna Kew, existau în casă „o groază de porțelanuri". Kate și cu mine eram convinse că, probabil, bunicile ei își petrecuseră viața invitînd lumea la ceaiuri. Am numărat zece servicii complete de cești, pe lîngă numeroase altele desperecheate ; și, în mod evident, cine știe ce membră a familiei își dedicase timpul colecționării de ceainice. În camera domnișoarei Brandon se afla un mic birou pe care, într-o zi, l-am scotocit cu atenție. Am găsit un pachețel cu scrisori, majoritatea sosite de pe mare, legate cu o panglică albastră foarte veche și decolorată. Erau în același sertar cu un medalion care conținea o miniatură ștearsă, executată în fildeș, și o șuviță de păr castaniu. Mai erau acolo niște crenguțe și resturi de frunze uscate, care, cu ani în urmă, fuseseră probabil niște minunați trandafiri sălbatici, din cei care mai înfloresc și astăzi printre stîncile din Deephaven. Kate îmi mărturisi că își auzise mama întrebîndu-se adesea de ce mătușa ei nu simțise dorința să se mărite, fiindcă, negreșit, nu-i lipsiseră ocaziile și fusese bogată, frumoasă și avusese o educație aleasă. Așadar existase și un iubit, care fusese marinar și care, poate, murise pe mare, iar ea păstrase cu sfințenie secretul și niciodată nu-l jelise în public.

„Eu, care mi-am închipuit-o întotdeauna femeia cea mai prozaică din lume..." zise Kate ; „și cu toate acestea uite că a avut și ea idila ei". Am pus scrisorile deoparte pe un scaun ca să le citim, dar mai pe urmă le-am băgat înapoi, cu grijă, la locul lor, fără nici măcar să dezlegăm funda. Îmi pare bine că am procedat așa.

Mai erau și alte scrisori și pe acelea le-am citit și chiar ne-au interesat foarte mult, — scrisori scrise în vacanțe de prietenele ei de la internat sau imediat după absolvirea școlii. Cele strînse într-unul din pachețelele mai mici erau încîntătoare ; autoarea lor trebuie să fi fost o fată deosebit de drăguță și inteligentă. Erau foarte puține la număr, legate cu o panglică neagră, iar pe pachețel scria cu un scris încă neformat : „Scumpa mea prietenă, Dolly Mc Allister, moartă la 3 septembrie 1809, în vîrstă de optsprezece ani". Se vedea clar că funda fusese desfăcută și scrisorile citite de nenumărate ori. Una începea așa : „Iubita mea Pisicuță ; m-am bucurat nespus de mult să aflu că tata are niște treburi care îl vor obliga să se ducă săptămîna viitoare la Deephaven. A fost drăguț și mi-a spus că dacă n-o să mai plouă, pot să-l însoțesc și eu ca să-ți fac o vizită. În orice caz, voi veni cu el să te văd, fiindcă, dacă există pericolul să-mi stropesc rochia și din cauza asta tata o să-mi spună să stau acasă, o să pornesc în galop după el și o să-l ajung din urmă cînd va fi prea tîrziu ca să mă mai trimită înapoi. Am atîtea să-ți

povestesc". Îmi părea rău că nu puteam afla mai multe despre această vizită.

Biata domnişoară Katharine! ce tristeţe ne cuprindea cercetîndu-i aceste comori ale adolescenţei. Erau acolo caiete de exerciţii şi de compuneri, cîteva modele de broderie, albume mici şi stranii cu poezii şi poze, flori presate, nişte pietricele şi alte lucruri de o valoare asemănătoare, care erau legate de cine ştie ce amintiri plăcute. „Gîndeşte-te numai că le-a păstrat toată viaţa, i-am zis eu lui Kate. — Eu una mereu arunc cîte un suvenir de genul ăsta, fiindcă nu-mi mai amintesc ce caută la mine!".

În sertarul de jos am dat peste o cutie de care Kate s-a bucurat foarte tare, fiindcă o auzise pe mama ei întrebîndu-se adesea dacă asemenea lucruri există într-adevăr. Conţinea un crucifix, o carte de rugăciuni şi nişte mătănii, iar Kate îmi destăinui că, fiind la studii în Europa, fratele cel mai mic şi preferat al domnişoarei Katharine trecuse la romano-catolici. Fusese o groaznică lovitură pentru familie; căci pe vremea aceea puţine lucruri ar fi putut pricinui familiei Brandon o ruşine mai mare decît faptul că unul din fiii ei trecuse la papistaşi. Singură domnişoara Kate l-a tratat cu blîndeţe şi înţelegere, dar după un timp el a dispărut fără să-i spună nici măcar ei unde se duce şi nu s-a mai auzit nimic de el, decît o dată sau de două ori cîte ceva pe cale indirectă. Pentru ea a fost o mîhnire adîncă. „Şi mama ştie", spunea Kate, „că mătuşa Katharine a rămas pînă la sfîrşit cu permanenta speranţă că el se va întoarce, fiindcă într-una din ultimele dăţi cînd a vizitat-o înainte ca ea să se îmbolnăvească, i-a vorbit despre cum o să fie cu toţi ceilalţi laolaltă cît de curînd şi a zis: «Deşi, în ceea ce îl priveşte pe unchul tău Henry, draga mea», şi aici se opri şi zîmbi trist; «poate că mă vei socoti o bătrînă fără minte, dar de fapt niciodată n-am încetat să cred că n-ar fi exclus să se întoarcă acasă»".

La prima noastră vizită la far, doamna Kew făcu onorurile casei după toate regulile artei, dar cred că nu s-a întîmplat prea des să ne ducem s-o vedem şi să nu facem cîte o descoperire interesantă. Nepotul domnului Kew, un tinerel nevinovat, de vreo patruzeci de ani, locuia cu ei şi cei doi bărbaţi aveau un deosebit spirit tehnic şi inventaseră numeroase dispozitive pentru gospodărie — făcuseră tot felul de modificări la sobă, nişte agăţătoare pe pereţi pentru orice obiect care se putea agăţa; opritoare fixate în podea pentru a ţine uşile deschise, nişte dispozitive ingenioase care să le închidă şi în primul rînd un sistem de a bara şi zăvorî uşa mare de la intrare, care ar fi pus în încurcătură chiar şi un berbec de dărîmat ziduri. După toată această investiţie de muncă, doamna Kew ne informă că pe timp de vară această uşă stătea de obicei larg deschisă toată noaptea. Într-o zi am descoperit pe spatele respectivei uşi un

şir de semne şi m-am interesat ce semnifică. Se pare că într-o vară doamna Kew încercase să ţină socoteala persoanelor care se interesaseră de pagubele făcute de puii vecinilor.

Dormitorul doamnei Kew era în parte dedicat artelor plastice. Pe pereţi atîrna o colecţie numeroasă de portrete ale rudelor şi prietenelor ei, care era extrem de interesantă. Doamnei Kew îi făcea deosebită plăcere să le rostească numele, iar remarcile ei despre acele trăsături ale feţei care se întîmplau să nu fie chiar perfecte erau foarte critice şi pătrunzătoare. „Asta de aici este soţia fratelui meu mai mare, adică Clorinthy Adams. Ar avea trăsături frumoase dacă n-ar fi nasu' care arată de parcă i-a fost zvîrlit în faţă şi ea nu s-a sinchisit să-l aşeze ca lumea în speranţa că o să primească altu' mai bun".

De multe ori, din alte localităţi aşezate de-a lungul ţărmului soseau bărci cu excursionişti. Într-o zi, Kate şi cu mine ne petreceam după-amiaza la far ; tocmai terminaserăm cu pescuitul şi şedeam pe pragul uşii de la intrare, ascultînd amintirile doamnei Kew despre iarna în care condusese şcoala de la Four Corners * cînd am văzut o barcă plină cu excursionişti şi toate trei ne-am cam pierdut firea. Doamna Kew avea glezna scrîntită şi de aceea Kate se oferi să conducă ea pe vizitatori. Erau nişte tineri — băieţi şi fete — care mai întîi zăboviră puţin pe stînci şi apoi ne întrebară, mult mai politicos decît excursioniştii care veneau de obicei, dacă pot vizita farul. Kate se ridică să-i conducă. În ziua aceea era îmbrăcată într-o combinaţie la care amîndouă recurgeam frecvent, şi anume fustă gri şi jachetă albastră de marinar ; cît despre încălţări, acestea arătau mult mai prost, fiindcă umblam toată ziua. În ce priveşte mult lăudatul ten al celor din familia Lancaster, acesta era destul de ars de soare.

Doamna Kew îşi exprimă dorinţa de a şti ce întrebări vor pune tinerii şi de aceea, după cîteva minute, m-am alăturat şi eu grupului. Tocmai terminaseră cu întrebările despre far şi acum se interesau de lucruri mai personale :

— Nu te plictiseşti să stai aici ?

— Nu, deloc ! răspunse Kate.

— Cea de jos e sora ta ?

— Nu, n-am nici o soră.

— Cred că ţi-ar fi plăcut să-ţi fie soră. Nu te simţi niciodată singură ?

— Toţi ne simţim uneori singuri, răspunse Kate.

— Da, dar locul ăsta e atît de izolat ! zise una din fete. Bănuiesc că aţi putea găsi de lucru şi în altă parte. Eu locuiesc la Boston. Ce linişte îngrozitoare ! numai apa şi vîntul... cînd bate ; dar cred că

---

* Patru colţuri (engl.).

decît asta, mai bine nimic. Şi doar bucăţica asta de loc stîncos! Eu una aş simţi nevoia să mă plimb.

Am auzit-o pe Kate refuzînd politicos oferta de-a fi plătită pentru serviciile ei şi apoi cu toţii începură să coboare scările abrupte, rîzînd şi pălăvrăgind între ei. Kate rămase în urmă să închidă uşile şi să lase totul în ordine, iar fata care vorbise cel mai mult o aştepta şi cînd ajunseră la treptele de chiar deasupra mea, iar vocile celorlalţi nu se mai auzeau, se adresă lui Kate :

— Eşti foarte drăguţă că ne-ai arătat totul. Probabil o să mă crezi cam prostuţă, dar vreau să-ţi spun că îmi placi foarte mult! Ce n-aş da să te văd venind la Boston. Eu lucrez într-o prăvălie frumoasă pe Winter Street,* la H... şi în octombrie vor avea nevoie de mai multe vînzătoare. Poate că ai reuşi să vii la raionul meu. Ţi-aş arăta ce ai de făcut şi am putea locui împreună. Am o cameră foarte bună şi probabil că aş putea avea şi mai multe lucruri, fiindcă sînt bine plătită, dar îmi place să trimit bani acasă la mama. Acum sînt la mătuşa mea, dar lunea viitoare mă întorc şi dacă îmi spui cum te cheamă o să mă interesez să aflu amănunte precise despre slujba asta şi-o să-ţi scriu. Pe mine mă cheamă Mary Wendell.

Din vocea lui Kate am înţeles că aceste vorbe o mişcaseră.

— Eşti foarte amabilă, îţi mulţumesc din tot sufletul, zise ea, dar nu pot veni să lucrez cu tine. Mi-ar place să ne cunoaştem mai bine. Şi eu locuiesc la Boston ; prietena mea şi cu mine stăm la Deephaven doar pe timpul verii.

Şi cînd întinse mîna spre fata a cărei faţă se schimbase, trecînd de la expresia de sinceră bună dispoziţie de la început la una foarte surprinsă şi cînd fata observă mîna lui Kate şi un inel care fusese întors, se arătă de-a dreptul speriată.

— O, te rog să mă ierţi, zise ea roşind, ar fi trebuit să-mi dau seama ; dar ne-ai explicat totul cu atîta suflet, încît nici nu mi-aş fi închipuit că nu locuieşti aici. N-am vrut să fiu nepoliticoasă.

— Fireşte că n-ai vrut şi nici n-ai fost nepoliticoasă. Mă bucur că mi-ai spus ce mi-a spus şi îmi pare bine că îţi plac, zise Kate ; şi chiar în clipa aceea cei din grup începură să strige după fată şi ea se grăbi să-i ajungă din urmă, iar eu am venit lîngă Kate.

— Aşadar ai auzit tot. A meritat o asemenea experienţă ! zise ea. Avea un suflet atît de curat şi de cinstit ; cînd ajung acasă am de gînd s-o caut.

Uneori ne duceam la far dis-de-dimineaţă împreună cu pescarii, care treceau pe acolo în drum spre locurile lor de pescuit ; dar de obicei făceam călătoria asta la începutul după-amiezii, dacă nu era prea cald şi pescuiam cocoţate pe stînci sau stăteam în casă, şi doamna

* Strada iernii (engl.).

Kew ne relata întîmplări de pe vremea cînd era ea în Vermont sau domnul Kew ne spunea surprinzătoare povești marinărești sau povești cu stafii ca un adevărat marinar din cărți. Apoi, de obicei, ne înfruptam dintr-o cină exagerat de copioasă și după aceea urcam scara pînă la farul propriu-zis, ca să vedem lămpile aprinse și să stăm puțin acolo sus, urmărind vasele în larg și apusul soarelui.

De la Deephaven se puteau vedea mai toate vasele de coastă, căci marea luminată de far era șoseaua lor principală. De două ori, de la far am văzut o escadră de iahturi ca un stol de păsări mari, albe. Cît despre apusurile de soare, adesea ni se părea că ne aflăm chiar în inima lor, deoarece de jur-împrejurul nostru marea lua culoarea norilor. Dar deși strălucirea soarelui era minunată, cel mai bine îmi amintesc de o seară liniștită, cînd la apus se îngrămădiseră nori grei, cenușii, lăsîndu-se în jos ca o cortină, iar marea era ca de argint. Pe sub această cortină și dincolo de ea, se vedea cel mai limpede și mai transparent cer gălbui care se poate imagina. În depărtare, o barcă mică, neagră, se lăsa încet în voia apelor, urcînd unul după altul valurile albe, de parcă destinația ei ar fi fost lumea aceea, de dincolo. Dar curînd soarele își făcu apariția de după nori și strălucitoarea revărsare de lumină aurie schimbă fața tuturor lucrurilor ; era momentul să exclami cît de frumos este acest apus de soare : în timp ce cu o clipă înainte nu puteai decît să stai foarte tăcut, să urmărești barca și să te întrebi dacă nu cumva raiul este ceva asemănător acelei culori estompate din depărtare, care nu era nici mare, nici cer.

După ce coboram din far și începea să se însereze, ne rugam să mai stăm încă o oră sau două pe apă ca să vîslim în lumina amurgului spre larg, cît mai departe de țărm, unde, cu spatele spre far, aveam impresia că sîntem singure pe o mare fără țărmuri. În timp ce întunericul ne învăluia ușor, priveam cum se ivesc stelele și întotdeauna ne bucuram cînd vedeam steaua lui Kate și steaua mea, pe care ni le aleseserăm încă din copilărie. Cu ani în urmă, ajunsesem să fiu convinsă de un lucru, și anume că oricît de departe ar fi raiul, nu poate să fie atît de departe încît să nu mai vezi stelele. Uneori, seara, așteptam pe mare răsăritul lunii, după care apucam vîslele și vîsleam încet spre țărm, cînd și cînd vorbind sau cîntînd, dar cel mai adesea în tăcere.

DOAMNA BRANDON ȘI VĂDUVA JIM

Cînd s-a aflat că am sosit la Deephaven, cei care le cunoscuseră atît de bine pe domnișoara Brandon și pe doamna Lancaster se considerară prietenii lui Kate prin moștenire și se dovediră a fi

extrem de îndatoritori cu noi, fie vizitîndu-ne, fie trimiţîndu-ne tot felul de mesaje plăcute. Nici nu se sfîrşise o săptămînă de la venirea noastră şi noi nu duceam lipsă de companie. Din capul locului, pentru Kate oamenii aceştia nu erau nişte străini ; cît despre mine, cred că sînt o fiinţă uşor de mulţumit şi care mă simt oriunde ca acasă. Am norocul şi nenorocul să aparţin lumii marinei, adică mai precis tatăl meu aparţine acestei lumi, şi prin urmare viaţa mea a fost instabilă, cu excepţia anilor de şcoală, cînd a început prietenia mea cu Kate.

Cred că aş fi fericită în orice oraş, dacă ar locui acolo şi Kate Lancaster. Nu-mi voi lăuda prietena cum aş putea-o face şi nu voi spune nici jumătate din lucrurile pe care le-aş putea spune despre ea cu toată sinceritatea. Este un suflet atît de curat, de bun şi de cinstit şi se bucură atît de tare de viaţă ! Fără a fi copilăroasă, e totuşi ca un copil ; şi nu vreau să vă spun că nu greşeşte şi ea, dar cînd face vreo greşeală, dintre toate fetele pe care le cunosc, ea regretă cel mai mult şi e prima gata să mai facă o încercare. Poate că aţi dori să ştiţi cîte ceva despre noi, numai că eu nu scriu biografia lui Kate şi nici pe a mea, vă povestesc doar despre o vară petrecută împreună. Au fost zile la Deephaven cînd ne simţeam de parcă am fi avut şase sau şapte ani, iar alteori ne simţeam iremediabil nişte persoane mature, ca şi cum am fi purtat pe umeri o povară apăsătoare de griji şi responsabilităţi. În realitate avem fiecare douăzeci şi patru de ani şi asta e o vîrstă plăcută ; deşi cred că vîrsta de la anul va fi cu siguranţă şi mai plăcută, fiindcă pe noi nu ne deranjează că îmbătrînim, de vreme ce nu pierdem nimic după care să plîngem, dar în schimb avem atîta de cîştigat.

Mă voi bucura dacă veţi ajunge s-o cunoaşteţi cît de cît pe Kate din povestirile mele. Nu fiindcă ţin la ea şi o investesc cu haruri şi virtuţi imaginare, dar nimeni nu poate să nu vadă cît e de lipsită de afectare şi să nu observe generozitatea şi solicitudinea ei, hazul ei încîntător, care n-are nici urmă de prostie sau vulgaritate. Era o plăcere să-ţi ţină ea companie, căci are o putere neobişnuită de-a cîştiga încrederea oamenilor şi de-a şti cu un instinct sigur cum să-i abordeze pe propriul lor teren. Faptul că e atît de sincer apropiată şi înţelegătoare face ca toată lumea să vrea să-i vorbească şi să se împrietenească cu ea ; la fel cum lumina soarelui face ca florile să crească fără nici o greutate, după ce atîta timp le-au împiedicat vînturile reci. Nu e politicoasă de dragul de-a părea politicoasă, ci din dorinţa de-a fi bună şi n-are în ea nici măcar o urmă din ceea ce Hugh Miller * numeşte pe drept cuvînt imperti-

* De meserie meşter pietrar, scoţianul Hugh Miller (1802—1856) s-a făcut cunoscut ca autor al mai multor lucrări, dintre care unele autobiografice, iar altele axate pe probleme politice, religioase sau din domeniul geologiei.

nența aerului de superioritate îngăduitoare ; nu este excepțional de talentată, dar face totul într-un fel al ei, fermecător ; nu are studii prea înalte, dar știe o mulțime de lucruri de care mulți oameni cu judecată habar n-au ; și dacă studiază cu răbdare atît lucruri importante, cît și mai mărunte, nu înseamnă că e mai puțin în măsură să-și învețe prietenii !

Știam că societatea din Deephaven ne considera reprezentantele domnișoarei Brandon și răspunderea nu era ușoară, întrucît ea fusese o persoană care se bucurase de cinste și respect. Auzeam din toate părțile ce pierdere fusese moartea ei pentru orășel și, în consecință, în vara aceea ne-am străduit să nu facem nimic care să umbrească reputația familiei, să fim amabile și să primim amabilități, deși intenția noastră de-a ne distra rămăsese neștirbită. Mă interesau din ce în ce mai mult cele auzite despre domnișoara Brandon și mi-am întărit convingerea că e un mare privilegiu să ai în preajmă, în oraș sau în ținut, o persoană mai în vîrstă care să fie plină de demnitate, păstrătoare a tradiției, care să ducă o viață impunătoare, să nu tolereze falsul și noutățile inutile și să rămînă credincioasă vechilor reguli de viață și de comportament, ca și cum ar face parte din propria-i religie.

Există ceva la doamnele de școală veche care impune enorm de mult respect. Ele nu acordă nici o atenție zarvei, luciului de fațadă și vanității celor mai tineri, care se poartă de parcă ar fi sosit în sfîrșit ceasul să-și facă ei apariția și să conducă lumea așa cum s-ar fi cuvenit să fie condusă de la bun început. Poziția lor în societatea modernă se aseamănă cu cea ocupată de King's Chapel * pe strada aglomerată din Boston, unde a fost construită. Se prea poate să nu fi fost ușor să te apropii de domnișoara Brandon, dar sînt sigură că dacă aș fi vizitat Deephavenul cînd trăia ea, m-aș fi simțit nespus de mîndră dacă m-ar fi invitat să servim ceaiul împreună, iar după aceea mi-ar fi făcut plăcere să povestesc despre faptul că o cunosc. Era imposibil să nu-i acorzi tot respectul și e de-a dreptul o plăcere să te gîndești că această femeie considerase probabil lumea noastră drept cea mai politicoasă lume cu putință și că avusese totuși cele mai bune păreri despre bunele ei maniere. *Noblesse oblige :* în mai multe privințe este un fapt perfect adevărat !

Nu pot să nu mă întreb dacă aceia dintre noi care încetul cu încetul vor rămîne să ne reprezinte generația vor avea o asemenea superioritate și eleganță în conduită, dacă ne vom bucura de tot atîta respect și vom fi tot atît de prețuiți. E greu de imaginat. Știm cu toții că lumea se perfecționează continuu și că nivelul de cultură

---

* *Capela regală* (engl.)

crește ; dar pentru noi nu vor mai exista în veci persoane atît de impunătoare ca acestea care aparțin vechii școli.

În aceeași dimineață după sosirea noastră la Deephaven, pe cînd ne aflam la etajul casei, am auzit o bătaie insistentă la ușa de la intrare. Am coborît să văd cine e și am avut plăcerea de a primi-o pe prima noastră vizitatoare. Era o bătrînică pedantă, pe față cu o expresie de mulțumire și așteptare, ai cărei ochi străluceau ca două mărgelușe negre. Nu avea bonetă și își aruncase peste umeri un șal mic în trei colțuri, dintr-un imprimeu cu frunze de palmier. Era evident că locuia pe undeva prin apropiere. Foarte mică de statură, uscățivă, se ținea dreaptă și era atît de iute în mișcări, încît își lăsa impresia unui peștișor care străbate apa ca o săgeată. Pe loc m-a străfulgerat gîndul că trebuie să fie o persoană întreprinzătoare, că are „har" și — vai mie ! — ce repede mai vorbea ! Ezită o clipă cînd mă văzu și apoi rosti cîteva cuvinte de politețe.

— Domnișoara Lan'k'ster ? mă întrebă ea, îndoită.

— Nu, am răspuns eu. Eu sînt domnișoara Denis ; dar domnișoara Lancaster este acasă. Nu vreți să poftiți înăuntru ?

— Vai, doamnă Patton ! exclamă Kate care tocmai coborîse. Ce drăguță sînteți că ați și venit să mă vedeți ! Și eu vroiam să vă fac astăzi o vizită. Ieri seară tocmai am întrebat-o pe doamna Kew dacă sînteți aici.

— Păcatele mele ! se lamentă doamna Patton strîngînd încîntată mîna lui Kate. Da' unde să crezi c-aș putea fi, draga mea ? N-o să plec eu din Deephaven tocma' acu', după ce nu m-am clintit d-aici atîta amar de ani, de-am prins rădăcini mai ceva ca ulmu' ăla mare. Mă uit la mătăluță și-mi dau seama că oriunde te-aș fi văzut, aș fi știut imediat că ești din neamu' Brandon. Arăți ca toți Brandonii adevărați : înaltă și zveltă, nu-i așa că am dreptate ? Nu te-am văzut de vreo patru-cinci ani, în afară de-o singură dată la biserică și încă o dată cînd ai trecut, cred, spre plajă. Era o zi de primăvară și tare mai sufla vîntu' !

— Îmi amintesc foarte bine, zise Kate. De ambele dăți am venit în niște vizite scurte, de cîte o zi sau maximum două și-am mai fost aici la înmormîntarea mătușii Katharine, dar am plecat în aceeași seară. Vă amintiți că într-o vară, acum vreo cinci-șase ani, am stat mai mult și v-am ajutat să culegeți coacăze în grădină ? Aveați o ulcică foarte veche.

— Cine și-ar fi închipuit c-o să-ți amintești așa ceva ? se minună doamna Patton. Așa-i ! Aveam ulcica fiindcă era ușor de umblat cu ea printre tufele de coacăze și cum o umpleam, o și goleam în coșulețe. Mătușa dumitale îmi zicea întotdeauna să culeg cît îmi place ; ea

n-avea nevoie de ele, da' pe vremuri vinu' de coacăze era la mare cinste. Cred că pentru cine n-a văzut așa ceva, ulcica aia a mea e ca o raritate. Bunicu-meu, Joseph Toggerson — maică-mea era din neamu' Toggerson — a găsit-o pe plajă încîlcită în niște alge ; nu știu cum de nu s-o fi spart, da' se vede treaba că-i tare ; am scăpat-o pe jos de-o mulțime de ori și nici măcar nu s-a ciobit. Scrie pe ea ceva în olandeză și anu' 1732. Da' să știi că nici prin cap nu-mi trecea c-o să-ți amintești de ulcica asta veche, zău așa. Mătușa matale avea o groază de porțelanuri. Mi-a zis ea de unde veneau fiecare, da' am uitat, că nici nu se putea altfel. Din cînd în cînd mă lasă de tot memoria. Dacă n-ai fi venit matale, cred că mama matale ar fi pus în primăvara asta să le împacheteze pe toate, tot ce n-a luat cu ea după ce ți-a murit mătușa. Probabil că nu s-a hotărît încă ce să facă cu casa asta ?

— Nu, răspunse Kate ; ce n-ar da să rezolve toată povestea : pentru noi e o mare problemă.

— Sper că n-o să găsiți o dezordine prea mare, preciză doamna Patton, cu modestie. Eu și cu dom'șoara Dockum am făcut tot ce-am putut, ...am deschis ferestrele și-am lăsat să se aerisească ca să nu intre umezeala și iarna trecută am pus camfor proaspăt și frunze de tutun pe unde erau lucruri de lînă ; în casele ăstea vechi trebuie să ai mare grijă, că altfel nici nu te dumirești bine și năpădesc moliile. Dom'șoara Katharine nu putea suferi moliile ! Da' să nu uit : au ros șoarecii coperțile de la niște cărți vechi îngrămădite într-o debara de lîngă camera dom'șoarei Katharine și-am pus o cursă, da' era mai veche decît tablele lu' Moise și primăvara toate ruginesc mai tare. Cred c-ar fi bine să cumpărați niște curse noi și să le puneți prin toată casa, că dacă nu, or să vă dea bătaie de cap șoarecii ăștia. Cît a ținut iarna n-au prea avut ei ce mînca pe-aici, da' cum or afla că-i așteaptă iar traiu' bun, sînt sigură c-or să dea fuga-napoi. Am văzut-o pe pisica mătușii matale pe scările de la intrare. În viața ei n-a fost ea prea bună la prins șoareci, da' acuma mi-a crescut inima s-o văd ce mulțumită arată ! S-a întors și ea de cum ați venit, nu-i așa ? Ce legate de casă sînt animalele ăstea !

— A fost pisica domnișoarei Brandon ? am întrebat eu cu mare interes. A venit cu noi sus, dar credeam că e a vreunui vecin și s-a rătăcit și ea pe la noi. Într-adevăr, se purta de parcă se simțea ca acasă, sărmana pisicuță !

— O s-o ținem aici, zise Kate.

— Dom'șoara Dockum a luat-o la ea după ce a plecat mama matale și slujnicele dom'șoarei Katharine, zise doamna Patton, da' mi-a spus că i-a trebuit mult bietei pisici pîn' să se simtă bine acolo. Venea și se-așeza aici pe scări și miorlăia ore întregi și-ncerca să intre 'năuntru, întîi la o ușă, după aia la cealaltă. Mă gîndeam ce rău i-ar

fi făcut dom'şoarei Katharine s-o vadă ; îi plăcea tare mult pisica şi s-a ocupat de ea cît a fost în stare. Da' cum ştiţi, au lăsat-o minţile. Pentru Deephaven a fost o mare pierdere. Ce femeie mîndră ! Unora le era frică de ea, da' eu m-am înţeles totdeauna bine cu ea şi n-aveam nevoie de-o prietenă şi nici de-o vecină mai bună. Am avut şi eu necazurile mele şi am ajuns ziua să mă văd săracă şi bolnavă, da' în nici un chip nu mă puteam hotărî să cer ajutor de la primărie. Aş fi vrut s-o fi auzit certîndu-mă cînd a auzit de toate ăstea ! Într-o dimineaţă, numa' c-o văd intrînd în bucătăria mea, ţanţoşă ca un grenadir şi-mi zice : „Da ce n-ai trimis pe cineva să-mi spună că eşti bolnavă şi că nu mai ai de nici unele ?" aşa mi-a spus. Şi-a mai zis că m-ar fi ajutat oricînd bucuros, dar că ea crezuse că am mijloace... toată lumea credea aşa ; şi văd cum i se umplu ochii de lacrimi şi m-a certat şi mi-a vorbit supărată tare. Apoi m-a liniştit, mi-a trimis-o pe una din slujnicele ei să aibă grijă de mine, a chemat doctoru' şi mi-a comandat de la prăvălie o mulţime de lucruri care mi-au venit acasă, aşa că săptămîni de zile n-a trebuit să mai cumpăr nimic. M-am făcut mai bine şi-am vrut să mă apuc să lucrez, da' ea nici nu m-a lăsat să vorbesc de aşa ceva. Chiar că am avut multe necazuri şi-am crezut că mi-am pierdut şi sănătatea, da' n-a fost aşa, că lucru' ăsta s-a-ntîmplat acum vreo treizeci-patruzeci de ani. Nu exista să fie ceva de făcut la conac — de cusut, de curăţat, de ţinut companie — ca să nu trimită ea după mine ; şi-am ajuns de ştiam cum îi plăcea să fie făcute treburile. Cînd mă duceam să-i ţin de urît, o simţeam ca pe-o soră a mea, deşi n-am avut niciodată surori. Vorbea cu mine liber, cum ar fi vorbit cu dom'şoara Lorimer sau cu dom'şoara Carew. Bănuiesc că nu aţi apucat însă să treceţi pe la ele ? Era o bună creştină dom'şoara Katharine, chiar că era. „Binecuvîntată este amintirea celor drepţi" ; aşa a spus la predică domnul Lorimer în duminica după ce-a murit ea, da' nu era acolo nici o rudă de-a ei de sînge să-l audă. Zău aşa, tare jalnic era să vezi goală strana unde trebuia să stea familia îndoliată. Mama matale, dom'şoară Lancaster, fusese nevoită să plece acasă încă de sîmbătă, fiindcă, după cîte am înţeles eu, tatăl matale trebuia să plece pe neaşteptate la Washington ; şi s-a-ntors de cum a-nceput săptămîna. Da' ce vorbesc eu ! N-avea nici o importanţă, poate că numa' eu mă gîndeam aşa. De cînd nu mai e dom'şoara Katharine să stea acolo duminică de duminică, doar de cîteva ori s-a mai aflat cîte cineva în strana aceea.

Şi preţ de un minut, doamna Patton arătă de parcă era gata să plîngă, dar, reflectînd mai adînc, se răzgîndi.

— Mama matale mi-a dat aproape toate hainele dom'şoarei Katharine ; boneta asta e tot a ei ; e foarte uzată, da' pentru dimineaţa e bună.

— Vai, interveni Kate, am pentru dumneata într-unul din cuferele mele alte două bonete noi-nouțe. Mama intenționa să le aleagă cu mîna ei, dar n-a mai avut timp și m-a rugat pe mine și cred că am găsit exact ceea ce credea ea că ți-ar place.

— Ei, asta-i bună ! se minună doamna Patton, cîtă bunătate ; n-o să-mi spuneți că doamna Lancaster s-a gîndit la mine chiar cînd să plece ? O să port numai bonetele ăstea și îți rămîn și matale, dom'șoară Kate, foarte îndatorată. Tocmai vroiam să spun că de data aia, cînd ai fost aici și ai văzut ulcica, ai garnisit pentru dom'șoara Katharine o bonetă exact după moda de la Boston, ca să mi-o dea mie. Bănuiesc că pe raftu' de sus din stînga, în debaraua cu haine a dom'șoarei Katharine, se mai află cutia cu garnituri pentru bonete, zise doamna Patton, cu siguranță în glasul nostalgic. Ea își făcea întotdeauna singură bonetele de toată ziua și avea niște materiale frumoase puse de-o parte pe care n-a mai ajuns să le folosească. Unele au rîs de mine că nu vreau să port decît bonete foarte bune, da' nu știu, asta e ca și cum îmi depășesc condiția și, într-un fel, cînd am pe cap o bonetă bună, simt mai mult respect pentru mine însămi. Nu-mi iese din cap cum și-a amintit mama matale de mine ! În primăvara asta mi-a trimis și o sumă frumușică de bani pentru că am grijă de casă. Din partea mea, n-aș fi cerut în viața mea nici măcar un cent ; pentru mine e o plăcere să mai arunc din cînd în cînd cîte o privire pe-aici, din respect pentru mătușa matale. M-am bucurat tare mult cînd am auzit că ai să vii aici cu o prietenă. Îmi place să văd casa iar deschisă ; tare mai e trist cînd stă închisă. Mi-e dor s-o văd luminată și mătușa matale se pricepea s-o lumineze ca ziua ; în fiecare seară aprindea lumina și în holul cel mare și o stingea cînd se ducea sus la culcare. Vedeți, uit mereu că s-a îmbolnăvit și mă-ntorc cu gîndu' la zilele cîd era sănătoasă și umbla prin toată casa. Cînd a-nceput să i se-ntunece mintea și s-a retras sus în camera ei, de multe ori parcă își pierdea vederea și uneori ne spunea în miezu' zilei să-i aducem lampa și niște lumînări și după aceea era satisfăcută ! Da' îi intrase-n cap să stea nopțile în întuneric și să cugete, bănuiesc. Eu aș avea patruzeci de crize, nu una, dacă aș face așa ceva. Asta s-a întîmplat cu mult timp în urmă ; da' îți amintești cum cînta la pian ? În tinerețe cînta foarte bine.

— Îmi amintesc foarte bine, spuse Kate, care îmi povesti după aceea cum stătea mătușa ei la pian în lumina asfințitului și cînta doar pentru sine. Pe vremuri a fost o pianistă talentată, continuă prietena mea, deși nu ți-ai fi putut imagina că-i place muzica. Cînd eram eu copil, cînta seara pentru invitați, și odată, cînd mă aflam și eu aici, una din vechile ei prietene a rugat-o să cînte o melodie,

iar ea i-a răspuns zîmbind că şi-a încheiat ziua şi că i-au înţepenit degetele ; deşi părerea mea e că, dacă ar fi vrut să încerce, ar fi cîntat şi atunci la fel de bine ca la orice altă oră. Dar din cînd în cînd, după o zi în care fusese tăcută şi tristă — mi-e ruşine cînd mă gîndesc că pe atunci o credeam supărată — deschidea pianul şi cînta pînă tîrziu, desfătîndu-mă cu melodii de dans, cu psalmi vechi, cu marşuri şi tot felul de cîntece pe care şi le amintea. Una dintre melodii, sînt sigură că îşi avea povestea ei : avea la un moment dat o cadenţă tumultuoasă şi mătuşa mea revenea din nou şi din nou asupra ei, cîntînd-o de fiecare dată cu aceeaşi cumpătare. De cînd am venit aici, continuă Kate, mi-am amintit despre ea o mulţime de lucruri pe care, atunci cînd s-au întîmplat, aproape că nici nu le-am luat în seamă şi nu le-am înţeles. Cînd eram mică mă temeam de ea, dar cred că dacă aş fi crescut mai repede, mi-ar fi plăcut nespus de mult să fiu cu ea. Pînă cu puţin înainte de-a se îmbolnăvi nu mi-a trecut niciodată prin minte că ar putea avea în ea o cît de slabă scînteie de afecţiune sau sentiment, dar de atunci am început s-o iubesc tot mai mult. Aş fi putut să-i ofer mult mai multă bucurie, dar puterile i-au slăbit exact cînd am terminat eu şcoala şi, fireşte, prefera ca mama să vină să o vadă ; una din noi două trebuia să rămînă acasă. De cîtva timp mă gîndesc ce grijă ar trebui să avem să fim buni şi atenţi cu bătrînii care ne sînt dragi. Nici nu-ţi dai seama ce repede se face prea tîrziu ca să mai fii bun cu ei şi atunci rămîi cu un veşnic regret...

Trebuie să vă spun mai multe despre doamna Patton ; bineînţeles, în scurt timp i-am întors vizita şi am fost foarte bine primite ; ne făcea întotdeauna plăcere să ne vedem prietenele la ele acasă. Casa ei era mai jos de-a noastră, nevopsită şi cu un acoperiş olandez, dar atît de scundă, încît vechile tufe de liliac care se strînseseră în jurul ei ajungeau la înălţimea streaşinei. Văduva Jim (cum o numeau mai toţi, ca s-o deosebească de văduva lui Jack Patton, care era croitoreasă şi locuia în celălalt capăt al tîrgului) era o persoană foarte eficientă.

Bănuiesc că trebuie să-şi aibă cópii fidele în toate vechile sate din Noua Anglie. Cosea, făcea carpete complicate şi, hotărît lucru, avea talent la ţesut covoare, dacă se ivea prilejul să ţeasă vreunul, ceea ce se întîmpla probabil foarte rar. În schimb, la Deephaven existau o mulţime de covoare care trebuiau întoarse şi refăcute şi de obicei cînd se făcea curăţenie mare sau în preajma sărbătorilor sau a unor festivităţi importante, se ducea să lucreze la familiile Carew şi Lorimer. La boli nu avea egal, se pricepea să facă tot felul de fierturi tămăduitoare de pe vremuri şi tot felul de ceaiuri din te miri ce ierburi, iar cînd moartea pacientului punea capăt carierei sale de infirmieră, devenea maestru de ceremonii la înmor-

mîntarea respectivului şi stătea lingă uşă îndrumînd pe prietenii defunctului spre locurile care le erau rezervate ; şi nu am nici un motiv să mă îndoiesc că uneori îi revenea chiar şi imensa responsabilitate de a stabili ordinea cortegiului funerar, de vreme ce toate genealogiile şi relaţiile de rudenie îi stăteau, cum s-ar zice, pe vîrful limbii. Ulterior am aflat că la Deephaven stabilirea greşită a priorităţii se socotea a fi un lucru îngrozitor şi odată ni s-a întîmplat să auzim nişte remarci usturătoare la adresa faptului că verii unei răposate fuseseră plasaţi după rudele soţului ; „cine-a mai auzit ca rudele de sînge să vină în urma celor care sînt rude doar prin alianţă ! Nu-i de mirare că s-au supărat !" zicea persoana care ne vorbea, un suflet de altfel total lipsit de egoism şi foarte modest în viaţa de toate zilele.

Doamna Patton cunoştea secretele tuturora, dar le spunea, dacă le spunea, cu mult discernămînt. Îţi sporovăia toată ziua la ureche ca o vrabie care ciripeşte întruna, dar cu toate acestea nu te obosea. Nici eu şi nici Kate nu am gustat mai mult vreo povestire ca atunci cînd ne relata ea despre vremurile de odinioară şi despre strămoşii lui Kate şi toţi contemporanii lor ; căci memoria ei era uimitoare, şi femeia aceasta fie că văzuse cu proprii săi ochi tot ce se întîmplase la Deephaven de ani şi ani de zile, fie că primise amănunte de la martori de încredere. Avusese multe necazuri în viaţă ; soţul nu-i prea dăduse prilej de multe satisfacţii şi prin urmare nu era de mirare că privea cu compasiune orice cerere în căsătorie. Întotdeauna venea devreme la biserică şi purta aceeaşi bonetă pe care probabil o purtase şi pe vremea copilăriei lui Kate ; era o bonetă cuviincioasă, neagră, bine păstrată, cu nişte panglici discrete şi învelită cu un foarte util voal de dantelă care o proteja de capriciile vremii.

Prima oară cînd ne-am dus s-o vizităm, ne-a condus în camera ei cea mai bună. Era cea mai simplă cămăruţă imaginabilă şi mai era şi foarte mohorîtă, iar mobilierul prea încărcat. Avea totuşi o anume demnitate ; se vedea clar că e camera cea mai bună, nu o cameră unde puteai să laşi dezordine sau să lucrezi în fiecare zi. Simţeai imediat că exista cineva care preţuia scaunele de modă veche, bogat ornamentate, şi cele două mese în formă de semilună şi covorul subţire care, probabil, în fiecare primăvară trebuia întins cu grijă ca să ajungă să acopere toată podeaua. Se aflau acolo frumos aranjate şi nişte amintiri legate de dispariţia unor persoane dragi doamnei Patton, ale căror nume erau consemnate pe ele — două cusături cu fir de lînă dedicate memoriei părinţilor ei şi încă două poze reprezentînd o femeie plîngînd sub o salcie la marginea unui mormînt. Toate patru erau îngălbenite de vreme. Alături de ele se afla o broderie pe canava lucrată de „Judith Beckett la

zece ani" şi toate cinci erau înrămate în rame negre subţiri, atîrnate foarte sus pe pereţi. Într-un colţ, un balansoar arăta de parcă se simţea prea măreţ ca să fie folosit şi se considera teribil de impozant. Era foarte înclinat spre spate, iar marginea de sus a spetezei era împinsă în faţă în aşa fel încît poziţia capului nu putea fi decît incomodă. Dar n-avea de ce să-şi facă griji ; nimeni nu va dori vreodată să se aşeze în el. Era un balansoar atît de mare, iar doamna Patton se arăta atît de mîndră de el ! Întotdeauna îşi îndemna cu mărinimie prietenele să guste din confortul oferit de acest balansoar, pe care ea una nu şi-l putea decît imagina, fiind prea măruntică pentru a reuşi să se caţere în el fără ajutor.

La început, doamna Patton se dovedi puţin cam protocolară, dar curînd îşi reveni şi ne povesti o mulţime de lucruri care ne făcură plăcere. Odată am întrebat-o dacă mai locuise şi altundeva sau numai la Deephaven.

— Şi aici şi dincolo de East Parish, mi-a răspuns ea. Domnu' Patton, adică bărbatu-meu, cînd m-am măritat, avea acolo o fermă frumoasă, da' după ce-a murit el, m-am întors iar aici ; acolo totu' era ipotecat. N-am primit un cent şi m-am trezit mai săracă decît am fost cînd l-am luat. Am trudit mai tare decît am trudit în toată viaţa mea — şi-nainte şi după aia — ca s-o scoatem la capăt, da' n-a fost chip. Mama matale, dom'şoară Kate, ştie toată povestea ! — sublinie ea, de parcă noi n-am fi crezut-o fără alte confirmări. M-am întors aici văduvă şi săracă lipită, da' vă spun, cînd am plecat de-aici ca să stau cu el, toată lumea mă vorbea de bine. Să nu riscaţi niciodată în viaţă, dragele mele, o să vă meargă mai bine. Da' pe sufletu' meu că „dumnealui" nu era om rău şi cînd era cu mintea limpede, nu ştia ce să-mi mai facă. Şovăi să vă povestesc toate astea, toată lumea ştie cum a fost ; da' pîn' la urmă am scos-o la liman. Niciodată nu ştiam ce-mi va aduce ziua de mîine, zise văduva, ca şi cum ar fi fost prima dată că avea ocazia să-şi spună păsul unor ascultători compătimitori. Şi vorbind despre necazurile căsătoriei, nu părea să-şi facă mai multe probleme decît un soldat care povesteşte despre campaniile la care a luat parte, insistînd cu mîndrie asupra celei mai grele dintre ele.

Subiectul ei preferat era întotdeauna domnişoara Brandon şi după ce din nou făcu o pauză, ne mărturisi că spera că am găsit casa în ordine ; intenţionase să bată covorul din cea mai bună cameră de oaspeţi, dar parcă n-ar fi fost nevoie, fusese bătut anul trecut şi între timp camera nu mai fusese folosită, şi chiar atunci cînd l-au strîns ultima dată nu era sub el nici cel mai mic fir de praf. Şi Kate o asigură, cu un aer de mare înţelepciune, că nici ea nu crede că respectivul covor ar fi trebuit bătut.

— Ieri după ce m-am întors de la matale, m-a podidit plînsu', zise doamna Patton, iar eu n-am putut să nu mă întreb dacă femeia asta era cu adevărat în stare să plîngă, fiindcă ochii îi păreau secați de lacrimi, atît de uscați, de parcă te așteptai să tremure la adierea vîntului. Numa' că mătușa matale a zăcut atîta timp, că imediat cînd a murit a fost ca o ușurare, da' acuma toate astea le-am uitat și îi duc doru' așa cum era ea pe vremuri ; e ca și cum matale i-ai luat locu' ; și unde mai pui că arăți la fel ca ea cînd era tînără !

— Nici nu-i de mirare că îi duci dorul, răspunse Kate. Știu ce mult conta pe sprijinul dumitale. Ai fost foarte bună cu ea.

— Am stat lîngă ea în noaptea cînd a murit, zise văduva cu o satisfacție melancolică. I-am fost vecină toată viața, in afară de cei treișpe ani cît am fost măritată ; și nu trecea săptămînă să nu viu la conac, în afară de cazul că eram plecată cine știe prin ce locuri mai depărtate să-ngrijesc bolnavi. După ce-a căzut la pat, totdeauna pe mine mă chema să supraveghez curățenia și să am grijă cum sînt aranjate baldachinele și perdeluțele la paturi. N-avea încredere să lase pe nimeni în afară de mine să umble cu porțelanurile ei cele mai fine. Eu îi spuneam „Dom'șoara Katherine, de ce nu chemați niște rude mai tinere să vină să stea cu dumneavoastră, așa cum ar fi fata doamnei Lancaster, care s-a făcut și ea domnișoară în toată regula ?" ; da' după cîte s-ar fi zis, singura la care ținea era mama matale. Nici nu v-ați putea închipui ce plăcută ființă era în societate dom'șoara Brandon în tinerețea ei. De mirare cum se schimbă oamenii. Din cîte pot să-mi amintesc eu despre ea cînd era tînără, se ținea dreaptă ca bradu' și cînd o căutai se ducea la Boston și se-ntorcea de-acolo îmbrăcată după ultima modă. Totdeauna a știut să fie elegantă. Ce plăcut era aici, și ce du-te vino, cînd se ducea să ia ceaiu' la familiile Lorimer și Carew și apoi veneau ei pe la ea. Sora ei era măritată ; era și mult mai în vîrstă ; dar dintre frați, unii rămăseseră acasă : adică bunicu' matale și domnu' Henry. Cred că dom'șoara Katharine nu s-a-mpăcat nicicodată cu gîndu' dispariției lui. Trăiau pe vremea aia o mulțime de oameni care s-au dus demult și se-ntîlneau să joace cărți... Bătrînu' căpitan Manning — s-a dus și el — îi invita pe toți o dată la două săptămîni să joace whist, uneori la cîte trei sau patru mese și le servea vin și prăjituri sau făcea un punch fără egal și punea în el și portocale și lămîi ; știa *el* cum ! A rămas burlac cîte zile a avut, sărmanu' căpitan, da' știa să fie o gazdă minunată... Îmi amintesc că într-o seară jucau cu toții și cînd s-a servit vinu', el a vărsat din greșeală paharu' pe rochia vernil de moar natural a dom'șoarei Martha Lorimer și i-a făcut pe doi clini niște pete cît toate zilele. A doua zi, domnișoara trimite cu noaptea-n cap după mine să văd dacă nu știu ceva care să scoată petele, da' eu nu știam, deși mă

pricep să scot petele de grăsime de pe aproape orice fel de material. Am încercat cu spirt, cu bicarbonat, cu soluție de amoniac, am clătit-o în apă multă, am călcat-o și cînd am terminat cu ea arăta mai prost ca la-nceput. Biata dom'șoară Lorimer era necăjită foc, da' după o vreme mi-a zis: „Judith, o lăsăm baltă, da' dacă-ți faci cîndva o zi liberă, să vii s-o descoasem și să facem din ea o cuvertură". Am văzut cuvertura asta ultima dată cînd am fost în camera dinspre nord a dom'șoarei Rebecca. Dom'șoara Martha era mătușa ei; matale n-ai cunoscut-o; s-a prăpădit 'nainte să fi mătăluță mai măricică. Mătasea aia i-o adusese din călătoriile lui pe mare bătrînu' căpitan Peter Lorimer, frate-su, care le-a lăsat lor toată averea și ea a purtat-o drept cea mai bună și mai puțin bună rochie a ei vreme de unșpe ani. Arăta ca nouă și n-ar fi descusut-o ea pentru nimic în lume, dacă ar fi reușit s-o curețe. Ea am zis că ce se întîmplase era o adevărată rușine, da' lucrurile au luat o întorsătură ciudată. Căpitanu' Manning i-a adus un material de la Boston și a zis că-l achită cînd mai trece pe-acolo. Ea n-a vrut să-l primească, da' el să nici n-audă una ca asta; tare mai era mînă largă căpitanu', zău așa. Cînd să facă rochia. am ajutat-o și eu pe Mary Ann Simms, croitoreasa, și ea, biata, s-a dus demult. Era un material maro și arăta foarte bine, da' a prins luciu la purtat și atunci, 'nainte de-a muri, dom'șoara Martha a făcut din ea un fel de pelerină scurtă.

Doamna Patton ne-a servit o prăjitură delicioasă cu multe mirodenii și ne-a spus că era făcută după o rețetă veche, adusă de bătrîna doamnă Chantrey Brandon tocmai din Anglia, că ține un an de zile și că întotdeauna avea în casă prăjitură din asta, acuma că-și putea permite; bănuia că știm că domnișoara Katharine o trecuse și pe ea în testament, cu mult înainte de-a se îmbolnăvi.

— Cu ce mi-a dat ea nu mai mi-e teamă de sărăcie, ne mărturisi doamna Patton. Aș minți dacă aș spune că nu mă gîndeam ce rău o să fie de mine cînd o s-ajung așa de bătrînă, încît să nu mai pot cîștiga un ban. Uite-așa, n-am putut pune nicicînd prea mult deoparte și pentru o femeie care vine dintr-o familie respectabilă e greu să ajungă la sfîrșitu' vieții o cerșetoare; da' mătușa matale, dom'șoară Kate, s-a gîndit și ea la asta și tare mai îi sînt recunoscătoare că stau așa bine și la casa mea, lucru pe care nu l-aș fi putut face dacă nu era ea. După ce-am aflat de testament, dom'șoara Rebecca Lorimer mi-a spus „Ce părere ai, doamnă Patton?! Cum crezi că te-ar fi lăsat prietenii să duci lipsă de ceva?" Și eu i-am zis „Prietenii mei sînt foarte milostivi — domnu' să-i binecuvînteze! — da' eu mă simt mai bine să știu că mă descurc singură decît să fiu îndatorată la alții".

După această lungă vizită am trecut pe la poştă şi, în drum spre casă, ne-am oprit puţin la cimitirul pe care îl observaserăm în ziua precedentă ; şi pentru prima oară ne-am aşezat pe banca de piatră din zid la umbra unui arţar, unde, după aceea, de atîtea alte ori, aveam să aşteptăm sosirea poştei, sau să ne odihnim la întoarcerea din lungile noastre plimbări. Era un loc ferit şi plăcut ; îmi amintesc că acolo ne citeam toată corespondenţa.

Trebuie să vă spun cîte ceva despre acest cimitir din Deephaven, fiindcă, într-adevăr, prezenta un interes nesecat şi nici nu ştiu cît timp ne-am petrecut citind lungile epitafuri de pe pietrele funerare şi încercînd să descifrăm inscripţiile care adesea erau atît de vechi şi de şterse, încît de-abia puteam desluşi ici-colo cîte o literă. Era un colţişor uitat de lume, cu tufe răzleţe de salcîm şi sumac risipite de-a lungul împrejmuirii şi cu un şir de ulmi bătrîni şi falnici, care marcau locul pe două laturi. Iarba crescuse înaltă şi încîlcită, iar majoritatea pietrelor funerare stăteau înclinate într-o parte sau alta, unele fiind chiar căzute la pămînt. Într-un colţ se adunaseră cîteva monumente frumoase aparţinînd unor familii vechi, printre care cel care indica mormîntul domnişoarei Brandon arăta atît de nou şi sclipitor, încît părea de-a dreptul nepotrivit. „Ar fi trebuit de la bun început să aibă o tentă mai închisă, ca celelalte“, zise Kate într-o zi ; „dar cred că foarte curînd o să ajungă să arate la fel“.

Multe din pietrele funerare erau închinate celor dispăruţi pe mare şi în majoritatea cazurilor se menţiona şi numele vasului respectiv, care astfel rămînea în amintirea oamenilor ; şi simţeai tot atîta interes pentru *Starlight* *, vasul scufundat în largul Capului Bunei Speranţe, ca şi pentru bietul marinar care avusese nenorocul să facă parte din echipajul lui. Erau zeci de astfel de inscripţii şi altele perpetuînd faima unor onorabili gentlemeni care fuseseră membri ai Consiliului Maiestăţii Sale sau inspectori ai pădurilor Maiestăţii Sale, sau vameşi ai Regelui ** în localitatea Deephaven. Unele epitafuri erau deosebit de frumoase, dovedind acea afecţiune pentru prietenii dispăruţi, acea dorinţă de a le face dreptate, de-a aduce prinos de recunoştinţă virtuţilor şi valorii lor, care este atît de emoţionantă şi atît de evidentă chiar şi în spatele expresiilor stranii şi rigide şi a cuvintelor convenţionale alese pentru a fi săpate în piatră şi la care, atît de curînd, se vor uita nepăsători ochii fără lacrimi ai străinilor. Adesea reţineam unele nume şi, de la cunoştinţele noastre mai în vîrstă, aflam povestea vieţii celor care le purtaseră. În felul acesta am auzit o mulţime de lucruri pe care

---

* *Sclipire de stea* (engl.).

** Este vorba de regele Angliei, căruia îi erau supuse cele 13 colonii americane înainte de ciştigarea independenţei recunoscută de către Anglia şi Franţa prin Tratatul de la Versailles din 1783.

nu le vom uita niciodată. Ce fascinante sînt poezia, tragismul şi aventura pe care le poţi descoperi într-un prăfuit orăşel de provincie, deşi, pentru a te bucura într-adevăr de viaţa de fiecare zi, trebuie să doreşti să studiezi viaţa şi natura umană, să-ţi placă să observi şi să cugeţi asupra unor lucruri simple şi să manifeşti un interes instinctiv pentru ceea ce altor ochi li s-ar putea părea şters şi plictisitor.

Dar să ne întoarcem la doamna Patton. În drum spre casă, după prima noastră vizită la ea, ne-am oprit să vorbim cu doamna Dockum, care s-a şi grăbit să spună că ne văzuse intrînd la „Văduva Jim".

— Săritoare femeie, zise doamna Dockum, totdeauna s-a bucurat de respect. Îi merge gura cu o uşurinţă nemaipomenită. N-am văzut altă femeie să vorbească aşa ; da' unde mai pui că are şi ce spune, ceea ce nu-i cazu' cu toată lumea. Vecină bună, se descurcă totdeauna cu ce are. Cu bărba-su s-a chnuit mult — un beţiv şi-un nestatornic a fost toată viaţa. Aţi observat, cred, crestătura aia de pe tîmpla ei ! Aşa i-ar fi plăcut dumnealui s-o omoare ; a zvîrlit în ea cu o sticlă.

— *Cum aşa !* exclamarăm şi eu şi Kate foarte contrariate.

— Nu-i place s-o întrebe nimeni de treaba asta, da-ntr-o seară, cînd stăteam la taclale cu ea şi cu 'Manda Damer, mi-a spus cu gura ei toate amănuntele. Eu ştiam că el a lovit-o, fiindcă după aia ei i s-a făcut rău. În dimineaţa aia tăiase nişte castraveţi pentru micu' dejun, că bărba-su tare se mai da-n vînt după castraveţi, numa' că a mai vrut şi nişte oţet. S-a-ntîmplat ca-n coridoru' spre pivniţă să fie două sticle ; amîndouă la fel ; da' una era cu oţet şi alta cu resturi de băutură lăsată de pe vremea cositului. El ia taman sticla asta şi se-apucă repede să toarne şi numa' ce ies din ea tot felu' de musculiţe şi seminţe şi el face vînt sticlei şi-o aruncă în nevastă-sa, de-o loveşte unde se vede cicatricea ; poţi să-ţi bagi şi degetu' în crestătură. A zis c-a vrut să spargă sticla de uşă, da' că sticla a luat-o ciş sau cam aşa ceva. Eu n-am cum să ştiu, asta-i sigur — (gînditoare). Biata femeie zicea că-n dimineaţa aia omu' ei era în toane bune ; vezi bine, era prea devreme şi nu apucase să-i sară încă muştaru' ; da' bine-nţeles, avea o fire aprinsă şi atîta băutură băgată în el n-avea cum s-o facă mai domoală. Cînd s-a măritat cu el, ea şi-a făcut mari speranţe. Om 'nalt, de mai bine de şase picioare *, roşu-n obraji şi drept ca un pin norvegian ; avea o fermă bună, moştenită de la taică-su, iar maică-sa se trăgea dintr-o familie bună, da' el a murit dator ; băga-n el băutură ca-ntr-un butoi. Da, ce ruşine ! O femeie de treabă ; o bună enoriaşă ; totdeauna respectată ; de folos bolnavilor...

* Peste 1,84 m.

Era curios să observi în acest mic și pitoresc orășel de pescari de pe malul mării cît de clar se delimitau straturile societății. Așezarea se mîndrea cel mai mult cu faptul că fusese cu mulți ani în urmă reședința unui anume guvernator Chantrey, bogat armator și mare negustor în compania East India *, a cărui faimă și măreție erau aproape fabuloase. După moartea lui, casa îi fusese distrusă de un incendiu, ceea ce constituia pentru localnici un nesecat izvor de regrete și nu încape îndoială că dacă ar mai sta și azi în picioare ar rivaliza cu oricare din ruinele Lumii Vechi.

Cei mai în vîrstă, deși în mare măsură responsabili de consecințele prezente, ocoleau cuviincios subiectul și vorbeau cu mîndrie despre strălucirea vieții pe vremea străbunilor, adică a vechilor familii din Deephaven. Cred că și lui Kate și mie ni s-au dat cel puțin o sută de asigurări că guvernatorul Chantrey ținea un valet, iar soția lui, Lady Chantrey, o cameristă, și că guvernatorul avea un unchi în Anghia care era baronet ; și bănuiesc că acesta trebuie să fi fost motivul pentru care noii noștri prieteni dovedeau atîta interes pentru nobilimea engleză ; se simțeau, fără îndoială, îndreptățiți la locurile din imediata apropiere a tronului. Pe vremuri existau la Deephaven cinci familii cu trăsură la scară ; se organizau baluri la guvernator și tot felul de distracții regești la alte case mari ; în tot ținutul nu există persoană cu adevărat distinsă care să nu vrea să-și dovedească legăturile directe sau indirecte cu Deephavenul.

Ni s-au arătat pivnițele casei Chantrey și terasele, cîteva tufe de liliac și maiestuoasele șiruri de ulmi. Au mai rămas încă în picioare două din depozitele guvernatorului, dar cheiurile în ruină se năruie cu repeziciune și sînt aproape pustii, exceptînd prezența unor băieți cu picioarele goale, care la orele fluxului stau pe margini și pescuiesc. Marele bărbat și consoarta lui își au în cimitir un monument impunător. Sînt sigură că dacă ar mai trăi rude de-ale guvernatorului, s-ar bucura în Deephaven de mult mai mult respect decît ar presupune principiile unui guvern republican ; dar familia s-a stins încă demult și am auzit, deși nu este un subiect despre care să vorbești cu ușurință, că fiii nu s-au arătat demni de nobila lor obîrșie și toți au sfîrșit-o fără pic de glorie.

---

* *Compania Indiilor de Est (East India Company)* la care se referă textul este o companie înființată în 1600 și dizolvată în 1874, autorizată de guvernul britanic să se ocupe de comerțul cu Indiile de Est, înțelegînd prin aceasta partea de sud-est a continentului asiatic, inclusiv Indonezia și arhipelagul Malaysia. Companii similare au fost autorizate de guvernul olandez (1602—1798), francez (1664—1769) și danez (1729—1801).

Mai rămăseseră cîțiva reprezentanți ai vechilor familii, care erau tratați cu multă cinste de restul localnicilor, deși asemenea damanilor din Scriptură erau niște ființe foarte firave.

Deephavenul nu mai este la modă. Nu și-a mai putut reveni după efectele embargoului din 1807 * și gura portului a fost treptat astupată de un banc de nisip. Deși pescuitul oferă cît de cît de lucru băștinașilor, el nu este nici pe departe atît de avantajos încît să atragă și oameni din alte părți. Dar în Deephaven nimeni nu se dă în vînt după distracții și dacă, din cînd în cînd, se întîmplă ca cineva să aibă un gust atît de vulgar încît să prefere o viață mai activă, se vede nevoit să o caute în altă parte și după aceea se vorbește despre respectiva persoană cu un fel de milă. Îmi amintesc și acum foarte bine cum într-o zi, povestind despre un nepot al ei care o apucase pe căi greșite, văduva Moise mi-a spus : „N-am priceput niciodată ce l-a făcut să lase atîtea avantaje și să se ducă taman hăt la Lynn și să-și mai ia și plozii cu el. Unde mai pui că aici locuiau la o aruncătură de băț de casa de rugăciuni !".

Două familii din orășel aveau cîte un schooner, iar 'Bijah Manley și Jo Sand aveau un trauler ; la chei mai erau cîteva schoonere și un mic bric care se dezmembrau încetul cu încetul. De fapt, întregul Deephaven arăta mai mult sau mai puțin pe ducă. Cît era țărmul de lung, vedeai fel de fel de vase, lotci și baleniere lăsate pradă unei morți lente. O barcă veche îmi inspiră întotdeauna ceva jalnic. Dacă barca de care m-am servit și la care am ținut n-ar mai fi bună de nimic, mi-aș lua adio de la ea, aș pune să fie dusă în largul mării și scufundată ; n-ar fi în nici un caz lăsată să se facă țăndări la chei.

Pînă și pescarii de rînd simțeau o satisfacție și păreau că își dau seama cît sînt de privilegiați ca locuitori ai Deephavenului ; dar printre cei nobili și cei mai înstăriți se cuibărise o mîndrie pătimașă pentru familia lor și pentru trecutul orășelului, un dispreț și o milă aproape nedisimulate pentru toți cei obligați să trăiască în alte colțuri ale lumii. Se recunoștea faptul că existau și cîteva dezavantaje — cum ar fi, de pildă, cele zece mile și mai bine pînă la calea ferată — dar, cum spunea domnișoara Honora Carew, tonul dat de societatea aleasă din Deephaven fusese întotdeauna la mare înălțime și era foarte bine că la ei nu pătrunsese niciodată nici urmă de vreo manufactură. Ea însăși nu putea fi îndeajuns de recunoscătoare

---

* Impus cu scopul de a proteja comerțul american prejudiciat de conflictul dintre Anglia și Franța, embargoul instituit din decembrie 1807 pînă în martie 1809 a interzis timp de un an orice formă de comerț cu alte țări, după care a limitat restricția doar la comerțul cu Franța și Anglia. Efectele embargoului s-au dovedit dezastruoase în special pentru Noua Anglie, a cărei prosperitate economică se baza îndeosebi pe cîștigurile realizate din comerțul maritim. Embargoul a fost lovitura care a declanșat declinul rapid al majorității orășelelor cunoscute odinioară drept porturi înfloritoare.

pentru faptul că printre locuitorii Deephavenului nu se număra nici un nesuferit de străin.

— Totuşi, se aventură Kate într-o bună zi, nu v-ar place să aveţi în oraş şi nişte figuri noi şi simpatice ?

— Bineînţeles că da, răspunse domnişoara Honora, cu oarecare ezitare. Eu am fost sociabilă de cînd mă ştiu, dar nu uita că vara ne vin întotdeauna oaspeţi şi că, în plus, am început şi eu să îmbătrînesc. Nu mai simt cîtuşi de puţin nevoia să-mi lărgesc cercul cunoştinţelor.

Domnişoara Honora şi doamna Dent avuseseră o tinereţe foarte veselă şi frumoasă. Dintre toate prietenele noastre din Deephaven, erau cele mai legate de lumea din afară şi se interesau cel mai mult de ea ; dar şi ele erau foarte mulţumite să stea acasă cu scrisorile, cărţile şi tricotatul lor, să citească din scoarţă în scoarţă revista *Littell* şi „revista nouă", cum ziceau ele revistei *Atlantic*.

Familia Carew avea legături de prietenie foarte strînse cu preotul şi sora acestuia şi din acest cerc mai făceau parte încă vreo două persoane. Aşa, de pildă, era domnul Joshua Dorsey, care îşi lega părul la spate într-o coadă, era surd şi purta un baston mare care aparţinuse venerabilului său tată, un bărbat mult mai înalt decît el. Era politicos cu Kate şi cu mine, dar n-am reuşit niciodată să-l cunoaştem prea bine. În fiecare luni seara se ducea să joace whist cu soţii Carew şi de obicei o dată pe săptămînă ieşea la pescuit. Începuse să practice avocatura, dar între timp îşi pierduse auzul şi totodată iubita sa se îndrăgosti, şi încă peste măsură, de altcineva ; după care el se retrase din viaţa activă. Avea o bibliotecă frumoasă pe care ne-a invitat s-o cercetăm. Erau acolo o mulţime de cărţi noi, dar alături de volumele vechi şi îngălbenite de eseuri, predici şi lucrări mai puţin pretenţioase editate în mai multe volume, aceste cărţi te frapau ca fiind prea înzorzonate şi strălucitoare în coperţile lor noi-nouţe.

O verigă importantă în societate era văduva Tully, care fusese timp de patruzeci de ani mult respectata menajeră a bătrînului căpitan Manning. Cînd acesta muri îi lăsă în folosinţă casa lui şi strana familiei, pe lîngă o rentă anuală. Viaţa domnului Tully părea a fi un mit. La început, cînd venise să locuiască la Deephaven, văduva era foarte afectată ori de cîte ori se vedea nevoită să vorbească despre el şi întotdeauna se descria pe sine ca pe o persoană cu relaţii influente şi care cunoscuse zile mai bune. Dar cînd se enerva, mai scăpa cîte o greşeală gramaticală şi pe şoptite umbla zvonul că înainte ţinuse un pod cu taxă într-un orăşel din Connecticut ; deşi misterul existenţei ei anterioare nu va fi probabil nicicînd rezolvat. Purta doliu după căpitan de parcă ar fi fost văduva lui şi trata cu

vădită condescendenţă pe cei din oraş, în timp ce la rîndul ei era tratată cu multă condescendenţă de către familiile Carew şi Lorimer. În general, ocupa o poziţie foarte asemănătoare cu cea deţinută de doamna Betty Barker în Cranford *. Şi, într-adevăr, multe ne aminteau, lui Kate şi mie, de acest orăşel vrednic de toată stima. Am auzit că mătuşa Kate, domnişoara Brandon, nu apreciase niciodată meritele doamnei Tully şi că de la moartea ei, aceasta fusese mai des primită în societatea celorlalţi.

Parcă toate pendulele din Deephaven şi o dată cu ele toţi oamenii înţepeniseră cu ani în urmă ; aşadar, oamenii continuaseră să facă la nesfîrşit exact ceea ce făcuseră în ultima săptămînă a acelei existenţe lipsite de orice ambiţie. Hainele li se păstraseră formidabil de bine şi bani n-aveau nevoie să cîştige de vreme ce aveau aşa de puţine ocazii să-i cheltuiască ; erau într-adevăr cîteva familii ale căror mijloace de subsistenţă păreau tot atît de străvezii precum un balon. Tineri nu existau, cel puţin noi n-am cunoscut nici unul, deşi cîţiva veneau duminica la biserică de pe la fermele mai îndepărtate sau „de la ţară", cum am învăţat şi noi să spunem. Familiile de pescari de-a lungul ţărmului mai aveau cîţiva copii, dar peste cîţiva ani Deephavenul se va trezi locuit doar de două categorii de vîrstă din cele trei consfinţite de veacuri.

Cît despre prima noastră duminică la biserică, în zadar v-aş ruga să vă imaginaţi încîntarea simţită de noi cînd am auzit chiar înainte de-a începe slujba pe cineva acordînd o viola da gamba. Ne-am strîns emoţionate mîinile şi ne-am ridicat privirile spre spaţiul rezervat cîntăreţilor şi de-abia după aceea am îndrăznit să ne uităm una la alta. Era mai mult decît speraserăm. Mai aveau o vioară, un flaut şi un cor de femei şi bărbaţi, deşi era de aşteptat ca psalmii să fie cîntaţi de toţi cei prezenţi.

Totul era încîntător, căci aparţinea unor vremi apuse. Strana noastră era pătrată şi se afla lîngă o fereastră deschisă care dădea spre mare. De unde stăteam, îi vedeam pe toţi cei prezenţi şi fiindcă sosiserăm cam prea devreme, îi urmăream cu mare interes pe noii-veniţi. Membrii aristocraţiei din Deephaven îşi făceau intrarea cu paşi maiestuoşi, altă ocazie nici nu aveau să-şi etaleze în public necontestata lor demnitate.

Mulţi oameni veneau la biserică în căruţe vechi, joase, care scîrţîiau din toate încheieturile, cu nişte cuverturi uzate din piele de bivol, aşternute peste banca din faţă sub care se vedea fînul pentru

* Domnişoara Betty Barker este unul din personajele romanului *Cranford* (1853) al scriitoarei engleze Elizabeth Cleghorn Gaskell (1810—1865). Ca şi Deephavenul, Cranfordul este un orăşel imaginar, construit după modelul unui sat patriarhal din Cheshire, un comitat în nord-vestul Angliei. Ritmul şi calitatea vieţii în Cranford sînt foarte asemănătoare cu cele descrise de Sarah Orne Jewett, referitor la obştea din Deephaven.

calul bătrîn, șovăitor și somnoros. Cițiva dintre fermierii mai tineri și soțiile lor aveau căruțe înalte, strălucitoare și bice lungi, pe care uneori le aduceau cu ei în biserică. Își opreau căruțele chiar la treptele bisericii, conștienți că toată lumea îi remarcă și îi invidiază. Cînd intrau aveau o mină sfioasă, căci, timp de cîteva minute după ce-și ocupau locurile, simțeau, fără îndoială, toate privirile ațintite asupra lor, dar după un timp erau iar în largul lor și cercetau cu ochi critic pe noii-veniți.

Pe noi, cel mai mult ne interesau bătrînii. „Observi ce multe bătrîne sînt față de numărul bătrînilor ?" îmi șopti Kate. Și ne-am întrebat dacă nu cumva soții și frații lor muriseră înecați, dacă nu era poate trist pentru ele să privească marea albastră, însorită, de dincolo de mlaștini și dacă pînzele albe din depărtare nu le aminteau de niște corăbii care nu se mai întorseseră nicicînd în port la Deephaven sau de bărci cu pescari care nu mai reveniseră nicicînd la țărm.

Tinerii se găteau cu ceea ce credeau ei că este ultima modă, dar femeile mai în vîrstă erau de regulă adevărate relicve ale vremurilor apuse, atît în ce privește îmbrăcămintea, cît și comportamentul. Veneau la biserică în rochii din mătase moale, subțire, care fuseseră probabil aduse de peste mări cu ani în urmă și aveau gulere late prinse în ace de care era fixată cîte o buclă de păr. Aveau bonete mari, negre, unele din ele cu calota tare, așa cum Kate și cu mine nu mai văzuserăm din copilărie. Purtau cu sfințenie demodatele văluri mari din dantelă și uneori în duminicile mai frumoase își puneau șaluri albe din crep de China cu franjuri subțiri ; vreo două sau trei asemenea șaluri fuseseră vopsite în negru și dădeau bătrînelor care le purtau un aspect șters și umil, atîrnînd pleoștite, fără nici o speranță. Am remarcat adesea eșarfe foarte frumoase, fără de care nici o femeie din Deephaven nu se considera îmbrăcată elegant. Uneori purtau eșarfe roșii din India, în ciuda faptului că era cald afară, dar nouă ne plăceau cel mai mult unele făcute din fîșii lungi de mătase, pe margini și la capete cu broderii stranii în culori șterse. Cred că pe vremuri fusese o adevărată modă în Deephaven să faci asemenea eșarfe și nu m-ar surprinde să aflu că asta se întîmpla cu mulți ani înainte să vină moda cu modelele de broderie pe canava.

În duminicile călduroase, noile noastre prietene purtau întotdeauna mănuși negre fără degete, iar multe dintre ele aveau mici săculețe cochete de diferite forme, conținînd o batistă împăturită meticulos și o gustare frugală formată din semințe de chimen sau pastile albe sau roșii de mentă. Ce n-aș da să le vedeți cu propriii ochi pe văduva Ware și pe domnișoara Exper'ence Hull, două surori bătrîne, a căror prezență de-a dreptul ne-a încîntat și pe care le-am văzut în această primă dimineață de duminică apropiindu-se cu pași

șovăielnici la adăpostul a două umbrele de soare, ultimele reprezentante ale unor exemplare în rest dispărute.

Lîngă noi stăteau doi sau trei bătrîni. Erau marinari, — în privința marinarilor e greu să te înșeli, — și aveau niște figuri neobișnuit de stranii și îmbătrînite, de parcă ar fi făcut parte din echipajul de pe vasul *Mayflower* *, sau ar fi străbătut mările împreună cu nordicii pe vremea lui Harold Harfager și a tovarășilor lui. Fuseseră biciuiți de vînturile aspre ale atîtor ierni, pîrjoliți de soarele atîtor veri și udați de apa sărată a mării, încît mîinile și fețele lor arătau ca o piele tăbăcită, brăzdată de cîteva cute adînci în loc de riduri. Aveau ochi albaștri spălăciți, iuți și ageri ; părul arăta ca algele fine care se prind de scoici și de rădăcinile de varec. Acești amici ai noștri stăteau solemni în stranele lor și cînd nu moțăiau se uitau la preot fără să clipească și cîntau cu niște voci ca șuieratul vîntului, strecurînd din cînd în cînd cîte o notă gravă.

N-ați văzut niciodată figuri care par de modă veche ? O mulțime de oameni în biserica din Deephaven arătau de parcă trebuiau să fie — dacă nu anormal de bătrîni — cel puțin copii fidele ale unor strămoși îndepărtați. Mă întreb dacă nu e posibil ca trăsăturile și expresiile să poată fi reproduse aproape perfect. Figurile acestea nu erau figuri americane moderne, ci aparțineau mai degrabă zilelor de început ale țării, vechii epoci coloniale. Auzeam deseori cuvinte și expresii bizare, pe care nu le mai întîlniserăm decît în cărți vechi. Se folosea mult jargonul marinăresc ; chiar și noi am prins fără să vrem o mulțime de expresii, pe care le-am folosit după aceea spre marele amuzament al prietenelor noastre ; dar erau și multe provincialisme specifice, iar la unii din cei care trăiau la ferme izolate, departe de mare, am remarcat adesea cuvinte pe care le întîlniserăm în operele lui Chaucer și le studiaserăm la școală în orele de literatură engleză. La Deephaven, nimic nu scăpa mai mult sau mai puțin de influența mării ; preotul vorbea de nenumărate ori despre Petru și tovarășii lui pescari și se ruga din tot sufletul în fiecare duminică dimineață pentru cei plecați pe mare. În predicile sale făcea deseori trimiteri și dădea nenumărate exemple de felul acesta și mă îndoiesc că dacă Biblia ar fi fost scrisă exclusiv în ținuturi aflate departe de mare, s-ar fi bucurat de prea multă prețuire în Deephaven.

Corul suna foarte caraghios, căci majoritatea vocilor aparțineau unor oameni bătrîni a căror epocă de glorie apusese demult, viola

* *Floare de mai* (engl.) este numele vasului care la 21 noiembrie 1620 a ancorat lîngă țărmul pe atunci încă neexplorat al Noii Anglii, în dreptul actualului port Princetown, avînd la bord un grup de 102 protestanți englezi (41 bărbați, restul femei și copii), majoritatea meșteșugari, plecați inițial din Anglia în urma persecuțiilor religioase.

da gamba se făcea mult prea auzită şi avea tendinţa de-a o lua înaintea vocilor, în timp ce vioara rămînea în urmă. Undeva, în cealaltă parte a bisericii, am auzit o voce stridentă, care se ridica mult deasupra tuturor celorlalte, ascuţită ca un ac şi uşor dogită, alimentată de o respiraţie inepuizabilă. Se ridica şi cobora vitejeşte şi zăbovea îndelung la notele înalte. Parcă era bocetul prevestitor de moarte, singurul care răsună limpede în urechile celui destinat să piară. Ulterior am făcut cunoştinţă cu posesoarea vocii şi am descoperit cu stupoare că era o biată văduvă, care, cu boneta mare, neagră şi cu vălul ei patetic, cernit, aducea cu un gîndac negru, subţire. Arăta de parcă ar fi uitat cine este şi vorbea cu un glas tînguios ca şi cum şi-ar fi cerut permanent scuze, dar am auzit că avea o fire la fel de aprigă ca vocea şi la fel de îngrozitoare precum furtunile echinocţiale.

Lîngă biserică se afla casa parohială, unde locuia domnul Lorimer şi nu departe de ea, vechea casă Lorimer ocupată acum de domnişoara Rebecca Lorimer. Cine nu era din Deephaven s-ar fi putut întreba de ce preotul şi sora lui nu locuiau împreună, dar, de îndată ce stăteai în orăşel cîtva timp, înţelegeai numaidecît. Cei doi ţineau foarte mult unul la celălalt, duminica preotul lua masa la domnişoara Rebecca, iar ea venea întotdeauna miercurea să stea cu el toată ziua, dar fiecare îşi conducea gospodăria proprie cu hotărîre şi demnitate. După părerea mea, casa domnului Lorimer nu lăsa să se întrevadă în nici un fel absenţa unei stăpîne, tot aşa cum nici casa surorii lui nu trăda lipsa grijei şi autorităţii unui stăpîn.

Membrii familiei Carew ne erau prieteni foarte apropiaţi şi fuseseră şi cei mai buni prieteni ai domnişoarei Brandon. Am aflat că între domnişoara Brandon şi domnişoara Lorimer existase dintotdeauna o anumită răceală şi că deşi se vizitau şi îşi vorbeau politicos, politeţea lor era distantă şi nimeni n-ar fi putut zice că cele două se admirau reciproc. Ne-am pus la curent cu întregul istoric al neînţelegerii care data de zeci de ani, pornind de la domnişoara Honora Carew, dar întotdeauna ne-am străduit să ne prefacem că habar n-avem de toată cearta şi cred că domnişoara Lorimer se convinsese că cel mai bine era să nu se mai vorbească de ea şi tot ce-a fost să fie dat uitării. N-ar fi fost în spiritul adevăratei curtoazii din Deephaven să fie Kate prejudiciată din cauza mătuşii ei şi de aceea domnişoara Rebecca îşi păstră pentru sine resentimentele, ceea ce ne inspiră un mare respect, întrucît ştiam că ea considera că are dreptate ; deşi cred că nu se ajunsese niciodată la o ceartă deschisă între aceste distinse aristocrate.

Domnişoara Honora Carew, domnul Dick şi sora lor mai mare, doamna Dent, îşi găsiseră un cămin tihnit şi liniştit în vechea casă a

familiei Carew. Doamna Dent a zăcut mai tot timpul cît am stat noi la Deephaven, dar probabil că fusese la vremea ei o femeie splendidă şi chiar şi acum, cînd am cunoscut-o noi, nu se dovedi deloc plictisitoare. Îşi îngropase şi soţul şi copiii şi, cu cîţiva ani înainte de vacanţa noastră acolo, renunţase la casa ei din oraş şi se întorsese să locuiască la Deephaven. Domnişoara Honora — scumpa de ea ! — fusese una din cele mai vesele şi mai strălucite fete din oraş şi o dată cu trecerea anilor nu-şi pierduse nimic din veselia şi strălucirea ei. Rămăsese şi la fel de sociabilă, deşi se simţea acum atît de mulţumită în liniştitul Deephaven şi cred că îi plăcea să ne asculte pe Kate şi pe mine istorisindu-ne întîmplările la fel de mult cum ne plăcea şi nouă s-o auzim vorbindu-ne despre tinereţea ei.

Treceam pe la ea aproape în fiecare zi. „Domnul Dick", cum îi spuneau ele fratelui lor, făcuse la un moment dat negoţ în Indiile de Est şi adusese sau trimisese de-acolo o mulţime de obiecte rare, precum şi porţelanuri minunate, care dădeau casei o notă aparte. Fusese extrem de bogat, dar pierduse o mare parte din bani şi atunci se întorsese acasă. Vecinii însă continuau să creadă că posedă o avere princiară. Îi plăcea mult să citească şi să studieze şi nu renunţase la aceste plăceri nici cînd se ocupase de afaceri, iar acum îşi petrecea majoritatea timpului în bibliotecă. El şi domnul Lorimer aveau divergenţe de opinii asupra anumitor chestiuni de teologie şi asta îi făcea să se bucure şi mai mult unul de compania celuilalt şi le provoca o mare plăcere, întrucît după o serie de argumente fiecare era sigur că îl dăduse gata pe celălalt sau urmau o serie de victorii şi înfrîngeri care făceau ca viaţa să le pară extraordinar de interesantă şi importantă.

Domnişoara Carew şi doamna Dent aveau o adevărată comoară de brocarturi, dantele şi podoabe vechi pe care într-o zi ni le-au arătat, povestindu-ne despre fostele lor posesoare ; sau dacă se întîmpla să fi fost chiar ele acelea, nu exista să nu-şi amintească cine ştie ce amănunt pe care le făcea plăcere să-l discute între ele şi apoi cu noi. N-o să uit niciodată prima seară cînd am luat ceaiul cu ele ; am rămas foarte impresionate, deşi nu s-a întîmplat nimic deosebit. Ceaiul l-a servit o slujnică de modă veche şi după aceea ne-am aşezat la taclale admirînd grădina în lumina amurgului. Era o încîntare să ţi se servească ceaiul în felul acesta. Mă întreb dacă un asemenea ritual n-a fost aproape cu totul dat uitării. Ce plăcere pe noi să ne alegem măsuţele de ceai ! A lui Kate avea pe tăblie alaiul unui mandarin, iar a mea, un stol de păsări şi o pagodă. De-atunci le-am mai folosit adesea, fiindcă domnişoara Honora ne-a invitat să venim la ele la ceai ori de cîte ori ne făcea plăcere. Odată, într-o scrisoare, cineva a îndrăznit să numească Deephavenul „un orăşel nenorocit de provincie" şi ce jignite ne-am simţit ! În casa aceea, de pildă, puteai găsi cea mai bună societate, cele mai bune maniere şi o edu-

caţie aleasă, iar dacă mi-aţi cere să vă spun ce înţeleg prin cuvîntul „doamnă", v-aş ruga să mergeţi, dacă puteţi, să faceţi o vizită domnişoarei Honora Carew.

După un timp, sora mai mare zise : „Dragile mele, noi întotdeauna la ora nouă citim deja rugăciunile, fiindcă de la un timp trebuie să mă culc devreme". Şi apoi îşi făcură apariţia servitorii şi ea începu cu glas solemn să citească psalmul „Domnul este păstorul", care mie întotdeauna mi-a plăcut foarte mult, iar mai apoi domnul Dick dădu citire unor rugăciuni din cele care se citesc de obicei în familie.

După ce i-am urat noapte-bună doamnei Dent, am mai rămas să vorbim cu domnişoara Honora. Şi, în drum spre casă, pe străduţa tăcută luminată de razele lunii, ne-am mărturisit ce mult ne plăcuse seara aceea, fiindcă într-un fel casa şi cei ce locuiau în ea nu aveau nimic de-a face cu prezentul sau cu iureşul vieţii moderne. De-atunci nu mi s-a întîmplat să aud psalmul fără să-mi amintesc de noaptea aceea de vară la Deephaven, de încăperea frumoasă, de modă veche, de noi două, de Kate şi de mine, care ne simţeam atît de tinere şi mondene, de flacăra palidă a luminărilor, de cartea veche şi de vocile care rosteau „Amin".

În afară de aceasta şi de casa Brandon mai erau în Deephaven şi alte case vechi şi frumoase, deşi casa Brandon rămîne cea mai impunătoare. Vreo două-trei case lăsate pradă paraginei erau pustii şi, bineînţeles, se zicea că sînt bîntuite de stafii ; ni s-a povestit totul despre acele stafii şi de ce şi cînd ies să se plimbe. De-atunci Kate şi cu mine ne-am străduit, în zadar, să dăm uitării unele din superstiţiile localnicilor. Le era o frică nebună să facă anumite lucruri vinerea şi credeau intr-o mulţime de semne, în care continuăm şi noi să credem. Cînd luna străluceşte puternic şi alte persoane devin sentimentale, noi ne amintim doar că asta înseamnă o noapte bună de prins peşte.

CĂPITANII

Aş considera incompletă prezentarea societăţii din Deephaven, dacă nu v-aş spune cîte ceva şi despre bătrînii marinari pe care îi poţi vedea, în fiecare dimineaţă frumoasă, stînd la soare ca ţestoasele pe unul din cheiuri. Uneori se strîngea un grup măricel, dar membrii mai puţin consecvenţi ai clubului erau mai în vîrstă decît restul şi, din păcate, crizele de reumatism se succedau frecvent la Deephaven. Am aflat că eticheta cerea să le vorbim cu „domnule căpitan", dar cred că unii dintre ei obţinuseră titlul prin brevet, cînd ajunseseră la vîrsta cuvenită.

Stăteau adunaţi toţi ciorchine, fiindcă mulţi dintre ei erau surzi şi cînd aveam norocul să prindem crîmpeie de discuţie, acestea

păreau a fi invariabil despre aventurile lor pe mare sau despre încărcătura transportată de *Sea Duck*, *Ocean Rover* * sau cine știe ce altă corabie din Deephaven, detaliile respectivelor călătorii, dezastrele și reușitele fiindu-le la fel de cunoscute ca rătăcirile copiilor lui Israel. Uneori, cînd căpitanii aveau păreri diferite cu privire la tonajul cîte unei nave căzute cu cincizeci de ani în urmă pradă vînturilor și valurilor, putregaiului sau crustaceelor, izbucneau certuri violente. Trăgeau cu toții din pipe scurte, negre și consumau cantități fabuloase de tutun. E inutil să spun că acordau o atenție exagerată stării vremii. Ce n-am fi dat să ne alăturăm și noi acestor oameni atît de simpatici ! Din păcate însă am descoperit că apariția oricărei persoane din afară producea o tăcere dezaprobatoare și că în mod clar adunarea nu trebuia deranjată. Odată am avut impertinența de-a ne ascunde după colțul magaziei, dar ne-a fost teamă și rușine să mai încercăm și a doua oară, deși conversația auzită s-a dovedit nesperat de edificatoare. Căpitanul Isaac Horn, cel mai în vîrstă și mai înțelept dintre toți, le vorbea despre nu știu ce postav pe care îl cumpărase odată la Bristol și pe care proprietarul prăvăliei tot amînase să-l trimită, pînă în clipa cînd să ridice ei ancora.

„S-a-ntîmplat să-mi arunc ochii pe postavu' ăla", povestea căpitanul cu o voce tare și groasă, „și cum îl văd, mă apuc să-l blestem pe escrocu' de englez și echipaju' stătea și se holba la mine. Tare mai eram pe-atunci iute la mînie... și mai aveam și vasu' înarmat. Eram deja la o distanță bunicică de țărm, gata s-o pornim. Da' nu mai avea rost s-așteptăm să se schimbe vîntu' și-am luat-o 'napoi spre nord. M-am coborît pe țărm și cînd dau odată buzna-n prăvălia lui, nici c-ați văzut individ mai băgat în sperieți ca ăla. A dracului blestematu' își făcuse socoteala că n-o să-mi bag eu nasu' să văd marfa ; și ascultați-mă pe mine, chiar c-a fost o-ntîmplare că m-am uitat. «Doamne Sfinte, zice el rînjind și roșu cum e racu', credeam că la ora asta oți fi deja în larg.» Nici gînd, zic eu, mi-am adus oamenii și este toți pe chei să-ți descarce postavu' și dacă nu-mi trimiți fuga-fuguța în cinșpe minute marfa care-am tocmit-o și-am plătit-o eu, am să te iau fain-frumos de guler și cît ai zice pește o să te-arunc unde-i apa mai adîncă. Eram de două ori cît el, pe crucea mea, și puternic, că n-aveam treabă. «Nu vă place ? întreabă el făcînd fețe-fețe. Dacă nu, atunci o să vi-l schimb !» Mama lui de ticălos ! Să-mi placă ? zic eu, parcă-i țesut de păianjeni din păr de cîine și din lînă de la Ucigă-l crucea ; și unde mai pui că-i mai aspru ca sibiru' irlandez ; trei fire la un *balot*, îi zic eu."

---

* *Rața de mare ; Hoinarul oceanelor* (engl.).

În mod evident era una din povestirile preferate ale căpitanului, fiindcă am auzit un murmur de aprobare din partea ascultătorilor.

Cu ocazia unei plimbări prin pădure ne-am făcut o nouă cunoștință, pe căpitanul Lant, pe care îl remarcaserăm la biserică și care se alătura și el uneori grupului de pe chei. Tocmai ieșisem din pădure la cîmp deschis și văzînd o casă ne-am dus să cerem niște apă. Acasă era doar căpitanul, care ne-a spus cu glas vesel că deși femeile plecaseră la o înmormîntare, o să ne servească el bucuros. Ne-a adus o cană mare cu lapte și după ce-am luat cîteva înghițituri, ne-am așezat cu toții la umbră. Căpitanul și-a adus din șopronul pentru lemne un scaun cu fundul din papură împletită și s-a așezat în fața noastră cu aerul unui om sigur că va auzi noutăți, că își va face niște cunoștințe noi și plăcute și că ne va putea povesti lucruri care meritau a fi ascultate. Lua tot mai mult înfățișarea unui vrăbioi englez, bătrîn și îndestulat și ciripea din ce în ce mai iute.

„Mare minune c-ați ghicit așa de grabă că-s marinar ; că acu' se fac taman douăzeci de ani de cînd trudesc pe ferma asta ; da' de aia, din cînd în cînd tot cobor la țărm și stau cîte o zi și pescuiesc, ca să nu se pună scoicile pe bătrîna mea barcă. Asta-i ! Tare-mi pare rău că nu stau mai aproape de țărm, ca să mă văd cu oamenii pe care-i știu și să vorbim despre cîte toate. Habar n-aveți ce-nseamnă asta, da' tare-i pică greu unui bărbat să i se spună «bătrînu' căpitan Lant», să fie, ca să zicem așa, dat uitării cînd se-ntîmplă ceva mai acătări și să-i spună «bunicule» niște amărîți săltați de cincizeci și de șaizeci de ani și care nu-s cu nimic mai breji ca mine, că nu-s în stare să mai muncească nici ei ferma ; ba unde mai pui că femeile mă bat la cap să bag sama să nu cad și cam așa cumva că mi-s prea bătrîn să mai ies la pescuit ; și cînd vor să fie mieroase vorbesc ca și cum nu văd că mă lasă puterile și se minunează că ce bine aud. Nicicînd nu m-am dat în vînt să țin o fermă, da' «dumneaei» tare-și mai făcea inimă rea de cîte ori eram pe mare și ferma asta și alte cîte toate pe de-asupra i-au rămas de la frate-su și atunci au sărit toți pe mine și nu m-au slăbit pîn' ce n-am vîndut partea mea la vasu' *Ann Eliza* și n-am venit la țărm pentru cîte zile-oi mai avea. Da' a opta parte la vasu' *Pactolus* tot mi-am ținut și multă vreme am fost administratoru' vasului ăla, numa' că de la ultimu' drum la Singapore nu s-a mai auzit de el o vorbuliță. Cînd am rămas pe uscat prima oară, am fost omu' cel mai nenorocit și singur din cîți s-au văzut pe lumea asta.

Ei, da dacă veniți tocma' de la casa Brandon înseamnă că sînteți maestre la mers, nu glumă. Păcat că nu-s femeile acasă. Dac-o știu pe domnișoara Brandon ? Păi cum să nu ; îmi amintesc și de

fraţii şi de surorile ei, de maică-sa şi de taică-său. Parcă-i văd în faţa ochilor cum intrau la casa de rugăciuni, toţi mîndri ca Lucifer şi drepţi ca nişte catarge. Domnişoara Katharine comanda unt numa' de la ferma asta. Îl duceau în fiecare sîmbătă. Nevastă-mea cred că a fost în casa aia de-o sută de ori! Care va să zică matale eşti nepoata lu' Hathaway Brandon? (adresîndu-se lui Kate). De cîte ori n-am ieşit cu el la pescuit — cu el şi cu Chantrey, frate-su mai mic, care venea imediat după el. Henry, numa' necazuri le-a făcut; a plecat prin ţări străine şi la urmă s-a făcut preot catolic; cred că v-a ajuns la urechi. Nu mi-a fost scris să-l mai văd pe domnu' Henry, aşa ca alţii. Din toţi, el era cel mai plăcut la vorbă. Mătăluţă tare mai semeni cu ăi din neamu' Brandon; le faci cinste, zău aşa. Tare bine-mi pare că v-am cunoscut".

I-am pus o mulţime de întrebări despre familiile mai vechi şi am descoperit că ştia tot ce era de ştiut despre ele şi povestea totul cu mare satisfacţie. Am mai aflat că avea povestirile lui preferate şi probabil se bucura să aibă nişte ascultători noi şi interesaţi. Se pricepea să împingă discuţia spre un punct unde aceste povestiri se impuneau de la sine, iar noi îl ajutam cît puteam. În locurile cu oameni mai puţini, întîmplările şi poveştile tuturora se cunosc pe dinafară şi de aceea nu mă îndoiesc că bătrînul căpitan fusese luat în rîs de nenumărate ori, cînd să înceapă să-şi depene anecdotele lui favorite. O poveste pe care ne-a spus-o în prima zi, asigurîndu-ne că era strict autentică, reprezintă după părerea mea un exemplu remarcabil de modul în care două minţi se pot influenţa reciproc de la distanţă. În orice caz mi se pare o poveste demnă de-a fi reţinută; şi aşa cum am auzit-o din gura bătrînului, rostită cu vocea lui solemnă, cu o mină serioasă şi însoţită de gesturi originale, era de-a dreptul impresionantă.

„Cînd eram puştan, începu căpitanul Lant, eram orfan şi făceam ucenicie la bătrînu' Peletiah Dan tocma' pe Ridge Road. Era pe vremea ultimului război *; şi el avea un nepot, Ben Dighton, un individ a' naibii de iute şi aprig la mînie, care plecase pe un vas care făcea piraterie. Bătrînu' lăsa tot după cum vrea Ben; şi-ar fi repezit oricînd copiii, numa' să-i facă pe placu' lu' Ben. Asta se-ntîmpla spre sfîrşitu' vieţii lui, cînd începuse să-i ia mintea razna cîteodată; ş-atuncea se apuca să-l cheme pe Ben şi să vorbească aiurea despre el pînă ce-l opreau ăi din jur. Unde mai pui că Ben nu-i muncise nimic în viaţa lui, da era tare chipeş şi arătos şi cînd era în toane bune ştia cum să-l ia pe bătrîn. Într-o seară, după ce lu' moş Peletiah i-a fost tare rău toată ziulica, terminaserăm cina

* Războiul Civil sau de Secesiune (1861—1865).

şi stăteam cu toţii în bucătărie şi el stătea culcat în dormitor cu uşa deschisă spre noi. În vatră ardeau nişte tăciuni şi lumina cădea pe pat şi deodată nu ştiu ce m-a făcut să-mi ridic ochii şi să mă uit într-acolo ; şi ce să vezi, moşu' şedea drept cu ochii sclipind la mine ca doi ochi de pisică. «Nu-i lăsaţi ! strigă el ; *nu-i lăsaţi !*» ş-atunci cei doi băieţi a' lui se reped să-l ţină, de teamă că iar îl apucă furiile ; da' el a căzut înapoi pe pat şi-a-nceput să plîngă ca un copil. «Of, păcatele mele, se văicăreşte el, l-au spînzurat, l-au spînzurat pe Ben de capătu' vergii ! Oh, cum au putut să facă aşa ceva ; tăiaţi repede frînghia ! Nu s-a gîndit bietu' de el, da' n-a vrut să facă nici un rău ; s-a pripit şi el. Of, Doamne, mi se rupe inima să-l văd atîrnînd cu ştreangu' de gît ! Bietu' Ben, spînzurat de capătu' vergii. Lăsaţi-mă-n pace cînd vă spun !» Andrew şi Moses îl ţineau cu toate puterile, şi erau amîndoi oameni vînjoşi, da' o dată sau de două ori mai să le scape ; şi unde mai pui că ţipa şi urla, bietu' de el, ca un animal turbat şi p-ormă iar plîngea ca un copil. După o vreme i-au slăbit puterile şi s-a lăsat pe pat fără vlagă şi zicea numa' «Bietu' Ben !» şi «Spînzurat de capătu' vergii !» ; şi-a doua zi le-a spus şi vecinilor, da' nimeni nu-i da lui prea multă atenţie şi cînd i-a venit iar mintea la cap, parcă a uitat toată povestea.

Toată vara aia s-a simţit rău, da' cînd să se mai răcească afară l-a luat rău slăbiciunea, cu toate că la vremea lui a fost un om tare vînjos şi de ispravă. Către sfîrşitu' toamnei a căzut la pat şi-ntr-o zi, numa' ce vine la el un individ pe nume Sim Decker, care n-avea nici un Dumnezeu şi care fusese pe-aceeaşi corabie cu Ben. Cînd a intrat pe uşă a luat o mutră de-nmormîntare şi-a zis că a adus veşti proaste. Au fost luaţi toţi prizonieri, duşi în port şi puşi la zdup şi Ben Dighton s-a-mbolnăvit acolo şi-a dat ortu' popii.

«Minţi ! a strigat moşu' din dormitor, cît l-au ţinut puterile. L-au spînzurat de vergă !»

«Nu-i da atenţie, zisé Andrew ; din cînd în cînd o ia razna ; în primăvară a avut un vis urît ; da' cred că a uitat de el». Şi individu' ăla, Decker, numa' că se face la faţă cum e varu' şi o dă 'nainte cu vorbele făţarnice, da cu o ureche trăgea la ocările lu' moş Peletiah. A răspuns la tot ce l-au întrebat femeile — multe l-au mai întrebat — şi imediat după aia s-a ridicat, ne-a făcut cu ochiu' mie şi lu' Andrew şi-am ieşit toţi trei în ogradă. El începe să blesteme şi după aia mă întreabă : «Cînd a avut moşu' visu' ăla ?». Andrew nu şi-a mai adus aminte, da' eu ştiam că a fost seara, dinaintea zilei cînd am vîndut mînzu' sur şi că asta s-a-ntîmplat la 24 aprilie.

«Ei bine, a zis Sim Decker, la 23 aprilie Ben Dighton a fost spînzurat de vergă şi l-am văzut cu ochii mei, Dumnezeu să-l ierte !

N-am vrut să spun treaba asta, să audă femeile şi m-am gîndit că n-o să aflaţi în vecii-vecilor, fiin'că altu' de pe vasu' ăla tot n-o să mai întîlniţi. Am fost luaţi toţi prizonieri şi Ben era nebun de furie şi li s-a făcut frică de el şi l-au legat în lanţuri pe punte ; şi pe cînd sta el acolo supărat, numa' ce apare o aschimodie de elev la şcoala de marină, care se rînjeşte la el şi-şi pocneşte degetele sub nasu' lui ; atunci Ben şi-a ridicat miinile cu lanţurile grele cu tot şi-a sărit la el ca un tigru, de-a căzut băiatu' jos ca un bolovan şi mort a fost. Atunci i-au pus lu' Ben un laţ în juru' gîtului şi l-au spînzurat tocma' sus de capătu' vergii şi-a rămas acolo bălăbănindu-se cînd într-o parte, cînd într-alta, pîn' ce ne-am făcut curaj şi unu' din noi s-a urcat şi-a tăiat frînghia şi l-a lăsat să cadă peste bord — da' pentru treaba asta ne-au pus pe toţi în lanţuri, afurisiţi să fie ei ! Cum de ştie moşu' toată tărăşenia, că doar zace la pat şi încă la aproape trei mii de mile de locu' întîmplării ?» întreabă el. Da nici unu' n-am putut să-i răspundem, spuse căpitanul Lant în încheiere. E ceva ce n-am priceput niciodată, da-i adevăru' golgoluţ.

Ştiu mai multe cazuri d-astea ; unii rîd de mine că le dau crezare — «Poveşti de-ale căpitanului» rîd ei ; da', dac-aţi observat, toţi au o poveste în care cred, chiar dacă pe-a ta n-o cred. Şi cîte mistere nu-s pe lumea asta. Iac-aşa, văduva lu' Oliver Pinkham mi-a spus cu gura ei că...".

Exact în clipa aceea am constatat că expresia căpitanului se schimbă brusc şi întorcîndu-ne privirile am văzut o căruţă apropiindu-se pe drum. Numaidecît ne-am scuzat, spunînd că trebuie să plecăm acasă fiindcă se făcuse tîrziu, dar am cerut permisiunea să mai venim şi altă dată să auzim povestea cu văduva Oliver Pinkham. Am mai rămas totuşi să facem cunoştinţă şi cu „femeile" şi după aceea ne-am împrietenit atît de bine cu ele, încît am fost invitate să ne petrecem acolo toată după-amiaza şi să servim ceaiul împreună, invitaţie pe care am acceptat-o cu mare satisfacţie. Am ieşit la pescuit cu căpitanul şi cu „Danny", despre care vă voi povesti numaidecît. Iarna mă gîndesc adesea la căpitanul Lant, căci odată i-a mărturisit lui Kate că se simte „mult mai bătrîn iarna decît vara".

Are noroc că îi place să citească şi nu demult am primit de la el o scrisoare prin care ne confirma primirea unor cărţi de călătorii pe mare şi pe uscat, pe care din fericire ne-am gîndit să i le trimitem. La începutul scrisorii a trecut latitudinea şi longitudinea Deephavenului şi la sfîrşit a semnat „Cu respect, al dumneavoastră Jacob Lant (condamnat ca nedemn să mai iasă pe mare)".

DANNY

Dintre toate orășelele, Deephavenul aducea cel mai mult cu micile așezări liniștite de pe coastele Angliei. Nu semăna cîtuși de puțin a fi american. Nimic nu trezea aici nici un fel de agitație ; nu exista nici urmă de industrie ; nimeni nu avea nici o grabă. Singurii străini erau cîțiva marinari de rînd. Habar n-am de cînd nu s-a mai construit acolo vreo casă sau vreo clădire nouă ; bărbații fie că erau fermieri, fie că ieșeau pe mare cu bărcile și vasele de pescuit sau o luau cu căruțele în direcție opusă și cărau pește sau duceau macrouri și sardele cu schoonerele pentru piețele din orașele mari. Uneori, la cheiuri mai trăgea cîte un vas să încarce fîn sau lemn de foc ; dar pe timpuri, Deephavenul fusese un port cu renume, bogat și plin de viață, după cum o dovedesc și depozitele de mărfuri lăsate acum în paragină.

Îi cunoșteam pe mai toți pescarii de pe țărm, pînă și pe moș Dinnett, care aparent ducea o viață amărîtă, de unul singur într-o colibă și care avea reputația că în tinerețe fusese un pirat sîngeros. Drept urmare, din cauza fărădelegilor săvîrșite, toți copiii se temeau de el și, în general, toată lumea îl ocolea. Într-o zi, Kate se opri să stea puțin de vorbă cu el pe țărm și îl convinse să vină cu ea să-l panseze la mînă, unde observase că se lovise foarte rău. În dimineața următoare ne-a adus la fiecare cîte un homar „prins chiar atunci" — cînd folosesc cuvîntul „proaspăt" pescarii vor să precizeze doar că respectivul pește sau homar n-a fost sărat. S-a întîmplat să fim amîndouă în hol, așa că l-am primit chiar noi. I-am dat o porție bună de tutun și (neintenționat) posibilitatea de-a bea în sănătatea noastră. „Domnu' să v-ajute ! ne-a spus el ; să fiți fericite, să trăiți ani mulți și s-aveți parte de soți buni ; și dacă n-or să se poarte bine cu așa mîndrețe de fete, să nici nu mai facă umbră pămîntului !".

Dintre noile noastre cunoștințe, cei mai interesanți erau pescarii. Cherhanalele, care s-ar putea numi centrul comercial al orășelului, se aflau nu departe de vechile depozite de mărfuri, puțin mai jos pe țărm și stăteau gata să se prăbușească iremediabil. Existau cîțiva pescari care locuiau în apropiere, dar majoritatea erau întrucîtva și fermieri și de aceea locuiau în sat sau chiar mai departe de mare. De la ferestrele noastre dinspre răsărit vedeam odgoanele cu care se legau bărcile la chei și ne plăcea să urmărim cum ies în larg sau vin spre țărm, una după alta, cu micile lor pînze pătrate, înclinîndu-se ușor într-o parte și lăsînd în urmă o dîră înspumată ; și adesea treceam pe la cherhanale să vedem ce se prinsese în ziua respectivă.

Mi-aș fi închipuit că marea devine un loc obișnuit pentru niște oameni care își cîștigă existența cu ajutorul unei bărci și care încă din adolescență își petrec viața zi după zi și noapte după noapte pe

apă ; dar m-am înșelat. Au cu toții un fel de teamă amestecată cu respect pentru mare și misterele ei, pentru ce ascunde ea privirilor noastre. Se minunează ca niște copii de orice vietate ciudată pe care o găsesc. Chiar dacă n-au văzut cu propriii ochi legendarul monstru marin, sînt convinși că alții cu siguranță l-au văzut, iar cînd se prindea și se scotea pe mal vreun rechin mare, vreun pește-sabie sau altă specie ciudată, toată lumea alerga să-l vadă și după aceea o vreme nu se vorbea decît despre curajul celui care-l prinsese și ce mai luptă se dăduse.

Vă spuneam că ne plăcea să privim cum pleacă vasele în larg, dar nu vreau să vă las impresia că aveam multe asemenea prilejuri, deoarece majoritatea ridicau ancora dis-de-dimineață. Îmi amintesc cum, odată, peste mare era o pîclă ușoară, care se ridica repede, pe măsură ce se ivea soarele. Pînzele maronii dispărură în ceață, deși glasurile oamenilor se mai auziră cîteva minute după ce siluetele lor se ascunseseră privirilor. Asta îți crea o senzație ciudată, dar mai tîrziu, după răsăritul soarelui, totul arăta la fel ca de obicei : ceața dispăruse, iar luntrile pescarilor și chiar și vasele mai mari nu mai erau decît niște pete îndepărtate pe marea strălucitoare.

Într-o după-amiază ne-am făcut în felul acesta o nouă cunoștință. Ne-am dus la țărm să vedem dacă nu putem angaja pe cineva să ne ducă în dimineața următoare pînă la far. De obicei plecam dis-de-dimineață cu o barcă de pescari și după ce stăteam acolo cît voiam, domnul Kew ne aducea acasă. În ziua aceea nu era prea multă mișcare, nu sosise nici un vas dinspre larg și cît era țărmul de lung nu se vedea picior de om. Doar niște cuști din cele de prins homari, care așteptau cu un aer solemn să fie reparate. Cuștile acestea întotdeauna o distrau pe Kate. Zicea că parcă ar fi niște babe hître care-și destăinuie secretele. Cuștile erau aruncate în diferite poziții și arătau mult mai secretoase ca de obicei.

Tocmai cind să plecăm s-a întîmplat să zărim pe cineva trebăluind într-una din cherhanale. Era pescarul pe care îl cunoșteam cel mai puțin dintre toți ; un bărbat tăcut, cu înfățișare ciudată, mai ars de soare și mai tăbăcit de ploi și vînturi decît ceilalți. Ne obișnuiserăm să-l distingem după nelipsita cămașă de flanelă roșie și după faptul că, pe deasupra, mai era și șchiop ; cineva ne-a spus că avusese cîndva un accident : căzuse de pe catargul unei corăbii. De mult doream și eu și Kate să găsim un prilej de-a sta de vorbă cu el. Își ridică spre noi privirea curtenitor și cînd am dat din cap și i-am zîmbit, ne-a zis „bună ziua" cu un glas răgușit, dar prietenos, văzîndu-și în continuare de treabă, adică de curățat scrumbii.

— Vă deranjăm, dacă ne uităm și noi ? îl întrebă Kate.

— Nu, *dom'șoară !* răspunse pescarul apăsat.

Cherhanalele acelea erau nişte locuri ciudate, cu totul diferite faţă de orice alte construcţii similare. În aceasta, de pildă, se afla un năvod mare, sau o parte dintr-un năvod întins ca o ghirlandă printre grinzile de sus, o întreagă încîlcitură de undiţe şi o mulţime de lăzi pentru cărat peşte, ca nişte roabe fără roţi ; mai erau cîteva plase rotunde de prins homari, „putinele“ cu scrumbii sărate, albii cu momeală şi stive de scoici, iar pe pereţi atîrnau în chip de ornamente nişte oase bizare şi cleşti de homar de o mărime impresionantă. Jos, în fund, era o grămadă cu tot felul de resturi aruncate ; sînt înclinată să cred, totuşi, că şi ele foloseau la ceva — există atîtea mistere în meseria asta.

Nici pe Kate şi nici pe mine nu ne plictisea vreodată să auzim care specii de peşti apăreau în diferite perioade ale anului şi care plecau din nou, asemenea păsărilor călătoare, sau să ascultăm despre isprăvile cîinilor-de-mare pe care pescarii de pe ţărm îi urăsc cu atîta înverşunare ; şi, în plus, o mulţime de legende şi povestiri moştenite din moşi-strămoşi, din care fiecare pescar îşi are partea lui.

— După părerea mea, cînd îi vezi înotînd, cei mai frumoşi peşti sînt scrumbiile, am spus eu numaidecît.

— Aşa cred şi eu, dom'şoară, răspunse omul, şi să nu mai spun, da' prin mările din sud am văzut peşti o mîndreţe, nu alta, frumoşi de ziceai că-s flori ; da' cînd îi vorba de scrumbii (ia una în mînă şi o priveşte admirativ), au un trup aşa de zvelt şi de sprinten ! Ia puneţi un cod alături ; păi arată greoi ca un bric olandez de pe vremuri pus lîngă un iacht. Peştii ăia de-acolo arată bine, da' nu-s cine ştie ce, continuă amicul nostru, dînd la o parte scrumbiile şi luînd un alt ciubăr la rînd. Le zice merlucius, cred că ştiţi. Da' am uitat, ...acu' n-am timp de ei. Şi trase spre el o roabă plină cu peşte mărunt, turtit, acoperit cu solzi tari şi cu un cap ascuţit şi osos.

— Ăştia nu sînt buni de mîncat ? întrebă Kate.

— Nu, răspunse omul, şi de-aia o să-i fac aşchii pentru traulere.

Ştiam ce sînt traulerele şi de aceea am presupus că peştele respectiv urma să fie folosit drept momeală ; iar curînd am aflat şi ce însemna „a face aşchii“, fiindcă l-am văzut pe omul nostru apucînd peştii de cap şi tăind cîte o fîşie dintr-o parte şi apoi din cealaltă a peştelui pe toată lungimea lui, în aşa fel încît bucăţile arătau ca nişte peştişori mai mici.

— Am impresia, am intervenit eu, că pescarii au întotdeauna cuţite foarte bine ascuţite.

— Aşa-i ! În meseria noastră ne place să avem cuţite ascuţite ; da' avem şi mîini vînjoase.

Azvîrlea capetele cu şira spinării — adică tot ce mai rămînea după „aşchiere“ — într-o grămadă şi nu după mult timp nişte pisici

își făcură apariția ca la ele acasă și începură să se înfrupte lacom din masa aceea copioasă.

— Ce trupă de pisici mai aveți pe-aici, m-am minunat eu. Mă întreb ce-o să se întîmple cu ele la iarnă, deși, firește, și atunci o să se pescuiască la fel.

— Ăle mai multe nu țin la frig, răspunse Danny. Pe vreo două-trei din ăle bătrîne le știe tot Deephavenu' ca pe casa de rugăciuni, da' în restu' nu poți să pui nici o nădejde. La primăvară o să vedeți că ălea tinere au dispărut cu zecile. Nu știu cum, da' cînd dă toamna se cară toate hăt-departe de mare ; ce-i a lor i-a lor, tare-s deștepte !

Kate și cu mine stăteam în prag ținîndu-ne de braț și uitîndu-ne cînd la ciudatul pescar, cînd la marea de afară. Era vremea refluxului, vîntul se întețise ușor, iar dinspre stîncile maronii spălate de apele portului venea spre noi un aer greu, sărat. Marea era de un albastru sclipitor, pe cer strălucea soarele, doi pescăruși se legănau leneș pe valuri, un stol de fluierari trecu în grabă, ca de obicei, pe lîngă marginea apei.

După scurt timp, pescarul ni se adresă din nou, începînd cu un rîs straniu :

— Doamne, cum m-am mai speriat iarna trecută ! M-am dus cu Jack Scudder tocma' la magazia lu' căpitanu' Manning să căutăm o juma' de butoi de sare, care zicea șefu' nostru că acolo-l găsim. Era o zi a naibii de urîtă : o ploaie rece, deasă biciuia din toate părțile deodată, marea mugea de parcă stătea gata să dea buzna pe țărm și să șteargă tot de pe fața pămîntului. Pe mare, ăstea-s zile și mai rele, că toate pînzele îngheață bocnă. Și, cum ziceam, căutam o juma' de butoi de sare și pun mîna pe un butoi care avea ceva greu pe fund, mă apuc să-l clatin și ce-mi văd ochii ! începe o vînzoleală, un rîcîit și o văicăreală de mai mare dragu' ; și numa' ce țîșnește o vietate dinăuntru. Eu m-am tras iute îndărăt, că nu-mi trecea prin cap să fie ceva viu, da' cît ai clipi din ochi văd că-i o mîță ; poate că-ți zice că-i o poveste pe cinste, da' aflați că mai erau în butoiu' ăla încă opt mițe, cuibărite una-ntr-alta ca să le fie cald. În seara aia le-am adus niște pește proaspăt să mănînce și ele, că nu prea arătau să aibă de nici unele. În ultima vreme, noi nu ieșiserăm la pescuit așa des ca de obicei, iar ele n-au îndrăznit să se arate prea mult pe la cherhanale, că un individ care venise pe un cabotier avea un cîine și asmuțea cîinele pe ele. N-au avut noroc sărăcuțele și cred că au murit o droaie ; da' uite că parcă tot au mai rămas în viață niște rude de-a lor, care-s flămînde ! Cînd mă nimeream la țărm, le mai dădeam niscaiva mîncare. Socot că-ți fi auzit că mița aduce ghinion ; da' pentru mine tot una-i. Ce-i drept, e drept, nu-mi prea place să mă-ncurc cu ele ; dacă se-ntîmplă să am vreun vis urît, apăi nu se poate să nu fie în visu' ăla și-o miță. Da' așa am fost crescut eu :

să mă port bine cu dobitoacele cele necuvîntătoare... şi p-ormă mai cred că aşa-mi dă ghes şi sufletu'. Numa' cu peştele-i altminteri, adaugă Danny după un minut de gîndire ; da' peştele nici c-a fost vreodată simţitor ca vieţuitoarele de pe uscat.

Şi-am rîs toţi cu poftă şi-am simţit că am devenit cunoştinţe apropiate.

— Cred c-o să rîdeţi, cînd o să vă spun că am ţinut şi eu o mîţă...

Deşi rosti aceste vorbe cu un glas destul de timid, exista evident o întreagă poveste, aşa că devenirăm pe loc interesate şi Kate îl îndemnă :

— S-auzim şi noi povestea, te rugăm ; erai pe mare ?

— Da, eram pe mare, pe un cabotier, nu cine ştie ce. Nici nu vă trece prin cap cum am dat de mîţa asta : era într-o după-amiază şi acostaserăm lîngă podu' din Charlestown şi numa' ce aud un pui de mîţă că miaună de ţi se frîngea inima ; şi după ce-mi arunc ochii roată, o văd pe mîţă-n apă, încleştată de picioru' podului şi, de sus, nişte draci de copii aruncînd în ea cu pietre. Atunci m-am urcat cît am putut de iute în barca de la pupa şi-am vîslit pîn' la ea şi nenorocita, taman cînd s-ajung la ea, nu s-a mai putut ţine şi şi-a dat drumu-n apă. Nici că s-a văzut vreodată o fiinţă s-arate mai jalnic decît prăpădita aia de mîţă, cînd am pescuit-o eu din apă. Era un frig de-ţi pătrundea în toate oasele. Mîţa era lovită la o labă şi la un ochi şi la-nceput m-am gîndit s-o arunc 'napoi în apă, da' după o vreme m-am răzgîndit şi-am adus-o pe vas şi-am pus-o lîngă sobă. Mi-am zis că poate să dea ortu' popii la fel de bine şi la căldurică. Pînă să se lase noaptea, de-abia dacă s-a atins de nişte budincă de peşte — şi tare mai era firavă ; da' a doua zi dimineaţa, cînd m-am dus să văd dacă-i moartă, s-a apucat să mă lingă pe degete şi să scoată nişte sunete de ziceai că-i delfin. A rămas fără ochiu' unde a lovit-o piatra, că nu se mai putea folosi de el, da' cu ălălaltu' se uita la tine tare cuminte şi după o vreme s-a-nzdrăvenit şi de picioru' ăl beteag. Tare-am mai ţinut la ea. Pe toate le ştia şi dormea cu mine în pat şi unde mai pui că stătea cu mine pe punte cînd eram de cart... Am lucrat pe cabotieru' ăla un an şi opt luni şi toată vremea asta am ţinu-o cu mine. Mai tot timpu' eram în cîte-un port şi cam pe la opt dimineaţa luam undiţa şi-i prindeam cîţiva peştişori. Da' să vezi drăcie, că mîţa ştia cînd pescuiam pentru ea. Se repezea la peşti şi-i căra, naiba ştie unde, şi mieuna şi ştia cînd trăgea peştele, că păzea undiţa ; da' cînd prindeam noi macrouri, ne lăsa-n pace. Pentru nimic în lume n-ar fi pus laba pe peştele nostru. Şi nu-i plăcea, ca altor mîţe, să şterpelească. Cînd era vreme bună, şedea sus pe punte, da' cînd bătea vîntu', se pitea jos. Uneori, cînd ajungeam în cîte-un port, cobora şi ea pe ţărm, sta ce sta şi se-ntorcea cu cîte-o pasăre sau un şoarec, da' nu se-nfrupta din ele pîn-ce nu venea să

mi le-arate. Nu-i plăcea să stea prea mult pe țărm, cu toate că eu unu' n-am oprit-o niciodată. I-am dat totdeauna toată libertatea. Din cauza ei, prietenii au făcut o sumedenie de glume pe seama mea... Da' tare se mai pricepea să-mi țină tovărășie ! Nu știu dac-am avut pe lumea asta pe cineva să țină la mine așa de tare ca ea. Nu că aș fi avut vreodată cine știe ce pricini anume cu te miri cine pe mare sau pe uscat. Chiar dacă arăt eu mai din topor, sînt om potolit. Dapăi eu n-am mai știut ce-i aia casă, vreau să zic familie, încă de cînd mergeam pe nouă ani.

— Cum așa ? întrebă Kate.

— Așa bine ; maică-mea s-a prăpădit, biata de ea, și m-au dat la un om care avea o tăbăcărie și tare mare ură am prins pe omu' ăla și pe tăbăcărie ; și cînd am mai crescut un pic, am fugit de la el și de-atunci nu m-am mai dezlipit de mare. Da' cred că nici omu' acela n-avea trebuință de mine, că nu și-a bătut capu' să mă prindă... Al mai fain loc unde-am stat vreodată a fost un spital. Pe undeva prin străinătățuri. Vedeți că-s un pic beteag ? Am căzut pe punte taman de pe verga gabierului și mi-am frînt umăru', mi-am rupt un picior și m-am vătămat tot. Am fost dus la un spital de maici. Toate erau catolice și purtau pe cap niște comédii mari și albe. Nu cred că-ți fi văzut vreodată așa ceva. Ați văzut ? Mare ciudățenie ! Întîi și-ntîi, cînd am ajuns acolo, m-am speriat rău de ele ; erau niște doamne adevărate, iară eu unu' nu prea eram obișnuit să stau într-o casă. Una din maici, care m-a-ngrijit mai tot timpu', ședea și-o juma' de noapte la căpătîiu' meu și n-am vorbe să vă spun ce suflet bun avea și cum se vedea că-i era milă de mine. La-nceput, cînd m-au adus, făceam urît, că aveam dureri mari, da' cînd mi-am venit în fire, am adus vorba de asta și ea mi-a zis că n-a fost nici un bai. Să vedeți cum îmi dădea mîncare, cu mîna ei ; și-au fost zile cînd nu-mi puteam ridica capu' și-atunci mi-l sprijinea ea pe brațu' ei. Cînd mi-am venit în fire, mi-a dat o cărticică. Nu mă prea pricep eu în ale cititului, da' din pricina ei am ținut cartea. Ce s-a mai bucurat cînd m-a văzut că-s în stare să stau pe scaun și să mă uit pe fereastră, numa' că nu se prea descurca ea cu engleza. Tare rău mi-a părut cînd a trebuit să plec de-acolo ; mai c-aș fi vrut să mai zac mult și bine așa bolnav. Vorbe prea multe n-am zis nici eu, și nu știu dacă ea n-o fi crezut că-i lucru' cam ciudat, da' cînd e să spun ceva, tare-s împiedicat și-am început să tremur din toate mădularele. Nu știu cum să vă spun, da' mai să-mi dea lacrimile... Mă gîndeam c-o să pun deoparte ceva bani și-o să mă-ntorc cu o corabie să-i aduc ceva frumos de tot. Numa' că acu' nu mai sînt marinar vînjos ca pe vremuri și cum altfel să găsesc un post pe-un cabotier ; ca bucătar m-aș descurca. Aș fi vrut să fi murit acolo la spital din căzătura aia, da' cînd am început să mă fac mai bine, spitalu' ăla mi-a adus aminte

de vremea cînd eram colo o mogîldeață la noi acasă, 'nainte să se prăpădească maică-mea, și stăteam într-un pat curat și se-ngrijea și de mine cineva. Ăți zice de mine că-s bun la depănat povești lungi ; da' nu știu cum se face că azi tare-mi mai vin ușor vorbele la gură.

— Și cu pisica ce s-a mai întîmplat ? întrebă Kate după o pauză, în timpul căreia amicul nostru se apucă din nou să taie bucăți de pește.

— Nici eu nu știu prea bine ; ne aflam în port la Salem, într-o noapte cu vînt năprasnic. Eu am stat mai tot timpu' pe punte, că era un tangaj de nu te puteai ține pe picioare și de vreo două ori cît pe ce să scape ancora. Ultima oară am văzut mîța cînd i-am dat masa de seară. Îmi aduc aminte că i-am cumpărat niște lapte... că aveam obiceiu' din cînd în cînd să-i fac cinste cu juma' de litru ; habar n-am, da' poate c-o fi plecat pe-o bucată de gheață ; numa' că nu era așa de proastă. Mai degrabă cred că în întunecimea aia nu s-a uitat unde calcă și-o fi căzut peste bord. Și ce frumoasă era ! neagră cu pete albe ; și ce curată se ținea ! Nu se ezista să nu simtă cînd venea vreme proastă ; nu mai avea stavăr și tare se mai purta ciudat ; da' cînd ieșea soarele, se tolănea pe punte fericită ca o regină. Asta-i ! Tare mi-i grea inima cînd mă gîndesc la ea și de-atunci, de cîte ori m-am nimerit la Salem, am sperat că poate oi da cu ochii de ea. Nu știu, da' dacă ar fi să-mi iau iar viața de la cap, mi-aș ridica pe țărm o căsuță tihnită ș-aș munci pe lîngă casă. Da' cred că tot cu pescuitu' mă descurc mai bine. Dați-mi un schooner construit ca lumea, cu niște pînze bune, vopsit fain-frumos cu dungă, un vîntișor proaspăt și un cer însorit și mă simt a-ntîia.

— Crezi că e adevărat că înaintea unei furtuni codul înghite pietre ? întrebă Kate.

Eu tocmai mă gîndeam cu compasiune la pescarul singuratic și m-a surprins o asemenea întrebare fără noimă.

— Mi-am dat seama că omul se simțea ușor jenat că ne-a vorbit atîta despre problemele lui personale, îmi mărturisi Kate mai tîrziu, și m-am gîndit că dacă vom vorbi puțin despre pește, îl vom face să se simtă mai în largul lui.

Și fără doar și poate omul se simți pe loc ușurat și ne împărtăși prompt părerea lui despre cod, adăugînd că, oricum, el unul nu se dăduse niciodată în vînt după peștele ăsta ; auzise în schimb că în alte părți se cumpără, nu glumă. Lui să-i dai la masă un egrefin scos atunci din apă și altceva nici că-i mai trebuie !

— Niciodată nu-mi pot aduce aminte, continuă Kate, dacă egrefinul sau codul are de ambele părți cîte o dungă neagră...

— O, ăla-i egrefinul, am intervenit eu ; se zice că Scaraoțchi a prins odată un egrefin și peștele i-a alunecat printre degete și unde

l-au atins degetele, scrum s-a făcut, iar de-atunci toți peștii din specia asta au rămas cu același semn.

— Asta-i bună ! Cum ați aflat povestea asta ? întrebă Danny rîzînd cu poftă ; băgați sama să nu vă-ncredeți în toate poveștile astea din bătrîni !

— Nici gînd, exclamarăm noi.

— Hei, voi de-acolo ! Aia de-i aproape de mal, e barca lu' Jim Toggerson. E lăsată mult în apă — înseamnă că i-a mers bine lu' Jim. De ieri a plecat cu Skipper Scudder în larg la pescuit.

Amicul nostru lăsă într-un colț peștele pe care-l tăiase, își înfipse cuțitul într-o grindă și cu toții o pornirăm în grabă spre țărm. Kate și cu mine ne-am așezat pe niște pietre, iar el s-a urcat într-o barcă murdară, ca să ajute la descărcatul peștelui.

Din ziua aceea am tot dat ochii cu Danny, cum îl numeau toți, dar cu toate că și eu și Kate ne-am dat toată silința și am apelat la tot tactul și priceperea noastră pentru a-l determina să ne mai vorbească despre el, n-a fost chip să-l mai facem să spună ceva. Dar poate că nici nu mai era nimic de spus.

În ziua cînd am plecat din Deephaven, ne-am dus la țărm să ne luăm rămas-bun de la el și de la alți cunoscuți, și el ne-a zis :

— Care vasăzică plecați. Îmi pare rău ; v-ați purtat cu mine a-ntîia ; să v-ajute Al de Sus ! — iar apoi s-a simțit atît de rușinat de felul în care își luase la revedere de la noi, încît s-a întors și a dispărut repede după colțul cherhanalei.

CĂPITANUL SANDS

Bătrînul căpitan Sands era una din figurile proeminente din Deephaven și prieten bun cu noi. Îl întîlneam adesea și persoana lui ne-a stîrnit interesul înainte de a-l fi cunoscut mai bine. Avea reputația că e o ființă stranie și că uneori susține teorii fanteziste ; dar se pare că plăcea la toată lumea. În sfîrșit, s-a întîmplat că într-o dimineață, cînd tocmai ne îndreptam spre chei, ne-am oprit la ușa unei magazii vechi pe care pînă atunci n-o mai văzuserăm deschisă. Căpitanul Sands ședea chiar în dreptul ușii trăgînd din pipă. I-am dat bună-dimineața și l-am întrebat dacă nu crede că în curînd o să se lase ceața. Ne gîndiserăm, printre altele, la posibilitatea de a merge pînă la far. Căpitanul se ridică încet și ieși afară să poată scruta cît mai departe orizontul spre răsărit.

— Apar deja niște nori, zise el. Încă nu cine știe ce. Nu știu dacă-i puteți vedea,... da, aveți dreptate ; acolo, departe e o pătură groasă de ceață, da' n-o să ajungă aici mai devreme de două-trei ceasuri,

numa' să nu se-nteţească vîntu dinspre partea aia. Nu cumva vă gîndeaţi să ieşiţi în larg ?

— Ne-a încolţit ideea asta, răspunse Kate, dar mai că am renunţat la ea. Am ajuns mari cunoscătoare în privinţa vremii şi ne putem lăuda că ştim să descoperim foarte repede ceaţa. La care căpitanul zîmbi, spunînd că sîntem prea tinere ca să ne pricepem la vreme, dar că e foarte frumos din partea noastră că ne interesează problema ; majoritatea tinerilor sînt nişte proşti în privinţa asta şi nu ezită să pornească la drum chiar sub ameninţarea furtunii.

— Nu vreţi să intraţi şi să luaţi loc ? adăugă el ; nu prea-i cine ştie ce înăuntru. Am dosit aici o mulţime de lucruri, pe care femeile nu mă lasă să le bag în casă. Cînd e vorba de păstrat lucruri, nu mă-ntrece nimeni. Şi aruncă roată o privire afectuoasă peste tot conţinutul încăperii mari şi joase. — Din cînd în cînd vin aici şi mai deschid să intre soarele şi cîteodată vreau să dau de urmă la cine ştie ce lucruşor ; e un fel de depozit.

Rîse apoi, parcă scuzîndu-se, frecîndu-şi mîinile una de alta şi îndreptîndu-şi din nou privirile spre larg, ca şi cum ar fi dorit să pară indiferent ; cu toate acestea ne-am dat seama că se întreba în sinea lui dacă nu cumva consideram ridicol că un om de vîrsta lui strînsese ca pe o comoară în locul acela plin cu pînze de păianjeni atîtea lucruri de valoare. Erau acolo nişte vîsle bune şi pînza de la barca lui, vreo două-trei ancore mici şi nişte barbete — ca să nu uităm un morman de vîsle şi vele uzate îngrămădite într-un colţ şi un hamac atîrnat de grinda de sus ; şi mai erau nişte cufere de marinar, cabestanul unei corăbii, precum şi o mulţime de cutii burduşite parcă toate pînă la refuz, pe lîngă alte nenumărate lucruri care zăceau pe podea, stăteau frumos împachetate pe rafturi sau agăţate de nişte cuie mari şi ruginite bătute în perete. Am văzut nişte bucăţi nemaipomenite de coral, scoici mari şi aspre, un cuib de viespi formidabil şi o carapace uriaşă de homar. Căpitanul reparase, ştersese de păianjeni şi aranjase nişte scaune de o vechime remarcabilă, pentru ca atît el, cît şi prietenii lui să poată sta confortabil.

— Ce frumos e aici ! exclamă Kate cu o voce sinceră şi încîntată, care nu putea să nu fie plăcută.

— O, nu, ripostă căpitanul cu zîmbetul lui molcom, nu e chiar ce s-ar spune frumos. După cîte ştiu eu, de cînd m-am apucat să aduc aici cîte-toate, magazia asta n-a mai fost niciodată goală ca să poată fi curăţată. Şi-s tot lucruri care n-au valoare pentru nimeni altu' în afară de mine. Nevastă-mea mi-a zis de-o sută de ori : „De ce naiba nu scoţi afară toate vechiturile ăstea să le dai foc ?" Mă tot bate la cap să închiriez cuiva magazia, de parcă ar fi cine ştie ce proprietate în vreun colţ de pe Broadway. Atîta le duce mintea pe muieri cînd e vorba de afaceri ! — Şi aici căpitanul îşi dădu

seama că poate fi prins cu mița-n sac și cîteva clipe rămase cam încurcat. — Poate că aș fi putut s-o închiriez drept cherhana, da-i mult prea departe de țărm ca să fie la îndemînă... și... în afară de asta... mai am aici niște lucruri pe care țin mult să le păstrez.

— Sabia înfiptă în bucata aceea de lemn nu e cumva de la un pește sabie ? întrebă Kate ; și i se răspunse că a fost găsită așa cum o vedem într-o epavă eșuată la Blue P'int în tinerețea căpitanului și el decupase cu ferăstrăul bucata de lemn în care era înfiptă și o păstrează tocmai de atunci — de cincizeci și nouă de ani. Firește, ne-am apropiat să o vedem mai bine și amîndouă am simțit o mare simpatie pentru noul nostru prieten, fiindcă și nouă ne place să păstrăm diverse lucruri lipsite de valoare pentru alții și de aceea înțelegeam perfect cît de dragi îi pot fi asemenea obiecte.

— Putem să ne uităm puțin prin încăpere ? am întrebat eu cu o oarecare ezitare, căci știam ce mult m-ar fi deranjat pe mine ca niște persoane străine să-mi cerceteze „comorile".

Dar căpitanul Sands păru mulțumit de interesul manifestat de noi și ne pofti bucuros să ne uităm la tot ce vrem. Kate descoperi mai întîi o sculptură în lemn, veche și în stare proastă, din cele care se pun la prova corăbiilor — un cap de femeie cu părul lung, buclat, căzîndu-i peste umeri. Vopseaua se ștersese aproape de tot, iar ce mai rămăsese era acoperit de praf ; sculptura avea totuși o grație și un aer deosebite, o frumusețe sălbatică și stranie care ne-a atras nespus de mult ; dar căpitanul nu reuși să ne spună decît că sculputra aparținuse epavei unui bric danez, care fusese împinsă pe reciful unde se ridică acum farul, și că tatăl său o găsise după vreo două zile pe una din limbile de nisip.

— Aia chiar că a fost o furtună cumplită, începu căpitanul. I-am auzit pe bătrîni vorbind ; pe vremea aia eu aveam vreo doi ani. Trei cargoboturi naufragiaseră la nici cinci mile de Deephaven. Asta de care vorbesc fusese făcut țăndări și se spunea că transporta o comoară. Cînd eram mic mă muncea gîndu' măreț de-a ajunge pînă la stînci în timpu' refluxului ca să-ncerc să găsesc niscaiva aur, da-n viața mea n-am reușit eu ceva extraordinar. Și zîmbi cu îngăduință gîndindu-se la visul său din tinerețe.

— Kate, am exclamat eu, vezi ce frumoase sînt nodurile ăstea turcești ? Luaserăm o primă serie de lecții despre noduri de la Danny și mai apoi am învățat să facem niște noduri teribil de complicate de la căpitanul Lant, marinarul pe care soarta îl aruncase pe uscat să-și trăiască restul zilelor la o fermă situată la vreo două mile distanță de țărm. Kate veni spre mine să vadă nodurile turcești de la capetele mînerelor de frînghie ale unui mic cufăr albastru.

Căpitanul Sands se răsuci pe scaun și dădu aprobator din cap :

— Alea-s treabă meşteşugită, nu glumă ; le-a făcut un marinar a-ntîia. Acum e mort, dus de-o grămadă de ani, bietu' de el ; era italian şi-a făcut vreo trei sau patru drumuri lungi pe *Ranger* *. A căzut din vîrfu' catargului tocma' cînd se-ntorcea acasă din Callao. Căpitanu' Manning şi bătrînu' domn Lorimer erau proprietarii lui *Ranger* şi cînd a venit vasu-n port şi au aflat vestea, s-au întristat de parcă mortu' le-ar fi fost rudă. Era un om cu mintea ascuţită ca briciu', ştia să se poarte şi avea o voce tare plăcută ; nu puteai să nu-l îndrăgeşti. S-a descoperit că avea o mamă la Port Mahon şi atunci i-au trimis femeii cu o corabie care mergea în Mediterana plata ce i se cuvenea lui şi nişte bani pe care îi avea în banca din Riverport. A avut şi nişte haine în cufăr şi le-au vîndut şi i-au trimis şi banii ăia — au vîndut tot, în afară de nişte nimicuri pe care au socotit că răposatu' le ţinea să i le dea ei ; îmi amintesc că mereu vorbea de maică-sa. Cînd eram simplu marinar am făcut şi eu o călătorie cu el, asta 'nainte să fiu secund pe *Daylight* **. S-a nimerit să fiu în port taman la sosirea vasului *Ranger* şi numa' ce văd cufăru' ăsta rătăcit prin magazia căpitanului Manning. M-am oferit să-i dau pe el cît o face, da' fiind noi prieteni buni, mi-a zis să-l iau dacă vreau, că lui nu-i e de nici un folos. Şi de-atunci la mine a rămas. Cred că şi acum mai sînt în el catrafuse de-ale bietului băiat ; puteţi să vă uitaţi.

Am dat la o parte nişte undiţe cu firele încurcate şi am deschis cufărul. În lăcaşul pentru păstrat banii se afla doar o cutie rotundă de lemn, pe capacul căreia, într-un ceas de răgaz, tînărul marinar îşi crestase iniţialele, o ancoră şi data. Am mai găsit în această „trusă" personală, cum o numesc marinarii, nişte ace de cusut pînza de catarg, nişte nasturi înşiraţi pe o aţă, ace de cusut şi aţă puse într-un săculeţ micuţ făcut poate de mama lui la plecarea în prima călătorie. În afară de obiectele acestea nu mai era decît o cataramă ruptă, măiestrit lucrată în verde şi auriu, pe care s-ar fi putut s-o fi cules de pe stradă în cine ştie ce port străin, precum şi un act împăturit prin care se atesta că este cetăţean al Statelor Unite şi că are păr negru şi faţă smeadă.

— A fost unul din oamenii cei mai simpatici cu care-am muncit vreodată pe vreo corabie, zise căpitanul cu blîndeţe în vocea lui aspră. Totdeauna gata să-şi facă singur treaba şi cînd ălorlalţi de sus de la parîme li se făcea frig sau se-nfuriau din te miri ce, numa' te pomeneai că zice el ceva de se porneau toţi să rîdă ; şi tare-ţi mai pica bine să-l vezi prin preajmă. Cred că era catolic ; în orice caz, avea nişte mătănii şi uneori oamenii de pe vas glumeau pe soco-

* *Hoinarul* (engl.).
** *Lumina zilei* (engl.).

ceala lor și el numa' ce se-nfierbînta aprig ca un tigru. Nu l-am văzut mîniat din nici o altă pricină, cu toate că nu putea înghiți să vadă că vreunu' încearcă să-i dea ghes. A căzut pe punte din vîrfu' catargului mare și cînd l-au ridicat era mort. Tocma' treceau pe lîngă Bermude. Cred că și-a pierdut echilibru', da' n-am priceput niciodată cum ; că tare mai era sigur pe picioarele lui și sprinten ca o mîță. Oamenii au zis că l-au văzut cum încerca să se apuce de strai *, da' era hulă mare și corabia s-a clătinat taman cît să lunece el printre parîme și să se izbească de punte ca un bolovan. Au trecut zece ani de-atunci, da' cufăru' ăsta nu știu să fi fost deschis,... mă fură amintirile, zău așa, cînd mă uit la toate fleacurile aste-ale lui. Ce să-i faci, așa-i omu' ; crezi că ești cineva, îți trăiești traiu', da' nu trece mult și ești dat uitării.

Căpitanul se întinse să ia hîrtia și scoțînd o pereche de ochelari strîmbi, legați cu sîrmă, o citi cu atenție.

— Nu-i de mirare că o păstra ca pe ochii din cap, zise el. Era italian. Și nu era el cetățean american cum nu era chinez ; mă mir de ce nu și-a zis John Jones, că așa-și zic mai toți străinii cînd își fac acte. Mi-aduc aminte că eram odată bolnav de friguri la spitalu' din Chelsea și într-o dimineață l-au adus pe-o targă pe secundu' de pe-un bric portughez și doctoru' l-a-ntrebat cum îl cheamă. „John Jones", a zis el. „Of, spune altceva, îi zice doctoru', avem deja cinci cu numele ăsta și dacă merge tot așa, ăsta nici n-o să se mai cheme că-i nume". Marinarii se pricep, nu glumă, la nume false ; știu ei o șmecherie și o folosesc cînd vor să lase bani la vreo bancă, fiindcă se tem ca nu cumva vreunu' din echipaj să meargă și să-i scoată. Cred că în băncile din New York sînt mii de dolari pe care nu-i mai cere nimeni, fiindcă ăi de i-au depus și-au dat nume false, apoi s-au prăpădit pe mare sau mai știu eu pe unde și n-au mai apucat să-i scoată ; și nimeni nu mai știe ai cui sînt banii ăia. Luați una peste alta, marinarii sînt oameni ciudați, zău așa ; în special străinii ăștia care colindă de pe-o corabie pe alta. În ultima vreme au ajuns niște ticăloși de cea mai joasă speță. Ultimu' lucru pe care-aș vrea să-l facă vreunu' din băieții mei e să se bage marinar într-unu' din echipajele ăstea amestecate. Oricum, e o viață de cîine, cît despre riscuri și primejdii, să nu mai vorbim. Dacă nu ești coproprietar, trebuie să treacă multă vreme pînă să reușești să pui ceva de-oparte. Toate ăstea le-am priceput mult mai bine după ce n-am mai ieșit pe mare, deși de cînd mă știu m-am ocupat mai mult sau mai puțin de navigație, pîn' la războiu' ăsta ultimu. Cînd am fost căpitan armator la

* Parîmă folosită pentru a menține catargul, cu ajutorul căreia se leagă de provă partea superioară a acestuia.

Polly and Susan *, căpitanu' care-a ieşit cu corabia-n larg s-a nimerit un om tînăr... şi-a fost ultimu' ei drum, după care nu s-a mai auzit de ea. Omu' avea nevastă şi doi sau trei copilaşi şi cu toată isteţimea lui, toţi ar fi rămas ca şi cerşetori, dacă nu s-ar fi întîmplat ca-n ziua cînd am perfectat actele corăbiei să nu-i fi făcut şi lui o asigurare pe viaţă. S-a-ntîmplat că m-am gîndit la lucru' ăsta. Cu totu' au fost cinci mii de dolari şi i-am trimis văduvei împreună cu partea lui din cîştiguri. Ea, sărmana, nu se aşteptase la nimic sau aproape la nimic, aşa că tare s-a mai bucurat, zău aşa.

— Cred că a fost un gest foarte frumos că v-aţi gîndit la toate acestea, domnule căpitan, zise Kate.

Bătrînul replică, roşindu-se puţin :

— N-oi fi eu aşa de grozav ca alţii care-au pornit-o cu mine odată şi din care unii mi-au luat-o-nainte, da' la urma urmei altora le-am luat-o eu 'nainte. Am încercat să fiu cinstit, să fac lucrurile cît am putut mai bine şi ştiţi zicala aia din bătrîni : mai bine mai încet, da' sigur.

CIRCUL DE LA DENBY

Atît Kate cît şi eu aşteptam cu nerăbdarea unor şcolăriţe o anume sîmbătă, căci în ziua aceea urma să mergem la circ la Denby, un orăşel situat la aproximativ opt mile depărtare de ţărm. De mult nu mai fusese un circ atît de aproape de Deephaven şi nimeni nu îndrăzni să dea crezare primelor zvonuri despre sosirea lui, pînă cînd doi tineri chipeşi nu se învredniciră să vină în persoană să lipească afişele mari pe hambarul lui 'Bijah Mauley. Toţi băieţii din orăşel alergară degrabă să se holbeze la uimitoarele afişe şi în adîncul sufletului unii sufereau la gîndul că s-ar putea să nu vadă adevăratul spectacol. Tommy Dockum se dovedi mai interesat decît toţi ceilalţi şi într-o zi, cînd ne însoţi la cules de mure, ne vorbi atîta despre acest subiect, încît ne molipsi şi pe noi de entuziasm, făcîndu-ne să ne spunem una alteia ce amuzant ar fi să mergem, ţinînd cont că toată lumea va fi acolo şi ce mare pierdere ar însemna pentru noi să fim absente. Crezusem că-mi dispăruse dragostea pentru circ din copilărie, dar ea reveni de două ori mai puternică ; şi Kate n-are decît să mă contrazică dacă vrea, dar sînt sigură că în viaţa ei n-a aşteptat Oratoriul de Paşte nici măcar cu jumătate din plăcerea şi nerăbdarea cu care aştepta această „caravană", cum spuneau localnicii.

Ne-am gîndit că ar fi mare păcat ca unii copii să rămînă acasă neconsolaţi şi descoperind că printre cunoştinţele noastre şi ale lui

* *Polly şi Susan* (engl.).

Tommy se aflau unii fără nici o speranță de-a putea merge, i-am tocmit pe Jo Sands și Leander Dockum să-i ducă la Denby în două căruțe de transportat pește prevăzute cu niște scînduri puse transversal ca niște bănci. I-am văzut curînd după ce se crăpase de ziuă alăturîndu-se convoiului de trăsuri răzlețe, care începuseră să străbată satul venind de pe toată lungimea țărmului. Porniseră la drum cu chef și chiote, cu buzunarele doldora de mere timpurii și de tot felul de alte provizii. Ar fi fost destul de amuzant și să-i privim numai pe cei ce treceau, deoarece pînă atunci n-avusesem idee cîți locuitori avea ținutul.

O invitaserăm pe doamna Kew să ne însoțească, dar ea sosi cu o jumătate de oră mai tîrziu decît ne promisese, deoarece nesuflînd nici o adiere de vînt nu putuse să vină cu barca cu pînze și domnul Kew se văzuse nevoit să vislească pînă la țărm. Văzînd barca apropiindu-se în sfîrșit de țărm, am pornit în întîmpinarea ei ; pînă și calul simțea importanța zilei și manifesta o vioiciune evident la fel de surprinzătoare pentru el ca și pentru noi.

În ziua aceea, doamna Kew se dovedi mai amuzantă decît o cunoscuserăm noi vreodată, ceea ce spune multe, și nu ne-am fi distrat nici pe jumătate atîta dacă n-ar fi fost ea cu noi ; deși locuia la far și nu avea ocazia să vadă „cine trece", o îndeletnicire foarte prețuită de femeile din provincie, avea o excelentă memorie a figurilor și reuși să ne spună numele tuturor celor din Deephaven, precum și a majorității persoanelor întîlnite în afara lui. Grăbindu-se să vină spre noi de la marginea apei și dîndu-i din mers ultimele instrucțiuni domnului Kew, preocupat să împingă barca în apă pentru a se întoarce la far, doamna Kew avea o față gravă și îngrijorată, dar după ce o convinseserăm că întîrzierea ei nu ne deranjase, păru că se înseninează. Era evident că simțea importanța evenimentului și că era fericită că o aleseserăm tocmai pe ea pentru a ne ține companie. Își trase complet vălul pe spate, se așeză dreaptă și își dădu toată osteneala să încline adînc capul ori de cîte ori întîlnea vreo cunoștință. Își pusese cele mai bune haine de sărbătoare și în primele clipe se purtă foarte ceremonios ; era evident că simțea neobișnuitul ocaziei și că, deși ne mai întîlniserăm de multe ori pînă atunci în termeni cît se poate de prietenești, faptul că o invitaserăm să facem această excursie în văzul tuturor reclama din partea ei o altfel de conduită și o cuvenită grijă pentru păstrarea etichetei. Dar această stare de lucruri nu dură mult, fiindcă foarte curînd doamna Kew făcu o remarcă la care Kate și cu mine izbucnirăm în rîs cu atîta poftă, ca la întîlnirile noastre de la far, încît femeia se destinse și nu se mai gîndi decît cum să se simtă mai bine.

Cînd am ajuns în dreptul prăvăliei unde era și poșta, am văzut un grup de oameni strînși la intrare și ne-am oprit să aflăm ce se

întîmplase. Chiar în fața intrării stăteau un cal ca vai de el, cu hamurile legate cu capete de frînghie veche, și o căruță toată peticită cu bucăți de scîndură. Arătau de parcă s-ar fi prăbușit la cea mai mică zdruncinătură. În căruță se aflau vreo trei sau patru copii cu figuri nătînge, dintre care unul scîncea încet. Tatăl lor era bolnav, ne informă cineva. „L-a luat cu leșin, da' acuma își revine ; i-au dat să bea ceva... îi cheamă Craper și stau departe, tocma' dincolo de culme, pe dealu' de-i zice Stone Hill *. Se duceau la circ la Denby și omu' și-a făcut socoteala c-o să meargă și la doctor, da' n-o să ajungă pîn-acolo ; după mine, zic că-i topit de tot."

M-am dus cu Kate să vedem dacă nu putem fi de vreun ajutor și cînd am intrat în prăvălie am dat cu ochii de bietul om, proptit de speteaza scaunului pe care stătea, îngrozitor de palid, cu figura unui om de mult ros de oftică. Kate îi vorbi și el îi spuse că se simte mai bine ; îi fusese rău tot drumul, dar nu se dăduse bătut. Bietul de el, îți făcea milă încercarea lui evidentă de-a arăta gătit ca de sărbătoare. Avea o claie de păr și niște favoriți roșii nemaipomenit de stufoși și prăfuiți, care accentuau și mai mult paloarea feței, iar mîinile aspre și butucănoase i se subțiaseră și se vlăguiseră și ele din pricina bolii. Mă gîndeam ce greu trebuie să-i fi fost s-o pornească la circ în dimineața aceea și ce suflet bun trebuia să aibă ca să facă un asemenea efort de dragul copiilor. Cînd am ieșit, aceștia holbară la noi niște priviri triste. Umbra dezamăgirii lor ne întunecă plăcerea.

Cineva întorsese căruța, astfel că acum calul era gata s-o pornească înapoi spre casă și din mișcările lui se vedea că dintre toți era singurul care se bucura de întorsătura lucrurilor. Ne părea atît de rău pentru bieții copii ; poate că ziua aceea promisese să fie cea mai frumoasă din viața lor, iar acum trebuiau să se întoarcă la existența lor anostă, fără să fi văzut marele spectacol.

— Îmi pare atît de rău pentru ce vi s-a întîmplat, zise Kate, întrebîndu-se ca și mine cum o să reușească omul care ieșise și el din prăvălie, în urma noastră, să se urce în căruță.

— Ce ? zise el absent, de parcă n-ar fi priceput sensul cuvintelor ei. Care deștept mi-a întors căruța ? îl întrebă el pe un gură-cască.

— Păi, încotro mergi, omule ?

— La circ, răspunse domnul Craper cu hotărîre, unde-i fi crezut ? Doar într-acolo am pornit-o.

Se urcă în căruță, aruncă o privire să-și numere copiii, dădu bice calului cu o nuia de salcie și o luară val-vîrtej din loc în risetele tuturor. Kate și cu mine ne-am reîntors la doamna Kew, care gustase din plin toată scena.

* *Dealul de piatră* (engl.).

— Asta-i bună ! exclamă ea, mă mir că nu se scoală și răposații din țintirim să se ducă la Denby să vadă circu' !

Am ajuns la Denby în jurul prînzului ; era un orășel lipsit de interes, care crescuse în jurul cîtorva mori. Pe străzi era mare agitație și nu exista nici o îndoială că pierduserăm mult prin faptul că nu văzuserăm parada circului. În prăvălii se făcea vînzare bună, iar pe străzi cîntau în voie două-trei flașnete, dintre care pe una ne-am oprit s-o ascultăm puțin după ce ne-am întîlnit cu Leander și i-am lăsat calul în grijă. Doamna Kew termină cumpărăturile în cel mai scurt timp cu putință și toate trei ne îndreptarăm în grabă spre marile corturi cu steaguri fluturînd în vînt. Mi se pare că am omis să vă spun că pe lîngă spectacolul de circ beneficiam și de prilejul de-a vedea o menajerie, și puteți fi siguri că am vizitat-o cu toată atenția pentru a nu pierde nimic din ceea ce conținea interiorul cuștilor.

Sinceră să fiu, n-aș putea spune că spectacolul a fost bun ; — acum, că mă gîndesc la el în liniște și fără exaltarea de atunci, aș zice chiar că a fost plictisitor. Bieții oameni arătau obosiți, de parcă ar fi bătut drumurile de ani de zile. Animalele erau toate bătrîne, dar printre ele se afla un elefant mare și jigărit al cărui aspect de totală descurajare mi-a mîhnit sufletul, fiindcă lăsa impresia că bietul elefant era dureros de conștient că nu trăise viața pe care ar fi trebuit s-o trăiască. Stătea abătut și nemișcat într-o parte a cortului și îți venea greu să crezi că mai rămăsese în el vreo scînteie de vitalitate. Mulți dintre cei prezenți nu mai văzuseră pînă atunci un elefant și am auzit un bătrînel uscățiv care stătea lîngă noi spunînd cu încîntare :

— Pe ochii mei, Ann' Liza, iac-aici și animalu' ăsta care-i de cînd lumea. Pe ăsta am vrut să-l văd mai mult ca orice. Pe crucea mea, da' tare-i mare !

Iar Ann 'Liza, care era voinică și cu o figură adormită, îi răspunse cu voce tărăgănată :

— Da-a, e mult, nu glumă ; da' parcă n-are-n el nici pic de vlagă.

Kate și cu mine ne-am întors cu spatele și am pufnit în rîs, iar cînd cei doi se depărtară, doamna Kew ne zise strict confidențial :

— Ea e ultima care să aibă dreptu' să se lege de bietu' animal. E doamna Seth Tanner și nu există femeie nici în Deephaven și nici în restu' ținutului care s-o întreacă la lene. Mă bucur că nu m-a văzut ; două săptămîni de-aici 'nainte n-ar fi vorbit de altceva.

Aveau acolo și poza unui șarpe uriaș din Deephaven și tocmai mă întrebam în sinea mea unde ar putea exista sau dacă într-adevăr existase vreodată, cînd l-am auzit pe un băiat punînd aceeași întrebare unui om a cărui sarcină ingrată era de-a zgîndări leii cu un băț pentru a-i face să ragă.

— Șarpele ăsta e mort, răspunse el amabil.

— Şi-atunci n-a trebuit să-i săpaţi o groapă a naibii de lungă ? întrebă băiatul ; dar omul îi răspunse că bănuieşte că l-au încolăcit ei în vreun fel şi zîmbind se întoarse spre leii lui, care arătau de parcă nu le-ar fi stricat nişte sirop tonic.

Toată lumea zăbovi cel mai îndelung în faţa maimuţelor care păreau a fi singurele făpturi însufleţite din întreaga colecţie ; în cele din urmă însă am reuşit să pătrundem în celălalt cort şi ne-am cocoţat sus pe nişte locuri de unde aveam o imagine splendidă a spectatorilor şi arenei şi îi puteam vedea şi pe cei care intrau. Doamna Kew era atentă să-şi descopere cunoştinţe şi parcă buna dispoziţie îi creştea cu fiecare clipă, ca şi nouă de altfel. Era cu ochii-n patru, mişcîndu-şi capul cînd într-o parte, cînd într-alta, ca să urmărească diverse persoane, timp în care ne oferea un neîntrerupt comentariu. Îţi făcea plăcere să vezi o persoană atît de fericită ca doamna Kew în ziua aceea şi sînt dispusă să cred că vorbind despre acea ocazie şi ea ar spune acelaşi lucru despre mine şi Kate, fiindcă a fost într-adevăr distractiv ! Am cumpărat nişte arahide, fără de care parcă circul nu e circ şi, aşteptînd să înceapă reprezentaţia, am ascultat discuţiile celor de lîngă noi.

Erau doi fermieri în vîrstă, pe care îi văzuserăm din cînd în cînd prin Deephaven ; unul povestea celuilalt, cu mari confuzii în folosirea pronumelor, despre un porc mare, tăiat nu demult.

— Lu' John i-a părut tare rău că a trebuit să-l taie acu', l-am auzit zicînd, socotise să-l taie mai aproape de sărbători ; că atunci avea să fie lună nouă şi spera să mai pună pe el vreo şapteşcinci sau o sută de livre. Da' el nici gînd să se-ngraşe, ş-atunci eu şi cu 'Bijah i-am zis amîndoi că mai bine să-l taie acu', cîtă vreme totu' merge bine, că dacă se pune pe aşteptat s-ar putea să i se-ntîmple ceva. Eu am zis de cînd mă ştiu că nu poţi ţine un porc cît veacu' şi mie unu' nici nu-mi plac animalele ăstea mari de nu-şi mai duc grăsimea. Mie-mi place să văd colo un porc să cîntărească şase sute de livre, da' numa fiindcă-i frumos, că dacă vine vorba de mîncare, atunci mie să-mi dai unu' pînă-n trei sute. 'Bijah nu se-nşală, şi el zice că o să cîntărească cinci sute cincizeci. Cînd mă duc acasă, mă opresc pe la fratele muierii lui John să văd dacă ştiu deja ceva ezact ; John trebuia să se ducă după cîntar în dimineaţa asta. Cred că mîine, după slujbă, o să se strîngă acolo o grămadă de oameni. John şi-a făcut socoteala să nu-l pregătească decît luni.

— Cred că mîne zi o să trec şi eu pe-acolo, zise celălalt fermier ; îmi place să văd un porc frumos. Ai zis Chester White * ? Zici că-s ăi mai buni, aşa-i ?

Dar întrebarea rămase fără răspuns, căci majoritatea membrilor trupei în costume viu colorate intrară în arenă în pas de paradă.

* Denumirea unei rase de porci.

Circul acesta era ca toate celelalte circuri, numai că ceva ma jalnic decît majoritatea, iar trupa punea parcă mai puțin suflet c de obicei. Își dădură osteneala și se achitară conștiincios de nu merele respective, dar arătau de parcă în viața lor nu cunoscuser vreo clipă fericită. Spectatorii erau veseli, aplaudau și rîdeau d clovnul obosit, pînă cînd acesta luă figura unui om convins că l urma urmelor vorbele lui s-ar putea să fie amuzante. Ne bucurarăn cu toții că reușiserăm să-i facem o plăcere nenorocitului și cînd s apucă să cînte un cîntec, satisfacția noastră crescu și drept urman omul îl mai cîntă o dată de la început pînă la sfîrșit. Poate că s gîndea că are de-a face cu oameni obișnuiți cu circul. Era după-amiază foarte caldă și vînzătorii de evantaie japoneze și d limonadă făcură o vînzare nemaipomenită, avînd în vedere c sezonul era pe sfîrșite. De cealaltă parte a cortului, fanfara zeloas scotea sunete asurzitoare ; toți tinerii din regiune își aduseseră iu bitele, și pe unele din nenumăratele perechi de îndrăgostiți le-an urmărit în mod deosebit în timp ce „își țineau companie" cu ma adîncă sau mai puțin adîncă satisfacție reciprocă. Aveam, de ase menea, un prilej extraordinar de-a studia moda : erau acolo mult persoane în vîrstă și o mulțime de copii mici și era clar că unel familii își încuiaseră pur și simplu casa în urma lor, deoarece veniseră și cu cîinele și cu sugarul.

— Nu te simți ca și cum ai fi din nou copil ? mă întrebă Kate Sînt sigură că circul ăsta este aidoma primului pe care l-am văzu în viața mea. Pe măsură ce privesc, totul mi se pare din ce în ce ma cunoscut și mă intrigă cînd mă gîndesc că aici lucrurile nu s-a schimbat cîtuși de puțin, în vreme ce eu m-am transformat atît d mult, ba am avut chiar și timp să cresc. Nici nu-ți închipui cum m face circul ăsta să-mi amintesc o mulțime de lucruri la care nu m-an mai gîndit de ani de zile.

Aveam șapte ani cînd m-au dus la circ prima oară. Mă invitas unchiul Jack. Primisem o umbreluță de soare nouă și el rîdea d mine fiindcă o țineam pe umăr și soarele îmi bătea drept pe față Am rămas să vedem și suplimentul la reprezentație, iar în drum spr casă unchiul Jack mi-a cumpărat tot ce mi-a poftit inima și n-an ajuns acasă decît după ce s-a înserat. Restul familiei mîncase pe l ora patru și plecase într-o plimbare mai lungă, așa că a fost adevărată plăcere să luăm masa în doi. Eu m-am așezat în capu mesei, pe locul mamei, și cînd Bridget a coborît și a insistat să m duc la culcare, unchiul Jack a venit tiptil sus la mine și așezîndu-s lîngă fereastră s-a apucat să fumeze și să-mi spună povești. Cin am auzit-o pe mama urcînd scările, el s-a ascuns în debara, iar cin ea l-a descoperit după fumul de trabuc și s-a prefăcut că îl dojenește eu am crezut că e de-adevăratelea și l-am implorat să iasă afară. Da

şi-mi amintesc că Bridget stătea în camera alăturată şi-şi cosea o rochie nouă ca s-o poarte la biserică a doua zi. Eu socoteam că e o rochie frumoasă şi am rugat-o insistent pe mama să-şi facă şi ea una la fel. Era un verde strălucitor stropit cu galben, adăugă ea. Ah, bietul unchiu' Jack ! era aşa de bun cu mine ! Spuneam amîndoi poveşti despre ce vom face cînd o să fiu eu mare. În anul următor a murit sărmanul de el la Canton, iar eu m-am îmbolnăvit de-atîta plîns ; dar multă vreme am sperat că poate totuşi n-a murit şi că s-ar putea să se-ntoarcă acasă în orice zi. Mie mi se părea că e bătrîn, dar în realitate el de-abia terminase colegiul şi nu avea nici măcar vîrsta mea de-acum. În ziua aceea, la circ, purta la butonieră un boboc de trandafir roz şi... Doamne ! de cînd nu m-am mai gîndit la lucrurile astea !... o femeie stătea în faţa noastră şi purta o pălărioară tare, cu boruri mici, ridicate la margini, iar eu i-am pus cu grijă alune în boruri şi cînd femeia şi-a mişcat capul, alunele au căzut toate pe jos. Am socotit-o cea mai bună glumă din lume. Tot atunci l-am rugat pe unchiul Jack să încalece pe măgar ; eram convinsă că o să se ţină şi n-o să cadă la pămînt, fiindcă într-o zi, pe strada Beacon, calul lui a luat-o razna cu el în şa, de nărăvaş ce era, şi de vreme ce atunci nu i s-a întîmplat nimic, mi-am zis că e un călăreţ perfect.

— Îmi amintesc, interveni doamna Kew, că înainte să mă mărit, „dumnealui“ m-a dus la Wareham Corners la circ. Soră-mea Hannah şi băiatu' care-i făcea curte au venit şi ei. De-atunci şi pînă-n ziua de azi n-am mai fost la nici un circ şi mă poartă şi pe mine gîndu' în urmă ca pe matale, dom'şoară Kate. Parcă n-ar fi trecut nici cinci ani de-atunci ! Ce-aş fi zis la vremea aia dac-aş fi ştiut că „dumnealui“ şi cu mine o s-ajungem să ţinem faru' şi-o să fim fericiţi acolo, ba încă, pe de-asupra, că uneori n-o să venim la ţărm cîte două săptămîni la rînd... Doi bătrîni cu păru' cărunt, aşezaţi la casa lor ! Ehei, ce fericiţi eram pe vremea aia ! Ştiu că bătrîna dom'şoară Sabina Smith mi-a atras atenţia că n-ar strica să mă gîndesc bine 'nainte de-a mă da-n vorbă cu Tom Kew, fiindcă era un flăcău fluşturatic. Îi mai repet şi lui vorbele astea pe vreme de iarnă, cînd urlă vîntu' şi valurile se izbesc de stînci de parcă ar vrea să poată să stingă faru' şi să-l spulbere. Ne-au ieşit o mulţime de vorbe, fiin'că ne-am dus la circu' ăla ; unii mai în vîrstă ziceau că acolo nu te-nvaţă nimica bun... Păi, dacă stau bine şi mă gîndesc, era unu' care încerca să-şi frîngă gîtu' !

Ca să ieşim din cortul cel mare a fost destul de anevoios şi se pare că am ales cel mai nepotrivit moment, fiindcă mulţimea se înghesuia îngrozitor, deşi presupun că nimeni nu se grăbea cîtuşi de puţin. Ne-am trezit împinse din toate părţile, în timp ce de undeva de jos venea schelălăitul unui cîine părăsit. Nu intenţionam

să vedem reprezentaţiile din corturile mai mici şi de aceea am trecut nepăsătoare pe lîngă vreo două sau trei asemenea corturi, dar cînd am dat cu ochii de poza uriaşei din Kentucky, am observat că doamna Kew o priveşte dusă pe gînduri şi imediat am întrebat-o dacă nu vrea să intrăm să vedem minunea, la care ea ne mărturisi că nu auzise în viaţa ei ca o femeie să cîntărească şase sute cincizeci de livre şi drept urmare am intrat toate trei să ne lămurim despre ce era vorba. În cort, pe lîngă un băieţel care cînta la flaşnetă, se aflau doar două sau trei persoane.

Uriaşa din Kentucky stătea pe două scaune aşezate pe un podium şi dincolo de ea era o cuşcă mare cu maimuţe, spre care Kate şi cu mine ne-am îndreptat de cum am intrat.

— Nu e nici pe trei sferturi de cum o arată-n poză, şopti doamna Kew cu regret ; da-i ş-aşa destul de solidă. Ce abătută arată, biata de ea !

Şi mie şi lui Kate ne era ruşine de noi că ne aflam acolo. Indiferent dacă femeia consimţise să fie expusă în felul acesta, probabil că era îngrozitor să simţi că zi după zi oamenii se holbează la tine şi rîd pe seama ta. Cu figuri grave ne-am uitat la maimuţe şi după cîteva minute ne-am întors să vedem dacă doamna Kew nu e gata de plecare, cînd, spre surprinderea noastră, am constatat că vorbea plină de însufleţire cu uriaşa, drept care ne-am apropiat de ea.

— Din clipa cînd am pus aici picioru' mi-am zis că faţa ta mi-e cunoscută, zise doamna Kew, da' te-ai mai schimbat de cînd nu te-am văzut şi nu ştiam de unde să te iau, pînă cînd nu te-am auzit vorbind. Doamne sfinte, da' subţirică mai erai ! M-ai lăsat cu gura căscată, Marilly ! Pe unde mai sînt ai tăi ?

— Nu mă mir că eşti surprinsă, spuse uriaşa. Cînd m-ai cunoscut matale, nici n-aduceam cu ce sînt acu', aşa-i ? Da' taică-meu 'nainte să dea ortu' popii a tocat toţi bănuţii care-i avea şi s-a apucat şi de băutură „dumnealui" — şi asta l-a omorît. După aia eu am luat-o rău din loc cu grăsimea, pînă cînd n-am mai fost în stare să fac nimic, ca să cîştig şi eu un dolar. Lumea venea să mă vadă şi pînă la urmă am ajuns să le cer cîte zece cenţi de persoană. Am cîrpit-o aşa, nici eu nu ştiu cum, pînă ce a apărut omu' ăsta şi, auzind de mine, mi-a oferit casă şi masă şi bani buni, numa' să vin cu el. 'Naintea mea mai avusese o uriaşă, da' aia începuse să se ofilească văzînd cu ochii, ş-atunci i-a plătit ce i se cuvenea şi-a lăsat-o să plece. Uriaşa astalaltă l-a costat o groază, că mînca, nu glumă ; eu una n-am cine ştie ce poftă de mîncare — zise ea cu amărăciune în glas — şi de cînd sînt cu el, mi-a ridicat simbria, fiind'că ne-a mers tare bine. Am primit oferta lui, că eu tot n-am

fost decît o povară şi-aşa o să rămîn. Mă simt bine, n-am ce zice, da-i o treabă destul de grea. Fiu-meu mai mare se descurcă singur, da' anu' trecut s-a căsătorit, şi nevastă-sa să nu mă vadă. Şi nici nu ştiu dacă pot să-i port pică pentru asta. Altceva ar fi dacă aş avea o fată ; numa' că a-nceput să-mi placă să călătoresc ; aşa ceva dă oricui de gîndit.

— La-nceputu' verii, cînd am fost pe-acasă pe la ai mei, am întrebat lumea de matale, spuse doamna Kew, da' tot ce ştiau era că locuieşti pe undeva prin statu' New York. Stai de mult în Kentucky ? Am văzut pe afişu' de-afară.

— Nu, răspunse uriaşa, aia-i o poză pe care omu' meu a luat-o ieftin de la un alt circ care şi-a închis taraba de tot anu' trecut. Acolo scrie şasesutecincizeci de livre, da' eu nu cîntăresc mai mult de patru sute. Nu m-am mai cîntărit cam de multişor, da' să rămînă între noi, nu-s eu aşa de grasă. Asta să n-o spui la nimeni, fiin'că s-ar putea să-mi strice reputaţia şi să mă-mpiedice să mai fiu angajată.

Apoi, pierzîndu-şi mina şi tonul profesionist, adăugă :

— Mai bine să mor decît să mă mai îngraş. Uneori îmi pierd curaju' de tot ş-atunci aş vrea să fiu şi eu o femeie descurcăreaţă, să pot ţine o gospodărie. Ascultă-mă pe mine, m-aş descurca mai bine decît am făcut-o cînd am avut ocazia ! A venit şi Tom cu matale ?

— Nu, am venit cu domnişoarele astea, domnişoara Lancaster şi domnişoara Denis, care-şi petrec vara la Deephaven.

Auzind această prezentare, Kate şi cu mine ne-am întors spre ele ; ne aflam în imediata lor apropiere şi sînt mîndră să spun că n-am văzut-o niciodată pe Kate să se poarte cu cineva mai politicos decît s-a purtat cu acea fiinţă jalnică şi ridicolă, împodobită cu o coroană aurie şi o mulţime de brăţări. Nu că ar fi spus mare lucru, dar întreaga ei comportare vădea desăvîrşită curtoazie şi o aparentă ignorare a faptului că uriaşa ar fi reprezentat ceva cît de cît neobişnuit sau izbitor.

Chiar în clipa aceea, în cort îşi făcură apariţia cîteva persoane şi doamna Kew îşi luă cu părere de rău rămas-bun.

— Mi-a făcut tare, tare bine să te văd, zise noua noastră cunoştinţă. Chiar înainte de-a veni matale mă simţeam tare abătută. Îmi place să mai văd pe cîte cineva care să-mi amintească de cum eram eu pe vremuri.

Felul în care îşi strînseră mîna spunea multe, iar cînd Kate şi cu mine ne-am luat rămas-bun, uriaşa ne-a privit recunoscătoare şi ne-a zis :

— Vă rămîn îndatorată, domnişoarelor, că aţi intrat să mă vedeţi.

La ieşire l-am auzit pe proprietarul cortului strigînd: „Intraţi! Intraţi! doamnelor şi domnilor, intraţi să vedeţi minunea lumii... cea mai mare femeie văzută în America, ...uriaşa din Kentucky!"

— N-aţi fi vrut să mai staţi? o întrebă Kate pe doamna Kew, cînd am ieşit în stradă. Dar ea îi răspunse că n-ar mai fi avut nici o satisfacţie; intraseră şi alţii şi n-ar mai fi putut să discute cu uriaşa.

— N-am fost niciodată prea apropiate; e mai tînără decît mine, dar mergeam la aceeaşi casă de rugăciuni, cu toate că ea locuia la vreo cinci sau şase mile de casa noastră. După cîte spune i-a mers tare greu, zise doamna Kew. — La vremea ei a fost o fată sprintenă şi veselă, da' acu' şi-a pierdut toată voioşia, am ghicit-o după ochi. Îmi tot frămîntam mintea să văd dacă nu pot s-o ajut cu ceva, da' nu cred. Mi-a spus că cel care a angajat-o e om bun. Cred că i-a făcut tare bine şi numa' că v-a văzut aşa de politicoase cu ea. Era ambiţioasă pe vremuri. Îmi stătea pe limbă s-o întreb dacă nu-şi poate lua cîteva zile libere să vină să stea la mine, da' m-am gîndit taman la ţanc că s-ar scufunda barca de cum ar pune picioru-n ea. Ce să mai spun, acuma că am văzut-o, mi-a pierit chefu' de orice distracţie, mărturisi doamna Kew cu mîhnire; şi un timp ne-am lăsat toate trei copleşite de tristeţe, dar în cele din urmă, după ce am pornit-o spre casă, ne-am recăpătat buna dispoziţie.

Am trecut pe lîngă familia Craper, cei pe care îi văzuserăm de dimineaţă la prăvălie; copiii arătau la fel de tîmpi, în schimb tatăl, regret s-o spun, fusese tentat să bea mai mult whisky decît era indicat pentru el. Avea obrajii aprinşi şi îşi flutura „biciul", cîntînd cu o voce răguşită o melodie fără cap şi fără coadă.

— Nenorocitul de el! am exclamat eu. Cred că plăcerea gustată astăzi o să-l coste viaţa.

— Aşa s-ar părea, replică doamna Kew compătimitor, dar adevăru' este că pe Craperii ăştia nu i-ai putea omorî nici dacă i-ai pisa în piuă.

Drumul pînă acasă a fost plăcut. Am poftit-o pe doamna Kew să ia cina cu noi şi, după masă, am condus-o pînă la ţărm ca s-o vedem plecată cu bine. Domnul Kew sosise cu barca cu pînze ceva mai devreme şi aştepta să apară luna. Doamna Kew ne mărturisi că de-acuma o să aibă un an întreg la ce să se gîndească, atît de mult se bucurase de ziua aceasta. Am rămas pe pietrişul ţărmului, privind cum se depărta barca şi regretînd că nu sîntem şi noi în ea, într-atît de frumoasă era seara.

În vara aceea ne-am mai dus la un spectacol a cărui amintire o vom păstra neştearsă. E oarecum o impertinenţă să-l numesc spectacol, iar ca să-i spun „distracţie pentru public" sună la fel de

nepotrivit, deşi distracţie am avut, fără îndoială. Ploua de vreo două-trei zile ; localnicii ziceau că-i „un răstimp de ploaie". Într-o joi seară, imediat după ce-am servit ceaiul, Kate şi cu mine ne-am dus pînă la poştă. Cînd am deschis uşa mare de la holul de intrare, am respirat adînc deliciosul aer sărat şi am constatat că, după toate aparenţele, în jur totul era ud leoarcă, iar orăşelul luase o înfăţişare deprimantă. Şi, deşi tocmai atunci ploaia aproape că se oprise, îi luă locul un fel de burniţă ca un viscol, dacă se poate imagina un viscol care să nu fie rece. Ulmii lăsau să li se scurgă grăbite picăturile de ploaie de pe frunze şi, din cînd în cînd, scîrţîiau în adierea vîntului de răsărit.

„De-acum înainte o săptămînă n-o să mai calce pe chei picior de căpitan, i-am spus eu lui Kate. Gîndeşte-te numai la cazurile de reumatism !"

Ne-am oprit cîteva minute pe la familia Carew. Au rămas foarte surprinşi să ne vadă, de parcă am fi fost nişte sirene ieşite atunci din mare. Au insistat să ne dea ceva cald de băut şi ne-au implorat să ne schimbăm încălţămintea de cum vom ajunge acasă. De-acolo ne-am continuat drumul spre poştă. Kate intră înăuntru, dar, cînd să iasă cu scrisorile noastre, se opri să citească un anunţ fixat zdravăn pe uşa băcăniei cu ajutorul a patru ţinte din cele de prins covoraşe pe perete.

„Ce zici de asta ? ! exclamă ea entuziasmată, diseară o să fie la biserică o conferinţă cu intrare gratuită... o conferinţă despre *Elementele adevăratului curaj*. Ce-ai zice să ne ducem şi noi ? Şi ne-am dus.

Am ajuns cu cincisprezece minute după ora anunţată şi am constatat cu părere de rău că auditoriul era aproape inexistent. Umezeala afectase lămpile antice şi de demult astfel că cele de pe pereţi şi din faţă de la cor îşi trimiteau razele palide pe o distanţă foarte mică, fiind cele mai slabe lumini văzute de mine vreodată. Doar pe măsuţa de lîngă amvonul unde stătea vorbitorul se aflau două lumini mai puternice şi, deoarece noi două ne aşezaserăm în fundul bisericii, vedeam între noi şi el firişoarele gălbui de praf din aer. Auditoriul era format din patrusprezece persoane care ne strînseserăm ca oile înfrigurate în stranele de lîngă uşă ; în afară de noi mai erau trei bătrîni, patru femei, patru copii şi paracliserul, un bătrîn mărunţel şi surd, cu un picior de lemn.

Copiii, zgomotoşi, şuşoteau între ei, dar, spre surprinderea noastră, nu după mult timp, vorbitorul se ridică să înceapă. Se înclină, tratîndu-ne cu deosebit respect şi se apucă plin de entuziasm să-şi citească plicticoasa expunere. De dragul lui aş vrea să pot spune că a fost interesantă, dar nu obişnuiesc să mint şi pe de-asupra nici nu se mai termina ! Omul vorbea şi iar vorbea, pînă cînd am

început să am impresia că mă aflam acolo de cînd eram de-o șchioapă. Kate și cu mine nu îndrăzneam să ne uităm una la alta, dar simțind-o că se scutură toată de rîs înăbușit, m-am mutat în disperare la celălalt capăt al stranei, răsturnînd din greșeală o carte mare de imnuri, ceea ce atrase atîta atenție, încît rareori în viața mea m-am simțit mai jenată. Dulăul lui Kate se ridică și el de cîteva ori să se scuture și să caște cu zel, după care se lungi iar pe podea cuprins de deznădejde.

Ai fi zis că vorbitorul se adresa unei săli pline de tineri entuziaști. Insistă cu fervoare asupra îndatoririlor noastre de cetățeni și alegători și ne vorbi pe larg despre George Washington și Benjamin Franklin, pe care ne îndemnă să-i alegem drept exemple. După fiecare explozie de elocință aștepta aplauze și imediat continua fără să se lase cîtuși de puțin tulburat de liniștea mormîntală, de parcă ar fi avut certitudinea că ne va da gata data viitoare. Începu din nou să plouă cu găleata și să șuiere vîntul de jur-împrejurul casei. Dacă prelegerea ar fi fost despre orice alt subiect, nici mie, nici lui Kate nu ne-ar fi venit greu să păstrăm niște figuri serioase, dar din păcate era destinată în întregime unor tineri și printre noi nu se afla nici măcar un singur tînăr.

La un moment dat, copiii din fața noastră se apucară să se ia la harță pe înfundate, pînă cînd cel din capătul stranei scăpă pe jos o bilă care lovi pardoseala și se rostogoli cu zgomot infernal chiar pe unde nu era covor. Instinctiv, toți ascultătorii am tresărit și ne-am uitat după bilă, dar ne-am revenit și din nou ne-am rezemat de speteaza băncilor, în timp ce copiii speriați, după ce au păstrat o liniște nefirească, au adormit, cuibărindu-se molatici unii într-alții. După o vreme, vorbitorul se așeză, își șterse satisfăcut sudoarea de pe frunte, și, tocmai cînd ne întrebam dacă nu cumva cu decența cuvenită am putea pleca, omul se ridică din nou și, mulțumindu-ne pentru generoasa noastră participare pe o vreme atît de urîtă, ne aminti că intrarea fusese gratuită, dar că în alte locuri pe care le vizitase se strînsese o contribuție în folosul cauzei. Poate că n-o să fie prea greu... poate că paracliserul dorește să...

Dar paracliserul, de unde era, n-ar fi fost în stare să audă nici bubuitul unui tun, drept care continuă să doarmă liniștit. Nici eu, nici Kate n-aveam la noi bani, în afară de o bancnotă de douăzeci de dolari aflată la mine în portofel și ceva mărunțiș în buzunarul pelerinei de ploaie a lui Kate, pe care ea mă asigura că era gata să-l ofere ; dar paracliserul nu dădu nici un semn că s-ar fi deșteptat și cînd una din femei se duse încet să-i trezească pe copii, ne-am ridicat cu toții și am ieșit.

După ce în noaptea aceea am rîs și ne-am amuzat cît am poftit, brusc am devenit conștiente de latura jalnică a întregii povești și,

dornice ca toată lumea să aibă cea mai bună părere despre Deephaven, l-am trimis dis-de-dimineață pe Tom Dockum cu un bilețel nesemnat la vorbitorul din seara precedentă, pe care Tom îl găsi fără prea multă bătaie de cap. Ulterior am rămas surprinse să auzim că în seara aceea respectivul urma să repete cuvîntarea — vîntul abătîndu-se spre partea de nord-vest a ținutului — și nu mă-ndoiesc că și pe o astfel de vreme o mulțime de femei au fost în stare să iasă din casă, astfel încît vorbitorul a reușit să strîngă destule monede de zece cenți pentru a-și scoate cheltuielile și fără ajutorul nostru; deși în seara precedentă ne subliniase faptul că banii sînt „în folosul cauzei" și lucrul acesta ar fi trebuit să fie o consolare.

PESCUITUL DE STAVRIZI

Una dintre principalele noastre plăceri la Deephaven era să facem gospodărie. Mersul la piață putea să ne ocupe o dimineață întreagă, îndeosebi dacă treceam și pe la cherhanale. Într-un fel, pentru noi baza erau proviziile de la Boston, dar uneori mai alergam după măcelarul care, cînd îi poftea inima, pleca să se plimbe cu brișca lui veche cu coviltir. Cît despre pește, chiar dacă nu puteam cumpăra, de prins se găsea berechet. Cunoștințele noastre ne întrebau adesea dacă avem destul de mîncare, dîndu-ne discret de știre că cineva fiersese niște homari, că tocmai sosise o barcă plină de scrumbii una și una sau că cineva mai de la deal se gîndea să taie un miel și bine am face să vorbim din timp pentru ceva carne. Mi-e teamă că eram privite ca fiind în pericol de-a deveni epicuriene, ceea ce cu siguranță n-am devenit, și fără îndoială am stîrnit atîta interes pentru că mîncam ciuperci, care creșteau din abundență și în neștire la marginea orășelului.

Într-o dimineață, Maggie ne anunță că n-avem nimic în casă pentru prînz și atunci am pornit-o de îndată la prăvălie să întrebăm dacă îl văzuse cineva pe măcelar. Aflînd că acesta plecase pentru două zile să pescuiască în larg și că la întoarcere plănuise să taie un vițel, i-am lăsat vorbă să ne pună deoparte o bucată bună din animalul sortit pieirii și am luat-o spre țărm să vedem dacă nu găsim niște scrumbii; dar nu se zărea țipenie de pescar și după ce am trecut pe la toate cherhanalele, am ajuns la concluzia că cel mai bine ar fi să ne procurăm noi singure hrana.

Nu ne aduseserăm cu noi undițele, dar știam unde le ținea Danny pe ale lui și, găsind un coș de mărime potrivită, și luînd niște scoici din butoiul unde-și păstra Danny momeala, ne-am dus și ne-am suit pe epava unui schooner vechi, lăsat în părăsire la unul din cheiurile rămase în paragină. Ne-am uitat prin bocaport jos în cală și

am văzut tot felul de pești înotînd alene, iar din cînd în cînd ci
merlan mărunțel țîșnind cu impertinență printre ei ca o săă
și făcîndu-se nevăzut.

— Uite-acolo cambula aceea mare pe care am văzut-o și a-
ieri, am exclamat eu. Am recunoscut-o după una din aripioare ce
pe jumătate ruptă. Bănuiesc că nu poate să iasă de-aici, fă
spărtura aceea din peretele lateral al vasului nu este prea mare
mai sus decît nivelul la care se ridică o cambulă. Poate că pe
asta a intrat aici cînd era mic și i-a fost prea lene să iasă, á
cînd s-a făcut așa de mare că n-a mai reușit să treacă prin g.
Cambulele se arată a fi așa de leneșe, de parcă ar avea o idee e
bună despre ele însele.

— Sper că în dimineața asta vor avea o idee atît de bună it
să se ferească de cîrligul meu, filozofă Kate. Asta-i valabil și p
ceilalți pești. O să dau doar la stavride și-o să țin undița ma.

Se cocoță la post, puse atent momeala în cîrlig și o arun
apă cu o scoică pentru ca să atragă atenția, în timp ce eu n
dus să pescuiesc la parapet. Curînd, prinzînd doi stavrizi, a
crescut moralul și am simțit că vom avea niște perspective for-
bile pentru masa de prînz. Apoi, din nefericire, eu am prin
sculpin atît de mare, încît parcă scoteam din apă o umbrelă des
și, după ce l-am aruncat înapoi în cală spre a-i ține com
cambulei celei mari, norocul care-l aveam de obicei ne părăs
nimeri să fie una din acele zile cînd în ciuda faptului că tră
brusc de undiță și foloseam toate tertipurile care ne treceau
minte, stavrizii fie că ne mîncau momeala, fie că nici nu se
piau de ea. În cele din urmă, Kate ajunse la concluzia că dac
reușim să prindem cambula cea mare o să murim de foame și
rugă să vin să pescuiesc și eu prin bocaport, deși era parcă
să distrugem fericirea nevinovată a sărmanului pește. Exact în
aceea am auzit zgomot de visle și spre încîntarea noastră a
văzut pe căpitanul Sands în barca lui de pescuit dincolo de c
următor.

— Ați prins ceva ? întrebă el. N-ați vrea să faceți o mică p-
bare în larg ?

— Nu sîntem aici ca să ne distrăm ; încercăm să prindem
pește pentru masa de prînz, răspunse Kate. Vrei matale să aș
lîngă geamandura roșie pînă ce mai prindem noi cîțiva și
aceea mergem. O să ne întoarcem pînă la amiază sau intențione
întîrzii mai mult ?

— Și eu tot la pescuit mergeam, la Black Rock *, zise căpit
Vă iau cu plăcere dacă vreți să mergeți.

---

* *Stînca neagră* (engl.).

Așadar ne-am strîns undițele, ne-am luat coșul și scoicile și ne-am urcat în barcă. Eu aveam poftă să vîslesc și am trecut la vîsle, în timp ce Kate își fixa plumbul la undiță, iar căpitanul se chinuia să descurce o alta.

— E tare cald, zise el peste puțin timp, da' curînd o să-nceapă briza și norii parcă se-ngroașă ; cred că spre prînz o să se răcorească. Ieri seară aș fi zis c-o să se strice vremea, da' peste noapte s-au dus norii și de dimineață era frumos, de n-aveai ce spune. „Luna cînd crește înghite norii", așa zicea bunicu-meu. Se pricepea la vreme ca nimeni altu' ; aproape-ntotdeauna o nimerea. Unii pun vremea numa' pe seama lunii... după cum e luna : dacă-i la perigeu, o să fie un fel de vreme și dacă-i la apogeu nu încape vorbă că vremea o să se schimbe și ea ; da' bunicu-meu rîdea de bazaconiile ăstea. Zicea că n-au nici o noimă. El se lua după cum arătau norii și după cum se simțea aeru' și era de părere că ăi de se preocupă de lună nu pot să scoată nici o regulă care să țină. Adevăru' e că un picuț mai lua și el în seamă luna ; toată lumea știe că e mult mai puțin probabil să fie vreme rea cînd crește luna decît cînd descrește. Da' unii care-i știu eu nu fac un pas fără să-ntrebe luna...

Cînd am fost în a doua mea călătorie ca marinar, am rămas în port la Cadiz zece zile și vasu' avea mare nevoie de sare. Secundu' îi tot spunea căpitanului că ne așteaptă drum lung și sarea tare-i puțină, da' căpitanu' să n-audă în ruptu' capului, fiin'că zicea că luna-i în descreștere. Secundu' era frate-su și se înfruntau ca cîinele cu pisica ; ei doi erau proprietari pe aproape toată corabia. Eu tocma' ungeam arborele artimon * și i-am auzit cum se certau pentru sare. Căpitanu' era un marinar a-ntîia și-a murit bogat, da' tare mai era superstițios. Mi-aduc aminte că odată eram chiar pe curent gata să ridicăm ancora. Totu' era pregătit, oamenii erau la greement ** și tocma' se pornise o briză bună spre larg, exact ce așteptaserăm noi, cînd primim vorbă să strîngem pînzele și asta cît putem de iute. Oamenii s-au pus să suduie și toți ziceau că i s-o fi arătat iar căpitanului vreun semn. Da' chiar în noaptea aia s-a stîrnit o furtună și vă spun eu că pînă să se crape de ziuă eram toți fericiți că ne aflăm în port. Corăbiei *Victor* ***, după ce că era așa de veche, i-a cedat ancora, iar rîndunica și zburătoru' s-au slăbit nu știu cum naiba, și-au fost smulse din grandee. **** Mai toate pînzele și gree-

---

* Catargul dinspre pupa, la o navă cu trei catarge.

** Totalitatea parîmelor care folosesc la fixarea catargelor și la susținerea și manevrarea vergilor și pînzelor unei corăbii.

*** *Învingătorul* (engl.).

**** *Rîndunica* este denumirea unei vele mici și pătrate, cea mai de sus, care alcătuiește al patrulea etaj la corăbiile cu multe vele, pe cînd *zburătorul* este a patra velă a unui catarg cu cinci vele. Este o velă dreptunghiulară învergată așadar sub vela rîndunică. *Grandeea* este o parîmă care se coase pe marginile învergate ale velelor pentru a le mări rezistența.

mentu' erau vechi, da' după aia tot drumu' am avut o vreme a-ntîia și pînă la urmă ne-au mai și rămas vele noi ne-nvergate, cu toate că la plecarea din Boston căpitanului îi era tare teamă că n-o să ne-ajungă...

Ehei, asta s-a-ntîmplat acum aproape șaizeci de ani, adăugă căpitanul gînditor. Cum mai trece timpu' ! Voi, tinerii, habar n-aveți. Ce mai corabie a-ntîia era *Victor*, așa veche cum era. Da' cred că acuma lîngă un cliper din ăsta nou n-ar mai face prea mare senzație.

Pe vremea aia existau unele vase tare ciudate ; așa ca bricu' *Hannah*. Se spunea că mergea la fel de iute și-nainte și-napoi și asta prova și prora așa de pătrate, că i se zicea „cutia de zahăr". Tare veche era corabia asta, *Hannah*, și nu exista port de-aici pînă la New Orleans unde să nu fie cunoscută. Pentru mărimea ei lua totdeauna încărcături mari, mai mari decît luau vasele de două sute cincizeci de tone, deși ea era scrisă cu două sute. Făcea călătorii tare bine *Hannah* asta și mai era și *Pactolus ;* nu era mai prejos... ați fi [illegible] s-o vedeți. Ani de-a rîndu' pleca din portu' ăsta. Căpitanu' Will mi-a zis că dacă o puneai în fața vîntului cu o încărcătură de bumbac reușea să facă o cursă bunicică, da' dac-o burdușeai cu sare, mai ușor ai fi putut să străbați mările cu un catarg de stejar cu o batistă înfiptă în el. Solidă mai era corabia asta ! N-ar fi de mirare să mai plutească și-acu' pe undeva bucăți din lemnu' ei. Era a unora din San Francisco...

Ce să-i faci ! Acu' s-a schimbat tot față de cum era cînd cutreieram eu mările. Cîteodată stau și mă-ntreb dacă marinarii or mai avea de făcut pe vas tot felu' de treburi cum făceam noi. Nici vorbă ! Deephavenul era altfel de cum e acu' ; nu era zi din an să n-auzi ciocanele ălora de făceau corăbii și pe chei era întotdeauna forfotă. Pe timp de iarnă cînd cădea zăpada vedeai oamenii de la deal aducînd mormane de scînduri, lemn de stejar pentru etrave și bușteni de arțar pentru chile.* Parii lungi de pin pentru catarge soseau trași de cîte trei-patru perechi de boi înghețați și ei de frig. Săniile trosneau, zăpada scîrțîia și oamenii dădeau din brațe ca să se-ncălzească și strigau la boi din toți rărunchii, de parcă n-ar mai fi existat pe lume altceva de făcut decît de dus catargele ălea. Pe ochii mei ! Două încărcături din ălea se întindeau de-a lungu' drumului de-aici aproape pînă la casa văduvei lu' Jim... Unde mai vezi azi așa pini ?

— Cred că uneori marinarii se simt foarte bine împreună, zise Kate gînditoare, schițînd spre mine un zîmbet cît se poate de discret.

Preocupat să desfacă un nod îndărătnic de la undiță, căpitanul nu-i răspunse pe dată, dar cînd reuși să descurce firul zise :

---

* *Chila* este denumirea dată secțiunii dreptunghiulare din învelișul fundului unei nave, care se întinde pe toată lungimea ei. *Etrava* este partea din față a chilei, grinda de la extremitatea prorei, datorită căreia nava rezistă la eventualele lovituri și își face drum cînd înaintează.

— Cît am fost pe mare am cunoscut fără doar şi poate şi clipe foarte bune, da' şi foarte rele ! Chiar mai adiniaurea mă gîndeam... Într-una din zilele ăstea o să vă spun o poveste care-o să vă placă. N-aveţi idee de cîte şotii sînt în stare nebunii de marinari. Să zicem, de exemplu, că fac un transport de băuturi şi vor să tragă şi ei o duşcă ; ştiu cu toţii o şmecherie. Să zicem că-i şampanie. Iau ei un coş, da' ştiţi cum umblă într-însul ?

Noi bineînţeles că nu ştiam.

— Fiecare coş e numărat şi închis intr-un fel anume ca să se ştie imediat dacă s-a umblat la el ; şi chiar dacă reuşeşti să deschizi coşu', dopu' la sticle tot nu poţi să-l scoţi. Aţi văzut, bag sama, cum are şampania dopurile legate cu sîrmă şi ceruite. Ei bine, oamenii iau un hîrdău curat şi încep să scuture coşu' în sus şi-n jos pînă sparg sticlele şi lasă să se scurgă ce-i într-însele ; după aia duc coşu' 'napoi în cală şi-l aşază cu restu' şi cînd se livrează încărcătura in coşu' cu pricina nu mai sînt decît vreo două sticle întregi şi-atunci începe un tărăboi pe cinste că, vezi Doamne, n-a fost depozitat cum trebuie.

Căpitanul spuse toate acestea cu un aer de mare satisfacţie, dar noi nu manifestarăm nici cea mai mică suspiciune că un om ca el s-ar fi putut să ia parte la asemenea petreceri.

— Se pricep şi să umble la butoaie şi să fure din ele, continuă el. Acolo nu merge nici să deschizi cepu', nici să dai o gaură să se vază, da' vin ei de hac şi butoiului : scot unul din cercurile de la capete şi fac două găuri sub el, una ca să intre aeru' şi una ca să iasă băutura. După ce şi-au făcut pofta, bat doaga, bat cercu' 'napoi la locu' lui şi treaba-i fain-frumos gata.

— Nu mi-ar fi trecut prin cap aşa ceva în vecii-vecilor, zise Kate admirativ.

— Pe unii căpitani, continuă căpitanul Sands, nimica nu-i poate opri să-i păcălească un picuţ pe proprietari. Numa' să se coboare într-un port străin unde să nu le poarte nimeni de grijă, că avînd impresia că nu-s plătiţi cît trebuie, cumpără în contu' vasului lucruri care nu se vor vedea şi despre care nici nu se va auzi pe vas cît îi lumea. Odată erau doi căpitani de vas, amîndoi din Salem. Am auzit povestea de la unu' din ei. Într-o seară, venind de la Liverpool, s-au întors amîndoi la Salem în acelaşi timp şi unu' din ei era îmbrăcat fain intr-un costum a-ntîia, iar ălălalt arăta ca un milog. „De unde-ai făcut rost de ţoalele ăstea ?“ l-a întrebat el. „Cum de unde ? De la Liverpool, i-a răspuns ălălalt. Că doar n-ai vrea să spui că nu ţi-ai luat şi tu, cînd acolo stofa era aşa de ieftină ?“ „Asta aşa-i, a bîiguit ălălalt căpitan, da' pe mine nu m-ajunge punga să port haine ca ăstea şi nu pricep cum de te-a ajuns pe tine.“ „Prostule, trece-le în contu' vasului ; proprietarii s-aşteaptă la de-alde

astea...“ Cînd a plecat iar în cursă căpitanu' ăla sărac și-a comandat un costum la ăl mai bun croitor din Bristol și l-a trecut cît o fi costat, zece lire să zicem, în contu' corăbiei ; se-ntoarce omu' acasă și armatoru' vasului se uită peste hîrtii și deodată sare : „Asta ce-i ? De unde pînă unde o notă de plată pentru croitor în contu' unei corăbii ?“ „Păi, cred că-i a mea, a zis căpitanu' foarte spășit ; am înțeles că n-o să fie nici o obiecție.“ „Ei bine, v-ați înșelat, a zis ălălalt rîzînd ; așa că nu ne rămîne decît s-o ștergem din cont“. N-a trecut multă vreme și căpitanu' l-a-ntîlnit pe ăl de l-a-ndemnat să facă toată treaba și i-a tras o chelfăneală de nu s-a văzut că l-a băgat într-așa bucluc. „Ia te uită ! se minunează el, ai fost așa de prost să-ți treci nota la socoteală ? Păi, pe-a mea am trecut-o, da' am scris în loc, ei atîtea ș-atîtea cupoane de doc marinăresc“.

După toate aparențele, căpitanului Sands îi făcu plăcere să-și amintească acest episod și, spre satisfacția noastră, la cîteva minute după ce se oferise să treacă el la visle, se apucă să ne mai istorisească ceva.

— Dacă-i vorba de înșelăciune, e plină lumea de ea. Eram căpitan pe *Deerhound** și prima călătorie am făcut-o la Havana. Corabia nu mai fusese în portu' ăsta și-a trebuit să fie măsurată și înregistrată și după aia urma ca de cîte ori mai venea aici să plătim taxe de tonaj după cum era trecută în registrele vămii. Inspectoru' se urcă pe punte, coboară dedesubt, se uită de jur-împrejur și măsoară spațiu' dintre punți, da' nici prin gînd să-i treacă să noteze vreo cifră. Vine după aia la mine în cabină și-mi zice : „Da... de... bună corabie ! Îmi pui un dublon în fața ochiului ăsta, *așa !* zice el, și nu mai văd cu el ; și-mi mai pui încă un dublon în fața ochiului ăstuilalt și-atunci cum crezi să mai văd ce cifre scrii ?“ Așadar am luat registru' să scriu datele corăbiei și-am trecut-o cu douăzeci de tone mai puțin, iar el și-a luat dublonii și i-a vîrît în buzunar. Nu-i cum s-ar zice o treabă curată, da' toată lumea care poate așa face. Dac-ar fi să plătești toate taxele cum scrie la carte, ai păpa fain frumos tot ce se cîștigă cu drumu' și proprietarii ți-ar da iute papucii și te-ar trimite să-ncerci puțin cum e aeru' la deal. În unele porturi, taxa la tonaj era a naibii de mare și taxa pentru mărfurile depozitate pe chei așijderea. Dacă nu erai destul de isteț, se pricepeau să-ți stoarcă și ultimu' cent !... Pe vremea embargoului, căpitanu' Carew, ăl bătrîn, de-i unchi ălora pe care-i vedeți la casa de rugăciuni, a făcut un lucru tare deștept. Oamenii se săturaseră de-așa embargo, că timpurile tare mai erau grele ; vasele putrezeau la chei și după aia Deephavenul n-a mai fost nicicînd la fel ca-nainte, dar pînă s-ajungă cum îl vedeți acuma, a mai ținut o vreme piept cît a putut. Cînd eram eu flăcău ar fi trebuit să-și bată cineva mult

* *Ogarul* (engl.).

gura ca să mă facă să cred că locu' ăsta o să se ducă așa de rîpă. Și cum spuneam, căpitanu' Carew a cumpărat un bric vechi, care zăcea pe undeva lîngă East Parish și s-a apucat să-l aranjeze și să-l încarce pentru Indiile de Vest. Țăranii veneau noaptea de prin tot ținutu' să vîndă pește sărat, cartofi și lemn și erau bucuroși nevoie mare, pe cinstea mea. S-a pregătit greementu' și după scurt timp vasu' era gata de plecare. Da' totu' se ținea în mare taină. Bricu' fusese tras la un chei vechi într-un golfuleț unde să nu sară-n ochi ; și au avut grijă să nu-l vopsească sau să atragă în vreun alt chip atenția asupra lui... Într-o zi, căpitanu' Carew s-a dus la Riverport să ia masa cu niște domni și după scurt timp un vameș care ședea chiar lîngă el îi zice : „Ce-ai spune să mă-nsoțești la o plimbare după-amiază ? Am fost prevenit că pe undeva, dincolo de Deephaven, se încarcă un vas pentru Indiile de Vest și vreau să mă duc să-l prind." Și-a-nceput să-și rîdă-n barbă de parcă se aștepta la cine știe ce distracție și la niscaiva bănuți în buzunar pe deasupra. Ei bine, după masă, cum s-a ivit primu' prilej, căpitanu' Carew s-a strecurat afară, a închiriat cel mai iute cal din Riverport, a gonit cu el de parcă-i era în joc viața și le-a spus ce s-a-ntîmplat la toți care știau taina, da' și ălora care n-o știau și toți pînă la unu' au venit să dea o mînă de ajutor să se termine de-ncărcat corabia, de pregătit velatura și de adus proviziile de apă la bord ; da' taman cînd să iasă vasu' din golfuleț... vîntu' bătea cum era mai bine... numa' ce apare vameșu' cu doi sau trei oameni de-ai lui, se urcă-ntr-o barcă și se suie pe corabie plin de importanță... „Nu vreți să poftiți în cabina mea să beți un pahar cu vin, domnilor ?" întreabă căpitanu' Carew foarte politicos ; și taman atunci vîntu' s-a-ntețit... s-a iscat ca un fel de vijelie cîteva minute... și oamenii au reușit să-ntindă pînzele 'nainte să poți zice pește. Pînă să se dumirească ăi din cabină ce se-ntîmplă, bătrînu' bric ieșise-n larg și oamenii de pe chei chiuiau și săreau în sus de bucurie. Căpitanu' i-a băgat pe vameși în toți sperieții și s-a oferit să-i ducă pe degeaba pînă-n Indiile de Vest. Pînă la urmă, vameșii au zis că dacă-i lasă să se-ntoarcă la țărm n-o să raporteze nimic la șefii lor. Atunci căpitanu' le-a zis marinarilor să le coboare barca la vreo două mile distanță de Deephaven și oamenii au vîslit pînă la țărm destul de ușor. Căpitanului Carew i-a mers din plin și-a cîștigat o groază de bani, așa am auzit. Oricare căpitan ar fi făcut la fel dacă ar fi avut curaju', ș-așa că toată lumea s-a bucurat cînd a auzit de isprava asta. Mare tîmpenie a mai fost și embargou' ăla !... N-am ce zice ! exclamă căpitanul Sands sfîrșindu-și povestea, eu spun povești și domniile voastre faceți toată treaba. Dac-o țineți tot așa, o să vîsliți mai bine ca noi toți. Deunăzi, Tom Kew vă lăuda la mine pe amîndouă. Zicea : „Nu-și dau ele aere, da' ascultă-mă pe mine, se pricep a-ntîia la vîslit și înoată ca

peştii", aşa zicea. Acuma, dacă o să-mi daţi mie vîslele, o să trag barca taman unde socotesc că-i mai bine şi puteţi să vă pregătiţi undiţele. Ştiu eu aici un loc, unde-i totdeauna grozav de pescuit — şi cred c-o să prindem ceva.

Kate şi cu mine ne-am apucat să spargem scoici pe copastia bărcii şi, scoţîndu-le conţinutul, să tăiem bucăţele mici pentru momeală. Cînd căpitanul a aruncat ancora, eram şi noi gata cu undiţele şi de data aceasta pescuitul ni s-a părut mult mai amuzant decît fusese la chei.

— Parcă niciodată n-am văzut peştii să muşte mai iute ca acuma, se minună bătrînul marinar ; bănuiesc că asta-i fiin'că le place de cine-i prinde. Mă bucur. La-nceput mă gîndeam că dacă prind mai mult decît îmi trebuie pentru acasă, să-i dau nişte peşte lu' 'Bijah să-l ducă mîine cu căruţa la Denby. Nu-mi trecea prin cap c-o să am la bord aşa un echipaj destoinic. Sper că nu vă supăraţi dacă mergem olecuţă mai departe să vedem dacă nu putem prinde şi vreo doi-trei egrefini ? Şi noi i-am răspuns că nimic nu ne-ar face mai multă plăcere.

Cerul se înnora, era mult mai răcoare — o zi ideală pentru pescuit — iar noi stăteam şi pescuiam cu spor, schimbînd din cînd în cînd cîteva vorbe. Era aproape vremea refluxului şi Black Rock arăta deja destul de mare ca să poată fi numită insulă. Marea era calmă şi valurile mici se spărgeau alene printre stîncile acoperite cu alge, în timp ce barca noastră se legăna pe apă, ridicîndu-se şi coborîndu-se uşor în ritmul valurilor care ajungeau la ţărm. Nu ne aflam prea departe de far şi odată am reuşit chiar să vedem şorţul alb al doamnei Kew, care ieşise pentru cîteva clipe în pragul uşii. Nu se auzea nici un zgomot în afară de clipocitul valurilor refluxului şi, din cînd în cînd, cîte un peşte care zvîcnea pe fundul bărcii. Kate şi cu mine omoram întotdeauna peştii cu o lovitură în cap de cum îi prindeam şi în felul acesta le scuteam pe bietele fiinţe, ca şi pe noi de altfel, de o seamă de neplăceri, scoţîndu-i din cîrlig mai repede decît dacă s-ar fi zbătut în undiţă, lucru care ne făcea să ne dăm seama de cruzimea noastră.

Brusc, căpitanul îşi strînse undiţa, zicînd că socoteşte că ar fi mai bine să ne întoarcem la ţărm. L-am privit amîndouă surprinse.

— E de-abia zece şi jumătate, am spus eu uitîndu-mă la ceas.

— Nu trebuie să vă grăbiţi din cauza noastră, adăugă Kate cu convingere în glas, fiindcă într-adevăr ne simţeam bine.

— Nu-i nici o pagubă dacă nu prindem egrefini. Simt eu că-i mai bine să ne-ntoarcem. — Îşi ridică ochii spre cer şi apoi se întoarse să se uite spre apus. — Am ştiut eu că ceva nu-i în regulă ; o să tragă o ploaie zdravănă.

Privind în spatele nostru am văzut o masă de nori negri înaintînd rapid.

— Îmi pare rău că n-avem două perechi de vîsle, spuse căpitanul Sands. Mi-e teamă c-o să ne prindă ploaia.

— Pentru noi să nu vă faceţi griji, zise Kate. De haine nu ne pasă, iar de răcit nu răcim dacă ne udăm, am făcut deja o probă.

— Mă bucur s-aud treaba asta, spuse căpitanul Sands. Femeile sînt în stare să intre-n toţi spărieţii, dacă se udă ; da' nici mie n-aş spune că-mi place să păţesc aşa ceva. Ieri m-a chinuit tare rău reumatismu'... Sper c-o s-ajungem destul de iute la ţărm. Azi mă simt destul de bine, da' dacă vreţi, puteţi vîsli, iar eu o să trec la vîsle doar la sfîrşit, înainte s-ajungem.

Cînd am ajuns la geamandurile de legare, cerul se acoperise de nori negri, tunetele se prăvăleau bubuind peste mare şi primii stropi grei de ploaie începuseră deja să cadă. Nu am tras la chei, ci căutînd un adăpost mai apropiat ne-am oprit mai jos, la cherhanale.

— Alegeţi ce poftiţi din peştii ăştia, zise căpitanul care cam începuse să gîfîie ; şi după aia luaţi-o repede la fugă şi vă adăpostiţi. Eu o să acopăr restu' de peşte cu o prelată veche, ca să nu intre la el apă dulce.

Pînă să ajungem la ţărm şi să tragem barca pe pietriş, a început o ploaie zdravănă. Noroc că în apropiere am dat de o roabă pe care am încărcat-o repede. Exact în clipa aceea, căpitanul zări în pragul unei uşi pe cineva purtînd o bine cunoscută cămaşă roşie şi strigă : „Hei, Danny, dă-ne o mînă de ajutor ! Ia peştii ăştia, că puţin mai lipseşte şi ni se face barca bucăţele“.

Noi două am alergat pînă la cherhana şi am aşteptat înăuntru o vreme, deşi iniţial ne-am oprit în uşă ca să ne uităm la fulgere, dar acoperişul curgea în atîtea locuri, încît am fi putut tot atît de bine să stăm şi afară. Danny era într-una din zilele lui cele mai tăcute şi curăţa peşte fără să scoată o vorbă. Ne-a făcut cu ochiul o singură dată, foarte solemn, cînd însoţitorul nostru a zis ceva.

— Ascultaţi-mă pe mine ! zise căpitanul Sands, oamenii pot să spună ce poftesc ; eu unu' n-am văzut că vine ploaia asta, da' ştiu sigur că nevastă-mea a ştiut şi mi-a trimis gîndu'. Casa noastră e pe-un loc mai ridicat şi nevastă-mea stă şi se uită la cer şi de cîte ori plec la pescuit îşi face tot felu' de griji de frică să nu mi se-ntîmple ceva, îndeosebi de cînd am mai înaintat şi eu în ani.

Era exact ce doream Kate şi cu mine să auzim, fiindcă ni se spusese că bătrînul căpitan Sands avea păreri foarte ferme privind visele şi alte mistere şi că ar putea spune nişte poveşti pe care pînă şi cei din Deephaven, pentru care minunile erau întîmplări obişnuite, le considerau incredibile.

— Înseamnă că vi s-a mai întîmplat așa ceva ? întrebă Kate. Mă miram eu ce v-a apucat așa dintr-o dată să ne întoarcem.

— Dacă mi s-a mai întîmplat ? ! exclamă căpitanul. Ba bine că nu ! O să vă zic eu într-o zi părerile mele despre lucruri dintr-ăstea. M-am tot gîndit pe rînd la ele. Nu că le-aș putea eu da de capăt, și nici altu', da' nici n-are rost să rîzi de ele cum fac unii. Căpitanu' Lant... îl știți pe căpitanu' Lant ?... el și cu mine am întors lucrurile ăstea pe toate fețele și el are o vorbă : „Nu-i om să n-aibă de spus o poveste pe care el s-o creadă chiar dacă-i de necrezut, da' uite că pe-a ta nu vrea s-o creadă".

După toate aparențele, ploaia încetase și ne simțirăm obligate s-o luăm spre casă, deoarece căpitanul nu-și mai continuă remarcile. Sper că nu-l văzuse pe Danny făcîndu-ne cu ochiul. Skipper Scudder, care era prietenul și tovarășul de muncă al lui Danny, apăru exact în momentul acela și ne întrebă dacă știm ce înseamnă cînd plouă cu soare. Eu i-am răspuns că de cînd mă știu am auzit că asta înseamnă că va ploua din nou a doua zi. „Nu, nu-i așa, zise Skipper Scudder, își bate Dracu' nevasta".

După-masă, Kate și cu mine am pornit-o la plimbare printr-o pădure de pini care arăta minunat după ploaie ; umezeala din jur făcea ca mușchii și lichenii deja zvîntați să pară mai strălucitori și mai proaspeți, iar mireasma de rășină a pinilor umezi era neobișnuit de dulce. Am rătăcit vreo două-trei ore căutînd un gen anumit de ferigă și apoi spre sfîrșitul după-amiezii ne-am îndreptat spre East Parish și de-acolo, pe plajă, spre casă. Am ajuns pînă la locul unde acostează bărcile intenționînd s-o luăm în sus pe ulicioară, dar, spre încîntarea noastră, l-am zărit pe căpitanul Sands făcîndu-și de lucru cu un cuțitaș și o bucată de varec uscat, stînd singur pe o barcă veche din cele de pescuit balene, care zăcea răsturnată.

— Bună seara ! ni s-a adresat vesel prietenul nostru, iar noi i-am explicat că am făcut o plimbare lungă și ne-am gîndit să ne odihnim puțin înainte de-a porni spre casă pentru cină. Kate s-a cocoțat pe barcă, iar eu m-am așezat pe un rest de carenă înfipt în pietriș.

— Sper că n-ați pățit nimic c-ați stat în ploaie ?

— Nu, absolut nimic, rîse Kate, și ne-am distrat de minune. Sper c-o să ne mai luați și altă dată.

— Cum să nu, cu dragă inimă, răspunse căpitanul. Fiică-mea Lo'isa, de-a ajuns doamna Winslow la Riverport, ieșea mereu cu mine la pescuit, așa că mi s-a părut normal să vă am în barcă. Tare i-am mai dus doru' Lo'isei după ce s-a măritat la casa ei, că ea era totdeauna gata să meargă cu mine oriunde mă duceam. De cîțiva ani tare-i plăpîndă cu sănătatea. Prea stă-nchisă-n casă ; nici tu soare, nici tu aer. Cînd era mică, maică-sa nu reușea s-o facă să șadă fain-frumos

acasă să coasă şi ea cîte ceva şi-şi făcea tot felu' de gînduri că Lo'isa n-o să fie niciodată-n stare de nimic... Da' peştii care i-aţi prins azi dimineaţă cum au fost ? Buni, aşa-i ? Cînd am ajuns acasă, coana Sands tocma' pregătea prînzu' şi mi-a zis că nici nu se gîndeşte să frigă vreun peşte pînă la cină. Da' eu socotisem c-o să-i mănînc la prînz. Cel mai tare îmi place să-i mănînc proaspeţi, atunci scoşi din apă. Cît pe ce să-i avem gata muiaţi. Am şi eu o dambla ; nu pot să sufăr să văd că plouă pe ei.

— Domnule căpitan, am intervenit eu după o cuvenită pauză, ai pomenit de soţia dumitale ; ai întrebat-o dacă a văzut că o să vină ploaia ?

— Asta a fost prima vorbă pe care mi-a spus-o cînd am intrat în casă. „Vai de sufletu' meu, zice ea, m-am temut că n-o să vezi la timp că vine ploaia şi cînd a-nceput să tune stam cu sufletu' la gură. Mă gîndeam c-o să te ude leoarcă şi-o să boleşti pe puţin două săptămîni", aşa mi-a zis. „D-apoi, cum să poată o ploaie de vară să dea gata un marinar bătrîn ca mine ?" i-am spus eu.

Şi căpitanul întinse mîna să mai ia o bucată de varec pe care se apucă să o cioplească cu şi mai mult zel. Kate îşi scoase şi ea cuţitaşul şi începu să taie varec, în timp ce eu aruncam pietricele sperînd să lovesc un păianjen aşezat plin de satisfacţie pe o piatră din apropiere. Şi, cînd acesta dispăru pe nepusă masă, nu-mi mai rămase nimic altceva de făcut decît să cioplesc şi eu varec.

— Şi matale chiar crezi, întrebă Kate, că doamna Sands te-a făcut să simţi că vine ploaia ?

Căpitanul arboră o figură cît se poate de solemnă, tuşi şi se trase vreo cîţiva inci mai aproape de noi. Bănuiesc că înţelegea pe deplin importanţa şi gravitatea subiectului.

— Nu-i de noi să spunem ce ştim şi ce nu ştim, fiin'că nimic nu-i sigur pe lume, da' eu demult mi-am zis că există o groază de taine. Nevastă-mea şi cu mine stăm de-atîtea ori în casă şi nu scoatem o vorbă unu' cu altu' un ceas întreg şi după aia ne trezim deodată că vorbim de acelaşi lucru. Păi, după cum văd eu treaba, sau că-mi vîră ea-n cap lucru' ăla sau că i-l vîr eu ei. De-o mulţime de ori m-am trezit vorbind de ceva, cînd la-nceput habar n-aveam ce-o să spun şi ea zicea că şi ea se gîndise taman la lucru' ăla. N-aţi observat pînă acuma ? Ieri îmi stătea mintea la ceva şi ea numa' ce vine şi-mi dă-n vileag gîndu' pe care eu tare-aş fi vrut să nu-l afle, zise căpitanul cu glas jalnic. Nu vroiam să mai scormonesc toată treaba.

Apoi se reculese şi rămase tăcut, fapt pe care noi, ascultătoarele, trebuie să mărturisim, l-am regretat, dar numai pentru o clipă, căci el îşi continuă povestirea :

— Cînd eram mai tînăr îmi tot frămîntam mintea cu asemenea lucruri și nu mă sfiesc să zic că credeam mai mult decît acu' în vise și-n de-alde astea. Mi-amintesc că bătrînu' pastor Lorimer — tata lu' pastoru' Lorimer de-acu', care a venit aici primu' — mi-a vorbit odată de treaba asta și zicea că e ca și cum ademenești Providența și că noi, oamenii, n-avem nici un drept să ne vîrîm nasu-n asemenea taine. Știu că pe-atunci aveam o carte de vise pe care o luasem dintr-o dugheană la Bristol, odată cînd am fost acolo cu vasu' *Ranger* și toți care erau mai tineri se-mbulzeau s-o vadă. M-am lămurit cu propriii mei ochi cum se prostesc oamenii cînd își bat capu' cu lucruri dintr-astea și de-aia m-am cam lăsat de ele : numa' bazaconiile cu ciocăniturile spiritelor și ajung să scoată omu' din minți. Nu te-alegi cu nimica bun dintr-o treabă ca asta.

Odată am dat de-o gazetă în care erau o mulțime de scrisori de la asemenea morți și mi-am aruncat ochii pe ele și mi-am zis : „Cum asta ? De cînd mă știu mi s-a dat de înțeles că într-o viață viitoare o s-avem mai multă înțelepciune decît am putea strînge într-asta", da' scrisorile ălea n-aveau nici o noimă. Și unu' fără nici o școală de-aici de la noi le-ar fi scris mai bine. Și socotesc că dacă scrisorile ălea erau lucru cinstit, dacă ăi de le-au scris mai aveau un dram de ambiție, ar fi vrut să se-ntoarcă printre noi. Da' dacă-i vorba că o persoană poate influența o alta de la distanță, asta-i cu totu' altă treabă ; nu-i nici o baliverna...

Știu că-i adevărat, numai să vreau eu s-o fac, continuă căpitanul încălzindu-se. Să vă spun ce m-a făcut să mă conving : Odată, numa' uitîndu-mă la el, l-am trezit pe unu' care dormea dus și lucru' ăsta m-a pus pe gînduri. Întîi și-ntîi că n-a fost nici un zgomot și pe-urmă nici nu l-a atins nimica să zici c-a simțit ceva. Și-atunci mi-am zis : „De ce n-aș putea să fac treaba asta nu din aceeași odaie, ci din odaia vecină și de ce n-aș putea s-o fac întors cu spatele ?" Nu putea fi atîta din pricină că m-am uitat la el, cît din aceea că mi-am ațintit mintea pe el. Și după aia m-am gîndit mai departe și mi-am zis : „Dacă mintea-i pricina, de ce n-ar merge să fac și de la o milă ce merge de la un iard ?", așa mi-am zis. „Înseamnă că avem noi, oamenii, un dar de care nu prea știm mare lucru ; avem putința să ne trimitem gîndurile cum merge plumbu' din pușcă, taman la țintă. Nu știm nimic în afară de ce vedem. Unii se sperie și ăi mai mulți rîd fiin'că cred că ăstea-s bazaconii. Da-i vorba de ceva de care noi habar n-avem..." Asta mă face să mă gîndesc la mormolocii mici și negri care cresc de ajung broaște în băltoacele cu apă dulce din mlaștini. Cîtva timp 'nainte să le cadă coada, cu toate că le ies piciorușe și încă destul de mari, nu le sînt de nici o trebuință, da' după ce ajung broaște se dumiresc, fără nici o bătaie de cap, la ce sînt bune piciorușele. Cred că odată și-odată o s-ajungem și noi să folosim

darurile cu care-am fost înzestrați. Și pîn-atunci am putea să ne bizuim pe ele mai mult decît acu'.

Căpitanul naviga cu toate pînzele sus pe întinderea a ceea ce aflasem că devenise subiectul lui favorit și era o mare satisfacție să auzi ce avea de spus. În scris se pierde mult, fiindcă vocea, gesturile și deplina sinceritate a bătrînului marinar nu lăsau nici urmă de îndoială. Și era imposibil să nu ajungi la convingerea că știa mult mai multe decît știu de obicei oamenii despre acele mistere care îl fascinau.

— Da' de asta ce-o să mai ziceți ? continuă el. Îmi amintesc că acu' vreo zece ani, nu mai mult, nevasta lu' fiu-meu venise să mai stea pe la noi și și-a lăsat copilu' acasă ca să mai poată să respire și ea olecuță. Și într-o dimineață, cînd era deja la noi de vreo două-trei zile, ședeam cu toții în bucătărie și ea numa' ce sare de pe scaun și dă buzna în odaia de culcare. După un minut iese de-acolo rîzînd, da' cu o căutătură cam speriată. „Aș fi putut jura, a zis ea, c-am auzit-o pe Katy că strigă *mamă*, de parcă s-ar fi lovit rău de tot. Am auzit-o așa de bine că 'nainte să mă gîndesc mi s-a părut că e acolo în dormitor. Mă tem că s-a-ntîmplat ceva rău". Da' noi toți am rîs și i-am spus că trebuie c-a auzit vreun miel. „Nu, n-a fost miel, a zis ea, a fost Katy". Și nici una, nici două, imediat după prînz, hop apare în goana calului un vecin de-al ei, un tînăr care dă buzna-n ogradă s-o ia pe femeie acasă, zicînd că fetița ei a vărsat pe ea un vas cu apă clocotită și că-i aproape moartă de opărită și tot strigă după maică-sa. Ei, asta cine-o mai explică ? Nici o ureche obișnuită n-ar fi putut să audă strigătu' copilului de la o depărtare de cinșpe mile. Și să vă mai povestesc încă ceva ce s-a-ntîmplat în familia mea. Aveam o vară bună, măritată după un om de-i zicea John Hathorn. Negoțu' l-a dus tocma' la Parsonsfield, numa' că treburile i-au mers prost ș-atuncia omu' și-a închis taraba de-acolo și s-a gîndit s-o ia de la capăt în altă parte. S-a mutat la Denby și pînă să se pună pe roate și-a lăsat familia la Parsonsfield și, cam la vremea despre care vă povestesc eu acuma, plănuia ca în vreo două săptămîni să-i aducă și pe ei...

Într-o dimineață nevastă-sa a simțit că n-are liniște și pînă la urmă și-a pus boneta și șalu', a coborît în ogradă și-a zis că cineva e musai să pună imediat calu' la căruță și s-o ducă la Denby. „Da' ce te-a apucat, mamă ?" o-ntrebară copiii. „Nu mai pierdeți vremea cu vorba, zice ea, tatăl vostru e bolnav și are nevoie de mine. De ieri mă chinuie gîndu' ăsta și nu mai pot să stau locului". Și, ca să scurtez povestea, femeia i-a tot zorit să dea bice calului și pînă la urmă a luat chiar ea hățurile, da' cînd au ajuns cam la cinci mile de locu' cu pricina, calu' a căzut mort la pămînt. Femeia mai să-nnebunească și-atunci au luat alt cal de la o fermă din apropiere. Asta se-ntîmpla

primăvara și de-aceea tare se mai umbla anevoie. Cînd au ajuns la casa lui John Hathorn, omu' tocma' murise și aproape pînă să-și dea ultima suflare numa' pe nevastă-sa o strigase. Se-mbolnăvise așa din senin cu o zi 'nainte, da' oamenii știau că drumu-i prost și că nevastă-sa era prea firavă să vină cale de aproape treizeci de mile. Pe deasupra nici nu le trecuse prin cap că omului îi era așa de rău. V-am spus adevăru-adevărat, sublinie căpitanul Sands dînd convingător din cap. Să vă spună și alții. Și dacă m-ați vîri pe sub fundu' vasului de la un cap la altu' și după aia m-ați spînzura de-o vergă, altceva nu pot să spun. M-am dus și eu la Parsonsfield la mormîntare. Asta s-a-ntîmplat imediat după ce n-am mai plecat pe mare. În viața mea n-am văzut o femeie mai distrusă ca aceea. John a fost tare bun : om așezat, dintr-o bucată, cu vorba dulce și blînd cu ai lui. A fost membru la *Odd Fellows* * și toată societatea a venit să-l ducă pe ultimu' drum. A avut parte de tare mult respect, vă spun eu.

Mai am o poveste pe care mi-ar place s-o auziți, dacă nu v-ați plictisit să mă tot auziți vorbind. Că dacă mă pornesc, mă tot duc 'nainte ca un schooner împins de vînt.

I s-a-ntîmplat lu' taică-meu, da' nu l-am prea auzit să vorbească despre asta și degeaba m-am chinuit să-l fac să povestească mai multe, că n-am reușit. Da' bunicu-meu, taică-su, mi-a spus povestea de aproape cincizeci de ori și niciodată n-a schimbat o iotă. Bunicu-meu a trăit pîn' la adînci bătrîneți și cam la zece-doișpe ani după ce s-a prăpădit nevastă-sa a venit să locuiască cînd cu noi, cînd cu unchiu-meu Tobias. Unchiu' Tobias avea casă la deal. Cînd eram marinar pe *Daylight* m-am întors din prima mea călătorie taman la timp pentru mormîntarea lui. Tare m-am mai întristat să aflu că plecase dintre noi. Îi adusesem niște tutun a-ntiia, că se da-n vînt după fumat și eram sigur c-o să se bucure. Ălor bătrîni le place să știe că se gîndește cineva la ei și pe deasupra el ținea la mine mai mult decît la ăilalți băieți. Îmi amintesc ce milă mi-era de el cînd eram mic. Nevasta de-a doua a lu' taică-meu nu era o femeie rea, da' cînd venea vorba de treabă, tare mai strunea pe toată lumea și pe el îl făcea totdeauna să se simtă că nu-i bun de nimic. Habar n-am dacă o făcea cu bună știință sau nu. El nu s-a plîns niciodată. Și arăta mereu mulțumit. Îi plăceau cărțile și toată ziulica sta și citea și încerca pe cît putea să se țină cît mai de-oparte, să nu fie în calea nimănui.

Într-o iarnă, cînd eram mic, am avut scarlatină și după aia multă vreme am rămas tare firav. Îmi făcusem învățu' să stau cu bunicu' și să-l ascult cum îmi spunea povești. El a fost tot marinar — meseria

---

* Denumire dată unei societăți de tip masonic.

asta am moştenit-o toată familia. De vreo două-trei ori cît pe ce să se scufunde cu vasu' şi odată l-au prins nişte piraţi algerieni. Vă amintiţi că v-am mai pomenit de întîmplarea asta ; şi mă-ntreb dacă aţi auzit vreodată despre bătrînu' cetăţean Leigh, care în copilăria mea stătea prin locurile ăstea. A fost şi el odată luat de piraţi, la fel ca bunicu-meu. De data aia, piraţii s-au purtat cu o sălbăticie cruntă şi l-au trimis acasă să aducă bani să răscumpere echipaju' ; da' au cerut un preţ al naibii de mare şi proprietarii n-au vrut să plătească, mai ales că bănuiau că probabil oamenii oricum nu mai rămăseseră în viaţă. Bătrînu' cetăţean Leigh şi-a pierdut minţile şi-a umblat de nebun pe străzi ani în şir cu nişte pachete de acte în mîini. L-am văzut cu ochii mei de multe ori. Bunicu' îmi povestea mereu cum a reuşit el să scape. Într-una din zilele ăstea, dacă-mi amintiţi o să vă spun şi povestea lui.

Am ajuns secund la douăzeci de ani şi eram puternic ceva de speriat şi cutezător nevoie mare ! Îmi îngheaţă sîngele în vine cînd mă gîndesc ce lucruri nesăbuite făceam. Am plecat pe mare de la cinşpe ani şi cînd veneam acasă nu se bucura nimeni mai mult ca bunicu-meu. Cred că după ce-am plecat eu s-a simţit tare singur, bietu' de el, numa' că 'nainte de-a muri, dăduse-n mintea copiilor. Taică-meu s-a purtat bine cu el şi-i dădea tot ce vroia, da' nu era un om care să stea şi să vorbească şi niciodată nu băga de seamă cînd bunicu' rămînea fără tutun — uneori treceau două-trei zile. Acu' pricep mai bine cum s-o fi simţit bietu' de el, fiin'că îmbătrînesc şi eu văzînd cu ochii şi azi-mîine o s-ajung să-mi poarte alţii de grijă. În viaţa mea n-am suferit să văd cum lasă unii de izbelişte pe bătrîni, nişte oameni de treabă, care la vremea lor au trudit din greu, cu folos şi din toată inima. De multe ori le-am văzut feţele unor asemenea bătrîni cînd îşi dădeau seama că ăia din juru' lor ar fi preferat pe undeva să-i ştie urcaţi la ceruri şi să le ridice în ţintirim o piatră de mormînt cît mai frumoasă şi mai onorabilă.

Ei, n-aţi-o bună c-am uitat ce vroiam să vă povestesc. A, da ! ...despre bunică-mea, că-l visase pe taică-meu că o să se-ntoarcă acasă de pe mare. Ca să-ncep cu-nceputu' trebuie să vă spun că bunicu-meu n-a fost niciodată un om vînjos ; în tinereţe avusese tifos şi cu toate că a trăit ani mulţi n-a fost nicicînd în stare să lucreze prea mult, din care pricină n-a ajuns să se căpătuiască şi mătuşa Hannah Starbird, de stă-n East Parish, a luat-o pe soră-mea s-o crească fiin'că o chema ca pe ea ; Melinda şi Tobias au rămas acasă cu ăi bătrîni şi pe taică-meu l-a luat un unchi din Riverport, că avea numele lui. Unchiu' ăsta făcuse negoţ în Indiile de Vest. Era înstărit, copii n-avea, aşa că toţi se aşteptau că o să-l chivernisească pe

taică-meu. Numa' că era un om tare iute la mînie. Am auzit că era cel mai năbădăios om din cîţi s-au născut aici în Deephaven.

Într-o zi i-a zis lu' taică-meu să pună nişte vişine într-un butoiaş cu rom, după care a coborît la cheiu' lui să supravegheze încărcarea unui vas. 'Nainte să se-ntoarcă el acasă, taică-meu a descoperit că luase din greşeală un alt butoi şi că stricase bunătate de gin olandez din cel mai scump ; a-ncercat el să scoată vişinele, da' degeaba. Aşa i-a fost de frică de unchiu' Matthew că a fugit de-acasă şi din clipa aia nu s-a mai auzit nimic de el. Toţi bănuiau că a plecat pe mare, fiin'că într-acolo îl trăgea pe el inima, da' sigur nu s-a ştiut niciodată. Maică-sa mai să moară cît l-a jelit. Bunicu-meu îmi povestea că ajunseseră toţi într-aşa hal, că nu mai doreau altceva decît să ştie sigur că băiatu' se prăpădise. S-au scurs aşa vreo patru ani şi bunicu-meu s-a mai obişnuit cu gîndu', da' bunică-mea nu vroia să se lase. Într-o dimineaţă, 'nainte să se crape de ziuă, l-a trezit pe bunicu-meu şi i-a zis : „O să primim veşti de la Matthew. Scoală-te iute şi du-te la prăvălie !". „Prostii !" răspunde el. „L-am văzut cu ochii mei, zice bunică-mea, şi-ţi spun că vine acasă. Arată mai bătrîn, da-n rest e neschimbat şi are păru' lung ca o coamă de cal, de-i ajunge pînă la umeri". „Lasă femeie morţii să se-odihnească-n pace, îi spune bunicu-meu ; atîta te-ai gîndit la flăcău pînă ţi-ai sucit minţile". „Ţi-am spus că l-am văzut pe Matthew cu ochii mei, se înverşunează ea, şi chiar în clipa asta să faci bine să te duci să vezi dacă nu a trimis vreo scrisoare".

Şi nu l-a slăbit deloc pînă nu şi-a pregătit omu' calu' şi n-a pornit-o spre prăvălie. Cînd a ajuns acolo nu era încă deschis, aşa că a trebuit să aştepte şi cînd a venit omu' să deschidă, aproape că-i era ruşine să-i spună ce treburi îl aduceau acolo, fiin'că mai fusese de nu ştiu cîte ori, da' toţi credeau că băiatu' e mort. Cînd a-ntrebat dacă n-are vreo scrisoare, omu' de la prăvălie i-a răspuns că nu venise nici o scrisoare şi l-a-ntrebat dacă aşteaptă o scrisoare anume. Probabil că nu prea primea bunicu-meu multe scrisori ; toţi ai lui locuiau prin împrejurimi şi pe vremea aia oamenii nici nu se omorau cu scrisu'. Bunicu-meu atunci s-a gîndit că ce să se mai facă iară de rîs şi n-a zis nimica, da' a mai zăbovit prin prăvălie vorbind cînd cu unu', cînd cu altu' care trecea pe-acolo. După o vreme, vînzătoru' cu ochii pe un ziar pe care tocma-l primise i-a spus : „Ia ascultă Sands, scrie aici ceva care cred că te interesează ! În portu' Boston au venit trei vase care au fost trei-patru ani în mările Sudului după balene şi foci. Pe lista echipajului e şi numele lu' fiu-tu, Matthew". „Să vezi şi să nu crezi, îmi spunea bunicu', am luat ziaru', am încălecat şi am pornit-o ţintă acasă. Bunică-ta îmi iese 'nainte şi pîn' s-apuc să scot un cuvinţel, ea se repede să zică : «Ai veşti, nu-i aşa ?»"

Bunicu-meu a mîncat bine și-a pornit-o val-vîrtej la Boston. A ajuns acolo a doua zi dis-de-dimineață și s-a dus drept la cheiuri. Cineva i-a dat o barcă și s-a dus cu ea pînă la locu' unde stăteau ancorate două baleniere și l-a-ntrebat pe un marinar dacă nu-i Matthew la bord. „Este, este, i-a răspuns marinaru', e jos în cală". Și l-a strigat și cînd a ieșit pe punte avea păru' lung pînă peste umeri, ca o coamă de cal, taman cum îl văzuse maică-sa în vis. Bunicu-meu nu mai știa ce să zică, de-nspăimîntat ce era, și l-a-ntrebat cum de-a ajuns așa. Taică-meu i-a povestit că au fost în mările Sudului să prindă foci și el și încă un om au rămas luni de zile singuri pe o insulă. Toți din echipaj se cam sălbăticiseră, fiind plecați atîta amar de vreme și umblînd cu capu' descoperit au lăsat păru' să le crească-n voie. Restu' oamenilor fuseseră la țărm și se ferchezuiseră, da' el avusese treabă și tot amînase să meargă, pînă în dimineața aia cînd tocma' se pregătea să coboare și el în port.

Taică-meu a rămas înmărmurit cînd a auzit de vis și-a zis că și el s-a gîndit mereu la maică-sa și la cum o să se-ntoarcă acasă. S-a dus la ea ca să-l vadă cu păru' așa cum era și ea a zis că arăta aidoma ca-n vis. De-atunci taică-meu nu și-a mai tăiat păru', n-a mai vrut în ruptu' capului ; și-l purta prins într-o coadă. Îmi amintesc că l-am văzut și eu cînd eram mic. Numa' că nevesti-sii de-a doua nu-i plăcea coada și-ntr-o zi s-a furișat în spatele lui cu niște foarfece și-a tăiat-o. Tare s-a mai aprins tata din pricina asta. În viața mea nu l-am văzut mai furios ca-n ziua aia. Jur pe Biblie că așa a fost, zise căpitanul Sands. N-am adăugat nici un cuvințel. Cît despre bunicu-meu, el totdeauna o spunea numa' pe-a dreaptă. Femeia aia și-a văzut fiu', da' dacă mă-ntrebați ce fel de vedere o fi fost aia nici eu și nici nimeni altu' n-o să vă poată spune.

Mai tîrziu, în seara aceea, Kate și cu mine ne-am pierdut într-o lungă discuție privind povestirile căpitanului și acele forțe misterioase despre care știm atît de puțin. În casă era destul de rece și de aceea am făcut focul în cămin. La început arsese cu o flacără mare care lumina somptuos vechea încăpere, ca după aceea să se domolească, lăsînd în urma ei jăraticul și din cînd în cînd cîte un norișor leneș de fum. Nu am mai aprins nici o altă lumină în odaie. Stăteam în fotolii, cu picioarele proptite pe apărătoarea căminului, iar dulăul lui Kate se tolănise și el pe covor între cele două fotolii. Îmi amintesc perfect seara aceea ; pe măsură ce focul pălea, vedeam pe fereastră stelele din ce în ce mai luminoase și auzeam zgomotul mării.

— Ții minte în mitul cu Demeter și Persefona, rupse Kate tăcerea, cînd Demeter se îngrijește de un copil, îi dă ambrozie și îl ascunde în foc fiindcă îl iubește și vrea să-i dea nemurire și tinerețe veșnică. Dar mama copilului prinde de veste și cu țipete îngrozite se repede

la ea s-o oprească, iar zeiţa supărată lasă copilul şi pleacă. Şi copilul a trebuit să împărtăşească destinul oamenilor, deşi a rămas pentru restul vieţii cu o înţelepciune şi un farmec misterios din pricină că o zeiţă îl îndrăgise şi îl ţinuse în braţele ei. Mi-a plăcut întotdeauna partea aceea din povestire cînd Demeter îşi schimbă înfăţişarea de femeie bătrînă pe care şi-o luase şi palatul este inundat de o lumină ca fulgerul de strălucitoare, iar zeiţa pleacă străbătînd în fugă holurile cu părul ei auriu fluturîndu-i peste umeri, în timp ce oamenii ar fi făcut orice s-o aducă înapoi şi să-şi repare greşeala... Cîndva ştiam povestea asta aproape pe dinafară, continuă Kate, şi mereu descopăr în ea înţelesuri noi. Mă gîndeam că mai mult sau mai puţin fiecăruia dintre noi i s-a dat ceva dintr-o altă natură, asemenea copilului pe care Demeter dorea să-l facă nemuritor ca zeii. Cred că are dreptate căpitanul Sands : avem nişte instincte care nesocotesc raţiunea şi pentru care nu putem formula nici un fel de legi. Le putem lua în rîs, dar de ele tot nu scăpăm şi e imposibil să ignorăm faptul că ele au existat de-a l ngul istoriei, mereu aceleaşi. Sînt forţe imperfect dezvoltate în a eastă viaţă, dar nu poţi să nu te gîndeşti că ceea ce constituie un mister pentru lumea de azi poate deveni un lucru banal în cea de mîine.

— Mă întreb, am intervenit eu, de ce, de obicei, oamenii simpli de la ţară vorbesc mult mai mult despre asemenea treburi. Ei cred în vise, au un fel de fetişism şi o încredere oarbă în forţe supranaturale. Eu una bănuiesc, de pildă, că nimic n-ar putea zdruncina credinţa doamnei Patton în semne prevestitoare. În toate aceste credinţe, absurdul nu cunoaşte limite şi totuşi există o latură a vieţii lor faţă de care nu poţi avea decît veneraţie ; comparativ cu cei de la oraş, oamenii de la ţară trăiesc mult mai aproape de natură şi adesea au un fel de sobrietate, care nu poate să-ţi scape... Mă întreb dacă nu cumva forţa şi perfecţiunea lumii din jurul lor, precum şi misterioasa putere creatoare care îi însufleţeşte în munca pe fermele lor nu le inspiră în subconştient un fel de teamă amestecată cu respect. În simplitatea vieţii lor, ei iau instinctele drept adevăruri şi poate că nu greşesc întotdeauna atît pe cît ne imaginăm noi. Tocmai pentru că se bazează aşa de mult pe instincte ignorînd raţiunea poate că înţeleg mai profund natura auzindu-i vocile chiar şi atunci cînd alte urechi, mai înţelepte, rămîn surde. La urma, urmelor, oamenii aceştia au multe în comun cu plantele care cresc singure din pămînt şi cu sălbăticiunile care depind total de instinctele lor... Eu cred, încheie Kate, că cu cît trăieşti mai mult în aer liber, cu atît te convingi mai bine de personalitatea care pare că sălăşluieşte în ceea ce numim obiecte neînsufleţite. Forţa munţilor şi glasul valurilor încetează să mai fie înălţătoare fraze poetice, devenind expresii ale unei realităţi sacre pe care o descoperi tot

mai mult în lumea înconjurătoare, ajungînd să crezi că putem descifra gîndurile pe care ea le aşterne pentru noi în cartea naturii.

Şi după aceste vorbe, pentru o vreme, între noi se aşternu tăcerea. Între timp se făcuse foarte tîrziu, dar am rămas privind focul pînă cînd în cenuşă nu mai licăreau decît cîteva scîntei. Stelele păliră în depărtări, din mare îşi făcu apariţia luna, iar noi am zăvorît uşa masivă de la intrare şi ne-am dus la culcare. Lumina farului ardea neobosită şi era singura care nu se stinsese în tot Deephavenul.

DOAMNA BONNY

Cu siguranţă Kate Lancaster şi cu mine ne-am petrecut fără îndoială cea mai mare parte a verii în aer liber. Nu de puţine ori am pornit în lungi expediţii prin împrejurimile Deephavenului, uneori lipsind de-acasă toată ziua, alteori mulţumindu-ne cu cîte o plimbare lungă de după-amiază, care se încheia cînd se lăsa seara, şi ne întorceam acasă flămînde ca nişte vînători istoviţi şi încărcate cu tot felul de comori, indiferent dacă fuseserăm în pădurea de pini, înspre inima ţinutului sau de-a lungul ţărmului, dacă ne întîlniserăm cu prieteni mai vechi sau ne făcuserăm cunoştinţe noi şi plăcute. Obişnuiam să ne abatem pe la fermele întîlnite în cale şi pînă la sfîrşitul verii am ajuns să cunoaştem atîta lume de parcă am fi locuit dintotdeauna la Deephaven. De obicei ceream nişte apă de băut ; era modalitatea noastră infailibilă de-a ne prezenta — după aceea se găseau o mulţime de subiecte interesante care se puteau aborda şi mai exista întotdeauna posibilitatea de-a împărtăşi ultimele ştiri de la ţărm. Era amuzant să vezi ce curiozitate stîrneam.

Mulţi veneau la Deephaven doar la ocazii speciale şi trebuie să mărturisesc că la început ne-am arătat adesea destul de răutăcioase, aşteptînd să fim drastic interogate înainte de-a furniza date precise asupra noastră. Dacă vroia, Kate era foarte isteaţă în privinţa răspunsurilor în doi peri. S-a scurs ceva timp pînă cînd am înţeles cu ce mare bucurie fac cunoştinţă mulţi dintre oamenii aceştia cu o persoană complet necunoscută, care oferă cu amabilitate toate detaliile despre ea însăşi, în schimb, foarte curînd am descoperit că o asemenea atitudine nu înseamnă impertinenţă.

Cred că n-au existat locuri de interes în regiune pe care să nu le vizităm cu loială conştiinciozitate. Erau acolo stînci şi plaje cu pietriş, limbi de nisip mai lungi sau mai scurte ; erau Black Rock şi Roaring Rock, High Point şi East Point şi Spouting Rock. * Am

* Denumirile în limba engleză ale unor stînci, insule şi promontorii : „Stînca neagră", „Urlătoarea", „Capul înalt", „Capul de răsărit" şi „Ţîşnitoarea".

fost să vedem locul unde într-o noapte eşuase o corabie al cărei echipaj a pierit în întregime, un vas din care n-a mai rămas nici o bucăţică mai mare decît o coadă de secure ; am vizitat locul unde o altă corabie care trăsese la ţărm pe vreme de ceaţă, cînd a venit refluxul, a rămas cocoţată să se usuce la marginea mlaştinei ; ne-am dus să vedem unde naufragiase bricul *Matusalem*, poleind ţărmul cu auriul portocalelor şi lămîilor pe care le transporta şi din care oricine a putut să ducă acasă o barcă plină.

În interiorul ţinutului nu existau prea multe localităţi mai însemnate, dar nouă ne făcea o imensă plăcere să cutreierăm pădurile şi să explorăm fermele răzleţe. În partea dinspre apus, pămîntul era mai bun şi oamenii înstăriţi, dar noi cel mai adesea o apucam spre dealuri, unde oamenii erau mai săraci. Acolo pămîntul era plin de stînci şi bolovani, iar oamenii munceau din greu ca să-şi cîştige existenţa, reuşind să pună de-o parte cel mult cîţiva dolari pe an. Unii tineri mai întreprinzători plecaseră să lucreze în ateliere şi fabrici, dar nu era nici pe departe vorba de un fenomen general. Oamenii arătau flămînzi şi descurajaţi. E foarte uşor de zis că nu cunoşteau altceva mai bun, că acela era unicul trai de care auziseră, dar prea adesea pe chipuri li se citea dezamăgirea. Mai devreme sau mai tîrziu am auzit sau am ghicit o serie de lucruri, ca de pildă că nu ştiu care tînăr dorise să urmeze o şcoală, dar nu se găsiseră bani, nici pentru cărţi, nici pentru taxe, sau că altul intenţionase să plece să înveţe o meserie, dar cineva trebuia să-l ajute pe tatăl lui la fermă şi nici bani n-aveau să angajeze un om în locul lui, dacă pleca. Cei mai în vîrstă aveau feţe aspre, de parcă trebuiau să fie permanent în alertă şi să lupte pentru locul ocupat în lume. Nu puteai decît să le scuzi şi să le compătimeşti uşoara meschinărie de care dădeau dovadă ori de cîte ori se tocmeau pentru te miri ce fleac, cînd înţelegeai cît de mult însemna un dolar acolo unde dolarii ajung atît de rar. Mai milă ne era de fete. Nu exista nici o îndoială că cele care ştiau cu cît e mai uşoară şi mai plăcută viaţa noastră, nu puteau să nu ne invidieze.

Cam la şase mile de Deephaven se ridica un deal înalt cunoscut în ţinut sub denumirea de „muntele". Era cea mai mare înălţime din împrejurimi şi, fiindcă ni se spusese că din vîrf se vede o privelişte frumoasă, într-o zi am plecat într-acolo avîndu-l drept însoţitor pe Tommy Dockum. Pe drum l-am ajuns din urmă pe domnul Lorimer, pastorul, pornit să facă vizitele cuvenite unor membri ai parohiei sale care locuiau departe de biserică şi, spre bucuria noastră, se oferi să-şi schimbe programul şi să meargă cu noi. Era o mare satisfacţie să-l avem drept ghid, fiindcă domnul Lorimer cunoştea şi ţinutul şi oamenii mai îndeaproape decît oricare altul.

Urcuşul pînă în vîrful dealului a fost lung, dar deloc greu. Cerul era senin şi sufla un vînt proaspăt, deşi la nivelul mării nu simţiserăm nici o adiere. După ce am luat prînzul, Kate şi cu mine ne-am întins şalurile pe o pernă moale din tufe mici de merişor şi am început cu domnul Lorimer o lungă discuţie despre Deephavenul de azi şi cel de odinioară. Entuziasmul nostru în privinţa orăşelului îi producea o plăcere atît de mare, de parcă ar fi fost un favor sau un compliment făcut lui personal. Îmi amintesc cît de departe ne-au ajuns privirile în ziua aceea şi cum ne-am uitat la munţii albăstrii de la orizont şi apoi dincolo, la întinderea oceanului. De la o asemenea înălţime şi distanţă, Deephavenul arăta lipsit de importanţă şi întregul ţinut părea acoperit în cea mai mare parte de vîrfurile semeţe ale pinilor şi molizilor şi de lungi întinderi de păduri de arţar şi fag cu verdele lor mai deschis, mai proaspăt.

— Nu ziceţi c-ar fi bine să coborîm acuma ? spuse domnul Lorimer cu mult înainte ca eu şi Kate să fi intenţionat să facem o asemenea propunere ; drept care am rămas cam descumpănite. Aş vrea să vă iau cu mine într-una din vizitele mele. Aţi auzit vreodată de bătrîna doamnă Bonny ?

— Nu, am răspuns noi, strîngîndu-ne şalurile şi coşurile.

Cînd Tommy ajunse în sfîrşit gîfîind pe vîrful dealului, după ce începuserăm să credem că toate strigătele şi fluierăturile noastre fuseseră zadarnice, l-am trimis jos la cai şi am coborît şi noi pe altă potecă. O lungă porţiune de drum am parcurs-o străbătînd un crîng de fagi ; frunzele albicioase din anul precedent se aşternuseră pe pămînt într-un strat gros, iar frunzele proaspete formau un acoperiş atît de perfect deasupra capetelor noastre, încît lumina părea ciudat de purpurie, de parcă ar fi intrat printr-un vitraliu mare de biserică. Părăsind crîngul, am pătruns într-un desiş cu brazi mici canadieni, unde, pe ramurile de jos, verdele pal al mlădiţelor proaspete şi verdele închis al celor vechi creau un contrast fermecător. În cele din urmă am ajuns şi la casa doamnei Bonny.

La coborîre, domnul Lorimer ne spusese cîte ceva despre ea, şi în primul rînd că era una din cele mai ciudate persoane pe care le cunoştea. Soţul ei fusese cărbunar şi se pricepea şi la împletit coşuri, iar ea vindea unt, fructe de pădure, ouă şi dulceţuri. Venea întotdeauna la Deephaven pe un căluţ negru, cu marfa pusă într-o grămadă de coşuri şi saci legaţi de şa în chip cu totul şi cu totul misterios. Avea reputaţia că nu e o gospodină prea curată şi de aceea nici una din femeile mai chivernisite din orăşel nu se atingea de untul ei, aşa încît era întotdeauna o glumă bună dacă păcălea pe vreun nou-venit sau pe vreun căpitan de prin alte locuri să-i cumpere produsele. Dar cert este că bătrîna reuşea mai tot timpul să se întoarcă acasă fără calabalîcul cu care plecase.

— Trebuie să fie deja foarte bătrînă, zise domnul Lorimer. N-am văzut-o de mult. Cît despre calul ei, imposibil să mai trăiască !

Am rîs cu toţii cînd l-am văzut nu departe pe armăsarul doamnei Bonny, fiindcă sărmanul animal miţos era plin de noroi, ace de pin şi frunze veştede, iar cel puţin jumătate din scaieţii crescuţi în anul precedent la Deephaven i se prinseseră în coamă, în coadă şi în părul lung aproape ca de bizon. Se lovise la un picior şi milostiva lui stăpînă îl bandajase cu o bucată de pînză roşie decolorată, legată cu un capăt de frînghie tocită. Bietul cal ne adresă un nechezat politicos şi se uită la noi curios. Apoi un căţeluş tărcat, cu o ureche ridicată drept în sus şi cu cealaltă pleoştită, începu plin de impertinenţă să latre la noi cît îl ţinură puterile ; dar bătu imediat în retragere cînd îl văzu pe dulăul lui Kate, care mergea solemn alături de ea fără să catadicsească să-l observe.

Exact în clipa aceea, doamna Bonny se ivi în pragul casei, ţinînd mîna streaşină la ochi să vadă cine vine.

— Doamne sfinte ! exclamă ea, da' ce-mi văd ochii, pastoru' Lorimer ! Şi cine-s domnişoarele ăstea cu matale ?

— Sînt domnişoara Kate Lancaster din Boston, nepoata domnişoarei Katharine Brandon, şi prietena ei, domnişoara Denis.

— Mă bucur că vă văd, zise bătrîna ; intraţi şi luaţi loc.

Am urmat-o în casă. Regret că n-aţi putut s-o vedeţi : purta o haină bărbătească tăiată la poale, aşa încît devenise un fel de jachetă scurtă şi caraghioasă, o pereche de cizme bărbăteşti scofîlcite rău de atîta purtare, precum şi nişte fuste destul de scurte sub două sau trei şorţuri, cel mai de dedesubt dovedindu-se a fi — cînd şi le scoase pe celelalte aruncîndu-le într-un colţ — un fel de sarafan. Pe cap purta o bonetă strîmtă cu două şireturi legate sub bărbie. M-am gîndit că poate era o bonetă de noapte pe care uitase să şi-o scoată şi mi-era teamă că se va simţi îngrozitor de prost dacă îşi va da brusc seama de lucrul ăsta. Dar n-ar fi trebuit să-mi fac probleme, căci cu noi de faţă şi-o potrivi şi mai bine pe cap şi o legă mai strîns, de parcă ar fi considerat-o o podoabă.

Casa avea doar două încăperi ; noi am intrat în bucătărie, care era ocupată de un cîrd de găini şi de un curcan. Acesta urma, fără îndoială, un tratament medical în spatele sobei, drept care i se îngădui să rămînă cu noi, în timp ce găinile se treziră gonite fără milă afară, cu ajutorul unei mături. Nedorind însă, după cît se pare, să piardă nimic din ce se discuta înăuntru, se adunară toate buluc în pragul uşii.

— Aţi urcat sus pe munte ? întrebă gazda. Tare-s frumoase pe-aici locurile. Anu' ăsta o să se facă o mulţime de zmeură. De cînd m-or lăsat pe mine picioarele a mai venit careva cu zmeură jos la ţărm ?

— Au venit, răspunse domnul Lorimer, dar noi matale ți-am dus lipsa.

— Mă gîndeam eu, zise doamna Bonny, netezindu-și șorțul satisfăcută, da' am îmbătrînit și le-am spus la toți c-o să mai mă hodinesc și eu. De cînd s-a prăpădit „dumnealui", nu mai ies prea mult. Am bani să-mi ajungă cît oi trăi. Ai lu' Beckett coboară cînd cauți la vale și trimit cu ei să-mi aducă ce-mi trebuie de la prăvălie.

— Cum o duci cu sănătatea ? o întrebă preotul. Am auzit, dacă nu mă-nșel, că ai fost bolnavă astă primăvară.

— Mulțam de întrebare. Am zăcut oleacă, da' nu prea mult și după aia am putut mai toată vremea să mă-nvîrtesc pe-aici prin gospodărie. Am niște leacuri cum nu-s altele, bune pentru timp de primăvară. Nu crezi că sora matale, domnișoara Lorimer, vrea și ea din ele ? Arăta cam firavă, sărăcuța.

Dar fratele refuză oferta, zicînd că de mulți ani sora lui nu se simțise atît de bine.

— Pe la biserică mai mergi, doamnă Bonny ? Mi se pare că domnul Reid mai predică uneori în clădirea școlii, nu-i așa ?

— Păi, așa-i, da' mie la ce-mi folosește ? Domnu' Reid e om de toată lauda, da' se pare că n-are nicicînd nimic de spus despre predestinare. Bătrînu' pastor Padelford, ăla om ! Mă tot duceam să-l aud predicînd, că aveam o mătușă care locuia în East Parish. Cînd se înfierbînta el, închidea Biblia și începea să vorbească de ți se ridica păru-n cap măciucă pînă la sfîrșitu' predicii. Nu-nțelegeam nici un sfert din ce spunea, zise doamna Bonny admirativ. — Ziceam adineauri de întîlnirile de la școală. Nu știu dacă e vreunu' pe-acolo de care să-mi placă să vorbesc. Astă toamnă s-au mai înviorat lucrurile și pe la ei și într-o duminică m-am gîndit să merg și eu, da' cînd am ajuns, pe cine credeți că-l văd acolo, rugîndu-se cu glas tare, dacă nu pe Ben Patey ? Ăsta de cînd îl știu se tot pregătește să fie primit membru în comunitate... Și a ținut-o tot așa, pînă n-am mai putut îndura. Numa' ce-l aud că zice : „Am fost un pribeag" și eu mă ridic și-i spun „Că bine grăiși Ben, mă poți lua și pe mine de martoră ; ai pribegit prin bucata mea de pădure și mi-ai stricat o jumătate din stejarii și frasinii tineri pe care-i am ca să furi lemn să faci coșuri". Și oamenii au început să rîdă și el a țîșnit în picioare și dus a fost. E hoț de cînd se știe și nici nu-i trece prin cap să se lase de meserie. Eu una n-am chef să stau acolo și să-l aud cum se preface în fața Domnului. Dacă-l trage inima pe careva să-l asculte, nu-i stau în cale ; eu spun omului verde-n față și nu mă rușinez cu asta nici duminica și nici în altă zi din săptămînă. Nu sufăr să văd oamenii care fac pe evlavioșii la slujbă și luni dimineață te pungășesc de-ți sar ochii. Ce

să mai zic ! nu-i om fără cusururi ; chiar și bătrînu' pastor Moody se zice că era adus de spate.

— Vorbeai mai adineauri de familia Beckett, interveni domnul Lorimer după ce ne-am potolit rîsul, iar doamna Bonny, punîndu-și pe nas ochelarii mari legați cu sîrmă, se așeză uitîndu-se la el cu o expresie de extremă înțelepciune. (Cred că ai fi putut risca să spui că e o femeie „ageră“) — Cum o mai duc ei ? De cînd se ocupă domnul Reid de părțile astea, dau foarte rar pe-aici.

— Se descurcă ei pînă la urmă, răspunse doamna Bonny ; au cea mai bună fermă de dincoace de stînci, da' ăi tineri tare-s leneși și împiedicați. Doamna Beckett a bătrînă — aia știi mata, de-i zicea Samanthy Barnes — mi-a povestit alaltăieri că unu' din băieți s-a-ncăierat cu alții de partea aialaltă a muntelui și s-a-ntors acasă cu nasu' stîlcit și mușcat de-o ureche. Am uitat care ureche. Mama lor e o femeie tare deșteaptă și săritoare și tare le mai pune pe toate la inimă, da' degeaba vorbește, că n-are cu cine. Doamna Beckett a bătrînă mi-a zis : „Lu' bărbatu-meu tare rău îi pică să vadă că băieții lu' frate-su au asemenea purtări“. Atunci eu i-am spus : „Nu-i de mirare, doamnă Beckett, așa scrie și-n scriptură : înaintea sfîrșitului, copiii or să nesocotească voia părinților“.

Această adaptare a textului era deja prea mult pentru noi, dar doamna Bonny avea o mină serioasă și de aceea n-am vrut să rîdem. Vreo două-trei dintre găinile exilate se strecuraseră furiș înăuntru, pitindu-se pe sub scaunele noastre și reușiseră să se cocoațe în spatele cuptorului. Erau toate de mărime potrivită și aveau picioare lungi. Brusc, un cocoșel temerar făcu încercarea îndrăzneață de-a scoate un cucurigu.

— Ia te uită ! exclamă stăpîna, ridicîndu-se mînioasă ; n-ai de ce să faci pe viteazu', că te știu eu !

După aceea, întorcîndu-se spre noi, doamna Bonny insistă să rămînem să luăm masa cu ea. Ne asigură că într-o clipită poate să prindă o puicuță rotofee, s-o frigă cu puțină untură de porc și să ne-o servească „la ceai“ ; dar a trebuit s-o dezamăgim, fiindcă aveam ceva de mers pînă la casa unde ne lăsaserăm caii, iar de-acolo pînă la noi acasă era o distanță bună.

Kate o întrebă dacă poate să ne împrumute o cană (deoarece a noastră rămăsese în coșul lăsat în grija lui Tommy). Ne era sete și am fi vrut să ne întoarcem la izvor să luăm apă.

— Cum să nu, răspunse doamna Bonny. Am un pocal ; numa' să dau de el.

Trase un scaun sub dulăpiorul de deasupra căminului, se urcă pe el și deschise ușa. Cîteva lucruri căzură buluc peste ea, dar cu o privire cercetătoare, doamna Bonny își vîrî capul în dulap pînă cînd mai să cred că va dispare cu totul în interiorul lui ; curînd însă se trase iar afară și bîjbîind cu mîna începu să scoată tot felul

de lucruri de preț, pe care le punea pe polița căminului sau le lăsa să cadă pe podea. Erau printre ele cîteva legături de plante medicinale uscate, un corn de tinichea, o bucată de seu într-o farfurie spartă, un ziar, o cizmă veche, mai multe aripi de curcan legate laolaltă, cîteva sticle, o cursă de prins șoareci și, în sfîrșit, un pocal grozav, pe care îl scoase triumfătoare înainte de-a se coborî de pe scaun. Răsturnîndu-l pe masă ieși la iveală un amestec de nasturi și semințe de dovleac și un boț de ceară de albine pe care ne mărturisi că-l pierduse, pentru ca acum să și-l bage satisfăcută în buzunar. Șterse pocalul de șorțul ei și îl dădu lui Kate. Deși ne mai trecuse setea, i-am mulțumit și ne-am coborît pînă la izvor, avînd grijă să ne întoarcem cît de repede cu putință, căci nu vroiam să pierdem nici o frîntură din toată discuția. Din prag se deschidea o priveliște minunată, drept care am zăbovit o clipă acolo.

— E o frumusețe, așa-i ? întrebă doamna Bonny. Ar trebui să fiți aici într-o dimineață cînd răsare soarele și-atunci să vă uitați peste codri. Să vedeți tot ceru' cît e de mare, numa' galbăn și roșu, iar de vale totu' învăluit în ceață ! Da ! Săptămîna asta vremea-i frumoasă, bună pentru recoltă. Porumbu' și toate cele arată clasa-una. Am avut o vară timpurie. E o vreme taman cum am citit c-o să fie, ce ziceți ?

— În clipa asta nu-mi amintesc unde am citit, răspunde domnul Lorimer.

— Păi cum ? În almanah, vezi bine ! zise ea cu o inflexiune de milă în vocea ei aspră ; oare chiar să nu știe ?... tocmai pastorul din Deephaven !

Am poftit-o să treacă pe la noi. Ne-a răspuns că fusese dintotdeauna încredințată că odată și odată i se va ivi prilejul să vadă casa domnișoarei Katharine Brandon. Îi va face o mare plăcere să ne viziteze și nu era sigură cînd, dar foarte curînd avea să coboare la țărm. Îi era rușine că am găsit-o arătînd așa de prost, dar avea ea niște „țoale" bune într-un scrin în odaia de culcare și o bonetă cumpărată, cu un voal bun, pe care a purtat-o cînd a murit „dumnealui". Bănuia că o s-arate bine, cu toate că s-ar fi putut să arate cam demodate. Părea foarte încîntată că domnul Lorimer se deranjase să vină s-o vadă. Toți localnicii aveau un profund respect pentru domnul Lorimer. Insistînd pe lîngă noi să mai venim pe la ea la vremea zmeurii, adică foarte curînd, doamna Bonny ne rugă să transmitem niște mesaje cîtorva dintre vechii ei clienți și cunoscuți.

— După mine, cred că unii din bătrînii ăștia n-o să mai moară în vecii-vecilor, zise ea ; sînt așa bătrîni că nici ei nu mai știu cîți ani au ; am dreptate domnule Lorimer ? Și uite-așa ! Mi-ați făcut

atita bine şi eu n-am fost în stare să găsesc Biblia, să-mi fi citit şi mie ceva.

Cînd, la plecare, domnul Lorimer dădu mîna cu ea, doamna Bonny îi făcu un compliment foarte elogios : era cel mai mare om pe care îl cunoscuse ea vreodată ; iar la un moment dat, în timpul vizitei, cînd acesta vorbea despre nişte lucruri serioase în felul lui simplu şi deschis, ea luă o expresie atît de cucernică şi păru atît de interesată, încît Kate şi cu mine, ba chiar şi domnul Lorimer, am desluşit un înţeles nou în cuvintele atît de cunoscute pe care le rostea el.

Trăind acolo în luminişul pierdut în adîncul codrilor, departe de orice alţi vecini, ea cunoştea pe dinafară toate plantele şi copacii şi inofensivele vieţuitoare sălbatice care mişunau prin partea locului ; în plus, ştia uimitor de multe legende şi superstiţii, ceea ce ne-a atras la ea într-atît, încît pînă la sosirea toamnei, cînd ne-am întors la Boston, am vizitat-o de mai multe ori. Într-o zi ne-am dus cu ea să căutăm o anume plantă cu frunze în formă de ulcior şi ce minunat a fost să auzim cîte ştia doamna Bonny despre pădure şi ce ascuţit spirit de observaţie avea. Exista în fiinţa ei ceva atît de neconvenţional şi de natural, încît, cînd ne însoţea ea, aveam senzaţia că facem o plimbare de după-amiază în compania unui indian prietenos. De cîte ori veneam la ea îi aduceam în dar tutun, căci era mare fumătoare şi ne sfătuia şi pe noi să-i urmăm exemplul, dacă vreodată vom avea necazuri cu nervii sau „nărvi", cum pronunţa ea denumirea acelei suferinţe.

ÎN UMBRĂ

Într-o zi, la scurt timp după sosirea noastră la Deephaven, domnul Dockum, cel mai bun şi mai tăcut om din cîţi există, ne luă cu el într-o lungă călătorie. El avea în grijă tot avutul familiei Brandon şi tocmai atunci se nimerise să meargă cu treburi undeva cam la zece mile distanţă de orăşel, în legătură cu o bucată mare de păşune aflată acolo. Noi auziserăm deja de drumul care o lua de-a lungul ţărmului — cît era de stîncos şi de sălbatic — aşa că atunci cînd cu totul din întîmplare Kate află că domnul Dockum intenţiona s-o ia pe-acolo, îl întrebă dacă nu am putea merge şi noi cu el. Omul răspunse că preferă cu dragă inimă să ne ia pe noi decît să meargă „singur-cuc", numai că o să stea pînă tîrziu şi va trebui să ne luăm ceva de mîncare, ceea ce nu ne-a deranjat cîtuşi de puţin.

Nici nu ne-am îndepărtat trei-patru mile de Deephaven, că peisajul începu să se schimbe. Malul era atît de stîncos, încît aproape că nu exista loc unde să poată acosta vreo barcă. În consecinţă, nu se vedea ţipenie de pescar în tot ţinutul. Fermele erau răspîndite

la distanțe mari una de alta, iar pămîntul era atît de sărac, încît chiar și copacii arătau înfometați. După o vreme am ajuns la o mică fermă singuratică aproape de mare, unde ne-am lăsat calul, căci de aici domnul Dockum urma s-o ia pe jos cale lungă prin pădure, împreună cu cineva după care venise special pînă aici. Nouă ne-a zis că dacă mai mergem vreo două mile spre vest de-a lungul țărmului vom da de niște stînci foarte înalte, care, știa el, o să ne producă o mare plăcere.

Era o zi minunată de stat în aer liber ; din cînd în cînd sufla cîte o adiere de vînt din răsărit. Pentru oamenii aceia ai căror vecini cei mai apropiați locuiau hăt-departe de nici casele nu li se vedeau, apariția noastră părea, fără îndoială, un dar trimis din ceruri și de aceea, înainte de-a porni în plimbare, ne-am întins cu ei la vorbă. Casa era așezată lîngă apă, în apropierea unui golfuleț îngust împrejmuit de stînci joase, dar de-acolo țărmul se înălța treptat, pînă cînd în cele din urmă ne-am trezit pe creasta celor mai semețe stînci din cîte se vedeau, iar la picioarele noastre, jos în depărtare, am zărit în calmul zilei marea, trimițîndu-și peste stînci spuma albă a talazurilor sfărîmate. Oare cum era iarna, pe vreme de furtună, cînd valurile uriașe se năpustesc cu tunete asurzitoare ?

Terminînd de explorat țărmul după pofta inimii și simțindu-ne ostenite, ne-am așezat să ne odihnim la umbra unor pini chirciți, care stăteau vîrîți unul într-altul, atît de aproape de mare cît se încumetaseră să se aventureze. Arătau ca o ceată de proscriși, așa o înfățișare crîncenă aveau copacii aceștia. Păreau foarte bătrîni, iar luptele cu vînturile iernii le aspriseră inimile. Și totuși, la picioarele lor creșteau fără teamă floricele sălbatice și fire plăpînde de iarbă, iar în ungherele ferite, păsărelele își construiseră pe ramurile lor aspre cuiburi îmbietoare.

După ce ne-am întors la casa de lîngă golfuleț a trebuit să-l așteptăm o vreme pe domnul Dockum. Am reușit să ne împrietenim cu copiii. Le-am dat niște bomboane și ce mai rămăsese din prînzul nostru, care din fericire fusese mai bogat ca de obicei. Arătau toți slabi și pricăjiți de mai mare mila, dar chiar și în acele pustietăți, unde reușeau atît de rar să dea cu ochii de un străin sau chiar de un vecin, se vedea strădania evidentă a părinților de a-i face să arate ca ceilalți copii și, drept urmare, deși nu încăpea nici o îndoială că erau foarte săraci, erau îmbrăcați curat. O mică făptură nenorocită, cu niște ochi cenușii plini de sinceritate și pe buze cu un zîmbet dulce și timid, ne arătă un șirag de mărgele pe care îl purta în jurul gîtului ; să fi tot fost vreo douăzeci de mărgele albe și albastre înșirate pe o bucată de sfoară, dar pentru ea erau cel mai scump lucru din lume. La plecare ne-am bucurat că am putut da omului mai mult decît ne ceruse el pentru îngrijirea dată calului și am rămas impresionați de mulțumirile lui.

— Vă doresc să nu ştiţi niciodată ce-nseamnă să cîştigi fiecare bănuţ aşa de greu cum i-am cîştigat eu. Pînă acuma, în viaţa mea n-am cîştigat nişte bani aşa uşor ca pe ăştia de azi. Cred că n-ar trebui să-i primesc. Am făcut şi eu ce-am putut, zise omul cu lacrimile mijindu-i în ochi şi cu un tremur în glas. Am făcut cît am putut şi-s om harnic şi nevastă-mea la fel, da' toate ne sînt potrivnice ; nu reuşim să ne chivernisim şi pace. Uneori mă bate gîndu' că ne-a uitat Al de Sus, da' nevastă-mea nu mă lasă-n ruptu' capului să spun treaba asta ; ea zice că nu ne-a uitat şi că ne-ar putea merge şi mai rău, ...da' eu nu ştiu ce să cred. Nici sănătos nu-s, asta ne-a împiedicat cel mai mult. Meseria mea e să fac bărci, da-i o meserie care nu mai are căutare ; în ziua de azi, oamenii cumpără la a doua mînă şi n-ai ce face. Ca să ies la pescuit pe mare, nu mă ţin puterile ; şi iaca-aşa... Cît despre pămîntu' ăsta, vedeţi cîte parale face. Fiu-meu mai mare... el a-nceput să se căpătuiască. Astă primăvară a plecat de-aici şi-acuma lucrează într-o prăvălie la Boston ; un văr de-a' maică-si i-a aranjat toată treaba. Acu' de curînd mi-a trimis mie zece dolari şi maică-si un şal. Nu prea-nţeleg cum s-a descurcat, da-i băiat isteţ !

Era, se pare, singurul fapt luminos din viaţa lor, drept care am admirat şalul şi ne-am aşezat puţin la vorbă în casă cu mama băiatului, o femeie blîndă, răbdătoare şi foarte ostenită, căreia îi făcu mare plăcere să vorbească despre cum ar trebui să se îmbrace fiecare. Mult timp după aceea, Kate şi cu mine ne-am gîndit la ei şi am discutat adesea despre ei, iar cînd într-o zi l-am întîlnit pe el la Deephaven, am trimis cîte ceva soţiei şi copiilor, poftindu-l să treacă pe la noi ori de cîte ori vine la oraş ; dar de-atunci nu l-am mai văzut şi deşi am plănuit de nenumărate ori să ne mai ducem la golfuleţul acela, n-am reuşit. La un moment dat s-a spus că drumul e impracticabil şi din acest motiv ne-am amînat cea de-a doua excursie şi celelalte, pînă aproape înaintea plecării din Deephaven, la sfîrşitul lui octombrie.

Ştiam că drumul de la malul mării o să fie prost după ploile de toamnă şi aflînd că Leander, cel mai mare dintre fraţii Dockum, avea o treabă în direcţia aceea, l-am luat să meargă cu noi. În ciuda drumului desfundat, ne-a plăcut excursia din dimineaţa aceea. Era cald şi aerul se umpluse de mireasma dafinilor şi a pinilor, de încîntătorul miros sărat al mării, care, cît a ţinut drumul, s-a aflat tot timpul în apropierea noastră. Era o zi splendidă de toamnă. Uneori traversam cîte o plajă acoperită cu pietriş şi apoi pătrundeam mai adînc în inima ţinutului străbătînd codrii, urcînd şi coborînd povîrnişurile unor deluşoare, trecînd poduri şubrede care se clătinau peste canale înguste cu apă sărată în ţinuturile mlăştinoase. Călătoria ne făcea plăcere, în aer plutea buna-dispoziţie, iar noi

rideam de glumele uitate în clipa următoare, cîntam și eram pline de voioșie.

Leander, care pînă atunci nu se întîmplase să ne vadă chiar atît de puse pe rîs și veselie, păru surprins și interesat, devenind și el neobișnuit de vorbăreț și dîndu-ne o mulțime de amănunte edificatoare despre oamenii pe lîngă casele cărora treceam și despre cine erau proprietarii peticelor de pădure de la marginea drumului.

— Vedeți casa aia de pe promontoriu ? întrebă el. Acolo stă un bătrîn care aproape și-a pierdut mințile. A avut un fiu care s-a înecat la pescuit pe lîngă Cod Rock, acum douăzeci și cinci de ani, și omul ăsta a făcut cît e promontoriu' de lung o cărare adîncă și bine bătătorită, fiindcă la fiecare ceas din zi se duce pînă la capătu' promontoriului să vadă dacă nu cumva se-ntoarce fiu-su cu barca. Și Leander se uită la noi să vadă dacă ne-a amuzat povestirea și păru foarte nedumerit că n-am rîs. Din fericire, următoarea povestire se dovedi într-adevăr amuzantă.

Pe o ramură uscată de pin am văzut o bufniță micuță adormită ; am mai văzut un iepure traversînd drumul și dispărînd într-un desiș de ienupăr și niște veverițe zbughind-o cu ghindă în gură cînd sus, cînd jos prin copaci și de-a lungul zidurilor de piatră. Am trecut pe lîngă tufișuri răzlețite de sumac, fără frunze și cu spicele dizgrațioase pline de fructe roșii semețite în sus ; de-a lungul solitarelor poteci mărginașe se ridicau tufe vînjoase de măceș cu fructele neculese atîrnînd în mănunchiuri strălucitoare. Tufele de afine colorau coastele dealurilor cu un roșu închis, la marginea pădurii se înălțau ferigi de un maroniu și cenușiu lăptos, iar stelițele-vinete, care pînă nu demult înveseliseră cîmpurile, stăteau acum în compania celor pălite de ger ca și ele. Stoluri de păsări harnice zburau de la un cîmp la altul, gata să pornească în călătoria lor spre sud.

Cînd am ajuns la casă, spre surprinderea noastră n-am văzut pe nimeni prin jur, iar locul părea pustiu. Am coborît din căruță și în timp ce Leander se îndrepta spre șura aflată nu departe, Kate și cu mine am ciocănit la ușa casei. Am crăpat puțin ușa și am strigat : „E cineva acasă ?", dar n-am primit nici un răspuns. Era imposibil ca toți să se fi mutat de-acolo, fiindcă afară, lîngă ușă, rămăseseră cîteva scaune, iar cînd am aruncat înăuntru o privire, am văzut legături cu ierburi medicinale atîrnate la uscat, o dîră de mălai pe jos și toată mobila la locul ei. Am simțit o mare dezamăgire, fiindcă ne așteptaserăm să revedem copiii. Leander ne informă că nici în șură nu era nimeni și că probabil plecaseră cu toții la o înmormîntare ; nu-și putea imagina ce altceva ar putea fi.

În clipa aceea am văzut două persoane venind pe drum și la început am crezut că erau soții pe care-i așteptam noi, dar se dovedră a fi doi străini, pe care i-am întrebat neliniștite ce se întîmplase cu respectiva familie.

— Au murit amîndoi. Nevastă-sa a murit să fi tot fost nouă săptămîni duminica trecută și el a murit alaltăieri. Azi după-masă îl îngroapă. De pe drum am zis că sînteți niscaiva rude de-ale ei venite de la deal, zise bărbatul.

— Probabil că n-or să vină ele-ncoace, zise femeia cu dispreț. Le e teamă c-o să trebuiască să-i ajute pe copii. Eu am fost soră vitregă cu răposatu' și-am fost nevoită să-i iau pe doi care-s mai mici.

— Ați spus c-o să-l îngroape în după-amiaza asta ? întrebă Kate încet. Eram amîndouă mai speriate decît pot spune.

— Da, răspunse bărbatul, care se arăta mult mai binevoitor decît nevasta lui. Ea părea a fi o persoană al cărei unic scop în viață era să termine cu toate problemele. Da, o să-l îngroape la două. Au avut numa' buclucuri de la-nceput pîn' la sfîrșit.

În tot acest timp, Leander nu scosese nici un cuvînt. El îl cunoscuse pe omul acela și se așteptase să-și petreacă ziua împreună cu el și să-l ia ca să-l ajute să se tocmească cu un alt om care locuia cam la două mile de locul acela și de la care vroia să cumpere o luntre. Cu dezamăgire în glas întrebă ce îi pricinuise omului un sfîrșit atît de grabnic.

— Băutura, răspunse femeia neîndurătoare. De cînd s-a prăpădit nevastă-sa n-a mai fost bun de nimica. Pe ea au răpus-o frigurile la întîi august. Eu una aș fi biruit boala !

— Lasă-i pe morți în pace, Marthy, o rugă bărbatul ei. Bănuiesc c-au făcut și ei sărmanii ce-au putut. Să nu credeți că erau leneși, da' tare prost stăteau cu sănătatea ; la ei, tot ce făceau era ca o luptă cu vînturile și cu valurile.

— Ați spus că vă era frate ? întrebă Kate.

— Da, frate vitreg, răspunse prompt femeia, fără să-și dea cîtuși de puțin seama de ceea ce vroia să spună Kate.

— Și ce-o să se aleagă de bieții copii ?

— Pe doi, ăi mai mici, i-am luat la mine și ăi doi dinaintea ăstora au fost dați unor oameni care stau lîngă golfuleț. Să nu zic vorbă mare, da' tare cred c-o să-i trimită 'napoi.

— Sînt copii isteți, zise bărbatul, care vorbea de parcă ar fi fost pentru prima oară că îndrăznea să le ia parte. — Nu mai fi așa de aspră cu ei, Marthy ! Cine știe dacă n-o să ne fie de ajutor la bătrînețe ?

În clipa aceea, femeia se întoarse și se uită la el cu un dispreț total.

— Nu pot suferi să văd bărbații că se bagă să vorbească despre lucruri de care habar n-au, zise ea. Tare mai sînt ascunse căile Providenței, continuă ea cu un văicărit în locul tonului ascuțit al vocii pe care îl auziserăm mai înainte. Ne-am certat rău de tot ! De-abia i-am făcut oameni pe copiii noștri și acu' cînd au ajuns să se descurce singuri, ne trezim c-o luăm de la capăt cu ăștia.

— Dar poate că se vor dovedi de ajutor ; par a fi buni, bieţii de ei, insistă Kate. I-am văzut în vară şi mi-au făcut impresia că sînt copii foarte drăguţi. Trebuie că le vine îngrozitor de greu, acum, că au rămas singuri. Ei n-au nici o vină. Le-am adus aici cîte ceva ; vreţi să fiţi atît de amabilă să le duceţi coşul acesta cînd mergeţi acasă ?

— Da sigur, mulţam frumos, zise mătuşa ceva mai domolită. Vorbiţi cu omu' meu ca să-l dea la careva care are drum încolo, că eu musa-i să merg după mort. Copiii or să se bucure, sînt sigură. Dacă nu mă-nşel, sînteţi dom'şoarele care au trecut pe-aici imediat după 4 iulie *, aşa-i ? Dacă mai veniţi vreodată, tare bine mi-ar pare să daţi şi pe la noi să vedeţi copiii. I-am auzit vorbind de dumneavoastră, cînd am fost aici ultima dată. Nu vreţi să intraţi puţin să-l vedeţi pe dumnealui ? Arată parc-ar fi viu, adăugă ea.

Dar noi ne-am grăbit să spunem :

— Nu, vă mulţumim.

Leander ne anunţă că nu mai avea chef să-şi bată capul cu luntrea în ziua aceea şi că îl găsim acolo oricînd sîntem gata de plecare. Evident, se considera norocos că se întîmplase să treacă pe acolo exact la timp pentru înmormîntare. Am vorbit cu omul acela despre lucrurile pe care le aduseserăm copiilor, ceea ce avu darul să-l facă foarte fericit, sărmanul, şi am rămas convinse că se va purta bine cu ei. Nevasta lui îi strigă de la una din ferestrele casei că ar face mai bine să nu mai piardă vremea, că acuşica va începe să vină lumea şi ei nici gînd să termine treaba. Atunci, ne-am luat rămas-bun de la el şi am pornit-o mai departe.

Era o dimineaţă splendidă şi am luat-o agale de-a lungul ţărmului spre stîncile cele înalte cu pinii chirciţi pe care le văzuserăm data trecută. Aerul era de o prospeţime încîntătoare şi nu te mai săturai sorbindu-l adînc în piept. Se apropia vremea fluxului şi valurile care se izbeau de stînci îşi trimiteau stropii din ce în ce mai sus. Am coborît printre stînci în nişte văgăuni unde soarele nu pătrundea decît rareori. Am cules flori sălbatice ; nişte pimpinea, una sau două mlădiţe de genţiană care înfloriseră tîrziu într-un loc adăpostit, precum şi un buchetel de steliţe pale. Am stat mult timp privind marea, incapabile să ne mai gîndim sau să mai vorbim despre altceva decît despre ceea ce văzuserăm şi auziserăm la casa acelor nenorociţi. Ne-am dat seama că de fapt am fi vrut foarte mult să ne ducem şi noi la înmormîntare şi chiar ne-am hotărît să ne întoarcem pentru a nu întîrzia, dar apoi am renunţat la idee : n-aveam nici un drept să participăm, ar fi părut c-o facem din pură curiozitate şi ne-am temut că prezenţa noastră îi va face pe oameni să nu se simtă în largul lor, în special pe pastor. Am fi fost nişte intruse.

* Ziua naţională a S.U.A.

Am discutat și despre copii și am încercat să ne gîndim ce s-ar putea face pentru ei. Ne temeam că li se va repeta de prea multe ori ce norocoși fuseseră că nu se văzuseră nevoiți să meargă la azilul pentru săraci. Dar cu toate acestea, în ciuda tonului ei aspru și acru nu puteam să n-o compătimim pe femeia aceea muncită și descurajată cu care vorbiserăm. Sărmana ! arăta ca o persoană de care nimeni nu se milostivise cine știe ce și căreia viața nu-i oferise nici o plăcere — pentru ea soarele nu strălucise nicicînd destul de puternic ca să-i topească gheața din suflet.

Ne-am amintit cum am bătut la ușă și am strigat fără să primim nici un răspuns și ne-am întrebat cum ne-am fi simțit dacă am fi pătruns în cameră și am fi dat peste mort în coșciug, singur-singurel în toată casa. Ne-am gîndit la prima noastră vizită și la ce ne spusese el atunci și-am regretat din tot sufletul că n-am venit mai curînd, căci dacă am fi știut, poate am fi putut să-i ajutăm mult mai mult.

— Ce sfîrșit jalnic ! spuse Kate. Îți dai seama că familia s-a destrămat de tot și copiii vor ajunge aproape niște străini unii față de alții ? N-ai observat, cînd i-am văzut în vară, cît de mult se iubeau între ei ? Nu aveau nici pe jumătate asprimea și aparenta nepăsare pe care le manifestă cei de la țară unii față de ceilalți. Lumea lor e atît de mică ; poți să înțelegi de ce, atunci cînd unui bărbat îi moare nevasta, acesta rămîne dezorientat și descurajat, complet pierdut. Gîndul că vine iarna, că are copii mici, gîndul la cît s-a luptat cu sărăcia și necazurile fuseseră pentru el toate gînduri îngrozitor de chinuitoare și ca pe o barcă în derivă, valurile mizeriei l-au izbit de stînci, spulberîndu-i viața lui simplă.

— Cred că și-ar fi văzut realizate cele mai mari dorințe și speranțe, dacă ar fi avut o fermă bună și vreo mie-două de dolari puși de-o parte, am completat-o eu. Ții minte cîntecelul ăla din *Cum vă place ?* :

Căci n-are de loc a se teme
De ochii vrăjmașilor răi,
Ci doar de năprasnica vreme

și mai departe :

Acel ce nu țintește la rang mare
Și îndrăgește soarele senin,
Iar cînd îi cere burta de mîncare
Se mulțumește cu puțin. *

---

* Act II, scena 5. În românește de Virgil Teodorescu (William Shakespeare, *Opere*, vol. VII, ESPLA, 1959).

Doar pentru asta a trăit, strict pentru hrana de fiecare zi. Cred că ceea ce pentru el ar fi fost un adevărat belşug, pentru alţii ar fi însemnat lipsă şi mizerie. Mă întreb cum mai putem oare, bucurîndu-ne de toate plăcerile şi binefacerile vieţii, să fim conştienţi de existenţa unor oameni care sînt lăsaţi să moară de foame... şi nu într-un singur fel.

— Cred că asupra acestor lucruri începi să reflectezi mai mult pe măsură ce îmbătrîneşti, răspunse Kate gînditoare. Atît de rar în lumea asta se poate afirma despre viaţa unui om că pare a fi un adevărat succes ! Ici şi colo, printre bogaţi sau săraci, de-abia dacă se găseşte cîte cineva să aibă satisfacţii depline, deşi poate că e mai mare învingător cel care pare că a eşuat cel mai rău. Şi încă ceva, Helen. Îmi dau seama că înţeleg din ce în ce mai bine cît de nesatisfăcătoare, de lipsită de sens şi lamentabilă trebuie să fie viaţa unui om care nu are o credinţă. E ca şi cum ai bîjbîi permanent în beznă, rătăcind cine ştie pe unde.

Spre mijlocul după-amiezii, cerul se umplu de nori şi începu să bată vîntul dinspre mare, drept care, deşi nu ne trăgea inima, am hotărît că trebuie să ne întoarcem acasă. Am presupus că probabil înmormîntarea se terminase, dar cînd am ajuns la golf, am descoperit că ne înşelaserăm. Ne-am aşezat pe o piatră lîngă apă ; chiar lîngă noi era barca cea veche, cu ancora mică şi barbeta puse pe ţărm la uscat, acolo unde o lăsase proprietarul.

În jurul uşii de la casă stăteau cîţiva bărbaţi cu figuri grave şi pătrunşi de importanţă. După scurt timp, unul din ei veni la noi şi aşa am aflat cîte ceva despre trista poveste. Ne-a plăcut omul acela ; în ochi şi în glas i se citeau mila şi tristeţea :

— Bietu' Andrew, a fost om tare cinstit şi muncitor, începu noua noastră cunoştinţă, da' cînd căutai era bolnav şi parcă n-avea nici dram de noroc, cu toate că vreo doi ani s-a descurcat mai bine. Cînd i-a murit nevasta, l-a pălit rău durerea şi nu şi-a mai venit în fire. Nu ştia ce să facă şi nici ce-o să se-aleagă de ei cînd o să vină iarna... şi, acuma pot să v-o spun şi pe-asta... s-a apucat de băutură şi asta l-a dat gata. Am trecut pe la el de vreo două-trei ori şi i-am făcut cîte-o fiertură ş-am mai pus ordine în lucruri cît am putut şi fetiţele făceau şi ele tot ce puteau, da' s-a stins văzînd cu ochii. Ultima oară cînd l-am văzut nu mai ştia nimic şi s-a prăpădit duminică dimineaţa, cînd a-nceput refluxu'. Eu şi Andrew am fost mereu împreună ; cînd eram mici ne jucam la golfu' mare ; acolo a copilărit el ; şi ai mei locuiau tot acolo. Acu' am luat la noi una din fetiţe, că am fost tare bine şi cu el şi cu muierea lui.

În clipa aceea i-am auzit pe cei din casă cîntînd imnul de îngropăciune şi ne-am dat seama că melodia cu tînguioasele ei urcuşuri şi coborîşuri se potrivea foarte bine cu ziua aceea. Era ciudat de jalnică !

Apoi ceremonialul înmormîntării fiind încheiat, omul cu care stătuserăm de vorbă trase în fața ușii un cal cu o căruță hodorogită din care se scosese banca și după ce oamenii așezară coșciugul în căruță, luă calul de căpăstru și o porni încet pe drum, în timp ce în urma lor din casă ieșeau în șir perechi-perechi cei veniți să-l jelească pe mort. Am auzit pe cineva bombănind în șoaptă cum că de ce a luat-o căruța înainte și e de două ori mai departe decît ar trebui să fie. Fără îndoială că aveau o etichetă foarte strictă în privința înmormîntărilor și considerau că totul trebuie făcut după cum e regula.

Am zărit o pisicuță stingheră cu o panglică decolorată legată în jurul gîtului, traversînd înnebunită drumul în goană și apoi apărînd imediat pe zidul de piatră, unde se așeză să se uite la oameni. L-am văzut pe fiul cel mai mare al răposatului, despre care ne vorbise, bietul de el, cu atîta mîndrie în vară. Tînărul își arătase cum se pricepuse mai bine respectul pentru tatăl său, punîndu-și o panglică neagră la pălărie și purtînd o pereche de mănuși negre de bumbac, mult prea mari pentru el. Părea că suferă foarte mult și se zguduia de plîns, mergînd de unul singur în urma sicriului. După el venea mătușa lui, la înălțimea tuturor exigențelor situației, cu batista mereu la ochi, deși mă tem că durerea ei nu era atît de autentică în comparație cu cea a bărbatului ei, care nu mai contenea tot ștergîndu-și lacrimile de mîneca hainei. Urmau poate vreo douăzeci de persoane venite să însoțească mortul pe ultimul lui drum. Cei din coada cortegiului șușoteau întruna. Pastorul și alți cîțiva se alăturară și ei celorlalți și întreaga procesiune o luă încet în josul pantei ; o umbră stranie se coborî peste pămînt și ape.

Era ca o zi de noiembrie, fiindcă aerul era rece și tăios. În înaltul tăriei se vedeau niște păsări mari luptîndu-se cu vîntul, ca să-și croiască drum spre mare, și care din cînd în cînd scoteau cîte un țipăt sălbatic ce răsuna în depărtări. Auzeam sunetul monoton al mării și valurile care la o distanță mică de țărm se umflau și se spărgeau revărsîndu-și spuma albă peste colții stîncilor solitare.

Plecară și restul oamenilor — care pe jos, care în căruțe —, dar Kate și cu mine am rămas să urmărim cu privirile cortegiul funerar, înaintînd agale pe drumul îngust și întortocheat. Pînă a nu veni la Deephaven, nu văzuserăm niciodată ceea ce oamenii numesc „a conduce mortul la groapă", dar exista ceva jalnic în acest ceremonial : procesiunea părea formată doar dintr-o mînă de oameni, iar roțile căruței huruiau îngrozitor. „S-a dus și gata !" zise cineva în preajma noastră. Așa era — se dusese.

Înainte de-a intra în casă, toți avuseseră, sînt absolut sigură, niște figuri indiferente, de oameni preocupați, dar la ieșire arătau complet schimbați ; privirile exprimau teama respectuoasă inspirată

de prezența morții, iar indiferența făcuse loc nesiguranței. Acum, vecinul lor le devenise incontestabil superior. În viață, măsurat după standardele lor modeste, fusese un fiasco, dar acum, dacă s-ar fi putut întoarce printre ei, ar fi cunoscut o mulțime de taine, înțelepciunea lui ar fi fost mult peste ceea ce și-ar fi putut ei imagina și cine știe ce bogății ar fi fost în stare să agonisească ?

Kate și cu mine am avut o bruscă revelație a misterului și inevitabilității morții ; n-a fost frică, slavă Domnului ! ci doar gîndul certitudinii că într-o bună zi moartea nu va mai fi un mister pentru nici una din noi. Și mai era gîndul că viața este limitată ; așteptam acolo împreună cu ceilalți oameni, cu marea cea mare, cu stîncile și cîmpiile — toți de aceeași parte a hotarului. În clipa aceea am înțeles cît de aproape de lumea noastră cunoscută, de fiecare zi, ar putea fi cealaltă, care de atîtea ori pînă atunci păruse atît de îndepărtată, încît nici măcar cu gîndul nu ajungeam pînă la ea, dincolo de stelele cerului.

Am mai zăbovit o vreme, pînă cînd n-am mai putut zări micul cortegiu îndoliat, pînă cînd am văzut că pleacă și ultimul dintre cei veniți la înmormîntare și că ușa a fost închisă și ferecată cu un lacăt vechi și niște inele de lanț ruginit. Ușa nu se închise însă cum trebuie și omul o zgîlții vindicativ de parcă s-ar fi gîndit că într-un fel fusese vina sărmanei case că, după o lungă și disperată luptă pentru viața dusă sub acoperișul ei și pe un cîmp plin de bolovani, familia trebuise să plece înfrîntă. E puțin probabil ca altcineva să se mai ducă vreodată să locuiască acolo. Omul căruia i-a fost ipotecată ferma va adăuga pășunii sale acei cîțiva acri de pămînt mizer și vara viitoare scaieții cu care răposatul s-a luptat atîția ani vor invada totul și vor intra nestingheriți în posesia terenului.

Mă gîndesc în clipa asta la casa aceea pustie, neîncălzită, părăsită, unde soarele iernii își trimite strălucirea și se furișează încet de-a lungul podelei. Gerul e pretutindeni, înăuntrul și de-jur-împrejurul casei, iar zăpada s-a strecurat prin toate crăpăturile, dar afară nici o ființă nu și-a lăsat pe ea urmele pașilor. Vîntul suflă în rafale și scutură cercevelele de la ferestrele prost fixate în ramele lor, în timp ce lacătul se izbește de ușă cu o bătaie regulată.

DOMNIȘOARA CHAUNCEY

Cei din Deephaven obișnuiau să spună uneori cu vanitate că anumite lucruri sau anumite persoane erau „plicticoase precum East Parish-ul". Kate și cu mine am devenit din ce în ce mai curioase să vedem acea parte a lumii considerată chiar mai plicticoasă decît însuși Deephavenul ; și cum interesîndu-ne am aflat că puteam ajunge pînă acolo pe jos, într-o zi am pornit-o la drum.

Localitatea aducea cu Deephavenul, numai că la scară mai mică. Satul — deși e discutabil dacă nu e o exagerare să se folosească acest termen — văzuse indiscutabil zile mai bune. Era situat pe malul unui rîu și cam la vreo jumătate de milă de mare. Avea cîteva clădiri vechi, unele cu acoperișuri năpădite de mușchi și cu o mulțime de licheni galbeni crescuți pe marginile zidurilor din apropierea mării, cîteva case mai noi aparținînd unor pescari, niște cherhanale dărăpănate și un șir de platforme pentru uscat pește. Fiecare casă părea să aibă propria ei alee și fiecare era îndreptată în altă direcție, cu excepția a două cherhanele care stăteau amical una alături de cealaltă. Mai exista și o biserică despre care ni s-a spus că este cea mai veche din regiune. Uitîndu-ne prin ferestrele ei, am văzut amvonul înalt și acoperișul lui, dar pînă la urmă am găsit și cheile la o casă din apropiere și astfel am putut să intrăm și să cercetăm totul pe îndelete. Într-una din vechile strane pătrate era o sobă ruginită, iar în galerie o maiestuoasă viola da gamba cu toate corzile plesnite, exceptînd-o pe cea mai groasă, care atunci cînd am atins-o a scos un sunet lugubru.

Părăsind biserica, am luat-o de-a lungul drumului și în scurt timp am dat cu ochii de o casă veche și frumoasă, care după toate aparențele începuse să se degradeze cu ani în urmă. Intrarea din față, cu sculpturile și coloanele ei, era un minunat exemplar al iscusinței de odinioară, iar gardul fusese la vremea lui o adevărată operă de artă, deși acum de-abia dacă se mai ținea în picioare fără proptele. Șirul lung de acareturi se năruia încetul cu încetul; la ultima vijelie, un șopron fusese literalmente pus la pămînt. Ferestrele mari aveau o mulțime de despărțituri cu sticlă, iar coșurile impunătoare erau construite din cărămizi de un roșu strălucitor, care pe vremea coloniilor se aduceau de peste Ocean. În curte am remarcat liliacul noduros, trandafirii de culoarea scorțișoarei și un pîlc prosper de garoafe.

— Ce-ar fi să intrăm înăuntru? am propus eu. Ușa e întredeschisă. Despre o asemenea casă trebuie să existe fără doar și poate tot felul de povești cu stafii. S-o întrebăm de domnișoara Honora. Și am trecut peste scîndurile puse de-a curmezișul porții mari de la intrare asemenea barierelor de la intrările pășunilor.

— Cu siguranță vom da de o stafie, zise Kate.

Chiar cînd ne aflam deja pe trepte, ușa se deschise larg în fața noastră; ne-am tras speriate înapoi și așa, persoane în toată firea cum sîntem, trebuie să recunoaștem că primul nostru impuls a fost să o luăm la goană. În prag stătea o bătrînă maiestuoasă care păru surprinsă cînd dădu cu ochii de noi, dar apoi își reveni repede și rămase așteptînd să audă ce aveam de spus. Era îmbrăcată într-o rochie veche de satin negru, cu fusta scurtă și dreaptă și cu mîneci

foarte ample ; pe cap purta o bonetă neagră mare, cu o calotă înaltă şi un bor lăsat, care venea mult deasupra feţei.

— Care vă e dorinţa ? întrebă ea, făcîndu-ne să ne simţim ca doi copii nătîngi. Kate reuşi să-şi mai adune oarecum minţile şi întrebă care era cel mai apropiat drum spre Deephaven.

— Nu există decît un singur drum, care trece pe lîngă biserică şi o ia peste deal. Nu se poate să nu-l găsiţi.

A înclinat solemn din cap cînd i-am mulţumit, i-am cerut scuze, nici noi nu prea ştiam de ce, şi am plecat.

Am aruncat o privire în urma noastră şi am văzut-o stînd tot acolo în prag. „Cine oare o mai fi şi asta ?" se miră Kate. Şi ne-am tot întrebat, ne-am gîndit şi ne-am răzgîndit tot discutînd despre „stafie", pînă ce am văzut-o pe domnişoara Honora Carew, care ne-a informat că aceea era domnişoara Sally Chauncey.

— O cunosc, cum să nu, biata de ea ! începu domnişoara Honora. Cu ea e o poveste tare tristă. Este ultima supravieţuitoare a uneia dintre cele mai vechi şi aristocratice familii de pe vremea coloniilor. Familia Chauncey s-a bucurat de un mare renume pînă la începutul secolului nostru, după care soarta i s-a schimbat. Au fost întotdeauna bogaţi şi cu educaţie aleasă şi cred că nimeni n-a avut vreodată o tinereţe mai fericită şi mai frumoasă ca cea a domnişoarei Sally, fiindcă trăiau pe picior mare, iar petrecerile şi musafirii se ţineau lanţ ; dar tatăl ei n-a avut noroc în afaceri şi pînă la urmă, cînd cu embargoul, s-a ruinat de tot, a ajuns aproape nebun şi a murit după mulţi ani de sărăcie. Există chiar o legendă pe care am auzit-o nu o dată, cum că un marinar faţă de care el îşi călcase cuvîntul dat l-ar fi blestemat şi că de atunci nici un membru al familiei lor n-a mai murit în patul lui şi nici noroc n-a mai avut. Se pare că cei din East Parish cred toată povestea şi fără îndoială e ciudat cîte necazuri îngrozitoare s-au abătut asupra familiei Chauncey. Unul din fraţii domnişoarei Sally, un tînăr minunat, ofiţer de marină, care se afla acasă într-o permisie, a întrebat-o într-o zi dacă se poate descurca fără el şi ea i-a răspuns că da, gîndindu-se că fratele ei intenţiona să se întoarcă iar pe mare ; dar după cîteva minute a auzit o împuşcătură în camera lui şi ducîndu-se acolo în mare grabă l-a găsit mort pe podea. A mai avut şi un alt frate care era nebun şi care devenise atît de violent, încît l-au ţinut ani de zile într-una din încăperile de sus legat în lanţuri ca un puşcăriaş periculos. Cînd eram copil i-am auzit cu urechile mele ţipetele înfiorătoare, spuse domnişoara Honora cutremurîndu-se.

Domnişoara Sally e şi ea nebună, şi încă de mulţi ani — asta mi se pare cea mai tristă parte a întregii poveşti. La început, cînd şi-a pierdut minţile a fost trimisă la un spital, fiindcă nu avea cine s-o îngrijească. Boala era atît de acută, încît nu exista nici cea mai mică speranţă că îşi va reveni sau că va mai trăi mult. Ca să plătească

spitalul, tutorele ei a vîndut mobila, tablourile, porţelanurile, mai tot, cu excepţia îmbrăcămintei, pînă ce casa a rămas aproape goală ; şi atunci, într-o zi de primăvară, îmi amintesc foarte bine, numai ce apare domnişoara Sally, sănătoasă şi cu mintea limpede şi fără să bănuiască ce o aşteaptă, plină de nerăbdare dă buzna în casă. A avut un şoc îngrozitor şi nu şi-a mai revenit niciodată de pe urma lui, deşi, după o lungă perioadă de boală, nebunia ei a luat o formă uşoară şi sărmana femeie a fost întotdeauna inofensivă. De mulţi ani stă complet singură şi nimeni nu o poate convinge să plece din casa aceea veche, unde se pare totuşi că e mulţumită şi că nu-şi dă seama de nenorocirea ei ; deşi trăieşte mai mult în trecut şi nu prea are idee de prezent, exceptînd treburile din casă, pentru care oricum e de compătimit, dacă stau să-mi amintesc cum era întreţinută casa familiei Chauncey pe vremea cînd eram eu copil.

I-am făcut mereu vizite şi de obicei mă recunoaşte, deşi în ultimii ani am trecut mai rar pe la ea. E cu cîţiva ani mai mare ca mine. În fiecare an primeşte o alocaţie de la primărie şi mai are nişte prieteni care se îngrijesc să nu sufere, deşi nevoile ei sînt foarte reduse. A rămas încă o femeie elegantă şi într-o zi, dacă vreţi, o să vă dau să-i duceţi ceva şi să-i transmiteţi un mesaj din partea mea, dacă-mi vine vreo idee ; şi atunci va trebui să-i faceţi o vizită. Sper că veţi avea norocul s-o găsiţi în toane bune, fiindcă sînt sigură că vă va face plăcere să o cunoaşteţi. Ani în şir nu i-a plăcut să vadă străini, dar recent cineva mi-a spus că se pare că acum se bucură dacă se duce cineva s-o vadă.

Fiţi convinşi că n-am lăsat să treacă prea multe zile şi cerînd coşul şi bileţelul de la domnişoara Honora am pornit-o din nou spre East Parish. De data aceasta am bătut cu curaj în uşă cu ciocănelul mare de bronz, dar ne-am speriat, fiindcă n-a răspuns nimeni. În timp ce aşteptam acolo, pe alee îşi făcu apariţia o fată, care veni să ne spună că domnişoara Sally locuieşte la etaj şi că dacă vrem se duce ea să-i spună de noi. A mai adăugat că „uneori n-are nici măcar atîta minte să ştie ce înseamnă bătăile la uşă". Nu exista nici o îndoială că pentru noua noastră cunoştinţă domnişoara Sally nu reprezenta nimic romantic.

— Ce crezi, am întrebat-o eu, am putea să intrăm să vedem cum arată camerele de jos ? Poate că domnişoara Sally n-o să vrea să ne primească.

— Da, de ce nu, zise fata, doar că dacă o să vă atrag atenţia, să ieşiţi fuga ; o s-aveţi destul timp, fiindcă ea se mişcă încet şi mai e şi puţin cam surdă.

Aşadar am pătruns în marele hol cu scara lui largă, cu lambriuri şi cornişe, iar de acolo, la dreapta, într-un salon spaţios şi prin el într-o cameră mai mică cu vedere spre grădina care cobora în pantă spre rîu. Ambele încăperi aveau nişte cămine frumoase din

cahle și marmură sculptată, iar în cornișe se mai vedeau locurile de unde atîrnaseră tablouri, poate vechi portrete de familie. Dar ce se alesese de ele ? Fata nu știa : de cînd își amintea, casa tot așa fusese, doar că acum cît de curînd avea să se năruie toată. Bătrîna însă era mîndră ca Lucifer și nici să n-audă să se mute de-acolo.

Podeaua de la camera dinspre rîu era atît de putredă, încît nu prezenta nici o siguranță, drept care ne-am întors prin hol și am deschis ușa de la piciorul scării.

— Cred că acolo n-o să aveți la ce să stați prea mult, zise fata. Cînd ne-am uitat înăuntru, am văzut trei găini bătrîne și un cocoș venind spre noi cu pas solemn. Peste tot atîrnau pînze de păianjen asemeni unor ghirlande lungi, cenușii, cum se văd adesea în hambarele vechi ; liliacul de afară creștea chiar în fața celor două ferestre ale căror obloane nu erau trase, astfel încît în cameră era o lumină slabă și verzuie.

Ne-am reluat locurile în pragul ușii de la intrare, fata s-a urcat la domnișoara Sally să ne anunțe și după cîteva minute am auzit prin hol pașii bătrînei.

— Sofia, zise ea, unde așteaptă cinstitele fețe ?

Și exact în clipa aceea apăru la cotitura scării. Purta aceeași bonetă mare neagră și rochia de satin și arăta ceva mai fantomatică și mai de modă veche ca înainte. Nu era înaltă, dar în ciuda vîrstei înaintate se ținea foarte dreaptă, iar ochii ei parcă „priveau prin tine" într-un fel cu totul ciudat. Coborî încet scările și veni spre noi cu un salut curtenitor, iar după ce ne-am prezentat drept prietene ale domnișoarei Carew, dădu mîna cu fiecare din noi în cel mai cordial mod cu putință, spunîndu-ne ce plăcere îi face să ne vadă. Cu o plecăciune ne invită în salon și ne aduse două scaune șubrede, cu speteaza înaltă, care împreună cu o masă veche formau tot mobilierul aflat în cameră. „Luați loc", ne pofti ea, așezîndu-se la rîndul ei pe locul de pe pervazul lat al ferestrei.

Am văzut puține femei mai elegante decît domnișoara Chauncey. Pe deplin la largul ei, avea ținuta și maniera unei doamne de pe vremuri, folosind un mod bizar de a vorbi cu care fusese învățată în tinerețe. Cuvintele lungi și formulele ceremonioase i se potriveau extrem de bine. Avea mîini frumoase și delicate și le ținea încrucișate în poală, cum fără îndoială învățase la pension cu mulți ani în urmă. Ne întrebă de altfel dacă nu aveam cunoștințe printre tinerele din acel pension de la Boston, spunîndu-ne că majoritatea prietenelor ei apropiate plecaseră o dată cu ea, dar că unele dintre cele mai tinere se aflau încă acolo.

Se interesă de familia Carew și de domnul Lorimer, iar cînd Kate îi spuse că este nepoata domnișoarei Brandon și o întrebă dacă o cunoscuse, ea răspunse :

— Fireşte, iubita mea ; într-un timp am fost prietene intime. dar de la o vreme n-am prea văzut-o.

— Ştiţi că a murit ? o întrebă Kate.

— Ah, în ziua de azi despre toată lumea ţi se spune că „a murit". Nu înţeleg ce prostie e asta ! exclamă bătrîna iritată. Bănuiesc că e un fel de scuză. Putea să vină să mă vadă dacă vroia, dar totdeauna a fost o persoană care a ţinut prea mult la etichetă, iar eu acuma rar mai ies din casă, aşa că poate să tot aştepte vizita mea. Nu vreau să vorbesc nepoliticos, aşa că transmiteţi-i din partea mea toate cele bune.

Apoi ne întrebă despre alte persoane în vîrstă din Deephaven şi despre familii din Boston pe care le cunoscuse în tinereţe. Cred că toţi cei despre care vorbea erau morţi, dar am asigurat-o că le merge bine şi sînt sănătoşi şi speram sincer că spunem adevărul. Ne mai întrebă şi despre idilele unor persoane care din cîte ne aminteam noi muriseră bătrîni cu părul alb, iar în cele din urmă ne zise că trebuie să o scuzăm pentru toate aceste întrebări obositoare, dar că rareori avea ocazia să vadă pe cîte cineva venit direct de la Boston, astfel încît să se poată interesa de vechii ei prieteni şi de diverse rude din familia ei.

După asta s-a întîmplat ceva care ne-a impresionat pe amîndouă nespus de mult ; domnişoara Sally a stat puţin cercetînd-o pe Kate cu o privire tulburată, care în cele din urmă se stinse înlocuită de un zîmbet.

— Semeni cu mama mea, zise ea. Ţi-a spus cineva vreodată că semeni cu mama mea ? Îmi dai voie să-ţi văd fruntea ? Da... şi părul e doar puţin mai închis.

Kate se ridicase o dată cu domnişoara Chauncey şi acum stăteau în picioare una lîngă alta. În vocea bătrînei doamne era un ton care mi-a adus lacrimi în ochi. Rămase acolo cîteva minute uitîndu-se la Kate şi mă întreb oare ce gînduri îi treceau prin minte. Mi se părea că există între ele o înrudire nu de sînge, ci doar prin faptul că amîndouă erau de aceeaşi factură şi de acelaşi rang : domnişoara Chauncey din vechea generaţie, iar Kate Lancaster din cea nouă. Domnişoara Chauncey se întoarse spre mine zicînd :

— Uită-te la portret şi cred că o să vezi imediat asemănarea.

Dar cînd se întoarse şi văzu pereţii goi ai camerei luă o mină încurcată, strălucirea care îi luminase chipul pentru o clipă dispăru şi bătrîna se aşeză din nou la locul ei. Noi însă ne-am bucurat că uitase. În momentul următor zise :

— Scuzaţi-mă, dar am uitat ce m-aţi întrebat.

Domnişoara Carew ne spusese s-o întrebăm despre zilele petrecute la şcoală, căci aproape întotdeauna îi povestea de vremurile acelea ; şi spre satisfacţia noastră, domnişoara Sally ne depănă o lungă

poveste despre prietenele ei și despre petrecerea de „ieșire a ei în lume“, cînd au venit din Riverport bărci pline de tineri și toată lumea bună din Deephaven. Fanfara portului cînta muzică de dans, grădina era toată luminată, în camera aceasta erau întinse mesele pentru jocuri de cărți și s-a servit o masă extraordinară. Își mai amintea și cum erau îmbrăcate unele dintre prietenele ei, cît despre propria ei rochie, era din brocart argintiu cu trandafirași în trei culori. Ne-a povestit cum în miezul nopții de vară a urmărit bărcile plecînd pe rîu în sus ; cît de încîntător răsuna muzica, cît de strălucitoare era lumina lunii și ce rău îi părea că nu fuseserăm și noi la petrecerea ei.

— Nu pot să cred că sînt o femeie bătrînă. Totul parcă a fost ieri, zise ea gînditoare. Și apoi își uită ideea și începu să vorbească despre străbunica lui Kate pe care o cunoscuse și ne întrebă cum i-a mers în vara asta.

Ne mai întrebă dacă nu am vrea să urcăm sus, unde în cămin arde focul și noi am acceptat bucuros, deși nu ne era cîtuși de puțin frig. Ah, ce trist era totul ! Domnișoara Chauncey strînsese laolaltă cîteva din piesele vechiului ei mobilier, care umpleau pe jumătate o cameră frumoasă... Și aici locuia ea ! Avea un minunat scrin înalt, prin care mi-ar fi plăcut să scotocesc. Domnișoara Carew ne spusese că domnișoara Chauncey are importante drepturi de proprietate nerespectate de autorități, datate cu șaizeci sau șaptezeci de ani în urmă, dar că nimeni nu fusese în stare să găsească actele. Simțeam că trebuie să fie cu siguranță ascunse într-unul din sertărașele secrete ale scrinului. Mînerele și accesoriile din bronz erau înnegrite, iar lemnul arăta ca abanosul. Vroiam să mă urc pe ceva și să cotrobăiesc prin sertarele de sus ale acestei antice piese de mobilier și mi se părea că aș fi putut imediat pune mîna pe un pachet de „acte referitoare la embargo“.

Pe un raft lîngă fereastră era o Biblie veche, uzată de atîta folosință. Domnișoara Chauncey era credincioasă ; de fapt religia era singurul subiect în privința căruia mintea îi era absolut limpede. În ziua aceea n-am remarcat la ea nici un semn de nebunie, deși ulterior s-a schimbat. Erau zile cînd părea că are mintea limpede, dar uneori nu scotea o vorbă și adesea o confunda pe Kate cu domnișoara Brandon și îi vorbea de planuri și de persoane de mult uitate. Rareori vorbea despre un lucru mai mult de un minut sau două, după care ajungea la un subiect cu totul diferit.

În după-amiaza aceea insistă să luăm o gustare cu ea ; ne-a spus că nu ne poate oferi cina, dar că ne va da ceai cu biscuiți și cu siguranță vom găsi cîte ceva și în coșul de la domnișoara Carew, fiindcă, bună cum era, nu uita niciodată să-i trimită ce-i place. Domnișoara Honora ne spusese că dacă sîntem invitate să rămînem

la masă, să refuzăm ; dar mi-ar fi plăcut să o văd pe domnişoara Chauncey stînd în capul mesei şi pe mine, oaspete la o asemenea masă.

Sărmana ființă ! Era o adevărată binefacere că mintea ei zdruncinată o împiedica să fie conştientă de schimbările produse în soarta ei şi să-şi compare sfîrşitul vieții cu începutul. În sinea ei, ea era tot domnişoara Chauncey, o femeie nobilă dintr-o familie de neam, blagoslovită cu nişte avantaje lumeşti neobişnuite. Amintirea necazurilor şi a crîncenelor încercări prin care trecuse i se ştersese din minte. Cînd păşea în sus şi în jos cu paşi maiestuoşi pe terasele în ruină ale grădinii, nu avea nici cea mai mică idee despre sărăcia celor dimprejurul ei ; pentru ea, şirurile de liliac şi trandafiri erau încă în floare, iar buxusul de pe marginea aleilor era la fel de frumos tuns şi aranjat ca şi înainte ; iar cînd ne arătă în depărtare turlele de la Riverport, reieşi clar că acela era tot Riverportul copilăriei şi tinereții ei. Dacă pontonul de la capătul grădinii de mult se năruise în rîu şi fusese luat de apele refluxului, dacă din servitoarele şi servitorii care săreau să-i îndeplinească ordinele n-o mai putea auzi nici unul, dacă în ziua aceea nu fusese invitat nimeni la prînz şi nimeni nu era aşteptat la cină... ce conta ? Amurgul se coborîse treptat în jurul ei şi se afla singură în casă, numai că ea nu băga în seamă ruina acestei case sau absența prietenilor. În dimineața următoare viața va merge din nou mai departe.

De fiecare dată, cînd am mai vizitat-o după aceea, am rugat-o să ne citească din Biblie, fiindcă domnul Lorimer ne spusese ce frumos şi înălțător este s-o asculți citind. Niciodată nu voi mai putea auzi anumiți psalmi fără să-mi amintesc de ea ; şi chiar acum, în timp ce scriu, îmi aduc aminte de o după-amiază de vară, cînd Kate şi cu mine am zăbovit mai mult decît de obicei în camera de sus, privind rîul şi țărmul de dincolo de el, unde lumina începuse să devină aurie pe măsură ce ziua se apropia de asfințit. Domnişoara Sally deschisese cartea la întîmplare şi începu să citească rar : „În casa Tatălui meu sînt multe încăperi" ; şi apoi, ridicînd o clipă privirea spre o frunză care se rătăcise pe pervazul ferestrei, mai repetă o dată : „În casa Tatălui meu sînt multe încăperi, dacă n-ar fi aşa, v-aş fi spus". Apoi continuă să citească rar pînă la sfîrşitul capitolului şi cu mîinile împreunate pe carte se cufundă în visare. Ochii ni s-au umplut de lacrimi, văzîndu-i pe chip mulțumirea deplină. În toți anii întunecați prin care trecuse, credința îi fusese singura certitudine.

Domnişoara Chauncey muri la începutul iernii de după plecarea noastră de la Deephaven şi într-o zi la Boston, cînd mă aflam în vizită la Kate, domnul Lorimer veni să ne vadă şi ne povesti despre ea.

Se pare că după multe insistențe se lăsase convinsă să se ducă să-și petreacă iarna la niște vecini, deoarece casa ei devenise de nelocuit, iar ea era prea slăbită de puteri ca să mai stea singură. Dar dragostea ei pentru casa cea veche se dovedi mai puternică și, într-o zi, domnișoara Sally se furișă afară din casa celor care o îngrijeau și se strecură în propria ei casă prin pivniță, unde se văzu nevoită să treacă printr-o apă rece ca gheața ca să ajungă sus și, odată ajunsă, se așeză la o fereastră dinspre stradă și se apucă să strige voioasă la trecători, poftindu-i să intre pînă la ea, deoarece se întorsese din nou acasă. După toate acestea, domnișoara Sally se îmbolnăvi grav și într-o zi, cînd delira mai tot timpul, reuși să se facă din nou nevăzută, pentru ca în cele din urmă să fie găsită stînd pe scara din holul casei sale, pe care nu mai avusese puterea s-o urce. După aceea mai trăi doar cîteva zile, dar în ultimele zile, mintea ei părea cît se poate de limpede. Repeta întruna cît de milostiv fusese cu ea Cerul și era blîndă și supusă, dornică să nu pricinuiască nici un necaz celor care îi purtau de grijă.

Domnul Lorimer ne vorbi în continuare despre bunătatea ei neprefăcută, spunînd că deși pierduse noțiunea timpului și de-abia dacă mai deosebea vara de iarnă, ea știa întotdeauna cînd era duminică și nu exista să nu vină să-l audă predicînd, iar dacă se făcea vreo chetă, era se pare cea mai mare plăcere a ei să contribuie cu bani.

— Poate fi o lecție pentru noi toți, adăugă bătrînul pastor cu respect, căci deși cu mintea tulbure, lipsită de bogății, de prieteni și de tot ceea ce îi face pe mulți dintre noi să iubească lumea aceasta, ea a rămas statornică în credința ei simplă și n-a fost auzită o dată plîngîndu-se de vreo povară din multele care-i fuseseră hărăzite.

ULTIMELE ZILE LA DEEPHAVEN

Nu ne-a părut rău cînd s-a sfîrșit vara, fiindcă minunata vreme de toamnă ne-a făcut să îndrăgim Deephavenul și mai tare decît înainte. Domnul Lancaster rămăsese în străinătate mai mult decît intenționase de la bun început, așa că pînă să plecăm noi, anotimpul era pe sfîrșite. Amîndouă eram gata să amînăm plecarea cît se putea, dar pînă la urmă Kate se văzu nevoită să se întoarcă la Boston și să-și reia viața din marele oraș. Trebuie să recunosc că ajunseserăm să ne fie aproape teamă de acest gen de viață și că am rămas surprinse să constatăm cît de puțin țineam la ea și cît de bine ne puteam descurca fără o mulțime de lucruri pe care le crezuserăm indispensabile.

Ultimele două săptămîni am stat mai mult în casă, fiindcă vremea era umedă și mohorîtă. La un moment dat s-a pornit o furtună nemaipomenită și zi de zi ieșeam la țărm și mergeam cam două mile prin vînt și prin ploaie, numai ca să privim cum veneau năpustindu-se spre stînci uriașele valuri năprasnice. În viața mea nu văzusem o mare atît de crîncenă și dezlănțuită. Furia ei era îngrozitoare și tot portul se albise de spumă. Timp de cîteva zile, vîntul bătuse invariabil spre nord-est și aveam impresia că marea nu va mai fi nicicînd calmă, liniștită și albastră, cu nori albi, diafani plutind deasupra ei în înaltul cerului. Era o mare înșelătoare, rea ; avea întreg pămîntul la cheremul ei, doar să fi îndrăznit să-și trimită cît mai departe pe țărm valurile uriașe. Cît era noaptea de lungă, talazurile mugeau și vîntul urla în hornuri. În fiecare dimineață ne trimiteam privirile temătoare peste zbuciumatele ape cenușii, să vedem dacă farul se mai ținea drept pe stînca lui. Părea prea zvelt ca să se împotrivească unei mări atît de crîncene și de nesfîrșite. Dar în cele din urmă apăru soarele și după cîteva zile am îndrăznit să ieșim cu Danny și cu Skipper Scudder să ne luăm rămas-bun de la doamna Kew. La viața mea am fost și eu în cîteva călătorii pe mare, dar niciodată nu m-a scuturat o barcă atît de tare ca bărcuța din ziua aceea. Cu un echipaj atît de îndemînatic nu aveam motive să ne temem și de aceea ne-a făcut chiar plăcere să ne legănăm în sus și-n jos pe crestele valurilor, deși pentru a putea coborî pe țărm au fost necesare o mulțime de manevre.

Nu ne-a venit deloc ușor să ne luăm rămas-bun de la toți prietenii noștri și am încercat să ne prefacem că vara următoare o vom petrece tot la Deephaven, fiindcă oricum intenționam să venim într-o scurtă vizită. Ne-a bucurat să-i auzim spunînd că o să ne ducă dorul și că speră să nu-i uităm. Ne-a impresionat să descoperim că țineau la noi atît de mult și le-am repetat de nu știu cîte ori că ne-am simțit minunat și că am petrecut o vară minunată. Într-o seară, pe cînd stăteam amîndouă de vorbă în fața căminului și ne simțeam deosebit de fericite, Kate propuse rîzînd că ar trebui să le imităm pe doamnele din Llangollen * și să ne retragem și noi din societate, lipsindu-ne de plăcerile oferite de ea.

— M-am gîndit adesea în ultima vreme, zise prietena mea, ce bine trebuie că se simțeau și nutresc pentru ele o simpatie și o afecțiune pe care nu le-am încercat niciodată pînă acum. Am putea avea oaspeți cînd am dori, cum s-a întîmplat în vara asta, și am

---

* Doamnele din Llangollen, orășel din Țara Galilor, sînt Lady Eleonor Butler (decedată în 1829) și Sarah Ponsonby (decedată în 1831), două irlandeze excentrice, retrase din societate, a căror casă era frecventată de reputați scriitori și oameni de cultură ai timpului, ca de pildă : eseistul englez Thomas De Quincey, scriitorul scoțian Walter Scott și poetul englez William Wordsworth.

putea studia ca să devenim foc de deştepte. Ce-ar putea fi mai plăcut ? Dar mă întreb dacă, stînd aici cît e anul de lung, nu ne-am lenevi de tot. Viaţa la ţară nu prea are darul de a te stimula, şi în special iarna nu prea ai ce face... deşi nu cred că trebuie să fie neapărat aşa ; omul poate să-şi găsească de lucru şi să fie util în orice loc.

— Cred că dacă într-adevăr am fi din Deephaven, am considera că n-am avea o soartă prea fericită şi nu ne-am bucura nici pe jumătate cît ne-am bucurat în vara asta, am intervenit eu. Ceea ce am înţelege noi prin fericire ar fi să facem vizite cît mai lungi la Boston şi ni s-ar frînge inima dacă ar trebui să renunţăm la petreceri, la concertele simfonice, la vizite şi tîrguri, la cluburi literare şi spitale de copii. Am considera oamenii nesuferiţi şi demodaţi, iar limbile lungi de nisip ni s-ar părea pustii, fiindcă ne-am aminti de plimbările formidabile pe Beacon Street şi peste podul Cambridge. Poate că ne-ar fi ruşine cu bisericuţa cea veche pentru că e atît de vetustă. Ne-am plictisi îngrozitor, ne-am gîndi că ducem lipsă de societate şi ne-am întreba de ce trebuie să trăim într-un asemenea oraşel.

— Ce imagine sumbră ! exclamă Kate rîzînd. Ştii că în ultima vreme am înţeles ceva ce n-am înţeles niciodată pînă acum — şi anume că succesul şi fericirea nu sînt chestiuni întîmplătoare, ci depind de noi. Nu mi-e greu să-mi închipui cum am fi putut petrece aici o vară foarte anostă. Este fără îndoială greşeala noastră, dacă întîmplările vieţii devin piedici ; noi sîntem cei ce le facem să fie bune sau rele. Uneori e vorba de o opţiune conştientă, dar cel mai adesea e ceva inconştient. Cred că toată educaţia pe care o primim ne pregăteşte să acceptăm fie ce este mai bun, fie ce este mai rău în viaţă, nu-i aşa ?

— Scumpul meu Deephaven ! exclamă Kate cu blîndeţe, după ce tăcusem un timp. Cu loialitatea lui faţă de moda veche şi respectul pentru ceea ce în tinereţea lui era socotit respectabil, mă face să mă gîndesc la bătrînele lui doamne. Nu pot să-mi bat joc de ceea ce a fost cîndva îndrăgit de cineva, reprezentînd ideea sa de frumos şi de cuviincios. Nu discut utilitatea unui oraşel industrial nou şi activ cu idealurile lui de progres ; dar există la un oraşel ca Deephavenul o demnitate autentică, de parcă ar încerca să fie credincios tradiţiilor strămoşeşti. Acceptă tăcut schimbările, în cazul că a cunoscut zile mai bune, şi nu are resentimente faţă de locurile care i-au preluat prosperitatea. Continuă să supravieţuiască, făcînd să dureze cît de mult posibil vechile lui case, straie şi corăbii.

— După părerea mea, am zis eu, nu poţi să nu ai faţă de un loc vechi ca Deephavenul o afecţiune diferită de aceea pe care ai putea-o nutri pentru un oraş mai nou. Aici — deşi nu e vorba de

nişte paralele istorice şi nici de veneraţia în faţa unor oraşe şi orăşele foarte vechi din străinătate — e imposibil să nu-şi aminteşti cîţi oameni au trecut pe străzi şi au locuit în casele acelea. Chiar azi mă gîndeam cîte fete poate că au crescut aici în casă ; cum locurile lor au devenit ale noastre ; cum le-am moştenit plăcerile şi am dus poate mai departe ceea ce au început ele. Stăm pe scaunul favorit al vreuneia din ele, privim pe fereastră marea şi avem dorinţe, speranţe şi planuri exact ca şi ele înaintea noastră. Ceva din aceste fiinţe mai sălăşluieşte acolo unde şi-au trăit viaţa. De atîtea ori locurile ne amintesc de prieteni, atunci cînd nu mai sînt printre noi ; descoperim urme ale vieţii lor în priveliştile pe care le privim şi în obiectele care ne trec prin mînă ; de ce oare nu ne amintim la fel de bine şi de străini într-o casă ca aceasta ?

— Cînd am venit aici la început, zise Kate, mă întristam să văd prin toată casa tot felul de mărunţişuri de-ale mătuşei Katharine. De multe ori m-am gîndit şi eu la ce ziceai tu adineauri. Mai zilele trecute am auzit-o pe doamna Patton spunînd că „Giulgiu n-are buzunare“ şi fireşte că e mai bine să nu luăm cu noi nimic din viaţă. Totuşi, tare aş dori să nu mă despart niciodată de unele lucruri din lumea asta, care sînt numai ale mele, cum ar fi vreo două cărţi şi nişte mărunţişuri pe care le am demult şi am ajuns să le îndrăgesc. Mă întristez la gîndul că mai întîi vor fi tratate cu indiferenţă, iar mai apoi se vor pierde. Nu-mi vine a crede că în ceruri voi putea da uitării aceste bunuri pămînteşti şi mă întreb dacă n-o să-mi lipsească. Mi se pare însă că am o părere prea proastă despre ce e în ceruri, nu crezi ? Şi am rîs amîndouă.

— Cred că cei care vor urma să locuiască aici ar trebui să găsească negreşit o atmosferă de mulţumire, am remarcat eu. Te-ai gîndit vreodată că ne-a luat ceva timp să facem casa asta să arate ca fiind a noastră, nu a domnişoarei Brandon ? La început mi se părea că tot ea conduce gospodăria, că tot ea e stăpîna ; dar acum îţi aparţine ţie şi dacă ar fi să mă reîntorc vreodată fără tine, sînt sigură că te-aş găsi aici.

Nu este deloc simplu să ştii că acesta va fi ultimul capitol şi că nu trebuie să fie lung. Îmi amintesc o mulţime din plăcerile noastre despre care de-abia dacă am pomenit un cuvînt. Aşa, de pildă, oaspeţii noştri, despre care nu v-am spus nimic şi despre care erau atîtea de spus. Fireşte, le-am poftit să le viziteze pe mătuşa mea Mary, pe domnişoara Margaret Tennant şi pe multe din prietenele noastre. Toate cunoştinţele care au iahturi şi s-au nimerit să se plimbe prin apele învecinate s-au oprit şi în portul Deephaven. Odată, un întreg grup vesel, format din veri de-ai lui Kate şi alţi tineri, a venit să ne viziteze în felul acesta şi iahtul a rămas în

port o săptămînă sau chiar mai mult, în timp ce noi ne distram, flecăream verzi și uscate, hoinăream prin tot ținutul și petreceam pînă noaptea tîrziu în austera casă Brandon. Mătușa mea Mary, care era la noi, și mătușa lui Kate, doamna Thorniford, care cunoștea familia Carew și avea în grijă grupul de pe iaht, încercară să mențină ordinea, pentru ca societatea din Deephaven să poată să se mîndrească cu noi, nu să ne facă reproșuri. Frații mai mici ai lui Kate stăteau și ei cu noi în așteptarea zilei cînd urmau să se întoarcă la colegiu și cred că de cînd e Deephavenul n-a văzut și nici n-o să mai vadă picnicuri ca cele făcute de noi.

Ne place să citim și ca toți cei care pleacă să-și petreacă vara în alte părți, ne-am propus să citim cît se poate de mult ; dar trebuie să mărturisesc că planurile noastre mărețe n-au fost îndeplinite prea bine. Dicționarele germane au zăcut pe masă în salonul din aripa de vest, pînă cînd simpla lor vedere a ajuns să ne facă atîta rău, încît, în cele din urmă, pentru a evita reproșurile lor tăcute, le-am pus într-un dulap cu scuza că ne va veni foarte ușor să le luăm de acolo și nici în cale nu ne vor mai sta. Revistele ne erau trimise de la Boston, cît despre cărți, ați fi rîs să vedeți că am cărat la Deephaven ditamai teancul și pe deasupra de vreo două-trei ori am rugat să ni se mai trimită și altele. Cu toate acestea nu-mi amintesc să fi dus la bun sfîrșit vreodată studiile pe care le plănuiserăm cu atîta interes. Ne petreceam mai tot timpul afară, așa încît de cele mai multe ori ne rămînea puțin timp pentru altceva.

Kate declară într-o zi că atunci cînd citește nu urmărește întotdeauna să-și facă noi cunoștințe, ci mai degrabă să se apropie mai mult de cele vechi ; și cred că e o idee foarte înțeleaptă. Fiecare avem cărțile noastre îndrăgite ; Kate nu se dezlipește de *Copiii domnului Rutherford*, o carte care a încîntat-o de cînd se știe, cu toate că acum volumul a ajuns aproape ferfeniță. Sibyl și Chryssa i-au devenit vechi prietene, deși cred că pentru Kate nu mai contează acum doar lectura în sine, ci ceea ce brodează ea pe marginea povestirii. La rîndul meu, rar se întîmplă să nu iau cu mine *Povești spuse unui copil*, de Jean Ingelow, o carte plăcută, plină de farmecul înțelepciunii. Pentru mine, ca și pentru Kate, aceste cărți vor rămîne întotdeauna noi. E greu să faci o listă de cărțile care îți plac cel mai mult, dar îmi amintesc că aveam pe vremea aceea *Satul de pe coasta stîncoasă*, *Henry Esmond* și *Tom Brown la Rugby*, cu strămoșul său mai serios *Sir Thomas Browne*. Sînt sigură că îl aveam la noi și pe *Fénelon*, deoarece de el nu ne lipseam niciodată ; mai erau *Pet Marjorie*, *Rab*, *Analele unei parohii* și *Viața reverendului Sydney Smith* ; în plus, *În vremea de demult* a domnișoarei Tytler și *Sfînt și profan* de Thomas Fuller, o carte care lui Kate îi făcea mare plăcere și din care trăgea mereu învățăminte. Afară, în

mijlocul naturii am citit împreună eseurile lui Emerson, precum şi nişte povestiri care ne însoţiseră în anii de şcoală, cum ar fi *Leslie Goldthwaite*.

În casă exista o bibliotecă bună şi cum amîndurora ne plac cărţile vechi, am profitat din plin de ea. Citeam cu mai multă plăcere revista *Spectator* * şi o mulţime de povestiri, eseuri şi predici prăfuite, fiindcă erau legate cu măiestria de odinioară în coperte frumoase din piele maro. Să fiţi siguri că aveam preferinţe şi printre volumele de poezie şi că adesea citeam din ele cu voce tare, stînd în cîte un colţişor mai retras printre stîncile de la ţărm sau în pădurea de pini după-amiezile.

Adesea ne duceam la diverse cunoştinţe să servim ceaiul împreună şi în general făceam o mulţime de vizite, ceea ce ne prilejuia o mare plăcere. Invitaţiile la masă nu erau la modă, deşi se socotea un semn de mare atenţie să fii poftit să petreci o zi întreagă la o familie, un gen de invitaţie pe care ne plăcea s-o facem şi noi prietenilor noştri, petrecîndu-ne astfel cu ei multe clipe încîntătoare. La început, cînd am ieşit în oraş am devenit oarecum centrul atenţiei din pricina toaletelor noastre, care erau de dată mai recentă în comparaţie cu moda adoptată, în general, la Deephaven. Ne făcea o mare plăcere să ne aranjăm duminicile şi în zilele de sărbătoare, fiindcă atunci cînd cutreieram ţărmul sau ieşeam pe mare nu ne îmbrăcam întotdeauna cum ar fi cerut-o poziţia noastră în oraş. Solzii de peşte şi rugii de mure reuşesc foarte repede să strice îmbrăcămintea.

Cu timpul am dobîndit şi noi acces la cunoştinţele oamenilor de pe ţărm şi chiar într-o dimineaţă ne-am folosit cu profit ştiinţa, însoţindu-l la strîns scoici pe moş Ben Horn, un marinar bătrîn şi om de-a dreptul termecător. Ne-a mers bine la amîndouă, ne-am bronzat, ne-am împlinit şi nu ne-am plictisit una de alta, ceea ce consider că a fost un lucru mare, fiindcă puţine prietenii rezistă la un asemenea test. Eram tot timpul împreună şi adesea numai noi între noi, ceea ce ne-a ajutat să ne cunoaştem îndeaproape. Prietenia noastră este atît de strînsă, încît de multe ori stăteam minute în şir fără să scoatem o vorbă, cînd nişte simple cunoştinţe s-ar fi simţit obligate să vorbească şi să încerce să fie antrenante.

Înainte de plecarea noastră, frunzele căzuseră din toţi copacii, cu excepţia stejarilor, producînd în aerul rece unele dintre cele mai lugubre sunete auzite vreodată : un foşnet înfiorat care te face să compătimeşti copacul şi să ţi-l închipui părăsit şi fără adăpost. De multe zile, marea se arăta rece şi agitată, iar vechea noastră casă se răcise parcă şi ea, parcă întreaga lume aştepta sosirea

* Periodic apărut în Anglia în 1711 sub îngrijirea scriitorilor iluminişti Joseph Addison şi Richard Steele.

zăpezii. Nu mai vedeai pe nimeni zăbovind pe chei și cînd ieșeam pe stradă mergeam repede, la braț, ca să ne încălzim. Casele își țineau pe cît posibil ușile și ferestrele închise, iar bătrînii marinari parcă își pierduseră voia-bună ; arătau abătuți, căci perspectiva de-a nu putea ieși în larg din cauza vremii nu era deloc plăcută. Dacă totuși se aventurau să iasă, își puneau pe ei niște mantale antice și de demult, cu niște clape uriașe la buzunare și cu nasturi mari de corn de vită și aruncau o privire disprețuitoare giruetei, care întotdeauna arăta spre nord sau spre est. În aer se simțea prezența iernii și bătrînii căpitani aveau mersul mai legănat ca de obicei, de parcă s-ar fi aflat pe punte pe o mare agitată. Reumatismul începu să facă o mulțime de victime și într-o bună zi, cînd vîntul aduse dinspre mare o ceață rece ca gheața, trebuie să mărturisesc că, în sfîrșit, Kate și cu mine am ajuns să recunoaștem că ne-am simți la fel de bine și la Boston și că în curînd va trebui să ne luăm scurtele din blană de focă.

În grădinițele din fața caselor, gerul înnegrise straturile cu flori, excepție făcînd doar cîteva panseluțe curajoase care se menținuseră verzi și înfloriseră printre tulpinele înalte de ochiul-boului. Într-o zi am rupt o panseluță și am pus-o la presat între filele unei cărți, pentru ca s-o putem lua cu noi. Cred că în acele ultime zile am iubit și mai mult Deephavenul, punînd și puțină compasiune în afecțiunea noastră nostalgică pentru această veche așezare, unde existau atît de puține lucruri care s-o învioreze. Deocamdată se anunța încă o iarnă, dar, suspinînd, noi ne gîndeam cît de frumos va fi la primăvară.

Ați fi rîs să vedeți cîte nimicuri am luat cu noi la plecare. Nici măcar de undițe nu ne-am putut despărți, iar în camera lui Kate și în ziua de astăzi puteți vedea două buchete mari de coada-calului culese la Deephaven. E drept că ne-au cam încurcat în drumul spre casă, dar dintr-un sentiment de afecțiune n-am vrut să renunțăm la ultimele din florile culese o vară întreagă.

În dimineața cînd am plecat, toate cunoștințele noastre au ieșit la uși sau la ferestre să ne vadă trecînd și cînd am lăsat în urmă și ultima casă și nu mai era nevoie să zîmbim, ne-am simțit copleșite de tristețe. Soarele strălucea din nori, trimițîndu-și razele calde, de parcă toamna întîrziată de-abia începea. dar noi am fi dorit să fie o zi ploioasă.

Gîndul la Deephaven ne va aduce mereu în minte zilele lungi și calme de vară, cărțile citite cu glas tare pe stîncile de lîngă mare, aerul sărat, atît de proaspăt, și miracolul apusurilor de soare ; vaietul prelung al psalmilor de duminică, lichenul gălbui crescut pe

scoarţa copacilor, casele şi zidurile de piatră ; plimbările noastre pe mare şi de-a lungul ţărmului ; importanţa pe care ne-o acordau oamenii şi amabilitatea pe care ne-au arătat-o cu toţii. Încetul cu încetul, cherhanalele din Deephaven se vor nărui şi vor folosi drept lemn de foc pescarilor, iar cheiurile vor fi luate de apele mării. Pînă atunci, cei cîţiva bătrîni care se mai ţin în viaţă vor fi morţi şi mă întreb dacă într-o zi Kate Lancaster şi cu mine n-o să ne ducem la Deephaven de dragul vremurilor de altădată, să citim inscripţiile de pe mormintele din cimitir, să privim marea şi să vorbim în tihnă despre fetele care într-o vară, cu mulţi ani în urmă, au fost atît de fericite în locurile acelea.

Aş vrea să mă plimb pe plajă la apusul soarelui şi să văd cum se schimbă culoarea întinderilor mlăştinoase şi a mării, pe măsură ce lumina cerului se stinge. Amintirea zilelor de odinioară ar reveni mult mai vie. Am vedea acoperişurile şi coşurile caselor şi ulmii uriaşi profilîndu-se întunecat pe cer, ceva mai tîrziu din mlaştini s-ar ridica o ceaţă uşoară, albicioasă, pe care am simţi-o încîntător de umedă şi rece pe mîini şi pe faţă ; cînd ne-am ridica privirile am da cu ochii de o stea ; greierii şi-ar înteţi cîntecul ; poate că cine ştie ce păsări de mare, întîrziate, ar trece în zbor peste capetele noastre. Întorcîndu-ne, am vedea lumina farului strălucind peste ape, iar marea cea mare s-ar legăna molatică şi ne-ar vorbi cu glas tărăgănat din toropeala apelor umflate.

LA TĂRM DE APE

Pe fluviu, în locul pînă unde pătrund apele fluxului s-a construit un stăvilar, iar mai sus de el se află un fel de iaz mare, unde cît e vara de lungă își țin bărcile cu pînze sau cu visle majoritatea celor care au asemenea bărci. Poate o dată pe an îmi face plăcere să dau ocol acestei frumoase întinderi de apă ; dar sînt întotdeauna conștientă de existența stăvilarului de jos și a celui de sus și de faptul că sînt îngrădită de anume limite. La vremea refluxului, rareori mă aventurez pe fluviu în jos, sau pe „rîul cu maree", cum îi spun localnicii, dincolo de un anumit punct, dar întotdeauna am senzația că, dacă aș vrea, aș putea ajunge pînă în Europa sau oriunde pe întinsul oceanelor, iar atunci cînd îmi dezleg barca nu mai există nici un stăvilar, nici un banc de nisip la gura fluviului, nici o piedică de nici un fel între mine și porturile lumii. Oceanul pătrunde pînă hăt-departe, printre dealuri, iar fluxul crește și descrește neobosit.

La ceasul refluxului, porțiunile mai strîmte ale fluviului se transformă în repezișuri, unde torentul furios se luptă cu stîncile și bolovanii și unde ai nevoie de multă îndemînare pentru a trece cu barca în siguranță. În locurile unde albia fluviului e lată, în timpul refluxului se văd doar porțiuni întregi de mîl și suprafețe întinse de iarbă verde de baltă. În timpul fluxului însă, fluviul își recapătă înfățișarea demnă și impunătoare. Repezișurile dispar și rămîne doar un curent domol acolo unde, coborînd din munți, fluviul își continuă drumul spre marea ieșită în întîmpinare să salute compania de izvoare și pîraie care au răspuns chemării. O mie de bărbați se strîng laolaltă și formează un regiment ; o mie de pîraie curg împreună și formează un fluviu ; cît îi privește pe oameni, în asemenea situații te miri cum de nu se despersonalizează cu totul, în timp ce individualitatea unui fluviu trebuie să rezulte în principal din caracteristicile diferite ale afluenților lui. Relieful malurilor și calitatea solului peste care trece îi determină anume trăsături, dar el va rămîne el însuși, la fel cum viața unui om va rămîne ea însăși, indiferent de împrejurările în care este pus omul respectiv. Trebuie că există un prim izvor care curge neîntrerupt și formează un pîrîu, căruia i se alătură un al doilea izvor, un al treilea și un

al patrulea ; şi în cele din urmă devine un rîu mare, în care pîraiele adăugate ulterior aproape că nici nu se mai observă. Aş vrea să găsesc locul de unde izvorăşte fluviul meu. Mi-ar părea rău să fie un iaz, deşi undeva, dedesubt, în pămînt, ar trebui să existe un izvor care să păstreze secretul, să aibă comanda şi să primească ordinul de a se îndrepta spre mare, împuternicit să facă recrutări pe parcurs. Aici, la locul pînă unde pătrund apele fluxului, el întîlneşte pentru prima oară mareea, iar atunci cînd apele mării cresc, e ca şi cum s-ar afla în prezenţa regalităţii sau cel puţin a reprezentanţilor ei. Cînd i se adaugă şi apele mării, fluviul devine ceva măreţ ; dar cînd apele mării se retrag, începi să duci dorul oceanului, căci rămas singur în albia lui lată, pîrîul venit din munţi arată cu totul lipsit de importanţă.

Fluviul nu mai reprezintă principala cale de comunicaţie, aşa cum era cu ani în urmă, cînd cele cîteva drumuri existente erau foarte proaste, iar în ce priveşte calea ferată, la ea nici nu visase nimeni vreodată. Cel mai îndepărtat amănunt din istoria lui, cunoscut de mine, este acela că era plin de somoni şi alte soiuri de peşte, reprezentînd o renumită zonă de pescuit pentru indieni, care stăpîneau toate ţinuturile învecinate. Ca să-i depeni întreaga poveste ar trebui să adopţi obiceiul vechilor scriitori spanioli pe care Garcilaso de la Vega * în primul capitol al cărţii sale *Comentarii ale incaşilor* — o lucrare minunată, plină de un patos naiv şi de minciuni mărețe — spune că nu vrea să-i imite. Cînd predecesorii lui în domeniul literaturii doreau să scrie despre indiferent ce subiect, ne spune el solemn, începeau întotdeauna cu o istorie a globului. Nu poţi decît să regreţi că le-a dispreţuit exemplul şi nu ne-a lăsat teoriile proprii, care, în general, ar fi fost mult mai avansate chiar şi faţă de închipuirile din timpul său, iar cînd ar fi fost vorba de amănunte, ar fi fost pline de mici abateri amuzante de la adevăr.

Dar începuturile istoriei acestui fluviu pot fi foarte bine trecute cu vederea ; pînă acum, în foarte rare cazuri, oamenii se preocupă de cîte un lucru de dragul lui, dacă nu se dovedeşte că acel lucru are în vreun fel legătură cu omul. Nu ne prea grăbim să arătăm interes pentru personalitatea vecinilor noştri, dacă se întîmplă să nu fie oameni, cîini, cai sau cel puţin nişte fiinţe care să înţeleagă cîte ceva din limba noastră vorbită. Cine va fi lingvistul care va învăţa primul cuvînt cu care o cioară bătrînă îşi apostrofează consortul sau cum se exprimă un căţeluş cînd roagă un dulău să vină să pună pe goană un duşman supărător ? Cît vom înţelege cînd

* Militar şi poet spaniol născut la Toledo, Garcilaso de la Vega (1503—1536) a scris în spiritul poeziei renascentiste italiene numeroase canţone, sonete şi egloge, care se disting prin graţia stilului şi melancolia tonului.

pimpineaua * ne va învăţa cum prezice ea vremea şi cît timp va trebui să mergem la şcoală cînd oamenii vor ajunge să vorbească cu arborii, cu păsările şi animalele pe limba lor ? Oare ce melodie au cîntat Orfeu şi Amfion de-au venit fiarele s-o asculte şi după ele s-au luat chiar şi pietrele şi copacii ? Oare ştiinţa va fi aceea care ne va înapoia acest dar sau îl vom datora urmaşilor acelor bătrîni sihaştri care vorbeau cu păsările şi peştii ? Dacă am ajunge vreodată să înţelegem plantele şi vieţuitoarele, le-am putea educa pentru a ne deveni mai utile. Am avea peşti-sabie inteligenţi care să fie de folos scafandrilor, am putea expedia mesaje cu ajutorul rîndunicilor şi toate vieţuitoarele care ştiu cum să scormonească în pămînt ne-ar putea aduce adevărate comori din adîncuri. Aş avea de vizitat în aer liber mai multe cunoştinţe decît am vizitat vreodată, iar vecinii mei din josul fluviului m-ar prezenta unor prieteni simpatici pe care nu i-am descoperit încă.

Dacă e să-l credem pe Homer, zeii întotdeauna îi apropie pe cei ce se aseamănă, făcîndu-i să se cunoască, dar noi sîntem înclinaţi să uităm că lucrul acesta este valabil pentru orice fiinţă, cu excepţia noastră. Nu e nevoie să îmblînzim aceste fiinţe, ca să devină apropiate şi receptive ; le putem întîlni pe propriul lor teren, rămînînd surprinşi de cîte s-ar putea să avem în comun. A le îmblînzi înseamnă a le forţa să înveţe unele din obiceiurile noastre ; ar fi înţelept să le lăsăm pe ele să ne îmblînzească pentru a putea şi noi folosi unele din obiceiurile lor. Pe lîngă surprindere, suspiciune sau frică mai împărtăşesc cu noi şi alte instincte şi emoţii. Sînt ciudat de precaute ; nu acţionează mai mult decît din impulsuri inconştiente ; sînt solicitate să hotărască cel puţin asupra tot atîtor chestiuni de direcţie şi acţiune şi există în viaţă multe situaţii neprevăzute în care noi ne dovedim mult mai neputincioşi şi mai nesăbuiţi decît ele.

E uşor de spus că alte ordine de vieţuitoare se află pe un plan mult mai jos decît noi, dar la urma urmelor ştim foarte puţine despre ele. Toate aceste vieţuitoare au adesea daruri care nouă ne lipsesc ; sînt în stare chiar să ridice o virtute omenească la o treaptă la care noi nu o putem ridica. Dar va veni ziua cînd votul va fi cu adevărat mult mai universal decît ne imaginăm noi acum, cînd se va pătrunde semnificaţia tuturor făpturilor vii, recunoscîndu-le drepturile şi acordîndu-le adevărata valoare.

Pescăruşii mari mă privesc curioşi cum plutesc în jos pe fluviu şi zboară deasupra capului meu. Cine ştie ce spun despre mine cînd vorbesc între ei şi ce gîndesc cînd se pierd în depărtările infinite ? Poate că ştiu despre mine ceva ce eu însămi nu ştiu încă ;

* Plantă primulacee cu flori roşii, violacee sau albe, care se închid cînd se apropie vremea rea.

și la fel poate că se întîmplă și cu bizamul, care se zorește prin apă cu o rămurică verde în gură să-și pregătească salata pentru cină. Mă privește cu ochi ageri și o tulește în gaura sa de pe coasta însorită a insulei. Îl respect. E o ființă activă și trăiește bine. Ai putea să fii ospitalier și să mă inviți la cină, bizamule ! Nu știu cît mi-ar place de tine, dacă aș fi alt rozător sau dacă tu ai fi om, dar cînd o să te mai văd, o să te recunosc după semnul acela ciudat din creștetul capului — și asta tot e ceva. Bănuiesc că midiile captive din vizuina ta tremură auzindu-te venind. Acum nu te mai zăresc, dar o să-mi amintesc unde ți-e casa.

Cred că oamenii care nu trăiesc în preajma unor animale gata oricînd să-i ucidă pentru hrană nu sînt destul de recunoscători sorții. Cînd te gîndești că specii întregi de ființe mărunte, cum ar fi midiile, constituie hrană potrivită și firească pentru alte specii, ți se pare că e vorba de o realitate și de o necesitate a naturii, poate cu nimic mai îngrozitoare decît e pentru noi moartea naturală. Dar există ceva dureros în posibilitatea de a fi devorat și de a ști că ființa ta va sluji unei existențe superioare ! Mîndria ți-e rănită. Ideea unei morți care ne păstrează și chiar ne înnobilează propria identitate se dovedește mult mai satisfăcătoare și reconfortantă ; dar oare ce poate determina o pasăre să se împace cu un viitor în care ea nu e decît o părticică din ființa unei pisici șirete și prin natura ei, perfidă ? Cine poate să spună totuși că moartea noastră nu ar putea să fie pur și simplu o verigă a unui lanț ? Orice lucru devine pradă altuia. În anumite privințe, starea noastră de moment slujește condiției superioare spre care tindem. Într-un fel, iarba e zămislită din pămînt și nu după mult timp ea se regăsește în carnea de vită ingerată de ființa umană.

Există o înțelepciune în această permanentă contopire și combinare. Lumea devine mai spațioasă. Dacă toate formele vieții ar avea o existență autonomă și dacă toate pîraiele care alcătuiesc fluviul s-ar îndrepta separat și independent spre mare, ar domni o confuzie și un haos de nedescris ; dar asemenea gînduri ne duc spre subiecte încă și mai spinoase ! În loc să fi început cu ea, va trebui să închei cu o prelegere semidoctă despre globul pămîntesc. După cum spuneam, fluviul meu se varsă în mare și din orice port te poți îndrepta spre o altă mare de infinite speculații și uimite interogații, privind această lume cunoscută și totuși atît de misterioasă.

Sînt o mie de lucruri de ținut minte și de povestit despre acest fluviu, care par însă a-și găsi prea puțin aplicație pe parcursul celor cinci-șase mile cunoscute de mine foarte bine, după ce apele lui și-au dovedit din plin importanța, punînd în mișcare vreo zece sau poate douăzeci de mori de un fel sau altul. Între stăvilare are un aspect

civilizat și supus, dar după ultima cascadă, evident se simte propriul său stăpîn și nu mai vrea să facă servicii publice, exceptînd faptul că tolerează din cînd în cînd cîte o barcă și face posibilă construirea unor zăgazuri, oferind prilej bun de pescuit ori de cîte ori își fac apariția costreșii spinoși și alte specii de pești miloși, plini de oase, care sînt la fel de buni de mîncat ca o hîrtie cu ace muiată de ploaie.

Cred că principalul folos pe care îl aduce este frumusețea lui, iar aceasta, la rîndul ei, nu a fost nicicînd apreciată cum s-ar cuveni. Vorbesc de brațul răsăritean al fluviului Piscataqua, care desparte statele Maine și New Hampshire ; și locuind în preajma acestei granițe și nerespectînd nici un fel de lege, vă rog să mă urmați într-o incursiune de-a lungul țărmurilor, nu spre a prăda ferme și fura vite, ci pentru a vedea copacii și umbrele lor pe luciul apei : de o parte malurile înalte, abrupte, unde le merge atît de bine marilor pini din Maine, iar de cealaltă, panta lină a cîmpiilor din sudul statului New Hampshire, tivite cu sălcii și stejari. Cînd veți da cu ochii de o velă latină înaltă și o ambarcațiune stranie, greoaie și mult lăsată în apă, vă va face plăcere să știți că strămoșul ei a fost copiat după o barcă din zona Nilului, unde un bătrîn căpitan plin de înțelepciune a luat cu mulți ani în urmă o lecție de cum se construiește o corabie. Pînza este perfect concepută pentru a prinde vîntul capricios, care între malurile înalte, neregulate ale fluviului poate oricînd să sufle în rafale. Bărcii i se spune „gundalow“, scris uneori și „gondola“. Astfel de bărci se văd adesea pe fluviul Merrimack, pe Piscataqua și pe brațele lui ; și întotdeauna ele adaugă peisajului din Noua Anglie un curios element străin ; căci nu se întîmplă să văd o velă mare ascuțită fără să fac imediat o legătură cu Orientul, cu porturile Mediteranei sau cu însuși Nilul cu ruinele și deșertul lui, cu cerul lui albastru, cu mumiile, scarabeii și regii lui păstori ; cu Sfinxul și piramidele — acele monumente stranii, atît de vechi încît te cutremuri doar la gîndul vechimii lor — conturîndu-se limpede la orizont.

Acum o sută de ani, nordul teritoriului era în cea mai mare parte acoperit cu păduri dese, și la Berwick, principala activitate comercială era primirea cherestelei și expedierea ei la Portsmouth pentru a fi reexpediată, sau direct spre Indiile de Vest, pentru a fi schimbată pe rom, tutun și melasă, care fie că erau aduse imediat acasă, fie că erau trimise în Rusia pentru a fi din nou schimbate pe fier, pînză pentru vele și parîme. Cu nici patruzeci de ani în urmă existau încă douăzeci de „gondole“ care porneau în larg de la cheiurile de încărcare și descărcare a mărfurilor, în vreme ce acum au rămas doar două și încă o bună bucată de timp pachebotul făcea curse regulate, tot la două zile, pînă la Portsmouth. Pînă la introducerea căilor ferate, cea mai mare parte a transportului de mărfuri se făcea pe apă și comandanții vaselor comerciale erau socotiți oameni importanți.

Mi-am dorit dintotdeauna să știu ceva mai multe despre istoria micului și originalului depozit de mărfuri care pînă acum vreo doi ani se înălța lîngă moara situată mai jos de cascadă. Era construit din bîrne groase, de parcă s-ar fi putut ca într-o bună zi să trebuiască să reziste unor lovituri de berbece. Caturile erau foarte joase, iar cel de sus era proiectat deasupra apei cu ajutorul unei grinzi de care era prins un scripete pentru coborîrea și ridicarea mărfurilor. Era o clădire mică, dar părea plină de importanță. Fusese vopsită într-un roșu închis, care cu vremea se decolorase foarte tare. Stătea înclinată într-o rînă, dar nimeni nu știa cît era de veche ; se asemăna cu o bătrînică dintr-o familie bună, ai cărei membri muriseră cu toții, în afară de ea, și care putea să-și amintească o mulțime de întîmplări și persoane importante, uitate de toți ceilalți. Era ultimul dintre depozitele de mărfuri care se ridicau înainte pe malurile fluviului și mi-a părut rău cînd l-au dărîmat. Cheiurile vechi aproape că au dispărut și ele, deși ici și colo se mai pot vedea bîrnele din care au fost făcute.

Uneori îmi ia o după-amiază întreagă să merg doar două mile în josul fluviului. Am multe motive să mă opresc din cînd în cînd sub un mal sau altul, să privesc în sus, să văd cerul printre copaci, sau în jos, imaginile lor pe suprafața apei, să las barca să stea nemișcată pînă ce pot zări zeci de peștișori revenind la terenul lor de joacă pe nisipul și pietrișul galben ; sau să văd broaștele care sar în apă de îndată ce mă simt apropiindu-mă și apoi își scot puțin capetele pentru a orăcăi indignate sau pentru a da drumul unui sunet puternic, asemănător celui pe care îl scot scoțienii din cimpoi înainte de a începe o melodie. Rîndunelele zboară deasupra apei după insecte, ca niște lilieci. Un fluture alb înecat trece plutind pe luciul apei și eu întind mîna să-l apuc ; pare atît de mic și de plăpînd în imensitatea fluviului ! Cînd înfloresc lobeliile opresc din loc în loc pînă ce îmi umplu barca de flori și cînd împing barca înapoi în apă, iarba rămîne culcată la pămînt, iar frunzele de mentă strivite trimit în urma mea o mireasmă încîntătoare. Rup un fir de mentă, bag o frunzuliță în gură și vîslesc încet mai departe să iau o creangă cu frunze de stejar sau de arțar ca să acopăr florile pentru a le feri de soare.

Lobeliile se ofilesc repede, lăsîndu-și în jos obosite capetele mîndre. La umbră își păstrează rangul princiar și nu e greu să-ți imaginezi cum, ori de cîte ori suflă vreo adiere de vînt, toate celelalte flori și ierburi de la marginea apei au grijă să se încline în fața lor, acordîndu-le cuvenita cinstire. Seamănă cu niște distinse doamne de la curte, care stau pe țărm înveșmîntate în straiele lor cele mai frumoase. Poate că trimit solii pe fluviu în jos și peste mări sau poate că așteaptă să audă cine știe ce vești. Te fac să te gîndești la nobila Amy Wentworth, creația lui Whittier ; și la iubitul ei marinar, căci arată toate ca niște flori din grădinile unui palat,

plecate de acasă în straie care să le ascundă obîrșia, pentru a respira aerul proaspăt de țară. Poartă culoarea care indică un înalt rang ecleziastic, iar dispoziția lor sufletească le-ar transforma în Furii, dacă ar fi să lupte pentru țara și credința lor. Printre ele nu se numără nici un radical ; doar conservatori și aristocrați ; aparțin, cum s-ar spune, vechii nobilimi a florilor. Ce păcat ar fi dacă le-ar năpădi nesuferita iarbă de mlaștină sau dacă apele ar aduce la țărm felurite buruieni care să le invadeze și să le umilească.

La urma urmelor, acestea sînt flori care n-ar trebui să fie puse laolaltă în aceeași vază. Ca multe alte flori, au o individualitate prea pronunțată și la fel cum este mai plăcut să fii singur cu o persoană pe care o admiri și care ți-e simpatică, tot așa e mai plăcut să privești un singur lujer zvelt și înalt. Dacă pui prea multe flori la un loc, nu mai simți încîntarea produsă de forma și frumusețea lor ; te bucură doar bogăția de culoare sau mirosul lor ; dar există destule flori viu colorate și flori parfumate care sînt frumoase doar în număr mare. A privi niște flori îngrămădite unele într-altele, care și-au pierdut farmecul și grația, este aidoma cu a încerca să găsești înțelegere și companie uitîndu-te o clipă la o mulțime de oameni. Din păcate, în firea omului există o josnică tendință de acaparare. Eu însămi culeg brațe întregi de lobelii, iar în privința margaretelor nu mă mulțumesc cu mai puțin de o vază plină.

Pentru majoritatea oamenilor, însă, orice copac, floare sau rîu se dovedește la fel de bun ca oricare altul și există unii care nicicînd nu ar ști cine locuiește în vecinătatea acestui fluviu, dacă nu aș fi eu să le-o spun în rîndurile de față. Asta arată dintr-o dată că, în cel mai bun caz, oamenii aceștia se bucură doar de o reputație pe plan local, cu excepția aprigului căpitan John Paul Jones, care și-a selectat echipajul pentru corabia *Ranger* de prin fermele din împrejurimi. Unii bătrîni, care au murit nu cu mulți ani în urmă, și-l aminteau cum călca apăsat pe cheiurile din Portsmouth, răscolind țărîna cu vîrful spadei — un tip mărunt și subțirel, cu o fire aprinsă ca flacăra prafului de pușcă al cărui fum îi plăcea atît de mult. Nu e greu să ți-l imaginezi aici cățărîndu-se cu greu pe țărm spre una din fermele cele vechi, măruntel ca un puștan, dar zvelt ca un grenadier din pricina mîndriei și demnității, și intrînd milităros în odaia de oaspeți cu toată trufia și puterea de convingere a uniformei sale, ca să se asigure de un flăcău bun, care îi plăcuse și căruia îi promisese că-l va trimite înapoi acasă în chip de erou viteaz cu un cufăr plin de bani. Și după aceea, mai departe, cobora din nou pe țărm la unul din vechile conace coloniale, care pe vremea aceea se înălțau în preajma fluviului — la casa Wallingford lîngă Madam's Cove * sau la casa Hamilton, unde era primit cu pompa cuvenită.

---

* *Golful cucoanei* (engl.).

În vremurile de odinioară, pe aceste meleaguri existau o mulțime de case frumoase, dar dintre toate a mai rămas doar una — aceeași casă Hamilton pomenită mai sus — care mi se pare fără pereche în privința frumuseții locului unde este situată și pentru o anume grandoare neîntîlnită de mine pînă acum la nici una din casele vizitate. Este o construcție pătrată și cenușie, cu un acoperiș înalt și ascuțit, cu patru coșuri mari și o mulțime de lucarne ; se ridică pe o înălțime la poalele căruia fluviul are lățimea cea mai mare. Trecerea timpului a distrus șirurile de plopi și grădina în terase, dar de strajă a rămas un pîlc de ulmi uriași, soarele roșește ferestrele, iar cînd te afli în apropiere, ai senzația că trecutul a reînviat, atît de departe de spiritul prezentului pare întregul aspect al locului. În interior sînt holuri mari și camere pătrate, împodobite cu sculpturi în lemn, ferestre boltite cu pervaze late din mahon ca niște băncuțe și șemineuri atît de mari, încît să ai loc berechet unde să stai să te încălzești lipit de ele. Prin împrejurimi am auzit o mulțime de povești despre cum era întreținută casa asta odinioară, despre tot felul de doamne și domni distinși, despre petrecerile strălucite date aici, despre oaspeții care veneau pe fluviu de la Portsmouth și se întorceau acasă tîrziu, la lumina lunii, cînd se schimba mareea. Pe vremea aceea, cheiurile, mîncate acum rapid de noianul apelor, erau destul de solide și de-a lungul fluviului se ridicau o mulțime de depozite de mărfuri, magazii și stive de scînduri și bușteni. Cel care construise case avusese succes în afaceri, îmbogățindu-se de pe urma comerțului cu Indiile de Vest, atît de prosper pe vremea lui. La început fusese sărac, dar profiturile în afaceri i-au crescut mereu, și noi nu-i putem fi decît recunoscători că a lăsat în urma lui o casă atît de frumoasă, care să ne încînte privirile.

Puțin mai sus, pe țărm, exista mai demult un șantier naval. Numai eu cunosc patru corăbii construite acolo cu mai puțin de cincizeci de ani în urmă. Bunicul meu fusese unul din coproprietarii lor și încă din fragedă copilărie m-am obișnuit cu numele acestor nave ca și cu ale altora. E amuzant să constați că toate corăbiile unei familii care se ocupă cu navigația parcă îi aparțin, fac parte integrantă din ea, ca și cum ar fi niște copii care o dată crescuți pleacă să cutreiere lumea. Chiar și după ce o astfel de navă își schimbă proprietarul, încă mult timp vechii proprietari îi urmăresc cu afecțiune soarta și se bucură să audă că nava a plecat în cursă și să primească asigurări că încărcătura a ajuns deja în cutare sau cutare loc în drumul spre piețele din Canton sau Bombay.

Îmi amintesc că mă miram de ce bucata aceea de mal netedă și verde, unde primăvara înfloreau păpădii cu sutele, era numită de către familia mea „șantier naval" și la urma urmelor de ce acelui

colţişor al orăşelului i se zicea „locul de acostare", de vreme ce după toate aparenţele acolo nu acosta nimic, dacă nu punem la socoteală flotele construite de copii din tot felul de şipci şi bucăţele de lemn. Este un loc liniştit şi frumos. Îmi amintesc adesea de o dimineaţă la începutul unei veri, cînd vîsleam în josul rîului. Iarba scurtă era toată zmălţuită cu păpădii, iar sus, pe ţărm, sub un ulm, stăteau doi cîntăreţi ambulanţi. Se vedea clar că greşiseră drumul şi descoperiseră că apucaseră pe o potecă lungă, care ducea doar la casa cea mare de pe promontoriu şi la marginea apei. Probabil că petrecuseră bine pe undeva, fiindcă păreau foarte cu chef ; unul cînta la vioară, iar celălalt dansa. Era ca un crîmpei din însorita, trîndava Italie : fluviul strălucitor şi cerul albastru, ţărmurile verzi şi copacii, impunătoarea casă cenuşie cu cele două uşi de la intrare larg deschise, cu liliacul înflorit şi lipsa oricărui zgomot, a oricărei grabe, — un loc tihnit pe care distrugătoarea mînă stîngă a Progresului nu apucase să-l atingă.

Într-o zi mă aflam într-una din camerele de sus ale casei Hamilton pe pervazul adînc al unei lucarne şi m-am amuzat să citesc inepţiile scrise pe zid de mîna cine ştie cărei fetişcane. Priveliştea era minunată şi m-am gîndit că poate stătuse şi ea acolo cu lucrul ei de mînă sau poate că cercetase cu privirile drumul sau rîul în căutarea cuiva pe care ar fi dorit să-l vadă venind. Erau nişte versuri siropoase scrise la date diferite. Fata transformase parcă bucata aceea de zid într-un fel de album cu diverse tăieturi din cărţi şi reviste şi pe deasupra îmi lăsase şi data, ceea ce era foarte frumos din partea ei ; aşadar am ştiut că stătuse cuibărită acolo în vara anului 1802. Iată una din strofe pe care mi-o mai amintesc :

Să-ţi dea cerul tot ce îţi doreşti,
Ani mulţi, putere, prieteni să-ţi găseşti :
Pe unde mergi tot fericit să fii,
Şi-n depărtări în minte să mă ţii.

Era plăcut să surprinzi în vechea casă această licărire trecătoare de naivitate copilărească. M-am întrebat dacă pe măsura trecerii anilor viaţa i-a dăruit bucurii acelei fete şi dacă iubitul ei — în caz că despre aşa ceva era vorba — s-a gîndit la ea şi s-a reîntors în cele din urmă din depărtări. Nici că-i putea dori altceva mai bun decît să-şi găsească prieteni.

Nu cunosc povestea multor membri ai acestei familii ; colonelul Hamilton și consoarta lui stau îngropați sub un monument masiv în cimitirul din Old Fields și lungul epitaf dedicat lor se încheie cu anunțul solemn că Hamilton nu mai există. Ar fi un spectacol straniu să vezi acum una din micile lui corăbii încărcată cu tot felul de mărfuri venind în sus pe fluviu ; dar mie îmi place să mă gîndesc la timpurile acelea și cum pe chei s-ar fi putut să se nimerească niște oameni veniți cu bușteni de hăt-departe, care ar fi fost încîntați să sporovăiască în voie cu marinarii și apoi să ducă în satele de pe unde veniseră povești din călătoria lor pe mare.

Am auzit bătrînii spunînd că atunci cînd trebuiau să sosească prizonierii de război francezi * în portul Portsmouth a fost zarvă mare și că toate corăbiile arătau ca niște grădini, fiindcă francezii fixaseră pe punți cutii în care creșteau salată verde și flori. Era amuzant să auzi cum li se dăduse acestor prizonieri drumul pe cuvînt de onoare să cutreiere orășelele din ținut : Eliot, Newington și Kittery și să se plimbe cît poftesc pe fluviu în sus și in jos. Poate că nu puțini dintre ei și-au găsit drum pe la familiile ospitaliere din Berwick și au fost cinstiți după cum o cerea rangul și averea fiecăruia. Într-o casă veche din Eliot se găsește un mic desen făcut de unul dintre francezii aceia, iar eu am o minunată acuarelă mică reprezentînd o garoafă, pe spatele căreia este scrisă frumoasa rugăminte ca încîntătoarea Sally să se gîndească din cînd în cînd la sărmanul Ribère, care nu o va uita niciodată. E tot ce-a rămas din ceea ce a fost probabil o tandră prietenie dintre acest viteaz tînăr francez și propria mea bunică. Acuarela am găsit-o odată printre caietele ei, scrisorile primite de la prietene și scrisorile de dragoste trimise de bunicul meu din călătoriile lui pe mare. Bunica era foarte tînără pe vremea cînd sărmanului Ribère îi părea atît de rău că se desparte de ea, fiindcă s-a măritat la optsprezece ani (și a murit la douăzeci și cinci). Știam foarte puține despre ea înainte de-a fi găsit în pod cufărul cu ținte de aramă care îi păstrase secretele pentru a mi le dezvălui mie. Sînt sigură că se număra și ea printre invitații care

---

* Este vorba de francezii luați prizonieri în 1788—1799 în urma unor bătălii pe mare soldate cu victoria americanilor, care au capturat 84 de vase ale francezilor. Cu toate acestea, conflictul declanșat de atacurile francezilor asupra vaselor comerciale americane, precum și de respingerea diplomaților americani trimiși în Franța nu a degenerat într-un război datorită înțelegerii de care au dat dovadă atît noul președinte al Statelor Unite, John Adams, cît și Napoleon Bonaparte, ajuns la putere în urma loviturii de stat de la 18 brumar 1799.

veneau pe fluviu în sus ca să ia ceaiul la familia Hamilton și plecau de acolo pe clar de lună. Era o fată frumoasă și toată lumea o iubea. În asemenea ocazii, n-am nici o îndoială că sărmanul Ribère stătea lîngă ea în barcă ; și poate că tocmai din grădina în terase înconjurată cu șiruri de plopi a rupt ea floarea pictată de el, pe care, cînd i s-a dat drumul, încetînd să mai fie prizonier de război, Ribère a luat-o negreșit cu el în țara lui.

Odinioară, așezările de pe malul fluviului se mîndreau cu o strălucită etalare de talente clericale și era o adevărată distracție să asculți anecdotele despre pastori pe care bătrînii din ultima generație se simțeau încîntați să le povestească. Ca să nu mai vorbim de bine cunoscuții teologi din Portsmouth și de dr. Stevens din Kittery Point, să pomenim numai de reverendul Lichfield din Kittery, supranumit pastorul-pescar și de vecinul lui, pastorul Chandler, care ar fi putut fi numit pastorul-fermier, fiindcă era un faimos lucrător al ogorului, iar exemplul lui, o mare binecuvîntare pentru enoriașii din Eliot. Acolo, ogoarele coboară lin spre sud și vest, iarba înverzește mai curînd decît în oricare altă parte a regiunii, iar fructele pămîntului cresc și se coc mai repede. Domnul Chandler și-a învățat vecinii să îmbunătățească vechile practici din agricultură.

Unul dintre prietenii mei în vîrstă mi-a povestit că odată, în tinerețe, a făcut un drum de la Portsmouth la Berwich în compania lui Daniel Webster * și cînd au trecut prin fața casei pastorului, domnul Webster a zis că ar fi foarte mulțumit dacă ar putea ajunge un om la fel de mare ca domnul Chandler ; și judecînd după ce se spunea despre înțelepciunea și elocința lui, ambiția tînărului jurist nu era deloc deșartă.

Domnul Litchfield își petrecea majoritatea zilelor lucrătoare cu îndeletnicirea apostolică a pescuitului ; și avea o rară inteligență și un rar simț al umorului, un calm și o încredere că pînă la urmă orice se rezolvă, demne de un marinar, precum și o promptitudine și un zel cînd era ceva de făcut, demne tot de un adevărat marinar. Odată, la o întrunire în Portsmouth, predicatorul nu-și făcu apariția și cineva trebui să țină o predică în locul lui. Treaba căzu în sarcina domnului Litchfield ; și la sfîrșitul discursului — improvizat și foarte elocvent — bătrînul doctor Buckminster exclamă : „Iubiții mei, pastorul pescar ne bate pe toți !"

* Daniel Webster (1782—1852), cunoscut om politic, jurist și orator american.

E interesant de remarcat că mulți dintre preoții de atunci par a fi fost oameni neobișnuit de practici. Așadar e de presupus că predicau cu atît mai bine cu cît o mai mare parte a timpului și-o petreceau într-un mod care îi punea în strînsă legătură cu viața de zi cu zi a oamenilor. Nu era vorba de un ideal al naturii umane studiat din predici și lucrări de teologie, apreciat sau condamnat la recomandarea vechilor teologi. Nu e greu de crezut că de la amvoanele lor condamnau nu atît generalități abstracte privind condiția de păcătos a omului, ci anumite slăbiciuni și defecte. Atunci cînd își lua textele din Anania și Safira, domnul Litchfield putea să predice foarte frumos la adresa unui răufăcător care îi furase din homarii prinși de el și mai și mințise pe deasupra, iar pastorul Chandler izbutea să fie cel mai impresionant și mai plin de exemple, cînd își alegea drept subiect al predicii parabola semănătorului.

A existat la Berwick un om mărunțel, grav și solemn, pe care toți membrii întinsei lui parohii și l-au amintit mulți ani plini de admirație. Biserica în jurul căreia crescuse întregul orășel era la Old Fields și ar trebui să mai fie și astăzi în picioare, dar n-am idee dacă a mai rămas ceva din ea în afară de o bucată de hîrtie găsită cîndva de mine, pe care sînt trecute numele celor care au construit-o, sumele de bani, pachetele de șindrilă și bucățile de scîndură cu care a contribuit fiecare în parte.

Nu știu de ce s-a întîmplat ca tocmai membrii acestei parohii să fie atît de superstițioși, dar parcă veșnic aveau necazuri cu stafiile și era de datoria pastorului să le gonească sau să le „potolească", așa cum se spunea pe atunci. Un bătrîn mi-a povestit odată că pastorii făceau un mare secret din treaba asta. Se strîngeau într-o cameră în care nu avea nimeni voie să intre și prin urmare fie că era vorba de un ritual secret, fie că pur și simplu făceau o glumă împreună și considerau că e bine să întreții în mințile simple respectul pentru forța preoțească, nimeni nu știe nici pînă în ziua de azi.

La „locul de acostare" se mai ține încă pe picioare o casă despre care s-a zis dintotdeauna că ar fi bîntuită de stafii. Stafia ei fusese „potolită" cum se cuvine, dar se vede treaba că apăruse din nou sfidătoare. Odinioară, casa se înălța foarte aproape de țărmul micului port, dacă se poate da o asemenea denumire la ceea ce nu era decît capătul navigației fluviale. Familia care o construise și a cărei proprietate fusese mai întîi se stinsese demult, dar eu nu trec niciodată pe lîngă casa aceea fără să mă gîndesc la istoria începuturilor ei, pe vremea cînd partea cea mai importantă a orășe-

lului era cea dinspre fluviu, iar frunzişul bătrînilor ulmi dădea umbră deopotrivă celor ocupaţi cu mărfurile şi comerţul şi femeilor, care, deşi încă fidele distinsei mode de a sta mai mult în casă, ieşeau mîndre să se plimbe în sus şi în jos pe străzi, îmbrăcate în veşminte neobişnuite, aduse de peste mări.

În Berwick trăiau o serie de oameni minunaţi şi orăşelul se ţinea cu nasul pe sus şi considera drept lipsite de orice importanţă unele din localităţile învecinate, care de atunci l-au depăşit demult şi acum, la rîndul lor, îl privesc ele cu dispreţ. Şi-a pierdut chiar şi locul cel mai de frunte printre satele care s-au desprins din orăşelul iniţial. Acum nu i se mai spune decît South Berwick ; dar în paginile de faţă îmi place să-l numesc tot Berwick, cum şi merită, avînd în vedere că a fost cea mai veche aşezare şi, prin urmare, punctele cardinale ar fi trebuit adăugate centrelor mai noi de civilizaţie care s-au desprins din el, nu lui.

Cu una sau două excepţii, casele cele mai vechi sînt pe departe şi cele mai frumoase, iar cea pomenită de mine păstrează încă pe cît îi stă în putinţă orgoliul şi numele primului proprietar. Acest om, care fusese unul dintre primii medici ai oraşului şi jucase totodată un rol important în afacerile legate de traficul fluvial, nu se poate să nu trezească interes. Am auzit că venise de la Plymouth, din statul Massachusetts şi că era fiu de preot. Dacă vreodată un suflet de om s-a bucurat de tot ce-i bun în lumea asta, sufletul acela al lui a fost. În firea doctorului nu exista nici urmă de ascetism puritan. Prima sa casă a fost cea mai frumoasă din oraş şi se ridica, dominînd fluviul, pe culmea unor terase, care mai există şi astăzi străjuite de şiruri de ulmi, dar casa aceea a fost mistuită de un incendiu şi înlocuită mai tîrziu cu alta, care din cine ştie ce pricină misterioasă a fost construită la poalele teraselor, lîngă apă.

Se spune că doctorul era un bărbat foarte chipeş şi că se îmbrăca extraordinar de bine, desfătîndu-se în mantii de postav fin negru cu garnituri de mătase şi căptuşeală roşie. La pacienţii lui, care cu toţii îl admirau, se ducea călare, cum era obiceiul pe atunci, dar întotdeauna călărea un cal superb şi străbătea în goană ţinutul plin de măreţie. Şi-a întocmit un testament după model englezesc, fără drept de înstrăinare a bunurilor moştenite. Cînd se făceau liste de subscripţii aştepta să vadă cît dădea generalul Lord sau ceilalţi bogătaşi din oraş şi după aceea îi întrecea, oferind cea mai generoasă sumă. Interesîndu-se ce taxe plăteşte cel mai bogat om din oraş, din proprie iniţiativă s-a apucat să plătească el mai

mult și într-un fel sau altul a izbutit să-și mențină de-a lungul anilor această aparență de mare bogăție, așteptînd și primind prinos de cinstire, deși cei care îl cunoșteau cel mai bine aveau convingerea că trebuie să fie sărac. Orgoliul lui interzicea însă deopotrivă și intimitatea și compasiunea.

Se zice că prima lui soție și-ar fi găsit moartea în împrejurări necurate, de aici și aversiunea față de casă, care chiar și după toți acești ani n-a fost niciodată locuită decît sporadic. După cum spuneau oamenii din împrejurimi, cred că e bîntuită de stafii și de multe ori am auzit povești despre țipete stranii și despre pașii care te urmăresc uneori dacă urci pe întuneric scările din holul cel mare. Doctorul însuși murise subit, dar de atunci fusese văzut de nenumărate ori înveșmîntat într-un somptuos halat de brocart și pe cap cu o tichie de catifea.

Firește, în afaceri, pînă la urmă i s-au încurcat ițele, dar nimeni pînă la moartea lui nu și-a putut da seama în ce măsură. Timp de mai mulți ani obișnuise să poarte la el, ori de cîte ori se ducea la Portsmouth, o cutie cu lacăt în care se credea că își ține banii și actele de valoare, dar cînd, după moartea lui, cutia a fost adusă de la bancă și spartă, s-a descoperit că nu conținea decît foi de hîrtie albă.

Soția lui, de care bătrînii din oraș își mai amintesc încă, probabil că a dus-o foarte greu în casa de pe chei, după ce a rămas văduvă ; dar n-a încetat să fie aceeași *grande dame* și cînd ieșea în societate, vechile ei dantele și mătăsuri, precum și manierele elegante o ridicau la rangul de adevărată regină. Nu scosese nici măcar un suspin de deznădejde cînd soarta i se schimbase atît de dramatic și cît timp a trăit doctorul, ca și după moartea acestuia, a dat dovadă, asemeni lui, de o senină și netulburată măreție. Garda poate să moară, dar să se predea, niciodată — și astfel vechiul prestigiu a fost menținut vitejește. Locuia singură și, din cîte se știe, poate că uneori ducea lipsa multora din bunătățile vieții, dar era întotdeauna bine îmbrăcată, își ținea rangul în toate chipurile posibile și respecta cu rigurozitate toate regulile etichetei. Pe motiv că face o mare favoare uneia dintre vecine, dădu voie unei străine să stea pentru scurt timp într-una din camerele ei. În fiecare dimineață, femeia aceasta auzea un clinchet de clopoțel, după care Madame Hovey începea să se foiască prin camera ei și apoi cobora în sufragerie, fiindcă după toate aparențele se anunțase micul dejun... și tot așa în tot cursul zilei. Uneori se auzea un clopoțel în salon și apoi

glasul doamnei Hovey, care își cerea scuze că deschisese ea ușa de afară ; și ori de cîte ori o căuta chiriașa, stăpîna casei era disponibilă și lăsa impresia că așteaptă musafiri în salon, făcîndu-și de lucru cu un capăt de dantelă care se cerea reparată sau cu o împletitură din fir de mătase, ca și cum și-ar fi ocupat clipele de răgaz cu asemenea fleacuri alese. Trecu cîtva timp pînă să descopere chiriașa, spre uluirea ei, că sub acoperișul casei nu se afla nici o slujnică sau servitor care să îndeplinească poruncile stăpînei, dar că ea continua să păstreze toate obiceiurile de altădată. Vai de sufletul ei ! Nu făcea toate acestea doar dintr-o mîndrie prostească...

Dacă ar fi să-mi petrec o noapte (ferească Sfîntul !) în acea iubită reședință, unde ea a trăit într-o maiestuoasă solitudine atîția ani, nu mi-ar plăcea să fiu musafira primei soții a trufașului medic, a cărei moarte este învăluită în mister și care scoate țipete lugubre și se plimbă noaptea de colo pînă colo cerșind milă și ajutor. Mi-aș întoarce capul să mă uit după distinsa doamnă cu un turban înalt și un șal indian aruncat pe umeri, care avea ținută atît de dreaptă, iar duminica străbătea biserica îndreptîndu-se spre locul ei, de parcă ar fi fost o ducesă. Țipetele și pașii auziți în urma mea ar fi într-adevăr mai mult decît supărători, dar în cazul că și răposata doamnă Hovey bîntuie prin încăperi, ea m-ar primi cu eleganță. Nu e greu să ți-o imaginezi singură în toată casa, pe timp de noapte, cu zgomotul făcut de fluviu la cascadă și cu vîntul zdruncinînd ferestrele, temătoare în privința viitorului, a sărăciei și mizeriei pe care bătrînețea le păstra pentru ea în mîini tremurînde. Dar oricît de tulburată ar fi fost cînd pe cer străluceau stelele, la lumina zilei lua o figură încrezătoare și dădea concetățenilor ei cea mai bună lecție de purtare ; căci a fost întotdeauna amabilă, curtenitoare și distinsă în maniere, o doamnă de viță nobilă, care la vremea ei s-a dovedit o strălucită elevă a vechii școli.

Plimbările mele pe fluviu rar treceau dincolo de High Point sau Pine Point sau podul cu taxă ; dar acolo ești tentat să zăbovești mai mult din pricina frumuseții peisajului. De la pod pînă la casa Hamilton fluviul este foarte lat și îndeosebi la începutul verii, în timpul refluxului, iarba sărată este de un verde strălucitor. În față, privirile îți sînt atrase de vechea și frumoasa casă, iar la dreapta ei, de un munte care în zilele senine, cînd se conturează albăstrui, pierdut în depărtare, devine un element marcant al peisajului. Coroanele maiestuoase ale ulmilor de la casa Hamilton se profilează pe cer rotunde și bogate, iar țărmurile fluviului, destul de neregulate, în unele locuri unde sînt mai împădurite, ies mult în

afară, formînd unul pentru celălalt fundaluri de frunziș. Venind din unghiuri diferite, lumina și umbra fiecăruia rămîn distincte și creează un colorit și un contur mult mai frumoase decît dacă linia țărmului nu ar fi întreruptă de atîtea intrînduri și golfulețe.

Este cît se poate de plăcut să tragi barca la țărm în asemenea locuri adăpostite, fiindcă micile ravine care coboară spre ele sînt pline de ferigi și flori sălbatice, și nu e greu să găsești exact locul potrivit unui mic festin de seară. Cunosc pe malul răsăritean o mulțime de asemenea mici porturi naturale, unde, din desișul întunecat de plante veșnic verzi, se desprinde o salcie sau un mesteacăn sau unde cîte un stejar își întinde ramurile lungi peste luciul apei ; și cînd te-ai văzut odată la umbra lui și vezi apusul cum se aprinde și apoi din nou pălește sau bărcile venind din golful larg și ocolind promontoriul și asculți dangătul clopotelor din sat sau din cine știe care orășel mai depărtat, nu-ți surîde gîndul că trebuie să apuci din nou vîslele ca s-o pornești mai departe în lumina amurgului sau în razele strălucitoare ale soarelui după-amiezelor de vară.

Îmi lipsesc foarte mult plopii care se înălțau pe țărmul de vest, vizavi de impunătoarea casă Hamilton și care au fost tăiați scurt timp după vizita mea acolo. Nu arătau prea grozav, dar semănau cu o mică procesiune de familie : tata, mama și trei-patru copii, ieșiți la o plimbare de după-amiază, coborînd prin cîmpie pînă jos la rîu. Fie că vîsleai în josul sau în susul rîului, aflîndu-se pe un teren înalt, ei se profilau puternic pe cer. Mă simțeam profund atașată de ei și primăvara, cînd porneam pentru prima oară pe fluviu în jos, îi găseam întotdeauna învăluiți în ceața ușor verzuie a primelor frunze și aveam senzația că mă așteptaseră și că se gîndeau că poate voi mai trece pe acolo în după-amiaza aceea.

Cum mai cîntă bobolîncii într-o zi de primăvară, cum mai zboară de iute, cum ciripesc și fluieră cît e lumea de largă păsările neobosite care trăiesc de-a lungul țărmurilor ! Un vultur-pescar se lasă din înălțimi despicînd văzduhul ca o săgeată și cînd iese din ape, vezi strălucirea ghinionistului pește prins de el. Cîmpurile și copacii prind o nuanță de verde pe care o vor păstra doar cîteva zile, pînă ce frunzele și firele de iarbă se vor face mai mari și mai puternice. Acolo unde s-a arat, culoarea pămîntului este la fel de frumoasă ca orice altă culoare din lumea asta, iar brazdele cafenii, lungi și strălucitoare se încălzesc desfătîndu-se în lumina soarelui. Fermierii ieșiți la muncă se strigă peste cîmpuri și își îndeamnă caii, dinspre sud-vest suflă o briză proaspătă, broaștele se veselesc, iar bobolîncii cu fiecare clipă devin din ce în ce mai satisfăcuți de ei

înșiși și dau glas melodiilor destinate spre a fi cîntate mai lent și a dura mai mult, de parcă tot noianul de note încîntătoare s-ar zori să se facă auzite deodată.

Și vara, cînd zilele sînt lungi și fierbinți, nu există nimic mai bun ca splendoarea nopților cu lună, cînd văzduhul tot răsună de sunetele ascuțite ale insectelor, licuricii mișună pretutindeni și fluxul aduce o adiere sărată. În octombrie, fluviul are culoarea albăstrie a oțelului strălucitor ; dis-de-dimineață, rațele se ridică în zbor din ascunzătorile de peste noapte, iar stejarii și arțarii se învesmîntează după cum le este placul, de parcă s-ar fi săturat, ca toți ceilalți, de atîta verde și intenționează să se veselească și să impună o modă nouă pentru vremea mai rece. Nu-ți mai lași barca leneșă în voia curentului, ci vîslești cît poți de repede, cu forță și dibăcie. Iarna, fluviul se arată rece și mort, între dealuri vîntul suflă în voie, iar pinii și brazii întunecați se privesc unii pe alții peste suprafața de gheață care trosnește și se crapă cu zgomot mare ori de cîte ori fluxul vine și o umflă.

Cîți oameni n-au trăit și murit pe malurile lui și totuși fluviul este mereu tînăr ! Cîți marinari n-au coborît la mare pe cursul lui și din cîte țări străine n-au intrat pe el în sus corăbii care mai apoi s-au întors din nou acasă pe același drum întortocheat ! Un port, chiar mic, este foarte util, căci orice aventurier poate intra și ieși din el după pofta inimii și astfel viața acelui port devine și mai intensă, fiindcă ia ceva de la restul lumii și are de dat ceva în schimb. Nu țărmurile primitoare ale Angliei, ci coastele joase și neospitaliere ale Africii și periculoasele insule din mările Sudului rămîn nevizitate. Nu e greu să vezi asemănarea dintre o inimă lipsită de generozitate și o țară lipsită de porturi, unde nu intră și de unde nu iese nici o corabie ; și de vreme ce de acolo nu iese nici o comoară, nici de intrat nu intră vreuna.

Din acest orășel, departe de mare, nu mai am cum să cutreier apele și nici cum să mai aud ciocanele constructorilor de corăbii. Aici nu e decît o gară și căi ferate și, după atîta amar de ani, orășelul a devenit așa de mic, încît nici nu prea merită să se oprească în gara lui toate trenurile. E un orășel activ, care își cîștigă existența și se distrează ; cu toate acestea, însă, mi se pare că vremurile de odinioară au fost mai bune. Acum se construiesc case mai ieftine și aspectul general aduce mai mult ca înainte cu cel din alte locuri. Oamenii de acum cincizeci de ani aveau cîteva lucruri mai bune ca ale noastre, chiar dacă nu primeau vești din Anglia la telegraf sau nu făceau în două-trei zile călătorii, care în mod obișnuit luau o săptămînă. Vechii ulmi și pini arată încă puternici, deși din cînd

în cînd se întîmplă ca vreunul să se prăbușească sau să fie tăiat fără milă. Sălciile de lîngă fluviu sînt tunse și iar tunse. Fluviul însuși nu îmbătrînește niciodată ; deși primăvara se învolburează și se umflă, toamna niciodată nu seacă ; cînd vremea e plăcută, micile pînze albe zboară deasupra lui ca niște fluturași care se agită în jurul dîrei lăsate de soare pe apă ; una după alta, cete de copii se furișează cu nerăbdare jos, la țărmurile lui, unde le este interzis să se joace.

ÎNCĂPEREA CU PEISAJUL DE ODINIOARĂ

I

Mă săturasem de călătoriile obişnuite care mă obligau fie să accept singurătatea şi lipsa de comoditate a hotelurilor elegante, fie responsabilităţile impuse musafirului în casele unde toată lumea este ocupată. De obicei facem mereu aceleaşi lucruri ; de data aceasta însă mi-am promis că voi porni în căutare de noi oameni şi locuri, pînă ce mă voi simţi din nou gata să mă întorc cu plăcere la preocupările mele obişnuite. Aşadar, într-o dimineaţă, fără nici un plan precis în privinţa destinaţiei, am încălecat şi am luat-o spre răsărit cu un rucsac prins de şaua calului. Singurul regret era că nu lăsasem deja în urmă porţiunea de drum lung prea bine cunoscută mie, care trebuia parcursă în prima zi. Un neajuns care le împiedică pe femei să se bucure din plin de o asemenea excursie este faptul că în momentul cînd se dau jos din şa veşmintele lor se dovedesc incomode. Dar am găsit cît de cît o soluţie de compromis, îmbrăcînd un costum de călărie din catifea reiată, uşor, şi deschis la culoare şi luîndu-mi în rucsac o bluză de olandă şi un cordon ca să le pun în locul corsajului ţeapăn de la costum. Pentru eventualitatea puţin probabilă că mi s-ar fi făcut foame, aveam în buzunarul de la şa o ploscă cu apă, nişte ciocolată şi cîţiva biscuiţi tari. Dacă n-ai fi nevoit să-ţi petreci atît de des serile în camere înăbuşitoare în compania lămpilor de gaz, cea mai bună perioadă pentru o asemenea călătorie ar fi toamna. Acum era de-abia începutul verii şi, deci, puteam profita din plin de zile lungi. Îmi luasem cu mine de citit un exemplar de format mic din minunata *Călătorie sentimentală* *.

Cum am lăsat în urmă împrejurimile casei mele, am şi început să fiu urmărită de priviri curioase. Din cînd în cînd, cîte cineva rămînea surprins să mă recunoască, dar cel mai adesea eram privită cu suspiciune de parcă aş fi fost o răufăcătoare, care fugeam de pedeapsa legii. Proprietarii celor două hanuri de ţară unde am poposit nu m-au slăbit cu întrebările pînă ce nu le-am dat despre mine un raport amănunţit care să-i liniştească. La vremea amiezii lăsam calul să stea fără şa la umbra de la marginea drumului, iar eu

* Cartea scrisă de autorul englez Lawrence Sterne (1712—1768), cu titlul complet : *O călătorie sentimentală prin Franţa şi Italia.*

mă aşezam pe aproape, proptindu-mă de cîte un trunchi mare de copac şi luam o mică gustare sau dormeam, sau citeam sau hoinăream pe malul vreunui pîrîu ori pînă pe culmea vreunui deal.

În cea de-a treia sau a patra zi mi-am lăsat tovarăşul credincios atîta timp singur, încît acesta la început se nelinişti, iar în cele din urmă se înfricoşă de-a binelea. Tăcerea şi necunoscutul, precum şi dispariţia mea îl băgară în sperieţi. La înapoiere am descoperit că bietul animal îşi strîmbase atît de tare o potcoavă din faţă, încît n-am reuşit nici să i-o scot de tot şi nici să mai încalec. Nu-mi rămînea altceva de făcut decît să-l duc încet de căpăstru pînă la vreo fermă, unde puteam să primesc o mînă de ajutor. Prin urmare i-am pus şaua şi am pornit-o trişti amîndoi, trăgîndu-ne picioarele prin praful drumului. Calul mă privea cu ochi neliniştiţi, iritat din pricina potcoavei care îi îngreuna mersul. Ar fi trebuit să iau cu mine un cleşte, părea că-mi spune. Piciorul îl durea de la loviturile date de mine, cînd încercasem să scot cu ajutorul unei pietre cu margini ascuţite caielele acelea de neclintit. Era exclusiv vina mea că îl lăsasem într-un loc atît de pustiu, priponit de un copac care creştea în faţa unei stînci pline de crăpături. Ne simţeam amîndoi cam abătuţi din cauza acestui ghinion ce venise atît de curînd asupra expediţiei noastre lipsite de griji.

Marea se afla în apropiere şi mlaştinile sărate pătrundeau adînc în inima uscatului, ca albiile de rîuri secate, care şerpuiesc printre pădurile de pin şi păşunile înalte din interiorul ţinutului. Terenul mai ridicat care despărţea aceste mlaştini le făcea să arate ca o înşiruire de promontorii joase îndreptate spre mare, iar drumul urca şi apoi trecea de la o vale mică la alta. Am mers cale destul de lungă, dar n-am lăsat în urmă nici o casă. Ştiam că la cîteva mile drept înainte se află un sat cu un han bun — de fapt destul de departe, fiindcă îmi făcusem socoteala să ajung acolo la vremea asfinţitului. Începusem să mă simt foarte obosită, iar calul scutura din cap din ce în ce mai nerăbdător, iritat de neliniştea cu care trăgeam de căpăstru cu mîna încleştată lîngă botul lui. Nu se vedea ţipenie de om ; dealurile deveniseră mai abrupte, fîşiile lungi de teren mlăştinos păreau şi mai încinse sub strălucirea soarelui, aşa că pînă la urmă m-am hotărît să aştept pînă va trece cineva care să ne poată da o mînă de ajutor. Cine ştie, poate că tocmai vreunui potcovar îi venea ideea să se aventureze pe undeva în după-amiaza aceea.

Ne-am oprit la umbra unui măr lîngă împrejmuirea unei păşuni, am aruncat dîrlogul peste unul din stîlpii aplecaţi din gardul şubred şi acolo am rămas şi eu şi calul, aşteptînd şi uitîndu-ne cu reproş unul la altul. Am stat ce-am stat şi deodată am dat cu ochii de un cui mare ruginit, care zăcea în iarba măruntă numai cît să întind

mîna să-l iau. Briceagul mi se rupsese deja, fiindcă încercasem să-l folosesc drept pîrghie, așadar, cuiul era exact ce-mi trebuia mie. Iute am apucat copita rănită și folosind cu atenție noul levier, am reușit în cele din urmă să slăbesc strînsoarea caielelor bătute bine și potcoava îndoită căzu jos cu un zăngănit. Evident ușurat, calul scoase un nechezat și parcă începu din nou să mă respecte. În aceeași clipă am și fost gata să încalec, iar în clipa următoare dispăru orice motiv descurajator al vieții. „Acuma să fii atent la bolovani !" am spus eu veselă, mîngîind prietenoasă grumazul blîndului animal și coama lui încîlcită. După încă o clipă eram din nou înapoi pe drumul bolovănos. Dar, vai ! piciorul calului fusese scrîntit și oprirea noastră prelungită nu făcuse decît să-l înțepenească. De fapt, încălecasem un cal cu trei picioare, în loc de patru. N-aveam ce face decît să mergem înainte, pas cu pas, pînă la satul aflat cine știe cît de departe sau pînă la primul adăpost primitor ieșit în cale.

După-amiaza era pe sfîrșite. Eu mergeam cînd călare, cînd pe jos. Cele trei mile de mlaștină și deal mi se părură interminabile. Dar în cele din urmă am văzut coșurile unei case. Calul își înălță capul și necheză tare și prelung.

Coșurile acestea erau teribil de încurajatoare : fiind înalte și pătrate, aparțineau fără îndoială unei case spațioase din secolul trecut, ceea ce făcu să mi se mai ridice moralul. Ținutul tot pustiu era. De la amiază nu mai văzusem țipenie de om. Drumeagul pe care mergeam nu prea părea bătut, ceea ce însemna fără nici o îndoială că nu mă mai aflam pe șoseaua principală. Mă întrebam ce impresie voi face cu aspectul meu de nomadă. Șaua cu rucsacul burdușit bine și praful de pe mine începură brusc să mă amuze și pentru prima oară am înțeles că schimbarea și odihna oferite de această excursie de una singură îmi făcuseră un imens bine. Nu mă mai simțeam apatică și indiferentă, ci gata de orice fel de aventură. Ideea de-a pleca să cutreier singură ținutul fusese foarte inspirată, numai că acum calul avea glezna umflată. Din nou am simțit vechea neliniște și m-am uitat la coșurile casei cu ușurare. În scurt timp am ajuns să văd și casa.

A fost o dezamăgire, căci la prima vedere îți dădea impresia de paragină și dezolare. Grajdul și șirul răzlețit de acareturi stăteau aplecate care într-o parte, care într-alta, strîmbe și năpădite de mușchi ; obloanele de la casa atît de frumoasă odinioară erau sparte și totul stătea mărturie că sărăcia și ruina luaseră locul, nestînjenite, bunăstării și prosperității. O casă bună, colonială, mi-am zis, părăsită de foștii proprietari și închiriată acum unor sărăntoci leneși, care se mulțumesc cu mai nimic și nu se sinchisesc de buna cuviință. Plină de incertitudine am luat-o spre șură, remarcînd totuși surprinsă că cineva se ocupase cu grijă de curtea din fața casei,

unde se vedeau nişte trandafiri roşu închis înfloriţi şi şiruri de buxus, întrerupte pe alocuri, care fuseseră nu demult tunse cu mare atenţie. Nu era nimeni prin preajmă. M-am dus la uşa laterală şi am ciocănit în ea cu cravaşa, de la distanţă, deoarece calul nu mai avea astîmpăr, dornic să ajungă mai repede în grajdul neprimitor, în care parcă sufla vîntul.

Se scurse ceva timp pînă ce bătăile mele repetate primiră un răspuns ; uşa se deschise încet şi în faţa mea apăru o femeie de vîrstă mijlocie, care evident aştepta să-i spun ce doresc. Avea un aer patetic, de parcă ar fi fost forţată de împrejurări să refuze orice solicitări, deşi poate că propriile ei impulsuri ar fi îndemnat-o să fie generoasă. Pe loc am simţit faţă de ea o caldă simpatie : era o femeie foarte săracă, iar de grădina cu flori probabil că ea se îngrijise. Am invocat oboseala, ceea ce era purul adevăr şi am rugat-o să-mi dea găzduire pentru o noapte, spunîndu-i că această scurtă vacanţă a mea s-ar putea să-i facă şi ei plăcere. Dar faţa i se crispă pe dată luînd o expresie aspră, ostilă, cu toate că ochii blînzi, feminini mă priveau miraţi şi plini de curiozitate.

— Mi-ar părea foarte rău pentru cal, dacă ar fi să mai batem astăzi drumul mai departe, am adăugat eu, după ce mi-am expus mişcător cauza. Mă voi strădui să nu vă deranjez cîtuşi de puţin.

În clipa aceea, în spatele ei apăru figura trasă şi scofîlcită a unui bărbat în vîrstă, care mă iscodi cu privirea peste umărul ei.

— Noi nu ţinem aici han, dom'şoară, anunţă el cu o voce joasă, neaşteptat de melodioasă ; dar de vreme ce calul este...

— Plătesc cît îmi cereţi, l-am întrerupt eu pe un ton nerăbdător.

Omul îmi aruncă o privire interesată şi apoi ieşi pe treapta de afară şi, fără să ne dea nici mie, nici fiicei lui vreo atenţie, mîngîie calul cu blîndeţe neprefăcută.

— E un animal frumos ! exclamă el cu admiraţie şi în clipa următoare se aplecă, nu fără greutate, să examineze piciorul cu pricina. În timp ce mîngîia glezna umflată, recunoscătoare pentru simpatia lui de om care se pricepea la cai, i-am explicat accidentul în amănunţime.

— Nu s-a întîmplat nimic grav, mă asigură el imediat, ridicînd spre mine o privire pierdută pentru o clipă în uitare. O simplă frecţie o să-i ajungă ; am în casă o sticlă, dar treaba asta o să coste ceva — şi faţa i se întunecă din nou.

M-am întors spre fiică şi ea se uită la mine cu o privire ciudată, rugătoare. Ochii ei mă implorau : „Dă-i cît îţi cere" ; expresia fermă a buzelor arăta că era şi ea de părere că nu aveam nici un drept să cer favoruri.

— Fă ce crezi matale că e mai bine, am spus eu şi cere-mi cît socoteşti de cuviinţă. Voi rămîne foarte recunoscătoare.

Şi ajungînd la această înţelegere, m-am apucat împreună cu tatăl să desfac chingile de la şa, în timp ce fiica stătea uitîndu-se la noi. Bătrînul luă calul care şchiopăta şi, vorbindu-i cu glas scăzut, îl duse prin grădina verde spre un grajd dărăpănat. Animalul îl asculta cu o docilitate neobişnuită. Ba chiar, deşi de obicei era bănuitor şi irascibil cu străinii, l-am văzut apropiindu-şi într-un impuls de afecţiune capul de umărul celui care mergea înaintea lui. Mi-am strîns lucrurile, — „trebuinţele", cum le numise cineva în manieră spenseriană * în dimineaţa aceea, — şi am intrat pe uşă.

II

Pe drumurile mărginaşe şi prin satele mai vechi din Noua Anglie există multe case ca aceasta, ale căror viaţă şi vigoare au început demult să se stingă, încît se pare că şi-au pierdut orice instinct de autoconservare. Temerile obişnuite ale gospodarilor ca nu cumva crăpăturile, infiltraţiile apei sau tencuiala căzută să provoace stricăciuni şi mai mari nu mai constituie motiv de alarmare. O casă care începe să se ruineze este asemenea unei fiinţe umane în care s-a strecurat bătrîneţea, răpindu-i una cîte una plăcerile entuziasmului şi ale energiei de a acţiona. Doar ochii pătrunzători ai bătrînului păreau a nu avea nici o legătură cu ce se vedea în jur. Oare ce necaz sau nenorocire îl făcuse să accepte această stare de lucruri ? m-am întrebat cercetînd cu privirile o încăpere care fusese cîndva elegantă. De ani de zile aici nu se mai adusese nimic nou ; cărţile legate în piele din secretaire-ul sculptat puteau să fi aparţinut bunicului. Podeaua fără covoare era tocită şi deteriorată, tapetul spălăcit de pe pereţi şi chiar zugrăveala îşi arătau şi ele vîrsta. Nicăieri ghearele sărăciei n-ar fi putut fi mai ascuţite decît aici, dar curăţenia şi ordinea desăvîrşite care domneau pretutindeni te făceau să uiţi gîndul sărăciei în accepţiunea ei obişnuită, deoarece aici sărăciei îi lipsea aspectul neplăcut şi respingător.

M-am aşezat pe un scaun de mahon cu spetează înaltă, simţindu-mă mult uşurată şi chiar recunoscătoare pentru acest episod neaşteptat. Gazda mă lăsase singură şi eram fericită că ziua aceea lungă se mai scurtase niţel şi că mă găseam în casa aceea misterioasă şi singuratică. Mă bucura gîndul că banii pe care urma să-i dau pentru casă şi masă aveau să fie atît de bine veniţi şi ardeam de nerăbdare să aud povestea noilor mei prieteni. Nu cunoscusem în viaţa mea o dorinţă mai intensă de a mă face plăcută şi de a cîştiga o anumită încredere. Părăsind camera, m-am dus spre grajdul

* Manieră aparţinînd lui Edmund Spenser (1552—1599), poet englez din epoca Renaşterii.

de unde gazda mea nu se întorsese încă şi m-am împăcat cu ideea că cel puţin bătrînul mă privea pur şi simplu ca pe un accesoriu al companionului meu patruped.

Omul mă trată cu indiferenţă şi continuă să maseze cu răbdare piciorul calului. După ce îmi refuză cu dispreţ oferta de a-i da o mînă de ajutor, am renunţat să-i mai spun ceva. Era îmbrăcat cu nişte haine vechi şi ponosite, peticite şi cîrpite cu migală, de parcă erau o broderie. Aveau o culoare gri prăfuită ca de păienjeniş. Mîinile şi picioarele îi trădau o neobişnuită fineţe şi delicateţe şi de la prima privire aruncată noilor mei prieteni şi de cum le-am auzit vocile, am fost sigură că moşteniseră sînge nobil, deşi, în mod evident, această moştenire ajunsese pînă la ei prin mai multe generaţii, cărora li se refuzase categoric orice acces la lux sau avantaje sociale. Am remarcat adesea în diferite orăşele şi sate descendenţi ai celor care odinioară au condus Noua Anglie cu pricepere şi fermitate ; şi chiar dacă sînt oameni reduşi la minte, lipsiţi de autoritate şi chiar de condiţie foarte modestă, poartă, asemenea monedelor de argint şi aramă stanţate drept guinee, marca unui anume prestigiu şi a unei anume demnităţi.

Mă simţeam din ce în ce mai apăsată de sentimentul obsedant al sărăciei, căci pretutindeni vedeam dovezi că locuitorii vechiului conac nu se împotriveau practic în nici un fel ruinei lui lente. Femeia îşi îndeplinea cel mai bine treaba care-i revenea, după cum o dovedeau hainele lor cîrpite, dar responsabilităţile stăpînului erau neglijate iremediabil, nu numai în privinţa construcţiilor şubrezite toate, ci şi a pămîntului pe care creşteau după bunul lor plac tot felul de tufişuri şi mărăcini, singura excepţie fiind o bucată de teren de lîngă casă, săpat şi cultivat în anul acela. Oare omul acesta trist şi melancolic se lăsase descurajat de viaţă ? Oare îşi zicea : „Lasă lucrurile în voia lor ; cît o să trăiesc eu, tot n-o să se schimbe !“ ? M-am surprins urmărindu-i faţa cu adinc interes, dar nu îndrăzneam să pun întrebări — stăteam şi priveam. Gura lui cumplită ar fi putut trece drept un hău din care se năpusteau asupra străinului curios cuvinte crunte şi usturătoare. Mi-era teamă de ceea ce ar fi putut să-mi spună, dar cu toate acestea tînjeam să-l aud vorbind.

Ziua de vară era pe sfîrşite. M-am dat un pas înapoi pentru a scăpa de razele apusului de soare care îmi luau vederea şi m-am aventurat să dau cîteva detalii despre mine şi excursia aceasta de una singură, care pînă acum îmi făcuse atîta plăcere. Interlocutorul mă privea cu sinceră atenţie, ceea ce mă făcu să mă entuziasmez pe dată. Am început să descriu diversele mele peripeţii şi îndeosebi comentariile amuzante pe care le auzisem referitor la modul meu de a călători. Mă uimea gîndul că deşi mă aflam la

mai puțin de șaizeci de mile de casă eram privită ca o străină venită din alte țări.

În cele din urmă am pus și eu o întrebare banală despre un anume element al peisajului, întrebare la care am primit un răspuns cît se poate de plăcut. Vocea bătrînului era deosebit de dulce și variată în ton, exact opusul vocilor auzite frecvent în mediul rural din Noua Anglie. Am rămas aproape înmărmurită să-mi văd calul întorcînd iute capul să se uite la vorbitor cu o curiozitate parcă omenească, egală cu a mea. Am simțit un fior de neliniște vagă. O clipă am fost atît de proastă, încît m-am îngrozit la gîndul de a rămîne peste noapte în conacul acela dărăpănat. Stînd și privind peste întinderea ținutului prin lumina aurie a sfîrșitului de zi, dincolo de mlaștini și dincolo de dunele de nisip, spre mare, o groază strecurată în suflet asemenea celei pe care o simți cînd, aflîndu-te pe întuneric într-un loc străin, auzi în spatele tău zgomot de pași, mă făcu să intru într-o panică prostească. Ce se întîmplase oare cu acești oameni stranii, fiică și tată, ca să se mulțumească să lase bucuriile vieții să treacă pe lîngă ei fără a se atinge de ele, în vreme ce lăcașul lor din moși-strămoși se pregătea încet-încet să se prăbușească peste ei ?

Îmi dădeam seama că piciorul calului era deja mult mai bine și priveam cu multă admirație modul în care, cu milă și răbdare, degetele bătrînului masau și ușurau de durere încheietura umflată. Dar în tot grajdul n-am văzut nici un semn că ar mai fi existat și un alt cal, în afară de cîteva bucăți scorojite și prăfuite de ham agățate de un cui bătut sus în perete. Uitîndu-mă la toate acestea și mirîndu-mă din nou cum se face ca un asemenea om să nu aibă un cal, cu atît mai mult cu cît locuiau la o distanță bună de oraș, bătrînul începu iarăși să vorbească.

— Uitați-vă la bucata aceea de piele uscată de deasupra hamurilor, zise el. A fost urechea celei mai mîndre iepe care-a călcat vreodată pe drumurile astea. Într-o bună zi, iapa asta a sărit peste poarta de la îngrăditura grajdului, și-a prins piciorul într-o frînghie și și-a frînt gîtul. Acum ai văzut-o ca o rîndunică, și în clipa următoare zăcea la pămînt — un morman de carne care nu valora doi bani... ceva greu, care trebuia înlăturat din cale și ascuns în pămînt.

Glasul i se curmă brusc. Lucrul acesta îmi spunea că nenorocitul de el îndurase necazuri mari, care făcuseră aproape de nesuportat faptul că pierduse și această plăcere. Pînă atunci viața îmi adusese numai succese și mă obișnuisem să mă aștept să am noroc în tot ce întreprind. De aceea am rămas îngrozită cînd am întrezărit pentru o clipă imaginea acestei vieți înfrînte și a lungului ei cortegiu de nenorociri.

După scurt timp, stăpînul locului se duse pînă în casă și se întoarse cu un fund vechi de lemn plin de bucăți de pîine tare. Cînd gazda noastră porni să se urce pe scara hodorogită spre podul grajdului, animalul flămînd începu să necheze cu nerăbdare, pregătindu-se să-și primească hrana. După cîtva timp am auzit fîșiitul fînului aruncat de sus în iesle. M-am uitat într-acolo și văzînd ce vechi și prăfuit era, nu m-a mirat deloc că nobilul meu cal l-a mirosit dezamăgit și și-a întors întrebător capul spre mine. Cînd bătrînul coborî și veni lîngă mine m-am grăbit să protestez împotriva unui asemenea tratament acordat favoritului meu.

— Nu putem găsi pe cineva să ne aducă un fîn mai bun și niște ovăz pentru vreo două zile, dacă aici nu aveți ? l-am întrebat eu.

— Acuma calului ăstuia nu trebuie să i se dea prea multă mîncare, zise el cu oarecare animozitate și pe un ton aspru. Dacă mănîncă prea mult o să i se încingă piciorul și tocmai de asta n-avem nevoie, fiindcă trebuie să-l ținem cît mai liniștit. Pentru astă seară ajunge cît i-am dat ; mîine poate să pască toată ziua și în felul ăsta n-o să-și miște piciorul cine știe ce ; poimîine poate fi potcovit.

— Dar e periculos să-i dăm iarbă verde, am sugerat eu. Pe-aici, pe lîngă casă, iarba e prea grasă. Știi și dumneata atîta lucru, că doar te pricepi la cai. N-o să mai pot să-l încalec. Dacă aș intenționa să-l las să pască o lună întreagă, ar fi altceva. Nu ! Trimite pe cineva să aducă cel puțin un braț de fîn ca lumea. Sau o să merg chiar eu. Există case prin apropiere ?

Bătrînul se apropiase de calul flămînd și-i dădea pîine. Am rămas uimită văzîndu-l că înșfacă vreo două-trei bucăți și le vîră în buzunar ; ca și cum, cu toată dragostea lui pentru cal și cu toată dorința lui sinceră de a-l face să se simtă bine, îi părea totuși rău după mîncare. Am ajuns la convingerea că nenorocitul era un avar. Nu exista nici o îndoială că întruchipa exact un asemenea personaj și totuși avea în priviri ceva emoționant, care adăugat inflexiunilor vocii lui îmi întăriră convingerea că omul lupta împotriva înclinațiilor lui tiranice. Mă întrebam ireverențioasă dacă nu cumva, așa cum auzi că se întîmplă de regulă în cazul jafurilor petrecute la hanuri, s-ar fi putut să fiu omorîtă în noaptea aceea de dragul a ceea ce s-ar fi găsit în buzunarul meu. Părăsind grajdul, m-am îndreptat agale spre casă. Rămînea de văzut dacă fiica era victimă sau adeptă a pornirilor tatălui ei.

Am avut satisfacția de-a o găsi pe fiică punînd masa pentru cină. Am trecut prin fața ușii larg deschise a unui dulap în perete și tentată de un miros vag și vechi de prăjitură cu stafide și vin de Madeira, care ieșea din el, am aruncat o privire înăuntru ; dar în viața mea n-am văzut un dulap mai gol ca acela sau vreunul

care în ciuda unui aer de ospitalitate să aducă mai mult a sărăcie. Îmi dădu o senzaţie ciudată, ca şi cum ar fi existat o legătură încă şi mai subtilă cu trecutul şi o prezenţă nevăzută m-ar fi obligat să compar fosta opulenţă a acestei case cu mizeria ei actuală.

Cînd m-am aşezat la masă nu m-a surprins să descopăr pe faţa de masă plină de petice şi cîrpituri nişte piese superbe de argintărie veche englezească şi de porţelan fin. Cina a fost mai mult decît frugală, dar s-a completat minunat cu nişte fragi de pădure, de parcă Natura însăşi ne venise în ajutor. Frişcă nu era, nici zahăr şi nici măcar ceai sau unt. Sărăcia acestei familii îmi dădea o senzaţie dureroasă şi m-am întrebat curioasă în sinea mea oare cît credeau ei că pot rezista să trăiască fără un ban. Aveau în schimb un fel de lipie subţire şi crocantă, care fusese coaptă în dimineaţa aceea, sau cînd se făcuse focul ultima oară. Era foarte bună. Poate că gazdele mele îşi strîngeau singuri, de prin bălţile rămase goale în timpul refluxului, sarea pentru pîinea făcută din grîul lor. Indiferent unde m-aş fi uitat, nu reuşeam să văd nimic pentru care să se fi cheltuit ceva în ultimul timp. Iată un lucru de care să te minunezi în această îmbelşugată Americă! Pînă la urmă m-am ridicat de la masă pe jumătate flămîndă, de teamă că, dacă nu lăsam ceva şi pentru a doua zi, la micul dejun nu vom mai avea ce mînca.

Tatăl şi fiica, trebuie s-o mărturisesc, se arătară foarte simpatici : discutară cu mine despre excursie şi despre proiectele mele de viitor, de parcă mi-ar fi fost prieteni apropiaţi şi pînă la urmă, masa aceea bizară se dovedi foarte plăcută. Oare cum ajunseseră oamenii aceştia de condiţie bună într-o asemenea situaţie ?

După cină, fiica dispăru o vreme prinsă cu treburile gospodăriei, iar puţin mai tîrziu, tatăl ieşi din grajd şi o luă peste cîmpuri înainte de a putea eu să-l strig sau să mă ofer să-l însoţesc. Mergea cu pas uşor, iute, ca un indian, de parcă ar fi fost obişnuit să meargă numai pe jos. Mă simţeam teribil de obosită ; boala care mă încercase părea că revenise după neobişnuita agitaţie şi nelinişte din după-amiaza aceea şi nu mai doream decît să mă bag în pat şi să dorm. Mă interesaseră o mulţime din lucrurile spuse de gazdele mele despre istoria începuturilor pe acele meleaguri şi la masă ajunsesem chiar să aştept cu nerăbdare încă o discuţie mai tîrziu în seara aceea, dar nici nu apucă să se întunece bine că m-am văzut forţată să mă duc la culcare.

Gazda mă conduse printr-un loc impunător, dar gol, spaţios şi maiestuos ca cele construite în vremurile coloniale, spre o cameră confortabilă de la etaj, împodobită cu un pat mare cu nişte perdele sumbre şi o mobilă de mahon grea, de modă veche, din cea mai bună care se făcea pe vremuri. După toate aparenţele, camera nu mai fusese folosită demult, dar, în comparaţie cu ea, parterul se

afla într-o stare mult mai avansată de decădere şi ruină. În plus, cele două ferestre mari stăteau deschise spre cerul amurgului şi aerul îmbătător. Pe un ton vesel am urat gazdei mele noapte-bună. Ea mai zăbovi să vadă dacă am tot ce-mi trebuie — era prima oară cînd rămîneam singură cu ea.

— Cred că v-aţi dat seama că nu sîntem obişnuiţi să primim oaspeţi, şopti ea, roşindu-se de emoţie şi zîmbind în chip de scuză. De ani de zile, tata ţine toată lumea la distanţă, aşa încît rareori am cu cine sta de vorbă sau am altceva de făcut în afară de curăţenie în casă. Tata are cele mai bune intenţii, dar... — şi femeia întoarse capul, jenată de privirea mea întrebătoare — suferă de o manie, a moştenit-o de la bunicul meu. Îi e teamă de sărăcie, dar e parcă incapabil să facă ceva împotriva ei. Sîntem săraci, numai Dumnezeu ştie, dar avem posibilităţi, sau cel puţin le-am avut pe vremuri, adăugă ea tristă. — Numai din cauza calului v-a lăsat să rămîneţi la noi. Iubeşte caii şi totuşi de mult şi-a refuzat pînă şi plăcerea asta atît de utilă.

— Ar trebui înfruntat fără doar şi poate, am susţinut eu. Probabil că aţi avut multe de suferit.

— Ştiu tot ce aţi vrea să-mi spuneţi, răspunse ea, dar i-am promis scumpei mele mame că voi avea răbdare cu el. N-o s-o mai ducă mult ; e foarte slăbit. Mă îngrozesc cînd mă gîndesc că s-ar putea ca zgîrcenia să se fi înrădăcinat prea adînc în viaţa mea, ca să mai pot scăpa de ea. O să auziţi destui fermieri bătîndu-şi joc de noi.

— Dar cu siguranţă că aveţi şi prieteni ?

— Da, numai că locuiesc departe, zise ea cu tristeţe. Mă tem că nici nu ne mai sînt prieteni. Acum te am pe *dumneata*, adăugă ea întorcîndu-se iute spre mine cu un gest plin de patetism, care mă făcu să doresc s-o îmbrăţişez. De cînd tînjesc după o faţă prietenoasă. Totuşi, e foarte greu... şi ieşind tristă pe uşă mă lăsă singură, afară cu lumina palidă a cerului, iar înăuntru, cu umbrele mohorîte ale încăperii. Întinsă pe pat, am încercat să imaginez o explicaţie pentru ciudata mizerie a acestei gospodării lovite de sărăcie, dar curînd am adormit şi am dormit toată noaptea fără să am nici măcar un vis.

III

Lumina zilei mi-a adus cu sine un nou elan şi o curiozitate mai potolită în privinţa ciudatelor mele gazde. Cînd am deschis ochii, soarele strălucea deja pe cer. Am rămas nedumerită nerecunoscînd perdelele din indian ale patului uriaş ; apoi am dat cu ochii de costumul meu de călărie plin de praf şi de cravaşa aşezată alături. Am

luat pe loc hotărîrea că, și dacă mi-aș găsi calul înzdrăvenit, lucru la care aveam toate motivele să mă aștept, voi face din această casă cartierul meu general atîta timp cît mă vor ține stăpînii ei sau cît îmi va face mie plăcere. Voi încerca să manifest o afecțiune de adevărată soră față de femeia aceea îmbătrînită prematur, sclavă a iluziilor tatălui ei. Pornisem în căutare de aventuri ; ar fi fost greu să găsesc ceva care să fie pe măsura ambianței în care mă aflam.

Am ascultat dacă nu cumva răzbătea de jos vreun sunet de pași sau de voci, dar era încă foarte devreme. M-am apucat să cercetez cu un interes deliberat încăperea de-atita vreme nelocuită și, schimbîndu-mi puțin poziția, am dat cu ochii de o ciudată pictură veche pe panoul mare, oval, de deasupra căminului gol. Culorile erau mohorîte și desenul ciudat de convențional.

Am recunoscut subiectul, deși nu imediat. Artistul se delectase făcînd un studiu al vechii case, pe care ceva mai tîrziu, după ce m-am îmbrăcat, l-am examinat în amănunțime.

După hainele oamenilor, mi-am dat seama că probabil tabloul fusese pictat cu mai bine de o sută de ani în urmă. În contrast uimitor cu situația prezentă, părea un fel de reprezentare satirică a posibilităților casei. Servitori țineau de căpestre armăsari focoși, ajutînd niște domni veseli să încalece, iar pe aleile grădinii din tablou se plimbau doamne distinse în veșminte minunate. Așadar, cîndva, o familie ospitalieră ținuse casă deschisă în spatele șirului de ulmi și fusese o vreme cînd această casă copleșită de ani și de ruină cunoscuse nebuniile lumii și deliciile unei vieți luxoase și strălucitoare. M-am întrebat dacă bătrînul cel zgîrcit, al cărui glas ciudat de melodios și captivant îl ascultasem cu o seară înainte, suporta să se uite la acest tablou și să recunoască diferența dintre el și prosperii lui străbuni.

Faptul că găinile se țin cu cheltuială relativ infimă se dovedi spre binele meu, căci am primit un mic-dejun îndestulător, bucurindu-mă ca niciodată pînă atunci de vecinătatea cuibarului din coteţul pentru păsări. Propunerea mea de a mai rămîne cîteva zile cu noii mei prieteni nu întîmpină opoziție nici din partea tatălui, nici din partea fiicei și din nou, privindu-le chipurile de oameni strîmtorați, fără nici o nădejde, am plănuit în mintea mea niște pretexte secrete pentru a-mi oferi o petrecere sau o sărbătoare. Cîmpiile și dealurile din vechea pictură erau încă neschimbate, dar oare ce flux și reflux de scopuri, bunăstare și condiție socială îmbogățiseră și sărăciseră această casă !

— Unde a dormit ? întrebă brusc stăpînul casei, aruncînd fiicei sale o privire stranie, suspicioasă.

— În camera cu peisajul, răspunse femeia palidă, fără să-și ridice ochii spre el, deși se făcu mai albă și parcă mai firavă, în timp ce rosti aceste vorbe.

Instinctiv m-am uitat la el și i-am văzut ochii scînteind de furie și m-am așteptat la un torent de ocări, fiindcă arăta atît de vădit nemulțumit. Nu s-a spus nimic, dar ne-am sculat de la masă cu o senzație de stînjeneală, drept care eu am plecat la bucătărie cu noua mea prietenă.

— Nu există nici un motiv să nu te fi găzduit în camera cu peisajul acela, îmi spuse ea imediat. Asta-i doar închipuirea tatălui meu. Aerisisem bine încăperea de dimineață, în schimb odăile de oaspeți din față stau închise de nici nu mai știu cînd.

— Cine a pictat tabloul acela vechi și ciudat ? am întrebat eu. Cineva din familie ? Dar mi s-a răspuns că era opera unui francez făcut prizonier în timpul războiului, eliberat pe cuvînt de onoare și dat în grija străbunicului ei.

— Trebuie să-i fi plăcut vizita, am sugerat eu, dacă a lăsat o imagine fidelă a casei așa cum a văzut-o el.

— Așa a arătat casa dintotdeauna, se auzi răspunsul de-abia șoptit și vorbitoarea ezită, de parcă ar fi cugetat dacă făcusem bine să discutăm istoria familiei ; după care se întoarse iute cu spatele. Cred că sîntem sortiți unui destin nemilos. Oricum, tata așa îți va spune, adăugă ea străduindu-se să pară veselă. El crede că luptă împotriva lui, dar eu am susținut întotdeauna că tata a fost un laș și l-a acceptat, și femeia oftă cu un aer istovit.

M-am uitat la ea cu o nouă mirare și am făcut o nouă presupunere. Pentru o vreme dădusem uitării această lume mare, prozaică și agitată din care făceam amîndouă parte și m-am simțit ca și cum, cu fiecare nouă zi a călătoriei mele, pierdusem o droaie de ani și ajunsesem înapoi în trecut. Între hotarele Noii Anglii există multe gospodării stranii, dar nu putea să existe vreuna care să rivalizeze cu aceasta. Pînă și aerul din casă mă apăsase, dar, hoinărind în largul frumoaselor cîmpii, am descoperit că îmi revine pe dată buna dispoziție. Mi-am întors în cele din urmă capul pentru a mai privi odată grupul de clădiri cenușii, pierdute în întinderea peisajului. Erau ca o mică excrescență pe suprafața pămîntului roditor, niște acoperișuri puse peste o îngrozitoare stagnare și piedică în calea vieții și creșterii spirituale. Ce forță ar putea să sfarme lanțurile, eliberîndu-i de acea misterioasă tiranie pe bărbatul și pe femeia de care tocmai mă despărțisem ?

Nu aveam nimic pe cap și căldura dimineții devenise insuportabilă. M-am îndreptat spre un pîlc de stejari pentru a mă adăposti la umbra lor și acolo am dat peste cimitirul familiei. Erau o mulțime de

morminte, dar numai cele mai vechi erau datate. Ici și colo se ridicau pietre funerare neșlefuite dar impunătoare, cu inscripții frumoase ; totuși, în mod destul de ciudat, cele mai recente dintre ele purtau date foarte apropiate de începutul secolului. Toate mormintele mai noi erau joase și nu erau marcate în nici un fel. Poate că averea familiei secătuise încă demult, s-ar fi putut să-l nedreptățesc pe actualul stăpîn al casei, deși mi-am amintit ce mi se spusese în legătură cu o anume soartă misterioasă.

Nu-mi puteam lua gîndul de la noile mele cunoștințe și am tresărit auzind zgomot de pași. L-am văzut pe bătrîn bolborosind ceva și aplecîndu-și capul într-atît, încît nu mai vedea decît pămîntul pe unde călca. Nu făcu altceva decît să strîngă niște crengi uscate, căzute din stejari și o luă din nou înapoi spre casă, continuînd să privească în pămînt, de parcă s-ar fi așteptat să găsească cine știe ce. Îmi deveni și mai limpede că era un avar, sărac numai fiindcă așa vroia și, indignată, m-am hotărît s-o conving pe fiică să-și încalce pentru cîtva timp obligațiile față de el, să-și ceară propriile drepturi și să se elibereze. Dar avarul nu știa să se bucure de comorile lui, nu cunoștea siguranța pe care ți-o dă generozitatea, expresia feței sale oglindea o conștiință chinuitoare, rușinea, vinovăția și amintirile nefaste, care îl devorau ca o reptilă. Oare sacrificase omul acesta o viață tihnită de familie și legăturile de sînge pentru pofta lui de avere ? L-am urmărit cu privirea pe bătrînul flămînd și gîrbovit pînă ce nu l-am mai văzut.

La întoarcere am intrat pe ușa deschisă din holul spațios direct în încăperea mea cu peisajul de odinioară, fără să fiu văzută pe nimeni. Eram obosită din cauza căldurii neobișnuite și trăgînd iute obloanele, m-am aruncat pe pat să mă odihnesc. Singura lumină din cameră venea din holul întunecat. Domnea o liniște desăvîrșită, cu excepția unor sunete de țară venind de departe de la păsările din înaltul cerului sau de la vitele care mugeau. Casa în sine era tăcută ca un mormînt.

Am adormit, dar somnul nu mi-a fost tihnit. Mă simțeam ostenită de apăsarea propriei mele greutăți. Se auziră pași urcînd scările ; cineva se opri ca pentru a trage cu urechea în dreptul ușii larg deschise, apoi în prag apăru silueta cenușie, întunecată a bătrînului, care începu să cerceteze încăperea cu privirile. Eu mă aflam în spatele perdelelor ; una se desfăcuse și la început mă ascunse de privirea lui, dar de îndată ce inaintă un pas, bătrînul dădu cu ochii de mine dormind. Se aplecă deasupra mea pînă ce i-am simțit răsuflarea în păr, dar n-am făcut nici o mișcare. E ciudat, însă prezența lui nu mă înfricoșă ; mă simțeam ca și cum totul n-ar fi fost decît un vis. Am deschis puțin ochii, cînd l-am sim-

ţit că pleacă, aparent satisfăcut, îndreptîndu-se spre uşa debaralei, descuind-o şi aruncîndu-mi neliniştit o privire, în timp ce întorcea cheia în broască. Apoi dispăru. Din motive care nici pentru mine nu erau clare, m-a cuprins o dorinţă copilărească să-l închid acolo şi să-l ţin prizonier. Nu ştiu dacă vroise doar să se convingă că cine ştie ce comoară ascunsă rămăsese neatinsă, dar peste scurt timp ieşi de-acolo, încuie atent uşa şi se îndepărtă în vîrful picioarelor. Mi s-a părut că a zăbovit puţin în faţa tabloului de deasupra căminului şi m-am întrebat dacă nu cumva l-a mustrat conştiinţa cînd a recunoscut contrastul dintre trecut şi prezent. Apoi gemu uşor şi ieşi din cameră.

Inima începu să-mi bată cu putere. Am sărit de pe pat şi am încercat să încui uşa dinspre hol. Entuziasmul meu la gîndul de a petrece cîteva zile în acest loc deprimant se risipi pe dată, fiindcă nu puteam suporta ideea de a-l şti pe straniul bătrîn liber să dea tîrcoale peste tot, după bunul lui plac. Dar pe cînd stăteam nehotărîtă în pragul uşii, o vrăbiuţă veni şi se aşeză pe pervazul lat al ferestrei din hol şi, fericită, începu să cînte din toată fiinţa ei. Era ceva atît de înduioşător şi emoţionant în acest contrast, încît, o dată cu zîmbetul care îmi descreţi fruntea, am simţit o furnicătură în gît şi un fel de melancolie, ca atunci cînd îţi vin lacrimi în ochi, asemenea ploilor scurte de aprilie.

Fără să mă gîndesc la ce fac, m-am întors în cameră, am deschis din nou obloanele şi m-am dus să mai privesc pictura întunecată. Cum se cabrau caii în faţa intrării şi ce frumoase erau doamnele împodobite cu crinoline şi pene ! Mi-am închipuit că, pe măsură ce locuitorii acestei case îşi irosiseră vieţile şi îşi risipiseră averile, tabloul devenise un reproş permanent. În inima fiecăruia, mi-am zis eu, există o asemenea imagine a unei vieţi ideale, cu marile ei posibilităţi şi succese, întruchiparea datoriilor împlinite şi a realizărilor spirituale. Ea reprezintă permanent un etalon cu care ne măsurăm imperfecţiunea prin comparaţie cu acea perfecţiune pe care nu ne străduim îndeajuns să o dobîndim. Dar cum priveam în sus la tablou, vechiul peisaj se întunecă şi deşi ştiam că era vorba doar de un nor care acoperise pentru moment soarele, m-am bucurat că am motiv să părăsesc umbrele încăperii şi să o iau repede în jos pe scările late.

N-am văzut nici urmă de fată, deşi am căutat-o şi chiar am strigat-o prin casă. Cînd am ajuns la uşa laterală, am dat cu ochii de tatăl ei, care traversa curtea şi m-am întrebat dacă o să dea vreun semn că ne întîlniserăm nu demult. El rămase nemişcat aşteptîndu-mă şi primul impuls mă făcu să-l întreb :

— Ce-aţi căutat mai adineauri în camera mea ? Nu dormeam cînd aţi intrat şi m-aţi speriat.

— N-ai de ce să te sperii, răspunse el cu un calm neaşteptat. Trebuie să ne iei aşa cum sîntem. Casa asta e veche şi mohorîtă dar n-ai de ce să te temi ; nouă ne e mult mai teamă de matale ! şi zîmbirăm amîndoi prieteпos.

— În legătură cu fiica dumitale... am început eu ; am invitat-o să vină cu mine, să stea la mine cîtva timp sau să facem o excursie. Ar fi mult mai bine pentru amîndoi ; cît despre ea, are nevoie de o schimbare şi de puţină distracţie. Nici Cel de Sus nu vrea să ne facem vieţile aşa de întunecate.

După ce am vorbit atît de deschis, m-a cuprins teama şi n-am mai îndrăznit să-l privesc în ochi pe bătrîn. El rîse distant, privindu-şi mîneca peticită a hainei.

— Ce ştii dumneata despre fericire ? Eşti prea tînără, zise el. La vîrsta dumitale credeam că ştiu totul şi cunosc lumea. La ce-ar folosi dacă ce vezi aici ar arăta acuma ca acea strălucită imagine fantomatică din încăperea de sus ? Ţăranii m-ar invidia pentru luxul nostru, iar stima şi respectul s-ar transforma intr-o curiozitate deşartă. Meleagurile acestea liniştite ar fi pîngărite de o asemenea etalare de năsăbuinţă. Nu ; fiica mea şi cu mine ne simţim foarte bine ; nu trebuie să încerci să ne tulburi ! şi se uită la mine cu un fel de suspiciune jalnică.

La umbra unuia din bătrînii ulmi era un bolovan mare care fusese pus acolo cine ştie de cînd, spre a servi celor ce doreau să încalece. Acolo ne-am aşezat. Uitîndu-mă la bătrîn, am rămas cu impresia că nu era obişnuit cu lumina puternică a zilei şi m-am gîndit că un prizonier, după mulţi ani petrecuţi în temniţă, ar avea probabil o înfăţişare identică. Şi cu toate acestea, numai să fi vrut el s-o recunoască sau să se bucure de ea, şi ziua aceea de vară ar fi fost o zi minunată într-o lume plină de voie-bună. Din păcate, lui iarna i se potrivea mai bine. Nici nu voiam să mă gîndesc cum arată casa aceea veche iarna.

— A cui e vina ? întrebă brusc bătrînul, pe un ton straniu, pătimaş, care mă făcu să tresar şi să mă dau înapoi. Nu sîntem liberi. Eu sînt un om generos şi cu toate acestea niciodată nu-mi pot urma propriile impulsuri. În tinereţe doream din tot sufletul să împart cu dărnicie ceea ce aveam, dar mă reţinea o forţă mai puternică decît mine. Tot încercînd s-o birui, m-am trezit bătrîn. Adevărul este că în lumea asta ne aflăm cu toţii într-o temniţă ; întemniţaţi pentru păcatul săvîrşit de altcineva.

Pentru prima oară mi-am dat seama că nu era pe de-a-ntregul sănătos la minte. Omul continuă :

— Dacă, așa cum mi s-a spus, unul din strămoșii mei și-a vîndut sufletul pentru avere, atunci prețul groaznic pe care l-a plătit a fost că și-a pierdut puterea de a o folosi. A fost lacom după cîștig ; iar acum noi nu ne mai putem despărți de ceea ce avem, nici măcar pentru a trăi cît de cît omenește. Copiii lui și copiii copiilor lui au suferit de pe urma greșelii săvîrșite de el. Iar iadul în care trăiește este acela de a vedea generațiile una după alta, de a vedea cum ni se duce fericirea, cum ne piere forța de a fi folositori. Indiferent unde s-ar afla, știe că sîntem cu toții niște avari, fiindcă el a fost avar și ne-a însemnat cu pecetea firii lui josnice. Și-a văzut urmașii stafidindu-se și dispărînd unul după altul, săraci și lipsiți de generozitate. Luptăm cît luptăm împotriva acestei osînde, dar pînă la urmă sîntem înfrînți. Slavă Domnului că am mai rămas numai doi !

Sărisem brusc în picioare, înfricoșată de vehemența bătrînului. Nu m-am putut abține să nu-i spun că omul fusese creat pentru a fi liber și mai presus de orice forță a răului. Fața stranie, cenușie îndreptă spre mine o privire oarbă și n-am mai putut rosti o vorbă. Așadar, acesta era secretul osîndei. L-am lăsat pe bătrîn plîngînd, grăbindu-mă să o găsesc pe stăpîna acelei case părăginite și rugînd-o să-mi permită să trimit pe cineva care să stea cu tatăl ei și să-i poarte cum trebuie de grijă sau să-l conving să se mute undeva, unde preocupările și locurile noi să-l facă să-și uite durerea. Cît despre ea, nu trebuia să se lase copleșită de boala care îi luase tatălui ei mințile.

Dar bunele mele intenții se ciocniră de deznădejdea ei ca de o stîncă.

— Prevăd că într-o noapte cu viscol o să pierim cu toții și lumea o să scape de noi — de tata, de casă, de mine, de toți trei, spuse ea cu o deznădejde amară și se întoarse din nou la treburile ei.

Nici nu se înserase bine, cînd mi-am luat rămas-bun de la noii mei prieteni, deoarece calul se inzdrăvenise și nu se arăta prea mulțumit de sărăcia din grajd. Gazda păru că regretă că trebuie să-l lase să plece și continuă să-l mîngîie și după ce am încălecat.

— Cum se păstrează rasele vechi, de renume ! exclamă el cu regret. Mi-ar fi plăcut să-l văd pe acel strămoș care și-a pus fără putință de tăgadă pecetea asemănării pe toți urmașii lui.

— Dar cînd e vorba de oameni, nu m-am putut eu abține, există, slavă Domnului, libertate ! Noi ne putem ridica pînă la înălțimea celor mai mari posibilități și putem depăși chiar și cea mai nefastă moștenire.

— Nu, nu ! strigă bătrînul cu amărăciune în glas. Matale ești tînără și norocoasă. Dă-ne uitării dacă poți, noi sîntem dintre aceia care nu avem nici o speranță într-o lume a predestinării.

Îndepărtîndu-mă călare, mi-am întors de cîteva ori capul să privesc în urmă. Era o casă bîntuită de umbre și stări de spirit ciudate și m-am bucurat cînd am lăsat-o definitiv în urmă. Și cu toate acestea, aștept cu nerăbdare să o revăd. Îmi amintesc foarte bine cum a înșfăcat bătrînul banii pe care i-am oferit și cum mi-a dat fiica lui un sărut și un buchet de trandafiri. Dar mai tîrziu, în seara aceea, n-am regretat deloc cînd m-am încuiat într-o cameră prozaică de hotel, în loc să încerc să mai dorm în spatele perdelelor decolorate ale patului din încăperea cu peisajul de odinioară.

OASPETELE DOMNIŞOAREI ESTHER

I

Bătrîna domnişoară Porley îşi puse şalul de mătase, îl aranjă grijulie peste umerii ei uscăţivi şi cu o mînă care îi tremura puţin, parcă de prea multă emoţie, îl prinse cu un ac. Se aplecă mai în faţă să cerceteze şalul în oglinda cu ramă de mahon, fiindcă în locul unde de atîţia ani înfigea acul, mătasea se rărise şi se uzase. Şalul era foarte vechi ; aparţinuse mamei ei şi de aceea nu se îndura să-l poarte prea des ; dar nici nu se putea hotărî să iasă pe stradă vara fără nimic pe umeri, aşa cum făceau unele dintre vecinele ei. Apoi veni la rînd boneta, pe care şi-o aşeză pe cap şi încercă să o fixeze cît mai drept, ţinînd cont de o undă pe luciul oglinzii din pricina căreia o parte a feţei părea mult mai lungă decît cealaltă ; apoi îşi trase pe mîini o pereche de mănuşi de mătase cîrpite într-o mulţime de locuri. Una din ele avea o plesnitură pe tot dosul palmei, dar dacă domnişoara Porley avea grijă să-şi ţină mîna stîngă sub marginea şalului, mănuşile erau încă destul de bune şi potrivite de purtat toată ziua. Se gîndise dacă merită să coasă mătasea destrămată, dar o cusătură groasă n-ar fi arătat bine şi, în plus, aşa despicătura putea fi luată oricînd drept ceva accidental.

Apoi, după o ezitare de cîteva clipe, luă de pe masă o bucată mică de hîrtie albă de scris împăturită şi ieşi din casă, încuind uşa şi încercînd-o, după care o luă cu pas ferm în jos pe uliţa satului. Toată lumea i se adresa cu : „Bună-ziua, domnişoară Porley" sau „Bună-dimineaţa, Esther". Nu se afla om în Daleham să n-o cunoască ; era una din acele persoane neschimbate, pe care oricînd le cauţi, le găseşti la locul lor, mereu mulţumite, amabile şi gata să manifeste interes atît faţă de bătrîni, cît şi faţă de cei tineri. Ea şi mama ei, care rămăsese văduvă de tînără, fuseseră timp de mulţi ani croitoresele satului şi tot ele făceau şi haine pentru băieţi. Dar doamna Porley murise deja de trei ani şi fiica ei „Easter" *, cum o strigau prietenele pe eroina noastră, trăise foarte singură. Singurătatea o întrista, dar nimeni nu reuşi s-o convingă să ia pe cineva în gazdă : nu suporta ideea de a vedea pe cineva în locul mamei ei.

* „Paşte" (engl.).

Era o dimineață caldă de vară și domnișoara Porley nu avu prea mult de mers, dar cînd ajunse la casa parohială era și mai emoționată și tremura și mai tare. Rămase nehotărîtă în fața porții și după ce o deschise puțin, se retrase din nou, simțind o bătaie ciudată a inimii și un fel de împotrivire generală a minții și a trupului. În clipa aceea, soția pastorului, o femeie tînără, plăcută, cu o figură zîmbitoare și plină de solicitudine, scoase capul pe fereastră și o invită pe sfioasa vizitatoare să poftească înăuntru. Domnișoara Esther își îndreptă spinarea și o luă sprintenă pe alee. Îi plăcea foarte mult de nevasta pastorului, care era doar de cîteva luni la Daleham.

— Nu vreți să vă scoateți șalul ? o întrebă doamna Wayton cu voce afectuoasă ; tocmai am copt niște turtă dulce și cum se răcește vă dau să gustați o bucățică.

— Nu știu dacă se face să rămîn, răspunse domnișoara Esther, roșindu-se toată. Am venit cu o treabă ; n-o să vă rețin prea mult.

— Vă rog să luați loc puțin, insistă gazda. Dacă nu vă supără, eu o să-mi aduc lucrul ; aș vrea să vă mai întreb și eu cîte ceva.

— M-am gîndit și m-am frămîntat o groază ca să fac pasu' ăsta, zise brusc bătrînica cea blajină. Trebuie să spun că am avut de luptat mult ca să-mi înfrîng rezervele. M-am obișnuit așa de tare cu traiu' de una singură că nici nu știu cum să mă mai gîndesc la altu'. Da' văd bine că nu pot avea sentimente bune pentru alții, dacă din cînd în cînd nu sînt în stare să-mi las deoparte propria mea tihnă. De aia am venit să-mi ofer și eu numele alături de cei ce doresc să găzduiască pe cineva de la oraș, care are nevoie de nițică schimbare. Îmi dau prea bine seama cum m-aș simți eu acuma, dacă soarta m-ar fi aruncat într-una din mansardele ălea de la oraș pe care soțu' dumneavoastră le-a descris cu vorbe atît de mișcătoare. Dacă mama și cu mine nu ne-am fi bucurat de milostenie într-un loc anume, toți anii ăștia frumoși petrecuți în căsuța noastră poate că ar fi trebuit să-i trăim la oraș, fără să știm altceva decît muncă și iar muncă. Nu sînt bogată, da' mama și cu mine am pus ceva bănișori deoparte ș-acuma mă-nfrupt din ei așa de una singură. M-am gîndit că tare mi-ar plăcea să se mai bucure un picuț și altcineva de partea mamei. Numa' să nu-mi trimită cine știe ce băiat năbădăios cum au trimis anu' trecut familiei Barnard, de-a scos din sărite pînă și dobitoacele necuvîntătoare ; și nici cu bărbați sau fete cu tot felu' de ciudățenii nu mă pricep s-o scot la capăt, în schimb aș ști ce să fac pentru o bătrînă împovărată de ani, care ajunge să simtă că o cam lasă puterile. Poate că n-avem dreptu' să alegem, da' după ce m-am îngrijit de mama și i-am învățat gusturile, cel mai bine mă pricep să aduc mîngîiere unei persoane de felu' ăsta.

Domnişoara Esther se ridică şi cu un demodat aer ceremonios întinse doamnei Wayton hîrtia împăturită pe care îşi aşternuse cu grijă numele şi adresa. Doamna Wayton se ridică şi ea sobră să ia hîrtia, după care amîndouă se aşezară iar jos.

— Sînt sigură că vă veţi simţi mai mult decît răsplătită pentru bunătatea dumneavoastră, dragă domnişoară Esther, zise soţia pastorului. O cunosc pe una din doamnele care se ocupă de organizarea programului „Săptămîna la ţară" şi mă voi strădui să-i explic cam ce fel de persoană aveţi în vedere. O invidiez de pe acum pe acea persoană, fiindcă de multe ori cînd m-am simţit copleşită de treburi şi obosită m-am gîndit că tare mi-ar plăcea să dau o fugă să vă fac o vizită. Aveţi o căsuţă mică şi frumoasă, ca de pe vremuri.

— Mi-ar face mai mult decît plăcere să poftiţi, zise uimită domnişoara Esther cu un zîmbet radios, uitîndu-şi neliniştea. Veniţi oricînd şi primiţi de bun tot ce am. Cu ani în urmă, cînd încă mai trăiau pe drumu' spre Ashfield o mulţime din rudele mamei, nu duceam lipsă de oaspeţi. Tocma' cînd aveam treabă mai multă şi dădeam zor să isprăvim comenzile ne trezeam la poarta din faţă cu o căruţă plină de ei. Veneau, ce-i drept cam prea devreme, să-şi petreacă ziua şi să ia ceaiu' cu noi. Mama nu era o persoană care să se frămînte ca mine pentru orice lucru. La bucătărie era neîntrecută : îi hrănea bine, îi mulţumea pe toţi şi îi trimitea acasă cît putea de repede. După ce plecau, rămîneam mai bine dispuse şi mai înviorate şi stăteam pînă noaptea tîrziu cosînd şi vorbind despre vizită, iar eu aveam întotdeauna să-i spun unele lucruri care se discutaseră cînd ea lipsise din încăpere. Eu mă pierd toată pentru orice fleac, da' mama imediat se înviora, se bucura şi se simţea bine dacă se-ntîmpla ceva pe nepusă masă. De ce trec anii, îi duc şi mai mult doru', oftă adînc domnişoara Esther. Ştiu că a fost o prostie să mă aştept s-o am cu mine sprijin şi la bătrîneţe, da' singură nu prea mai sînt bună de nimic.

— Asta nu, să nu mai spuneţi aşa ceva ! exclamă doamna Wayton. Nimeni de-aici nu s-ar putea descurca fără dumneavoastră. Îmi pare rău că n-am venit mai demult la Daleham s-o fi cunoscut şi pe mama dumneavoastră.

Domnişoara Esther clătină tristă din cap :

— Ar fi făcut totu' pentru dumneavoastră şi pentru domnul Wayton... Acu' trebuie să mă-ntorc acasă, fiindcă s-ar putea să mă mai caute careva, da' aştept să-mi trimită pe cineva repede, cît mai e fasolea înflorită. Şi dacă vreuna din hainele băieţelului are nevoie de ceva reparaţii, vă rog să apelaţi la mine ; o să fie o adevărată plăcere să dau cîteva împunsături cu acu'. Sau poate din hainele soţului... ?

Doamna Wayton era cît pe ce să spună nu, cînd deveni brusc conştientă de expresia rugătoare a bătrînei din faţa ei.

— Sinteţi deosebit de amabilă, scumpă doamnă, răspunse ea. Într-adevăr, am o mulţime de treburi. Diseară, în drum spre casa de rugăciuni, o să trec să vă las vreo două-trei lucruri care îmi depăşesc talentele. Ieri, domnul Wayton şi-a rupt la mînecă cea mai bună haină, lucru care m-a întristat foarte tare, fiindcă ne făcuserăm socoteala că pînă la toamnă n-o să-i trebuiască o alta nouă.

— Pentru mine o să fie o nimica toată, zise domnişoara Esther şi curînd o porni zîmbind în josul străzii.

II

Membrii comitetului pentru „O săptămînă la ţară" dintr-un anume cartier din Boston discutau lista lungă de copii, mame cu copii mici şi croitorese, care aşteptau cu nerăbdare să petreacă — mulţi pentru prima oară în cine ştie cîţi ani — o vacanţă la ţară. Unii aveau să meargă să stea la nişte ferme ospitaliere, care din cînd în cînd îşi deschideau generoase porţile pentru orăşenii osteniţi ; pentru unii se plătea şi masa.

Tocmai cînd sfîrşiră în cele din urmă cu tot ce aveau de rezolvat la întîlnirea respectivă, doamna Belton, preşedinta, scoase brusc din buzunar o scrisoare.

— Era cît pe ce să uit de scrisoarea asta, zise ea. Mai avem aici o ofertă venită din frumosul şi liniştitul Daleham. Prietena mea, soţia pastorului de acolo, îmi dă cîteva lămuriri : „Solicitanta doreşte să găzduiască o persoană vîrstnică, fiind obişnuită să poarte de grijă unui părinte în vîrstă şi convinsă că poate face o asemenea persoană să se simtă bine. Ar dori, de asemenea, ca oaspetele să vină cît mai curînd cu putinţă". Prietena mea mă roagă să aleg o persoană cu oarecare rafinament, — „cineva care să aprecieze simplitatea delicată şi originalitatea gazdei".

Doamna Belton îşi aruncă în grabă privirea pînă la capătul paginii :

— Cred că asta-i tot, conchise ea. Ce-aţi spune de croitoreasa aceea bătrînă şi simpatică din Bantry Street — doamna Connolly ?

— Vă rog, nu ! stărui o doamnă, ridicîndu-şi privirile de pe însemnările ei. Este exact locul potrivit pentru domnul Rill de pe lista mea, bătrînelul acela de treabă venit din Anglia, care trăieşte singur la etaj în Town Court şi ţine un botgros. Meseria lui a fost să graveze sigilii şi din cauza asta şi-a slăbit de tot vederea. Trăieşte foarte strîmtorat din micile lui economii şi o brumă de pensie. Cineva îi plăteşte şederea la ţară şi Daleham pare să fie un loc care cu siguranţă îi va plăcea. De cînd urmăresc să se ivească ceva potrivit.

— Atunci, să meargă el, încheie preşedinta preocupată de o mulţime de alte treburi.

Mai discutară puţin, mai răsfoiră nişte hîrtii şi întrunirea comitetului luă sfîrşit, ceea ce pecetlui soarta domnişoarei Esther Porley.

III

Pentru domnul Rill, călătoria la Daleham se dovedi o mare experienţă. Era un bătrîn cu judecată, care îşi dădea prea bine seama că în mansarda lui devenea din ce în ce mai greoi în mişcări, se anchiloza şi că aşa cum îi spuseseră nişte prieteni, cîteva zile la ţară l-ar înviora şi l-ar bine dispune. I se făcuseră cîteva propuneri să plece definitiv din mansarda lui şi să locuiască la ţară sau cel puţin în vreo suburbie a oraşului. Domnul Rill reuşea să vadă o perspectivă largă mult mai bine decît un obiect aşezat în imediata lui apropiere şi cum perspectiva lui de la singura fereastră a mansardei era un zid de cărămidă încă şi mai înalt şi o mulţime de coşuri, bietul om pierdea foarte mult din ceea ce ar fi putut avea de la viaţă. Dar în măsura în care era de aşteptat ca pe un om de felul lui să-l intereseze cele nevăzute şi neştiute, domnul Rill nu se arătă de acord cu nici unul din planurile în legătură cu o casă la ţară şi declară că se simte bine în lăcaşul lui din înălţimi. Cu cîţiva ani în urmă pierduse o soră care îi fusese principalul reazem, dar mîinile fiindu-i obişnuite cu o muncă delicată, el se descurca în treburile gospodăriei sale, deloc complicate, mult mai bine decît ar fi făcut-o mulţi alţi bărbaţi. Numai că era foarte singur şi din ce în ce mai îngrijorat. În huruitul trenului care îl ducea spre Daleham, ţinînd strîns cu amîndouă mîinile colivia unde ciripea botgrosul, domnul Rill îşi zicea din cînd în cînd : „Poate c-o să iasă ceva din asta ; aerul ăsta de ţară îmi miroase foarte bine“.

Gara Daleham nu era foarte departe de sat, aşa că domnişoara Esther Porley îşi puse şalul de mătase, boneta şi mănuşile de toată ziua exact înainte să se facă ora patru şi porni să-şi întîmpine oaspetele venit pentru „O săptămînă la ţară“. În ziua precedentă se anunţase că persoana pentru domnişoara Porley va sosi cu două zile înaintea grupului de copii şi femei nevoiaşe şi de cum primise vestea de la casa parohială, domnişoara Esther se aşezase harnică pe treabă din zori şi pînă-n noapte ca să-şi pună casa la punct. Se gîndi la tot ce-i plăcuse mamei sale şi se strădui să nu lipsească nimic din toate acestea. La ceai va servi prăjiturile din făină de secară, iar pe masa din salon, într-un pahar de vin de pe vremuri pusese nişte crenguţe de lămîiţă şi melisă parfumată ; mama îi spunea întotdeauna că ele înviorează atmosfera. Domnişoara Esther mai luase şi un şal micuţ şi îl aşezase împăturit pe braţul balan-

soarului din fața ferestrei, care dădea într-o grădiniță cu flori, unde zorelele tocmai începuseră să se înalțe. Domnișoara Esther avea deja șaizeci și patru de ani, dar încă mai socotea bătrînețea ca pe ceva foarte îndepărtat.

Fiind întotdeauna punctuală, ajunse la gară cu cîteva minute mai devreme ; și cele cîteva minute trecură, dar trenul avu întîrziere. În cele din urmă văzu în depărtare fumul de la locomotivă și inima începu să-i bată cu putere. Poate că-i va fi greu să se descurce cu bătrîna, și... la urma urmelor era vorba doar de o săptămînă și ea însăși considerase că e bine și că se cuvine să ia o asemenea hotărîre. Oricum, în curînd totul o să se sfîrșească.

Trenul se opri, dar din el nu coborî nici o bătrînă.

Domnișoara Esther se ținuse cît mai la distanță ca să scape de fum și de zgomot — vagoanele îi produceau întotdeauna o spaimă teribilă — dar cînd acestea se puseră din nou în mișcare, ea mai înaintă cîțiva pași pentru a cerceta mai amănunțit peronul. Nu se vedea nici o bonetă neagră cu voal ponosit de dantelă și nici urmă de vreo doamnă în vîrstă cu sau fără bagaje ; erau acolo doar șeful gării, vreo doi-trei bărbați, vreo doi băieți fără nici o treabă și un bătrîn adus de spate, care într-o mînă ținea o colivie, iar în cealaltă un sac vechi de voiaj. Domnișoara Esther se gîndi la prăjiturile pregătite pentru cină și la tot ce făcuse pentru ca micul ei cămin să pară cît mai primitor și deodată din flacăra entuziasmului ei rămase doar cenușa.

Brusc, bătrînul cu colivia se întoarse spre ea :

— Îmi puteți, vă rog, arăta unde locuiește domnișoara Esther Porley ? întrebă el.

— Firește, replică domnișoara Esther privindu-l curioasă.

— Am fost trimis la ea, explică simpaticul bătrîn, de către doamna Belton de la comitetul „O săptămînă la țară". Vederea mi-e foarte slabă și aș fi recunoscător dacă m-ar putea ajuta cineva să găsesc casa cu pricina.

— Veniți cu mine, domnule, se oferi domnișoara Esther. Se temea ca nu cumva oamenii de pe peron să fi auzit toată discuția, dar nimeni nu le dăduse nici o atenție, așa că cei doi o luară agale pe drumul spre sat.

Domnișoara Esther era furioasă pe comitetul care organiza „O săptămînă la țară".

— *Dumneavoastră* ați fost trimis la... domnișoara Porley ? întrebă ea înverșunată, întorcîndu-se să se uite la el.

— Chiar eu, preciză domnul Rill.

— Eu sînt domnișoara Porley și așteptam o doamnă în vîrstă, izbuti ea să spună și amîndoi se opriră și se măsurară din priviri cu neîncredere.

— Asta-i bună ! îngăimă tulburat bătrînul gravor. Şi-acuma ce să fac ? Mi s-a dat numele dumneavoastră, de asta să fiţi sigură. Dar poate mă puteţi recomanda în altă parte şi dacă nu-mi convine o să plec acasă mîine dimineaţă.

Cei doi se aflau la umbra unei sălcii. Domnul Rill îşi scoase pălăria — era de fapt un joben de pe vremuri ; în vîrful salciei începu să cînte un măcăleandru, iar bătrînul botgros se apucă să ciripească şi să se agite în colivia lui. Domnişoara Esther auzi nişte paşi venind din spatele lor de pe drum. Se schimbă la faţă, dar încercă să-şi aducă aminte că este o femeie matură şi cu destulă experienţă.

— Nu vă faceţi nici o problemă, domnule, zise ea veselă. Sper că veţi găsi totul pe placul dumneavoastră.

Cei doi se întoarseră uşuraţi şi continuară drumul împreună.

— Asta-i casa avocatului Barston ! îl lămuri ea un minut mai tîrziu ; noi zicem că e cea mai frumoasă din tot orăşelu'.

Şi domnul Rill răspunse politicos că într-adevăr era frumos la Daleham ; el nu mai ieşise din oraş de atîţia ani, încît acum totul i se părea frumos ca într-o ilustrată.

IV

Domnişoara Porley îşi recăpătă iute stăpînirea de sine şi îşi concentră toată energia ca să pregătească ceaiul. Îşi conduse oaspetele în dormitorul plăcut de sub acoperişul olandez şi cînd se scuză pentru faptul că domnul Rill avea de urcat cele cîteva trepte, el o rugă să nu uite că pentru un om obişnuit cu patru etaje, acestea păreau ca o singură treaptă. Se bucurară amîndoi cînd găsiră lîngă fereastră un cui potrivit de care să agaţe colivia, deşi domnişoara Esther mărturisi că i-ar face plăcere ca frumoasa pasăre să stea jos în salonaş, unde o puteau vedea şi asculta împreună. Îşi repetă de nu ştiu cîte ori că dacă s-ar mai putea ca fratele ei demult dispărut să se întoarcă acasă de pe mare, i-ar plăcea să-l vadă arătînd şi comportîndu-se la fel de blînd şi delicat ca domnul Rill. Făcînd ultimele pregătiri la bucătărie se trezi, nici ea nu ştia cum, fredonînd un cîntec vesel. Nu putea să nu regrete că nu se află şi mama ei acolo să se bucure de surpriză, deşi părea într-adevăr foarte ciudat ca după atîţia ani să găzduiască din nou un bărbat în casă. Lucrul acesta nu se mai întîmplase de cel puţin cincisprezece ani, de cînd invitaseră pe diaconul Sparks cu soţia, veniţi dintr-un orăşel învecinat, numit East Wilby, ca delegaţi la Conferinţa regională.

Indiferent cît ar fi discutat întreaga situaţie şi ar fi rîs pe seama domnişoarei Esther în spatele ei, pe faţă vecinii nici nu rîseră

și nici nu o făcură să roșească stingherită. Ea tratà prezența oaspetelui ei cu încîntătoare simplitate și dintr-o săptămînă la țară se făcură două și apoi patru. În cele din urmă, într-o bună zi, domnișoara Esther și domnul Rill fură văzuți îndreptîndu-se spre gară, fiecare cu cîte un pachet mare pe lîngă vechiul sac de voiaj cu care venise domnul Rill, deși cineva remarcă lipsa coliviei. Domnișoara Esther se întoarse acasă singură, arătînd foarte tristă și abătută, iar dacă e să se știe adevărul, casa i se păru mult prea pustie. Aruncă o privire în cămara de lemne, unde toate lemnele fuseseră stivuite cu grijă ; căldarea de apă era plină ochi, cărările din grădină erau curățate de buruieni și măturate și totuși ori încotro se uita, totul părea mai pustiu ca niciodată. Își prinse din nou șalul și ieșind în stradă o luă spre casa parohială.

— Bătrînul meu a plecat mai adineauri, zise ea soției preotului. M-am simțit așa de singură că n-am mai suportat să stau în casă.

— V-a făcut mare plăcere oaspetele, nu-i așa domnișoară Esther ? întrebă doamna Wayton, cu un ușor zîmbet pe buze.

— Mi-a făcut ; n-a fost ca alți bărbați... a fost bun, prietenos, ca un părinte și cînd eram ocupată nu stătea pe capu' meu ; se ducea să se plimbe pe stradă și era harnic ca o albină : mă tot întreba dacă nu are de făcut cîte ceva prin juru' casei. El și cu o soră cu cîțiva ani mai mare au ținut gospodărie împreună, da' ea s-a-mbolnăvit de-o boală lungă și grea și cu boala asta s-a dus tot ce-au economisit. Lui însă tot i-a mai rămas o brumă de bani și mai are niște prieteni bijutieri pentru care a lucrat — o firmă mare — și ăia îi dau regulat cîte ceva. Acuma o să se intereseze să vadă... — și domnișoara Esther se făcu roșie-stacojie, — să vadă dacă o să-i plătească la fel și în cazu' că vine să locuiască la Daleham. Zice că îi priește aeru' de-aici.

— Chiar așa ? întrebă doamna Wayton cu o expresie de profund interes și de ușor amuzament.

— Chiar așa, confirmă domnișoara Esther cu naturalețe ; da' să nu spuneți încă la nimeni nimica. Nu vreau să scoată oamenii glume pe seama asta. Cred că dacă el simte nevoia să se-ntoarcă și nu și-a schimbat gîndurile cu care a plecat, poate că este înțelept să purcedem la...

— Grozav, domnișoară Esther ! exclamă interlocutoarea.

— Nu înainte de venirea toamnei... nu înainte, interveni domnișoara Esther precipitată. Oricum nu-mi pun mare nădejde în asta. Cred că ne putem împăca bine ; a mai rămas în mine destulă bunătate și în afară de asta, parcă muncești mai bine cînd ai alături pe cineva pentru care să muncești. Da' ce să vă spun, mă simt de parcă m-ar fi luat pe sus o furtună puternică.

— Grozav ! Nici nu ştiu ce să zic la o veste ca asta ! exclamă din nou doamna Wayton.

— Nu ştiu dacă e de zis ceva, răspunse solemn domnişoara Esther. Da' chiar acuma, cînd am ajuns aici la poartă, m-a pufnit rîsu' cînd m-am gîndit ce emoţie mă apucase în ziua cînd v-am adus hîrtia cu adresa.

— Trebuie să mă duc repede să-i povestesc şi domnului Wayton ! zise soţia pastorului.

— Vai, să nu faceţi una ca asta, doamnă Wayton, nu, nu ! o imploră domnişoara Esther sfioasă ca o fetişcană. De fapt nu ştiu dacă treaba o să rămînă aşa... Parcă nu se poate ! O să mă anunţe el în curs de o săptămînă. Da' părerea mea e că *el* crede că aşa o să rămînă, fiindcă şi-a lăsat aici pasărea.

MĂTUŞA CYNTHY DALLETT

I

— Nu, spuse doamna Hand cu un regret în glas, — nu, noi n-am sărbătorit niciodată Crăciunu' la noi acasă. Mama s-a prăpădit cînd eram toţi mici ; ea ar fi fost singura care să se ţină în pas cu ideile noi, da' tata şi bunica erau oameni de modă veche şi... ştii şi matale, domnişoară Pendexter, cum era pe vremea aia : nimeni nu dădea prea mare importanţă zilei de Crăciun, afară doar că îţi urau toţi „Sărbători fericite".

— Nu se prea străduiau ei să le facă fericite, asta-i sigur, răspunse domnişoara Pendexter. Şi în ziua de azi îi aud uneori pe unii plîngîndu-se că prea îi cocoşează munca de sărbători.

— În schimb, alţii consideră că e o ocazie minunată pentru toţi cei cărora le place cu adevărat să facă daruri ; ai prilejul să-ţi arăţi bunele sentimente fără ocolişuri, completă doamna Hand cu un zîmbet luminos. Eu una ţin întotdeauna şi Anu' Nou. Nu supără pe nimeni să mai sărbătorească şi să facă plăcută încă o zi. O mulţime din bătrînii cei mai bătrîni au să-şi amintească tot felu' de lucruri frumoase în legătură cu ziua de Anu' Nou.

— Mătuşa Cynthy Dallett se numără printre ei, zise domnişoara Pendexter. Mă mustră întotdeauna dacă nu mă duc s-o văd de Anu' Nou. Anu' trecut n-am fost din pricină că ninsese puţin şi mi s-a părut că o să fie greu de ajuns, da' ea a trimis pe băiatu' unui vecin tocma' de sus de la munte să vadă dacă nu cumva sînt bolnavă. A ajuns sărmana să şchioapete aşa de rău, că nu mai poate să iasă din casă. Mă gîndesc mereu la ea. Toţi ne gîndim mult mai mult la cei care trăiesc singuri pe măsură ce îmbătrînesc ! Nu mai tîrziu de ieri noapte m-am trezit brusc din somn la gîndu' că ce s-ar face mătuşa Cynthy acolo sus, singură-cuc, dacă i-ar lua foc casa sau mai ştiu eu ce. Probabil că mai visam încă, da' n-am putut să mă liniştesc pînă ce nu m-am dat jos din pat şi nu m-am urcat la fereastra dinspre nord de la mansardă să văd dacă nu se zăreşte vreo lumină ; da' munţii erau toţi întunecaţi şi în tihna lor, ca de obicei. Îmi amintesc că ultima dată cînd am trecut pe la ea am observat că trebuiau făcute nişte reparaţii la coş şi i-am vorbit despre asta, ... cărămizile arătau tare şubrezite în unele locuri.

— Chiar reușești să-i vezi casa de la fereastra de nord a mansardei ? întrebă doamna Hand, cu un aer puțin absent.

— Da ! Și pentru mine e o mare ușurare, răspunse interlocutoarea ei. De multe ori am regretat că nu stăm destul de aproape ca s-o pot pune să-mi facă un semn dacă are nevoie de ajutor. Înainte o rugam să coboare să stea iarna la mine, da' într-o bună zi mi-a spus c-aș putea la fel de bine să încerc să aduc jos unu' din brazii ăia bătrîni — și cred că avea dreptate.

— Mătușa ta e o persoană care nu vrea să depindă de nimeni, remarcă doamna Hand.

— Și încă cum ! exclamă cu o mină satisfăcută nepoata cam bătrîioară. Mătușa Cynthy rîde și spune că așteaptă ceasu' cînd vîrsta o s-o oblige să mă aducă acolo ca să am grijă de ea ; iar data trecută cînd am fost la ea s-a uitat la mine cu o privire foarte ciudată și mi-a spus : „Nu știu, Abby, da' uneori mi-e tare teamă, fiindcă simt că încep să aștept clipa asta !". Pentru una ca mătușa Cynthya însemna foarte mult și prin urmare m-a pus pe gînduri.

— Ar trebui să te aibă cu ea deja, zise doamna Hand. Ați cheltui amîndouă mai puțin, deși nu cred să aibă ea nevoie să pună deoparte. Ascultă-mă ! Îmi dau perfect de bine seama ce simțiți amîndouă. Și mie îmi place să am casa mea și să fac ce vreau și cum vreau eu.

Cele două prietene începură să rîdă, privindu-se cu afecțiune.

— Știi povestea cu domnu' Nathan Dunn... bătrînu' cînd a murit n-a lăsat nici o datorie, da' și nici un ban, începu doamna Hand. S-a prăpădit vara trecută la nepoată-sa. Avea niște bani în portofel și cînd a venit nota cu cheltuielile de înmormîntare s-a văzut că banii ajungeau exact cît să acopere nota ; cu una, cu alta totu' se ridica la nu știu cîți dolari și optzeci și patru de cenți. Și să vezi și să nu crezi ! Lîngă bancnotele frumos împăturite, într-un mic buzunăraș separat al portofelului se aflau optzeci și patru de cenți, de parcă bătrînu' ar fi știut tot dinainte. Nepoată-sa nu s-a putut abține și a izbucnit în rîs ; zicea că bătrînu' a murit la fel de metodic după cum a și trăit. Ea nu se așteptase să aibă nici o lețcaie și era pregătită să suporte toate cheltuielile ; are o situație foarte bună.

— O poveste amuzantă, fără doar și poate, zise domnișoara Pendexter. Probabil că domnul Dunn s-a simțit foarte liniștit știind că are banii la el. Dacă stai și te gîndești, asta e o alinare, în special pentru cei bătrîni.

Pentru o clipă, tristețea îi umbri chipul, dar imediat zîmbi și se ridică să plece, uitîndu-se întrebătoare la gazda ei, să vadă dacă nu cumva mai rămăsese ceva de spus.

— Sper să ajung și eu să fiu chit cu toată lumea, zise ea o vorbă de duh la plecare ; dar uneori mă cam îndoiesc.

Doamna Hand se gîndea fără îndoială la ceva anume și lăsă cîteva clipe să treacă înainte de a spune ceva.

— Ce-ar fi ca de Ānu' Nou, dacă nu ninge și nu e un vînt prea puternic, să mergem amîndouă să-i facem o vizită mătușii tale ? propuse ea. Dacă e vînt prea puternic nu sînt în stare să urc la deal, dar dacă e frumos, mîncăm zdravăn de dimineață și o pornim. Eu una prefer s-o luăm pe jos, fiindcă drumu' e foarte prost la vremea asta.

— Ești formidabilă cum te gîndești la toate ! Mi-era într-adevăr groază să fac drumu' pînă sus de una singură, mărturisi Abby Pendexter. N-am nici o chemare să merg de capu' meu și am văzut cum e, așa că a ajuns să-mi fie într-adevăr frică. După ce ajung acolo îmi face o mare plăcere s-o văd pe mătușa Cynthy și să constat întotdeauna că o găsesc mult mai bine decît mă așteptam.

— Atunci vom porni la drum devreme, conchise doamna Hand cu voioșie ; și astfel cele două prietene se despărțiră.

Îndreptîndu-se pe alee spre poartă, domnișoara Pendexter își trimise gîndurile recunoscătoare înapoi în salonașul din care tocmai ieșise.

„Cum se deschid ușile !“ exclamă ea în sinea ei. „Mai adineauri eram atît de nenorocită și tristă la gîndu' de-a începe anu' cu nimic, cum s-ar spune, că nici nu-mi trecea prin minte să-i fac sărmanei mătuși Cynthy o vizită. Da' o să reușesc eu să-i fac și o mică atenție ; și ei și scumpei doamne Hand. «Descurcați-vă cu ce aveți», spunea mama ori de cîte ori se ivea ceva neprevăzut. — Chiar dacă aș avea de oferit numai urări, o să fie numai urări de bine !“

II

Prima zi din an se dovedi luminoasă și senină, de parcă Noul An vroia să ofere un model de cum poate arăta iarna în forma ei cea mai bună. Cele două prietene erau pregătite pentru o eventuală schimbare în starea vremii și se întîlniră înfofolite fiecare în pelerine și șaluri de iarnă, cu văluri lungi de *barège* * maroniu legate strîns peste bonete. O vreme se făcură că nu observă un lucru limpede, și anume că fiecare ducea ceva sub braț. Sub șaluri, în special la domnișoara Pendexter, se ghicea ceva suspect, dar fiecare respecta aerul secretos al celeilalte. Drumul îngust, brăzdat de făgașurile adînci ale roților, era înghețat, dar pe marginea lui o mică potecă

* Material subțire din fire de lînă pieptănată, amestecate cu mătase sau bumbac, a cărui denumire provine de la numele localității Barèges, din Munții Pirinei, renumită stațiune balneară.

bine bătută cu piciorul invita pe călător la drum. Doamna Hand mergea prima, iar domnişoara Pendexter o urma. Vorbiră mai tot drumul, aşa că se văzură nevoite să se oprească din cînd în cînd pe vîrful cîte unul deluşor să-şi tragă respiraţia. N-a fost un urcuş greu ; în ciuda faptului că o dată ajunse la uşa doamnei Dallett se aflau la mult mai mare înălţime, parcurseseră prin pădure şi multe porţiuni aproape drepte.

— N-am ce zice ! O zi minunată şi un drum foarte frumos ! exclamă doamna Hand cu satisfacţie. Parcă mi-au mers picioarele singure ; de obicei mă oboseşte aşa de tare mersu' că nu mă mai pot bucura de nimic cînd ajung la locu' respectiv.

— Asta se datoreşte în parte aerului proaspăt şi înviorător, îşi dădu cu părerea Abby Pendexter. Uneori aşa-i aeru' chiar înainte de-a începe să ningă. Parcă te face să te simţi din nou tînăr şi-ţi ia toate grijile !

Doamna Hand era o persoană cu o viaţă tihnită, îndestulată, care rareori îşi făcea vreo grijă, dar de data aceasta ceva din tonul prietenei sale îi pătrunse drept în suflet şi, uitîndu-se la ea, descoperi pe faţa ei slabă o expresie îndurerată. Era o clipă bună pentru mărturisiri.

— Vai, Abby, vorbeşti de parcă te chinuie ceva, zise cu blîndeţe femeia mai vîrstnică.

— De obicei nu sînt o persoană care să mă gîndesc la mine, da' acuma se pare că mă aşteaptă vremuri tare grele, zise Abby. ... Nu-i nimic, am mai avut eu necazuri şi 'nainte.

— Ţi s-a-ntîmplat ceva cu averea ? se încumetă să întrebe doamna Hand.

— Mi s-a-ntîmplat că nu am nici urmă de avere, răspunse Abby, încercînd să pară veselă. Toată averea mea s-a dus pe chiria pentru trimestru' trecut — doisprezece dolari ! Mi-am vîndut găinile, toate în afară de asta, care se rătăcise atunci cine ştie pe unde şi pe care acum o duc mătuşei Cynthy friptă fain-frumos, cum numai eu mă pricep.

— M-am gîndit eu că ai acolo un pachet, spuse doamna Hand cu tonul ei obişnuit. Şi eu am luat nişte plăcinte cu carne. Mi-am zis că s-ar putea să-i placă bătrînei ; una o putem mînca la cină, iar pe cealaltă i-o vom lăsa ei. Dar nu crezi că te-ai pripit să-ţi vinzi găinile, Abby ? De ouă ai mereu nevoie şi nu costă mare lucru să ţii nişte găini.

— Da, o să-mi pară rău după ele, recunoscu Abby ; da' a trebuit să fac orice ca să-mi strîng bani de chirie. Acuma, că s-a terminat cu prăvălia, nu mai am mijloace să cîştig un cent şi puţinu' pe care l-am avut, l-am cheltuit în vară.

— Mătuşa ta ar trebui să ştie lucru' ăsta şi să te ajute, zise doamna Hand. Trebuie să spun că eşti o caraghioasă. Te-ngrijeşti tu de ea, cînd ar trebui să se-ngrijească ea de tine.

— E bătrînă şi e singura mea rudă apropiată, zise domnişoara Pendexter. Am ştiut dintotdeauna c-o să vină vremea cînd o să aibă nevoie de mine, da' marea ei plăcere a fost să trăiască singură şi să se simtă liberă. O să mă descurc eu cumva, numa' că nu va fi uşor. Poate că găsesc pe cineva care să aibă nevoie de vreun ajutor peste iarnă. Mi-e teamă doar c-o să trebuiască să renunţ la casă. Dacă ar fi a mea, ar fi altceva. Pur şi simplu nu ştiu ce să fac, da' pînă la urmă o să se găsească o cale.

Doamna Hand mută pachetul cu cele două plăcinte sub celălalt braţ şi trecu de cealaltă parte a drumului, unde terenul părea puţin mai neted.

— Dacă aş fi în locu' tău, Abby, nu mi-aş face griji, zise ea. Da' dacă ar fi vorba de mine, cred că mi-aş face mult mai multe griji decît tine ! Cred că n-aş dormi noaptea.

Dar Abby nu răspunse nimic şi ajungînd la un povîrniş, pînă să-l suie la capătul lui, cele două femei găsiră un alt subiect de conversaţie.

— Mătuşa ta nu ştie că venim ? întrebă oaspetele de onoare.

— Nu, niciodată n-o anunţ, zise domnişoara Pendexter, fiindcă atunci ar vrea să facă o mulţime de pregătiri, cum obişnuia altădată.

— Se pare că n-a deranjat-o niciodată să primească musafiri ; întotdeauna arăta aşa de jovială şi de binevoitoare şi te lăsa să stai cu ea pînă termina cu toate pregătirile, îşi aminti doamna Hand cu toată consideraţia. — Unii au daru' ăsta îngrozitor de-a te face să te simţi nedorit ; şi doar n-ai întotdeauna posibilitatea să trimiţi vorbă că vii. Am făcut eu odată o vizită care mi-a rămas ca o adevărată lecţie... asta cu ani în urmă ; nu ştiu dacă ţi-am povestit vreodată ?

— Nu cred, răspunse cea care asculta acest vag preludiu.

— Ei bine, era o după-amiază fierbinte de vară. Am plecat de acasă şi am pornit-o pe jos cale lungă tocmai la doamna Eben Fulham, care locuieşte la răscrucea dintre drumu' spre crîngu' de măcieş şi Staples's Corner. Doctoru' mergea şi el într-acolo şi m-a luat în brişca lui, ceea ce pînă la urmă mi-a mai scurtat drumu' ; da' dacă aş fi ştiut că-i aşa departe, n-aş mai fi pornit-o în ruptu' capului. Promisesem încă de la începutu' verii c-o să merg şi de fiecare dată cînd o vedeam pe domnişoara Fulham duminica, nu se putea să n-aducă ea vorba de treaba asta. Nu eram cunoştinţe foarte apropiate, da' ne simpatizam. Ea s-a mutat aici de la Bedford Hill.

— A, da. Am cunoscut-o şi eu, îşi aminti Abby cu interes.

— Deci așa... Cînd am ajuns acolo mi-a făcut într-adevăr o primire frumoasă, continuă doamna Hand. Era cam în jur de ora patru. I-am spus că venisem să dau curs invitației sale, dacă nu deranjez și că doctoru' fusese chemat la un bolnav la cîteva mile mai departe și probabil că avea să zăbovească mai mult pe-acolo, dar la întoarcere, adică pe la șapte, va trebui să mă ia și pe mine — ceea ce era foarte frumos din partea lui. Doamna Fulham m-a poftit imediat în casă și părea într-adevăr foarte bucuroasă și apoi a insistat să mă ducă în camera de oaspeți, unde era răcoare, scuzîndu-se că va lipsi puțin, fiindcă se duce să pregătească ceaiu' ca să-l servească mai devreme. Am rugat-o să nu se deranjeze pentru mine în mod special și am întrebat-o dacă nu pot s-o ajut cu ceva, da' ea mi-a spus că nu, că doar să iau de bun ce-am găsit, după care mi-a dat un evantai și dusă a fost.

Am rămas acolo în balansoar să mă bucur de tihna și odihna încăperii răcoroase și după o vreme, tot legănîndu-mă, am auzit-o umblînd la ușa cuptorului și scoțînd apoi niște farfurii. Era o femeie foarte sprintenă și m-am gîndit că îi voi spune cînd va veni că n-are de ce să aprindă focu' în cuptor numai pentru o ceașcă de ceai, fiindcă mai mult nu serveam. M-am ridicat chiar, intenționind să merg la bucătărie, dar în clipa următoare ceva mi-a spus că mai bine să-mi văd de treaba mea, că între noi nu erau relații așa de apropiate. Nu știam cum ar lua ea gestu', așa că m-am pus iar pe așteptat. În camera asta de oaspeți, lumina era cam verzuie și parcă începuse să mă pătrundă o umezeală... niște tufe își trimiteau frunzișu' pînă aproape de ferestre. Of, mi s-a părut o așteptare îngrozitor de lungă ! O auzeam pe gazda mea bătînd albușuri, mestecînd prin crătiți, manevrînd tot felu' de farfurii și vase și mi-am dat seama că se dădea peste cap să-mi pregătească o cină de zile mari. Asta m-a neliniștit și-am început să mă frămînt, chiar am făcut cîțiva pași spre ușă, da' pe urmă m-am gîndit că probabil ea se aștepta să rămîn acolo unde mă poftise să stau. Am trecut în revistă de cel puțin patruzeci de ori fiece lucrușor din cameră și de amuzament am distrus un cuib de molii din cuvertura de lînă așternută pe masă. Țesătura s-a făcut ferfeniță. În viața mea n-am văzut atîtea molii la un loc. Da' după ce-am isprăvit și cu moliile, n-am mai găsit nimic de făcut și-am început să mă simt parcă obosită și toropită. Un greier a intrat în cameră și a început să țiriie și sunetu' aducea a toamnă. N-am putut să nu-mi spun că doamna Fulham uitase de prezența mea. M-am gîndit la toate deliciile ospitalității pe care îmi va fi dat să le mai gust în viață !

— Și în tot timpu' ăsta nu s-a mai întors deloc, nici măcar după ce a băgat tăvile în cuptor ? întrebă domnișoara Pendexter cu teamă.

— N-am mai văzut-o pînă în clipa cînd a apărut radioasă în uşa camerei şi m-a poftit la ceai, spuse doamna Hand. Ceasu' arăta aproape şase şi un sfert, da' mie mi se părea că e deja şapte. Mă gîndisem la cîte-n lună şi-n stele, numărasem, îmi dezmorţisem picioarele, mai căutasem de douăzeci de ori să văd dacă nu mai erau şi alte cuiburi de molii... !

— Sper că cel puţin ceaiu' a fost ceva deosebit ? se interesă Abby curioasă.

— O, formidabil ! Nici dacă aş fi fost regina în persoană, n-ar fi putut pregăti ceva mai grozav, spuse doamna Hand. Nu m-am lămurit cum a reuşit să se descurce într-un timp aşa de scurt. Masa gemea de bunătăţi : plăcintă, budincă, biscuiţi calzi, ceai negru şi ceai verde, un fel de chec tocmai scos din cuptor, „prăjitură rapidă" cum îi zicea ea — pe care de atunci l-am făcut şi eu de multe ori ; în plus a mai deschis şi două dintre cele mai bune dulceţuri puse de ea. Ne-am aşezat amîndouă şi fără îndoială că admiram tot ce făcuse, da' cît am stat la masă n-am prea avut timp să ne aşternem la vorbă şi nici n-am terminat bine de mîncat că a venit şi doctoru' în grabă mare şi a trebuit să plec. Cînd am ieşit, doctoru' ne-a întrebat dacă ne-am săturat de povestit. Eu nu m-am putut abţine să nu rîd în sinea mea, da' gazda i-a răspuns din toată inima că a fost o vizită grozavă. Părea foarte satisfăcută, zău aşa, da' eu am rămas dezamăgită... Şi la începutu' toamnei doamna Fulham a murit...

Abby Pendexter rîdea ca o şcolăriţă, dar tonul povestitoarei devenise din ce în ce mai iritat.

— Asta mai zic şi eu întîmplare caraghioasă, zise ea. Trebuie s-o spui şi mătuşei Cynthy, dacă ţi se pare că lîncezeşte conversaţia — şi rîse din nou, dar doamna Hand rămase tot gravă şi plină de reproşuri. Am ajuns ; drumeagu' din faţă, de lîngă mesteacănu' ăla mare, galben, duce la casa mătuşei Cynthy, zise Abby. Trebuie să recunosc, doamnă Hand, că m-ai făcut să mi se pară drumu' foarte scurt.

III

Mătuşa Cynthy Dallett stătea în balansoarul cu spetează înaltă, lîngă mica fereastră dinspre nord, care era locul ei favorit.

„Iar e Anu' Nou", rosti ea cu glas tare, „Iar e Anu' Nou !". Şi îşi încrucişă în poală mîinile bătrîne şi strîmbe şi rămase cu privirile pierdute peste panorama dealurilor împădurite fără să le vadă cu adevărat, atît era de cufundată în visare. „Am ajuns bătrînă tare", adăugă ea după un timp.

În căsuța cenușie domnea o liniște deplină. Afară, printre crengile merilor, niște gaițe se hîrjoneau și se strigau zgomotoase, ca niște școlari care se ceartă la joacă. Bucătăria era plină de soarele palid al iernii. Ai fi zis că e sfîrșitul lui octombrie mai degrabă decît întîi ianuarie. Mica încăpere părea că zîmbește și ea la rîndul ei soarelui. Ușa exterioară stătea larg deschisă spre curticica verde, iar pe prag dormea un cățel gras. În spatele balansoarului doamnei Dallett se afla un bufet încăpător, care ferea de curent colțișorul unde stătea bătrîna. Ușile și sertarele erau vopsite în alb strălucitor, dar în jurul mînerelor și încuietorilor erau locuri unde semnele lăsate de atingerea mîinilor pătrunseseră adînc în lemn. Pe podea, preșurile fuseseră întinse cu grijă, iar deșteptătorului pătrat de pe policioara dintre cele două ferestre din față tocmai i se spălase cadranul. Fusese tras pînă la refuz, ca să meargă tot anul care începea în ziua aceea. Dacă își întorcea capul, doamna Dallett vedea direct în dormitor, unde patul cu saltea groasă din pene era acoperit cu o plapumă bleumarin, făcută în casă. Pretutindeni domneau pacea și liniștea, dar și multă singurătate. Lîngă ea, pe un soclu de lampă era un ziar religios și o pereche de ochelari a căror ramă metalică îi făcea să semene cu un gîndac caraghios cu două picioare, căzut neputincios pe spinare.

„Iar e Anu' Nou" repetă bătrîna Cynthya Dallett. Timpul nu-i mai lăsase în casă pe nimeni care să-i ureze „An Nou fericit !", — era ultima rămasă în vechiul cuib. „Am ajuns bătrînă tare", zise ea pentru a doua oară ; se pare că asta spunea totul.

Urmărea cu ochi atent cadranul prietenos al deșteptătorului, dar de abia dacă trecuse de mijlocul dimineții, așadar nu avea nici o scuză ca să se ridice de-acolo. Era ceasul acela nesfîrșit dintre clipa cînd își termina treburile încete ale dimineții și ora stabilită pentru a începe să-și pregătească cina. Bătrîna era atît de țeapănă și de șchioapă, încît de obicei ceasul acesta de odihnă era foarte binevenit, dar astăzi, stătea, sărmana, de parcă ar fi fost duminică, fără să se atingă de vechiul ei coș cu fel de fel de cîrpe pentru împletit preșuri, aflat lîngă scăunelul pe care își ținea piciorul.

„Tare sper că Abby Pendexter o să catadixească să urce ca de obicei în după-amiaza asta pînă la mine", continuă ea. „Știu că nici ei nu-i mai vine așa de ușor ca pe vremuri să urce la deal, da' parcă tare aș mai vrea să mai văd pe cîte cineva dintr-ai mei. Îmi pare rău că nu i-am trimis prin Jabez Hooper vorbă c-o aștept, cînd a fost el aici cu făina și p-ormă s-a dus iar la vale. Mi-ar fi plăcut să vină pregătită să stea vreo două-trei zile".

Un pițigoi micuț se opri pe pervazul din afară al ferestrei, își întoarse capul dintr-o parte într-alta ca să privească înăuntru și apoi

se apucă că ciugulească nerăbdător geamul. Bătrîna rîse de el cu o plăcere copilărească şi simţi că nu mai e singură ; în clipa aceea era plăcut să vadă viaţa fie şi în ochii strălucitori ai unei păsărele.

„Semn că vine un străin“, zise ea, în timp ce piţigoiul îşi scutură aripile şi îşi luă grăbit zborul. „Trebuie să le arunc nişte sfărîmituri ; pentru păsările care au rămas începe să fie tot mai greu să-şi găsească hrană“. De data aceasta cu ochi văzători se uită dincolo de pomii din mica ei livadă, urmărind lungile pante împădurite care duceau în vale spre ţinuturile joase. Reuşi să vadă cele două turle albe din satul Fairfield şi harta de cîmpuri şi păşuni din valea de dincolo de sat şi spre apus, de cealaltă parte a văii, dealurile înalte. Casele răzleţite arătau ca nişte jucării pe care copiii le împrăştiaseră pretutindeni. Noaptea le cunoştea după lumini, iar ziua le urmărea fumul care ieşea din coşuri. Departe, spre nord se ridicau munţi mai înalţi şi aceştia erau deja albi de zăpadă. Iarna se vedea deja peste tot, dar astăzi nu bătea vîntul şi zăpada părea doar a face parte dintr-un tablou măreţ.

„Sper că frigu' o să ne mai ierte încă puţin“, se gîndi doamna Dallett. „Nu ştiu cum o să mă descurc după ce dă zăpada mare“.

Căţelul se trezi brusc, ca şi cum ar fi visat ceva urît şi după ce scoase cîteva scheunaturi neliniştite începu să latre din răsputeri. Ca de obicei, stăpîna încercă să facă apel la bunele lui sentimente.

„Nu-i nimeni, Tigrule, îl linişti ea. Nu poţi să ai niţică răbdare ? Poate c-or fi nişte băieţi trăzniţi care cutreieră pe-aici cu puştile“. Dar Tigru nu se lăsă şi chiar mai mult, se deranjă să intre în casă, legănîndu-se pe labele lui scurte şi lătrînd în continuare. Ridică spre stăpînă o privire ca un avertisment şi apoi se întoarse şi o zbughi din nou afară. Bătrîna îl văzu luînd-o zorit în jos spre drumeag, ca şi cum ar fi fost o ocazie de interes neobişnuit.

„Cred că vine cineva ; nu se poartă el ca şi cînd ar fi doar un zgomot oarecare ; trebuie că e cineva pe drumeagu' nostru“. Şi doamna Dallett îşi netezi şorţul şi aruncă roată prin bucătărie o privire îngrijorată de gospodină. Nici unul din vizitatorii ei de onoare, pastorul sau diaconii, nu veneau niciodată dimineaţa. La ţară, oamenii sînt de obicei prea ocupaţi ca să plece la vizite înaintea amiezii.

Nu după mult timp, în punctul unde drumul ieşea din pădure apărură două siluete, — cele două femei cunoscute deja cititorului, dar care pentru doamna Dallett constituiau o surpriză ; cea măruntică şi slabă se dovedi uşor de recunoscut ca fiind Abby Pendexter, iar cea mai înaltă şi mai plinuţă rămase să fie descoperită curînd drept doamna Hand. Inima bătrînei lor prietene se aprinse pe dată. Apropiindu-se de casă, cele două musafire îi văzură faţa palidă cu părul alb subţire, prins sub un batic negru de mătase.

— Uite-o zîmbind la fereastră ! exclamă doamna Hand ; dar pînă să ajungă ele la ușă, ea ieșise deja să le întîmpine.

— Dragele mele ! exclamă ea cu un zîmbet luminos. Nu știu de cînd nu m-am mai bucurat așa de tare să văd că-mi sosesc oaspeți. De dimineață m-a apăsat gîndu' că sînt singură și părăsită. N-am avut nici măcar curaju' să fiu sigură că ai să vii tu, Abby, deși mi-ar fi plăcut. Haideți, intrați și așezați-vă. Vi s-a tăiat și respirația, nu-i așa doamnă Hand ?

Doamna Dallett își conduse musafirele cu ospitalitate și nerăbdare. Era o bătrînică mică și încovoiată, cu o minte iute și niște ochi sclipind de emoție și simțire, dar în rest vîrsta își spunea cuvîntul : de-abia se putea mișca, sărmana de ea, de parcă trupul nu i-ar fi fost decît un simulacru de schelet ascuns sub un șal și niște fuste groase. Doamna Dallett se așeză din nou în balansoarul ei, iar musafirele își scoaseră bonetele în dormitor și reveniră liniștite și rezervate în rochiile lor negre de lînă. În sfîrșit, spre bucuria inimii stăpînei, bucătăria pustie era din nou binecuvîntată cu prezența oamenilor. Vorbiră cît se putea de repede despre vreme și cît de cald fusese la urcuș și cît de frig fusese în anul precedent, cînd Abby Pendexter nu reușise să iasă din casă din pricina viscolului și nu-și făcuse vizita de Anul Nou.

— Și nici acum, mătușă Cynthy, nu te-am mai văzut din douăzeci și opt septembrie, dar m-am gîndit mult la matale și am așteptat vizita asta cu mai multă nerăbdare decît de obicei, sfîrși ea, uitîndu-se plină de afecțiune la chipul mulțumit de lîngă fereastră.

— Tare mai vroiam să te văd, scumpa mea, și mă întrebam cum îți merge, zise mătușa Cynthy cu glas blînd. Și consider ca o mare atenție faptu' că astăzi ai venit și matale, doamnă Hand, adăugă ea întorcîndu-se spre musafira mai distinsă. Trebuie să cîntărim bine lucrurile. Mie nu mi-ar plăcea nici de frică să locuiesc altundeva decît la o fermă în vîrf de deal, acolo unde m-am născut și-am crescut. Da' aici n-ai noroc de vecini cum au oamenii din sat și parcă am început să simt mai multe ore de singurătate decît atunci cînd eram mai tînără. Mi-e teamă că în curînd o să fiu prea bătrînă ca să mai trăiesc singură.

Se întoarse spre nepoata ei cu o privire blîndă, întrebătoare, iar Abby îi răspunse cu un zîmbet :

— Adesea aș vrea să pot da o fugă să te văd în fiecare zi. Tocmai îi spuneam și doamnei Hand.

— Cum mai prețuiești compania altora atunci cînd nu prea ai parte de ea ! exclamă mătușa Cynthya. Azi, toată ziua am rămas singură-cuc ; de cealaltă parte a muntelui o să fie un concurs de

tir și Johnny Foss, care mă ajută pe mine la treabă, cînd mi-a adus azi dimineață laptele cu noaptea-n cap, m-a rugat să-l las liber să se ducă și el. În general stă pe aici toată dimineața, da' fiindcă nu prea iese de multe ori cu băieții de vîrsta lui, mă bucur să știu că are și el o distracție... Oricum era Anu' Nou... E un băiat bun și pentru ce-mi trebuie mie, pot să mă bizui pe el.

— Vai, mătușă, iți doresc un An Nou fericit ! zise Abby sărind de la locul ei cu neobișnuită vioiciune. Pentru asta am venit și cînd colo era să uităm cu totu' ce era mai important !

Abby își sărută mătușa și rămase o clipă ținîndu-i mîna cu afecțiune și blîndețe. Doamna Hand se ridică și o sărută și ea pe doamna Dallett. A fost un moment ceremonios, de adîncă simțire.

— Mie îmi place întotdeauna să sărbătoresc ziua asta, mărturisi gazda, cînd cele două prietene se așezară din nou trăgîndu-și scaunele puțin mai aproape una de alta. Așa am fost crescută de mică... tata dădea mare importanță zilei ăsteia ; zicea că-i place să fie o zi frumoasă, ca anu' să înceapă bine. Parcă-l văd și-acuma cum stătea acolo lîngă cămin, cînd veneam noi dis-de-dimineață din cele două dormitoare și-așa sărac cum era, reușea să ne dea la fiecare cîte un dar mic. Le punea pe toate grămadă pe colțu' de la polița căminului și noi ne așezam în șir la fața lui, iar mama dădea zor să pregătească micu' dejun. Într-un an mi-a dat o carte frumoasă cu coperți verzi : *Viața generalului Lafayette*, — o mai am și acuma, da' noi copiii am citit-o pînă am făcut-o ferfeniță, — și într-alt an am primit o fundă frumoasă, albastră și Abby — asta era mama ta, Abby — una roz. Tatăl meu a fost foarte bun cu toți copiii lui. M-am gîndit la zilele ălea de odinioară, cum am deschis ochii azi dimineață, și n-am putut să nu arunc o privire spre colțu' poliței de la cămin, așa cum făceam altădată.

— Nu există ceva mai frumos decît să fi avut o copilărie fericită de care să-ți poți aminti cu plăcere, interveni doamna Hand. Uneori mă gîndesc că în ziua de azi e mult prea greu pentru copii, lor le revine toată responsabilitatea, fiindcă ei hotărăsc ce să facă și ce vor și ajung să fie așa de grozavi și de atotștiutori. Era mai bine pe vremuri cînd conduceau părinții.

— Am auzit că s-au schimbat lucrurile, zise mătușa Cynthy, da' stînd înțepenită aici nu prea am habar de altă lume în afară de lumea asta a mea.

Abby Pendexter nu participă la această discuție, rămînînd pe scaunul ei cu spetează înaltă, cu mîinile încrucișate în poală și cu un aer de copil cuminte. Cățelul cel bătrîn se luase după ea în bucătărie, iar acum se cufundase din nou într-un somn adînc la

picioarele ei. În lumina soarelui care o învăluia, toată partea din față a rochiei lui Abby arăta veche și decolorată, ceea ce nu scăpă privirii pătrunzătoare a mătușii, după cum nu scăparā nici locurile cîrpite cu grijă. Abby era delicată ca o floare, dar arăta de parcă o atinsese gerul. „De-acu se văd și la ea anii“, se gîndi mătușa Cynthya compătimitoare. „Săraca Abby, începe să ia o înfățișare cam severă și uscățivă. N-ar trebui să stea de una singură ; mai degrabă ea are nevoie de companie“.

În clipa aceea Abby ridică privirea cu o insuflețire sporită :

— Mătușă Cynthya, rosti ea cu voce plăcută, să nu cumva să uiți să-mi spui dacă nu ai ceva lucruri de cîrpit, că tot stau aici. Știu că-ți cam dau de furcă mîinile și în afară de asta trebuie să-ți spun că doamna Hand și cu mine intenționăm să rămînem toată ziua și să-ți facem o vizită cum scrie la carte.

— Vă mulțumesc din suflet, zise bătrîna ; o să am eu curînd nevoie de cineva care să-mi coasă cîte ceva, da' nu-mi stă-n obicei să stric sărbătorile. Fața îi luă o expresie hotărîtă. O să mă descurc eu cumva, zise ea. Nu se poate să urci pînă aici ca să petreci ziua de Anu' Nou, și cum vii să te apuci de cusut. Reușesc eu să cîrpesc cît îmi trebuie mie și să-mi cos niște copci. Din cînd în cînd îl pun pe Johnny Foss să-mi bage ață în mai multe ace și asta mi-e de mare ajutor. Abby, de ce nu te duci să aduci balansoarul din camera de oaspeți ? Parcă aș vrea s-o văd pe doamna Hand că stă mai bine.

— Am deschis fereastra să intre puțin soare, zise nepoata, cînd reveni cu scaunul. Era un aer rece și închis.

— M-am gîndit și eu la asta nu cu mult înainte să veniți, zise doamna Dallett satisfăcută. — Existase o vreme cînd i s-ar fi părut o mare îndrăzneală ca cineva să-și permită o asemenea libertate. — Nu-i deloc rău să ai pe cineva care să se gîndească la tot ce trebuie și să se ocupe de toate la timp.

— Sînt sigură că ai avea și matale, dacă ai veni să stai cu mine, spuse Abby roșindu-se. Mătușă Cynthy, nu-mi vine să cred că în sfîrșit ai putea să socoți că cel mai bun lucru ar fi să vii la mine să-ți petreci iarna... vreau să spun să stai numai cît e vremea rece. Ai vedea mai mulți oameni și... mă gîndesc cu atîta neliniște la matale în nopțile lungi de iarnă.

Peste încăpere se lăsă o tăcere adîncă și domnișoara Pendexter își simți inima bătîndu-i foarte iute. La început nici nu îndrăzni să-și privească mătușa, dar peste o clipă un glas rupse tăcerea. Mătușa Cynthya, care rămăsese cu ochii pironiți pe fereastră, se întoarse spre ele puțin mai palidă și mai îmbătrînită decît înainte și zîmbi trist :

— Prea bine, draga mea. Voi face cum spui tu, răspunse ea. Pînă la urmă m-au dat gata bătrînețile, da' optzeci și cinci de ani cîți o să-mplinesc în martie, am făcut ce-am vrut. Iarna trecută, pe viscolele ălea lungi nu-nchideam un ochi, stăteam și-mi făceam tot felu' de griji. Acuma m-am muiat în ce privește traiu' de una singură, nu mai gîndesc ca altădată. În acel moment, pe față i se așternu o nouă strălucire. Da' oare n-ai vrea să vii tu să stai aici pîn' la primăvară... nici dacă i-aș ruga pe ai lui Foss să treacă să te ia la slujbă în toate duminicile frumoase și să te coboare în sat de cîte ori poftești ? stărui ea. Nu, Abby, sînt prea bătrînă să mă mai mut acuma ; mi s-ar face dor de casă pînă nici n-aș ajunge bine în vale. Dacă vii să stai cu mine, tot ce am al tău o să fie. Doamna Hand mi-e martoră că așa am spus.

— Să nici nu te gîndești la așa ceva ; ești singura ființă apropiată care mi-a mai rămas pe lumea asta și-așa că o să vin și-o să mă bucur că vin, spuse Abby, deși i se strînse inima cînd se gîndi la căsuța ei. Da, mătușă Cynthy, o să vin și-o să ne simțim tare bine împreună. Uneori mă va apuca doru'...

— Va fi cel mai bun lucru pentru amîndouă, interveni doamna Hand cu înțelepciune.

Și astfel, această mare problemă își găsi rezolvarea și brusc, fără prea mare zarvă, deveni ceva de domeniul trecutului.

— Trebuie să ne gîndim și la cină, zise mătușa Cynthya pe un ton vesel. Îmi pare rău că nu sînt mai bine pregătită, da' am niște ouă frumoase, friptură de porc și cartofi, așa că, fetelor, treceți la treabă !

În clipa următoare, puiul fript și plăcintele cu carne fură oferite și acceptate cu plăcere și nici nu trecu bine o oră că toată lumea era așezată la ospățul de Anul Nou, care după părerea doamnei Dallett era potrivit pentru însăși regina Angliei.

Înainte de plecarea musafirelor, cînd soarele se cobora spre asfințit, mătușa Cynthya își chemă lîngă ea nepoata și îi luă mîna într-ale ei.

— Să nu mă faci să te aștept prea mult, Abby, zise ea. O să-ți duc lipsa în fiecare zi pînă ai să vii. Da' să nu uiți că o să fiu tare bătrînă și rablagită.

Abby avea o inimă foarte milostivă și mereu năzuia să-și dăruiască dragostea și grija ; ori tocmai vîrsta înaintată și neputința mătușii sale îi solicitau mila.

— Azi e sîmbătă ; poți să mă aștepți cam pe la începutu' săptămînii ; și-ți mulțumesc și eu, mătușă Cynthy, zise Abby.

Doamna Hand urmărea scena cu profundă înțelegere.

— E cel mai bun lucru, anunță ea cu voce calmă. O să fiți

amîndouă mult mai fericite; și adevăru' e, doamnă Dallett, că Abby e cam încăpățînată și nechibzuită și are nevoie de cineva care s-o îndrume. Cred c-o să încerce să se cumințească, da'... n-ai cum să știi ! — și izbucniră în rîs toate trei.

Musafirele de Anul Nou își luară rămas bun și o porniră în jos pe drumul de munte. Își întoarseră nu o dată capetele să vadă chipul mătușii Cynthya urmărindu-le cu privirea de la fereastra casei pînă nu se mai văzură. Domnișoara Abby Pendexter era foarte emoționată și arăta fericită ca un copil.

— Mă simt de parcă am fi cîștigat bătălia de la Waterloo, zise doamna Hand. A fost o zi minunată. Să nu uitați să mă mai invitați și altă dată aici sus la voi, să mai petrec o zi la fel de minunată.

STRĂINA

I

Într-o seară, spre sfîrşitul lui august, la Dunnet Landing am auzit paşii apăsaţi ai doamnei Todd traversînd micul vestibul de la intrare şi tusea ei convenţională, care în armonia prieteniei noastre servea drept trîmbiţă de solie sau bătaie în uşă, cum se spune mai simplu în Noua Anglie.

— Te rog, intră ! strigai eu, deoarece fusese aşa de linişte în casă, încît am bănuit că prietena şi gazda mea venise de la vreo vecină. Afară, dinspre nord-vest se dezlănţuise prima furtună rece din acea perioadă a anului. Din cînd în cînd, cîte o rafală puternică de ploaie amestecată cu frunze ude de liliac izbea fereastra, dar cu toate acestea auzeam marea tulburată deja pînă în adîncurile ei întunecte şi marile talazuri care se năpusteau greoaie asupra ţărmului. Ai fi zis că în noaptea aceea, în beznă, în ploaie şi în valul neaşteptat de frig autumnal, vara îşi trăia tristul sfîrşit. După toate aparenţele, insulele cele mai depărtate de coastă se aflau probabil în pericol.

— Of, Doamne ! exclamă doamna Todd intrînd în cameră. Ştiu că de cînd lumea nu s-a-ntîmplat nimica la Green Island *, da' de cîte ori se iscă o furtună mare, tare-mi mai fac griji de maică-mea. Se ridică nişte valuri de flux aşa de mari, că merg pînă-n Indiile de Vest şi eu nu-mi pot lua gîndu' de la ele. Nu-mi găsesc astîmpăr pe scaun şi nu-s în stare să împletesc nici măcar un rînd simplu de ciorap. Mai ştii, poate că William o fi ieşit în larg la lumina lunii, n-o fi observat cum se schimbă marea şi-acum i s-o fi-ntîmplat cine ştie ce accident. Da' m-am gîndit să vin aici să stau cu matale, dacă nu eşti ocupată. Nu, iarna n-am nici o grijă cu ei, fiin'că atunci sînt pregătiţi, toţi sînt la ţărm şi toate lucrurile-s puse bine la adăpost. William ar trebui să-şi ia un ajutor cum i-am spus ; da, ar trebui să-şi ia un ajutor.

M-am grăbit să-mi asigur musafira îngrijorată că Elijah Tilley îmi spusese în după-amiaza aceea, cînd treceam pe ţărm pe lîngă

* Insula Verde (engl.).

cherhanale, că Johnny Bowden şi căpitanul erau duşi la Green Island ; îi văzuse cu ochii lui ieşind din golf şi era de părere că probabil intraseră în golfuleţul de la Burnt Island *. Însă unul din pescarii care prind homari a venit mai tîrziu cu ştirea că i-a văzut pe la Green Island luînd-o spre larg şi căpitanul Bowden arăta spre ţărm şi clătina din cap în semn că n-avea de gînd să încerce să acosteze.

— Bătrîna „Miranda“ a reuşit cu chiu cu vai, dar va trebui să rămînă acasă vreo două zile să-şi peticească pînzele, am sfîrşit eu, nu fără oarecare mîndrie pentru detaliile furnizate.

Într-o clipă, doamna Todd se învioră.

— Atunci o să petreacă toţi o seară foarte plăcută, mă asigură ea, gonindu-şi pe cît se pare temerile privind valurile de flux şi alte dezastre maritime. L-am tot îndemnat pe Alick Bowden să se ducă într-o zi s-o vadă pe mama înainte să-nceapă vremea rece. E singuru' ei nepot şi ea contează tare mult pe el. Iar Johnny e prieten la cataramă cu William ; ştii că în prima zi cînd a venit Johnny cu noi în larg şi-a luat banii puşi de-o parte şi i-a dat lui William să-i ţină... şi William mi i-a arătat mie şi era aşa de mişcat, că am crezut c-o să-i dea lacrimile ? Era un dolar şi optzeci de cenţi ; da, o să petreacă împreună o seară frumoasă şi mîine dimineaţă marea o să fie netedă ca oglinda.

Trăsesem un balansoar mare de lemn în faţa căminului şi doamna Todd stătea acolo legănîndu-se uşor, tricotînd cu repeziciune şi avînd o mină încîntător de senină. Urmă o nouă rafală de vînt şi ploaie şi am simţit micuţa casă de lemn clătinîndu-se şi am auzit-o scîrţîind de parcă ar fi fost o corabie pe mare.

— Dumnezeule, auzi talazurile mari ! exclamă doamna Todd. Cum mai izbesc !... Ascultă, ascultă ! Dintotdeauna mi-am închipuit că în nopţi ca asta oceanu' se-mpreună cu mînia şi prinde puteri uriaşe. De hăt-departe de pe drum aud mugetu' stîncilor negre de la ţărm. Îmi aminteşte de toate versurile alea furtunoase din Psalmi. O fi ştiut David cum le tremura inima celor care colindau mările.

M-am gîndit la toate aceste necazuri cum nu mă gîndisem pînă atunci. Probabil că familiile marinarilor şi ale tuturor celor ce se aventurează de-a lungul coastei îşi fac mereu griji pentru cîte cineva aflat fie în partea aceasta a lumii, fie în cealaltă. Printre cunoştinţele mai în vîrstă ale doamnei Todd nu exista una, bărbat sau femeie, care la un moment dat să nu fi făcut o călătorie pe mare

* Insula arsă (engl.).

şi adesea nu se afla nici o ştire despre cei plecaţi, pînă cînd nu se întorceau ei înşişi s-o aducă.

— Se iscă un muget în înaltu' cerului şi un muget în adîncu' mării, zise doamna Todd cu glas solemn, şi în nopţi ca asta se luptă, care pe care. Nu, eu n-aş putea să dorm ; unele femei se bagă direct în pat şi adorm ca să uite, da' ăsta nu-i felu' meu. Slavă Domnului că nu simţim toţi la fel ! Dintr-ai noştri nu prea-i nimeni acuma pe mare ca să ne facem griji, da' degeaba, că nu-mi pot opri spaima şi mă gîndesc întruna ce se face mama singură-cuc, dacă William s-o fi-ntîmplat să fie-n larg după homari şi la-ntoarcere n-a mai putut să nimerească intrarea în golf.

— O să petreacă o seară plăcută cu toţii, i-am repetat eu. Căpitanul Bowden e un om foarte sociabil.

— Mama o să-i facă nişte clătite delicioase, zise doamna Todd, aranjîndu-şi andrelele şi trăgînd de ghemul de lînă.

Chiar în momentul acela, pisica deschise uşa, care nu era închisă cu clanţa, şi veni să se aşeze drept în poala stăpînei. Aceasta o privi cu ochi severi cum înaintează pe suprafaţa întinsă a podelei şi apoi se încolăceşte transformîndu-se într-o perinită de blană, dar nu o mustră pe faţă. Se auzi o nouă rafală puternică de vînt şi căminul se umplu cu un nor mic de fum.

— Asta-mi aminteşte de noaptea cînd a murit doamna căpitan Tolland, şopti doamna Todd mai mult pentru sine. Oamenii spun că furtuni dintr-astea se dezlănţuie numa' cînd moare careva sau vine Necuratu' să-şi ia pe vreunu' de-ai lui, da' ăl mai rău om pe care l-am cunoscut eu a dat ortu' popii într-o dimineaţă frumoasă de iunie.

— Nu mi-ai spus niciodată vreo poveste cu stafii, i-am zis eu ; dar vremea sumbră şi influenţa nopţii mă făcură pe loc să doresc să nu se dea curs sugestiei mele.

Nu alesesem cel mai potrivit moment, fiindcă tocmai înainte de-a rosti eu aceste vorbe începuserăm să ne simţim din nou vesele şi bine dispuse. Doamna Todd aruncă mai întîi pisicii o privire şovăitoare şi apoi mie o stranie privire absentă. Mă cuprinse cu adevărat teama că o să-mi povestească ceva care îmi va urmări gîndurile în toate nopţile furtunoase cîte le voi mai avea de trăit.

— Nu acuma, doamnă Todd. E timp mîine dimineaţă la lumina zilei, m-am grăbit eu să adaug, dar ea continuă să mă privească deliberînd în sinea ei, nehotărîtă.

— Poveşti cu stafii ! repetă ea. Nu ştiu cum se face, da' cu una cu alta am auzit o mulţime dintr-astea. Tocma' îmi ziceam că

noaptea asta e la fel ca noaptea cînd a murit doamna căpitan Tolland. Asta s-a-ntîmplat cînd a fost furtuna aia mare în septembrie, acu' treizeci sau poate patruzeci de ani... nu mă prea sinchisesc eu să țin socoteala timpului.

— Ai spus „Tolland" ? N-am auzit de numele ăsta aici în Dunnet, am zis eu.

— Atunci înseamnă că nu te-ai uitat bine în partea veche a cimitirului, în colțu' din nord-est, replică doamna Todd. Toate femeile din familia lor acolo-s îngropate ; că bărbații au ajuns mai toți pe fundu' mării. Pe vremuri erau o familie cunoscută de căpitani de vase. Mama a avut o prietenă din familia lor, după care plînge și-n ziua de azi ; s-a prăpădit în floarea vîrstei de oftică, da' restu' familiei erau numa' băieți, mai mari ca ea și toți au ales viața grea pe mare și au avut toți parte de moarte grea. Erau socotiți navigatori iscusiți. Am auzit că odată, cînd ăl mai mic s-a dus la Boston la una din casele mari de negoț, șefu' firmei i-ar fi zis : „Ați spus Tolland din Dunnet ? Recomandarea asta îmi ajunge pentru orice vas !" Unii dintre căpitanii ăi bătrîni erau tare aspri și duri și le mergea vestea că-s tare severi cu echipaju', da' nu era om care să nu vrea mai bine să se angajeze la ei și să folosească prileju' care îl are, decît să se ducă cu toți neisprăviții care habar n-aveau să se descurce cînd se-ntîmplau accidente.

II

Urmă o pauză atît de lungă, iar doamna Todd arăta încă atît de absentă, încît m-am temut că și ea și pisica vor adormi împreună în fața focului, iar eu voi rămîne fără nici o amintire. Vîntul izbi din nou casa și amîndouă am tresărit pe scaune, iar doamna Todd îmi aruncă o privire curioasă, speriată. Pisica își ridică și ea capul să asculte în liniștea care urmă, cînd, după ce vîntul se potoli, devenirăm mai conștiente ca înainte de mugetul cumplit al mării. Din cînd în cînd casa scîrțîia într-un fel straniu, îngrijorător.

— Da, or să petreacă o seară frumoasă pe insulă, zise din nou doamna Todd, dar fără nici o bucurie. Pînă atunci n-o mai văzusem în momente de slăbiciune.

— Cine era doamna căpitan Tolland ? am întrebat-o eu repede, ca să-i schimb cursul gîndurilor.

— Nu i-am știut niciodată numele de fată ; chiar dacă l-am auzit, mi-a intrat pe-o ureche și mi-a ieșit pe aialaltă ; numele ăla

nu-mi spunea nimic, răspunse doamna Todd. Era străină și căpitanu' Tolland a întîlnit-o pe Insula Jamaica. Se spunea că rămăsese văduvă și că avea o proprietate de la răposatu'. Dumnezeu știe ce s-a ales de proprietatea aia. Era franțuzoaică și primu' ei bărbat fusese portughez sau așa ceva.

Eu am tăcut de data aceasta, gîndindu-mă că decît să pun o întrebare superficială sau nepotrivită, mai bine nici una.

— Căpitanu' John Tolland era cel mai puțin isteț din ei toți, da' avea și el destulă istețime și la vremea aia comanda un bric bun care făcea negoț cu zahăr. Adusese în insule o încărcătură de cherestea luată de undeva din susu' fluviului și tocma' încărcase în portu' Kingston ce avea de încărcat pentru dus înapoi acasă. În după-amiaza aia s-a coborît la țărm să-și pună hîrtiile în ordine și după aia a rămas cu trei prieteni de-ai lui, care erau și ei căpitani de vas. S-au dus cu toții să ia cina într-o cîrciumă. Era seara tîrziu și ei erau mai cu chef ca de obicei și se simțeau ca niște flăcăi. Peste drum de unde stăteau se vedea o altă casă plină de oaspeți, o casă mare și arătoasă cu o mulțime de lumini... și de acolo se auzea cineva care cînta foarte frumos la chitară. Nici unu' din ei nu era într-o stare de mers la sindrofie, da' unu' bate cu pumnu' în masă și zice : „Haideți să mergem s-o auzim pe frumoasa aia cum cîntă !“ Și se pornesc cu toții, marinari buni și cinstiți, da' cu chef, n-am ce zice, și intră-n casă de parcă i-ar fi poftit cineva, se înclină la ușă și întreabă dacă pot să asculte și ei muzica, că erau toți bărbați respectabili și bine îmbrăcați. Au văzut-o pe femeia cu chitara și pe ăi care-o ascultau, toți niște mari filfizoni. În încăpere era o masă lungă împodobită cu sfeșnice mari ca niște copăcei de lumină și cît vedeai cu ochii, numa' cristaluri și argintărie. O parte din bărbați erau ofițeri tineri în uniformă și în juru' lor se învîrteau numa' servitori negri, care-i serveau, în vreme ce femeia le cînta. Peste tot se vedea risipa, iar musafirii erau niște cheflii gălăgioși și cu toate că și căpitanii erau apțiguiți, n-a fost unu' care să nu-și dea seama ce vedea. Ăi de la masa care gemea de carafe cu vin și de pahare se ridicară de pe scaune și se apucară să se lege de femeia care cînta, de parcă o aduseseră acolo special ca să-i distreze. Da' pînă la urmă s-au potolit și unu' din ofițerii tineri, care avea purtări alese, i-a invitat foarte politicos pe căpitani să petreacă împreună cu ei. Vezi bine, casa aia era un fel de restaurant... Și după ce au mai ascultat cu toții încă un cîntec, ofițeru' ăla vine să-i întrebe dacă n-au poftă să se scoale de pe scaune și să danseze un dans marinăresc, că o să le cînte femeia.

Da' ei erau toţi mai în vîrstă, căpitani, oameni cu stare, doi dintre ei erau în fruntea obştii de credincioşi, continuă doamna Todd cu mîndrie în glas, şi n-au vrut să se dedea la bazaconii dintr-astea, ba chiar, deşi, cum am spus, erau cu chef, dădură la o parte cupele cu vin în care tînăru' ofiţer le turnase cu atîta dărnicie şi ziseră că pe ei să-i scuze, da' trebuie să plece. Şi cînd s-au ridicat în picioare, tot plini de demnitate cum mi s-a spus, şi s-au înclinat de rămas-bun, întorcîndu-se să plece, tinerii zurbagii s-au strîns roată în juru' lor să nu le dea drumu', da' ei s-au smuls din mîinile lor şi duşi au fost. Va-să-zică erau acolo căpitanu' Tolland, doi căpitani Bowden şi al patrulea era taică-meu (doamna Todd rosti iar aceste cuvinte, ca şi cum ar fi vrut să sublinieze valoarea acestei surse autorizate). Doi dintre ei erau bărbaţi foarte credincioşi şi cinstiţi, da' uneori mai petreceau şi ei în cîte o noapte, cum făceau toţi căpitanii de pe vremuri, după ce-şi terminau treburile şi erau gata de plecare... Ei, şi căpitanii noştri s-au întors la cîrciuma lor, au plătit consumaţia, s-au aşezat furioşi tare că-i încărcaseră la socoteală şi, cînd s-au mai potolit, s-au uitat să vadă ce se mai întîmplă la casa de peste drum, unde era petrecerea.

Între casă şi drum era un pilc de copaci. Au auzit chitara ba cîntînd, ba tăcînd, şi nu după multă vreme, cineva a-nceput să ţipe şi au văzut o femeie în rochie albă alergînd printre copaci. Aşa de tare s-au grăbit să-i sară-n ajutor, că s-au împiedicat şi-au căzut toţi grămadă. Femeia cu chitara s-a năpustit plîngînd în stradă şi ei au luat-o între ei patru şi au dus-o la docuri, unde se simţeau mai acasă. La început n-au priceput ce vorbea, — căpitanu' Lorenzo Bowden avusese de multe ori treabă la Havre şi Bordeaux, aşa că o rupea, cam prost ce-i drept, pe franceză, iar femeia ştia o boabă de engleză, da' nu cine ştie ce ; şi cu chiu cu vai au reuşit să-nţeleagă ce nenorocire se abătuse pe capu' femeii. Soţu' şi copiii îi muriseră de friguri galbene ; veniseră cu toţii la Kingston de pe una din insulele Wind'ard, ca să se îmbarce pe un vas pentru Franţa. Un negru i-a furat toţi banii de la bărbatu-său, cînd zăcea bolnav de friguri. Ea avusese nişte prieteni, da' şi ăştia muriseră, că în anu' ăla fusese o molimă îngrozitoare de friguri ; şi-aşa pînă la urmă a ajuns să cînte şi să danseze pentru cîţiva bănuţi, care i se aruncau în localurile din port.

Era o poveste serioasă, nu glumă, şi cînd s-au lămurit căpitanii cum stă treaba, nici unu' n-a mai vrut să plece fără să dea femeii un ajutor. E drept că erau cam chercheliţi, da' dacă stăteau prost cu

prudenţa, în privinţa carităţii erau mai mult decît darnici ; nu vroiau să vadă pe nimeni înşelat şi insultat şi fiin'că mai era vorba şi de-o femeie frumoasă, s-au oprit în stradă şi acolo, pe loc, au tras la sorţi cine s-o ia la bord, fiin'că toţi se îndreptau spre casă. Şi sorţii au căzut pe căpitanu' Jonathan Bowden, care, aflînd, şi-a pierdut de tot firea, fiin'că vasu' lui n-avea loc de pasageri, deşi de marfă avea loc berechet ; şi mergea şi încet, că era pătrat ca o cutie, iar nevastă-sa, care trăia pe vremea aia, era o femeie îngrozitor de geloasă. Bietu' om se lăsă cu totu' la mila căpitanului Tolland.

Cîteva clipe doamna Todd se cufundă într-o calmă meditaţie.

— Totdeauna am fost de părere c-ar fi fost mai bine şi mai cu judecată din partea lor să-i fi dat femeii nişte bani ca să-şi plătească biletu' pînă-n Franţa sau unde ar fi dorit să meargă, continuă ea.

Eu am dat aprobator din cap, aşteptînd restul povestirii.

— Tata i-a povestit mamei, zise doamna Todd pe ton confidenţial, că Jonathan Bowden şi John Tolland băuseră puţin mai mult ca de obicei, da' să nu care cumva să crezi că nu erau amîndoi oameni foarte buni şi serioşi. Au discutat ei între ei şi nu i-au lăsat pe ăilalţi doi să-şi vîre nasu' şi, deşi căpitanu' Tolland era un burlac înrăit, au stabilit să ia el captura pe bricu' lui. Bricu' lui mergea repede şi avea vreo două cabine libere, unde călătoriseră de mai multe ori şi alţi pasageri, numa' că acuma cabinele erau doldora de saci cu zahăr luaţi pe socoteala căpitanului şi, una peste alta, încărcătura vasului era foarte mare. Dar Tolland a zis c-o să scoată zahăru' dintr-o cabină şi-o să se descurce el cumva. Tot ce-au mai văzut ăilalţi trei căpitani a fost cum a ajutat-o căpitanu' John pe femeie să se urce-n barcă cu chitară cu tot, după care s-au urcat şi ei în bărci şi oamenii lor i-au dus vîslind în lumina lunii pînă la Port Royal, unde ancoraseră corăbiile ; şi au stat acolo pînă-n zori, cînd au plecat o dată cu refluxu', împinşi de vîntu' dimineţii. Şi ceilalţi au crezut că aud sunet de chitară, fiin'că două vase s-au ţinut toată vremea împreună, da' poate că sunetu' venea de la altceva.

— Şi ce s-a mai întîmplat ? am întrebat eu curioasă după o oarecare pauză. Doamna Todd mai că rîdea de una singură cu lucrul în mînă şi dădea insistent din cap. Uitaserăm amîndouă de zgomotul vîntului şi al mării.

— Păi ce crezi ? Căpitanu' Tolland ajunge la timp la Portland cu zahăru' şi cum coboară de pe corabie îşi ia „dulceaţa" lui şi se

duce drept la judecătoru' de pace, de unde o porneşte ţanţoş acasă la Dunnet Landing, gata căs'torit. El avea o casă din ălea mai mult lungă decît lată, cu cîte o cameră de-o parte şi de alta a intrării şi cu doi molizi zvelţi chiar în dreptu' ferestrelor din faţă, ca să ţină umbră înăuntru. Nu creştea bineînţeles nici cai, nici vite, deşi avea o păşune. Cînd treceai pe-acolo, vedeai lumina prin crăpăturile grajdului. Mai exista şi o bucătărie bună, excelentă, da' acolo domnea soră-sa ; ea avea drept la două încăperi şi-şi alesese bucătăria şi un dormitor lipit de ea. Faptu' că n-avea nici un drept la bucătărie îl supărase pe căpitan şi de-aia nu mai vorbea cu soră-sa. Prefera să-şi găsească liniştea în bricu' lui, da' din cînd în cînd, între două călătorii, trecea şi pe-acasă cîteva zile, ca s-arate că era stăpîn peste partea lui şi să-i arate lu' Eliza că n-avea voie să-i încalce proprietatea.

Proaspeţii căsătoriţi au rămas acolo cîtva timp. Era o vreme frumoasă de primăvară şi îl vedeam mereu pe căpitanu' John trecînd cu braţele pline de pachete de la prăvălie şi arătînd mulţumit şi plin de importanţă, ca un flăcău. Şi după aia iar au plecat pe mare şi-au stat plecaţi multe luni în şir. Data următoare, după ce au stat împreună acasă cîteva săptămîni, el a lăsat-o pe ea acolo singură, fiin'că ziceau că nu-i prieşte marea, da' alţii spuneau că proprietarii nu vroiau să ia o femeie la bord. Asta s-a-ntîmplat 'nainte să se prăpădească tata în ultima lui călătorie şi el şi cu mama s-au dus de vreo două ori să-i vadă. Tata zicea că în femeia asta nu era pic de răutate, da' nu se ştie cum s-au născut o mulţime de prejudecăţi în privinţa ei ... poate că din pricina vorbelor lu' Eliza şi a sentimentelor ei faţă de frate-său. Nici chiar mama n-avea nici un respect pentru Eliza Tolland. Ca să mai cunoască şi ea lumea, mama a poftit-o pe nevasta căpitanului să meargă cu ea într-o seară la un fel de şezătoare, care se ţinea într-o încăpere din casa de rugăciuni. Mai întîi femeia a făcut faţă bună, pînă ce s-a început să se cînte la armoniu. Mari' Harris şi una din fetele Caplin s-au apucat să cînte un duet şi-au luat-o cam fals. Atunci, ea şi-a pus mîinile la urechi, a scos un mic ţipăt ascuţit, a sărit iute la armoniu, le-a cîntat melodia corect, că citea notele ca pe litere, şi le-a pus să mai încerce o dată. A fost drăguţă şi dornică să le arate cum să cînte, da' n-a mers şi femeia s-a strîmbat, cînd ele n-au priceput. După aia s-a lăsat o tăcere mormîntală şi stăteam toţi în cerc şi ne uitam. Fără să se aştepte ca cineva să poarte vreo pică, mama a întrebat-o dacă nu vrea să ne cînte ceva şi ea s-a ridicat, — sărmana

ființă, acuma văd și eu lucrurile altfel, — și s-a apucat să cînte un cîntecel minunat. Era ceva vesel în cîntecu' ăsta, care se repeta mereu și lumea a-nceput să țină ritmu'. Deodată nevasta căpitanului și-a aruncat privirea peste mese și a apucat o farfurie de tablă în care cineva adusese niște plăcinte și a-nceput să bată în ea ca într-o tamburină, continuînd să cînte din ce în ce mai repede. În clipa următoare s-a apucat să danseze veselă, ușoară și plăcută ca o fetiță. Nu puteai să nu vezi ce frumos era : am început să batem toți ritmu' cu picioru', iar cîțiva bărbați să bată și din palme destul de tare. Era molipsitor, iar pentru ea totu' părea așa de natural ! N-a fost unu' la care să nu-i placă : ea încerca să-și joace bine rolu', iar unii chiar o îndemnau, pînă cînd, rotindu-și puțin fustele, femeia s-a oprit și s-a dus la locu' ei lîngă mama. O văd și-acuma pe mama cum a zîmbit, s-a apropiat de ea și a mîngîiat-o pe mînă...

Da' a doua zi s-a iscat un scandal îngrozitor în parohie. Mari' Harris i-a reproșat maică-mii în față și de-atunci n-am mai vrut s-o văd înaintea ochilor, deși am fost nevoită de multe ori. I-am spus că doamna Tolland n-a avut nici o intenție rea, i-am amintit de David că și el dansase în fața Domnului ; da' ea mi-a spus că un om ca David nu s-ar fi gîndit să danseze într-un asemenea loc și că ea socotește vorbele mele lipsite de respect.

Duminica următoare, doamna Tolland a venit la casa de rugăciuni, da' trebuie să recunosc că s-a purtat ca o pisică într-un pod străin, ieșind din strana unde o condusese diaconu' Caplin și trecînd spre ușă cu capu' ridicat semeț. Asta s-a-ntîmplat chiar la-nceputu' predicii. Îmi părea rău pentru ea că nu rămăsese pînă la sfîrșit, indiferent care i-ar fi fost motivele. Sau că se așteptase la altceva, sau că nu înțelesese unele din vorbele pastorului sau cine știe ce altceva, nu mă simt în stare să explic, da' într-un fel a declarat război, cel puțin așa au crezut oamenii, și de-atunci război a rămas. Cînd a trecut pe lîngă mine am văzut că plîngea sau plînsese... poate că slujba a făcut-o să se simtă singură și i-a trezit doru' de casă...

Căpitanu' John Tolland era plecat să-și pregătească vasu' de drum și chiar în săptămîna următoare a venit acasă să-și vadă nevasta și să-și ia rămas-bun de la ea. S-a prăpădit cu vas cu tot în Strîmtoarea Malacca, iar ea a mai trăit cîteva luni în casa aia veche și a murit și ea. Îi lăsase o avere frumușică ; se spunea că el își

ascunsese banii prin casă și ea știa unde. Da' cred c-ai auzit povestea asta de cel puțin douăzeci de ori de cînd ești aici ?

— Niciodată, nici un cuvințel, am insistat eu.

— A trecut de-atunci ceva timp, explică doamna Todd, ca pentru a-mi da o nouă asigurare. Da ! toate astea s-au întîmplat tare demult.

III

În clipa aceea, o rafală bruscă de vînt izbi de ferestre niște rămurele ude, producînd un zgomot, ca și cum o biată ființă nenorocită ar fi încercat să intre înăuntru. Am tresărit cuprinsă de o teamă neașteptată, la fel ca și pisica, dar doamna Todd continuă să tricoteze fără nici măcar să arunce o privire peste umăr.

— Era o femeie frumoasă ; da-da, totdeauna am socotit că doamna Tolland era frumoasă, deși avea, cum era de așteptat, un fel de aer străin și vorbea foarte stricat englezește, cu nimic mai bine decît un țînc. O vedeai totdeauna trebăluind prin casă sau stînd la fereastră și cosînd ; tare se mai pricepea la brodat. Uneori, în serile de vară, cînd erau ferestrele deschise, ședea și zdrăngănea la chitară, da' după ce-a plecat căpitanu', nu știu dacă am auzit-o cîntînd mai mult de-o dată. Părea foarte fericită cu el și la despărțire, aici pe chei, cînd el s-a urcat pe punte să se întoarcă la Portland, ca să plece cu vasu' în ultima călătorie, ea a plîns îngrozitor. El s-a arătat cam rușinat, chiar așa, că oamenii de pe la noi nu prea obișnuiesc să-și dea pe față sentimentele. Se auzise deja primu' semnal și toți îl așteptau să se urce la bord, da' el nu știa ce să facă și se purta cu ea cu multă dragoste, chiar dacă toți își pierduseră răbdarea. Mama s-a nimerit să fie acolo și s-a dus la ea și i-a vorbit și-mi amintesc că parcă a mai alinat-o. Doamna Tolland s-a agățat de brațu' ei și cînd a pornit vasu', nu s-a mai uitat deloc după el, deși căpitanu' flutura cu zel mîna. A rugat-o pe mama s-o însoțească pînă acasă și tot timpu' o ținea strîns de mînă. Mama tocma' venise de pe insulă să stea peste noapte la mine, așa că avea timp berechet, ceea ce nu i se întîmpla prea des. Au plecat împreună și a trecut o vreme pînă am văzut-o pe mama că se-ntoarce acasă.

„Vreau să te porți ca o bună vecină cu această biată ființă părăsită", mi-a spus mama cu reproș. „E o străină, într-o țară străină... Vreau s-o faci să simtă că cineva ține la ea".

„De ce ? De cînd a ieșit atunci de la slujbă, toți oamenii au simțit că îi plac alte obiceiuri mai mult ca ale noastre", i-am răs-

puns eu. Eram furioasă, fiin'că pregătisem o cină bună și mama o lăsase să aștepte atîta pînă se răcise de tot.

„Sper c-o să-ți placă cina !" i-am spus eu. După aia mi-a fost îngrozitor de rușine că am vorbit așa mamei mele.

„Ce importanță are cina asta" îmi zice ea mie — că și mama poate fi foarte aspră, — „sau plăcerea ta sau a mea, față de faptu' că o străină nu numai de locurile astea, da' și de țara asta se simte așa de nenorocită ; a făcut mai mult decît ar fi făcut în locu' ei orice femeie singură ca ea și nu cere de la nimeni nimic în afară de puțină bunătate. Gîndește-te dacă ai fi fost tu într-o țară străină !"

Și mama s-a așezat să-și bea ceaiu', iar eu m-am așezat spășită lîngă perete s-o aștept să termine. M-am gîndit la toată discuția și a doua zi n-am zis nimic, da' mi-am pus boneta și m-am dus s-o vizitez pe doamna căpitan Tolland, chiar dacă era numa' de dragu' maică-mii. Pînă la ea era de mers cam trei sferturi de milă de la școală în sus. Am uitat să spun că pentru a fi liniște și a se descotorosi de soră-sa, căpitanu' îi cumpărase drepturile asupra casei cu un preț de trei sau patru ori mai mare decît valorau și așa că în loc să am de furcă cu clopoțelu' la ușa din față, am intrat ca prietenii de-a dreptu' prin curtea laterală. Totu' arăta frumos și plăcut. M-am bucurat că venisem. Deși era încă devreme, doamna Tolland aranjase pentru cină o măsuță cu o față de masă albă, exact sub un măr bătrîn de lîngă casă. Am observat că se-ntîmpla la fel ca la mine : pe masă era doar un singur tacîm. Tocma' atunci gazda venea cu o farfurie. Din drum nu se vedeau nici ușa, nici masa.

În cele cîteva luni de cînd stătea acolo, reușise să pună lîngă ușa de intrare niște garoafe și alte flori. S-ar fi zis că se pricepuse să facă din casă un adevărat cămin pentru soțu' ei. M-a poftit să iau loc ; era foarte politicoasă, dar părea foarte tristă. I-am vorbit de mama și ea a pus farfuria pe masă, m-a apucat cu amîndouă mîinile și mi-a spus că mama e un înger. Cînd i-am văzut lacrimile din ochi, între noi s-a rezolvat totu' și de-atunci am rămas prietene, iar mama ne-a chemat în vara aia la ea într-o scurtă vizită, da' cu toate astea, doamna Tolland a venit o străină, a plecat o străină și printre oamenii noștri n-a fost niciodată altceva decît o străină. M-a învățat o mulțime de lucruri despre tot felu' de ierburi, pe care nu le-am știut nici pînă atunci și nici de-atunci încoace — cunoștea bine toate darurile plantelor. Uneori era foarte secretoasă cu ce făcea și din cînd în cînd își fierbea pentru ea cîte o licoare descîntată. După ce-a murit, unii vecini vorbeau în toate părțile că n-au vrut să-i pricinuiască necazuri, da' știau ei multe despre ea.

Vorbe de clacă — numa' cine crede în lucruri dintr-astea, le face să fie periculoase, așa le-am spus, se destăinui doamna Todd disprețuitoare. — În seara aia, cînd am luat prima dată ceaiu' cu ea, pregătise niște ouă, ca un fel de omletă, cu tot felu' de ierburi presărate deasupra și tot ea a fost prima care m-a învățat să cunosc ciupercile bune de mîncat, iar aici, în grădină la mine, s-a așezat în genunchi cînd a văzut că am și eu diferite ierburi. Da ! ... ea m-a învățat și cum să folosesc ca lumea pătrunjelu'... se pricepea de minune să gătească !

Doamna Todd tăcu, se ridică, așeză cu blîndețe pisica pe scaun în locul ei și se duse să mai aducă niște lemne de măr. Nu era o seară cînd să lași focul să se stingă. Mă întrebasem adesea de unde învățase doamna Todd atîtea despre arta de-a găti, despre diversele soiuri de ciuperci, despre folosirea măcrișului ca legumă și atîtea alte minuni. De mult descoperisem că se pricepe să-și asorteze omletele ca o adevărată fiică a Franței, ceea ce în Dunnet Landing era incontestabil o surpriză.

IV

Toate aceste revelații erau de cel mai mare interes și de îndată ce doamna Todd se întoarse, aranjă bine focul și apoi se instală din nou pe scaun, luînd în poală pisica, i-am și pus o întrebare :

— Mă mir de ce, după ce a rămas singură, nu s-a întors în Franța ?

— Cînd a venit aici, venea din insulele franceze, îmi explică doamna Todd. Am întrebat-o odată de familia ei și mi-a spus că erau morți toți... îi doborîse frigurile. Singură cum era, aici și-a făcut căminu' ; mi-a zis că nu mai călcase în Franța de cînd fusese „atîtica" — și mi-a arătat cam înălțimea unui copil de șase ani. Și pînă a nu veni aici locuise tot la țară, așa că dinspre partea asta nu i se părea nimic neobișnuit. A, da ! Avea în ea ceva foarte distins și straniu și doar nu fusese crescută în societatea aleasă sau altceva de felu' ăsta. Cred că i-a părut foarte bine cînd, după toate prin cîte a trecut, a luat-o căpitanu' de nevastă, i-a dat un cămin bun și a lăsat-o să facă ce vrea ea cu banii și averea. E drept că, după o vreme, nu mi s-a mai părut că arată așa straniu, da' avea o expresie tare neobișnuită : un zîmbet fix, care nu era zîmbet ; n-avea nici o lumină îndărătu' lui, ca o lampă care nu poate străluci, fiin'că nu-i aprinsă. Nu știu cum să mă exprim... era un fel de expresie forțată.

Nu puteai să nu te gîndești la cuvintele lui Sir Philip Sidney* : „O expresie forțată, între zîmbet și afectare".

— Tare greu s-a despărțit de căpitan, cînd a plecat el atunci, la ultimu' lui drum, continuă doamna Todd. Mi-a mărturisit că ceva îi spunea, cînd și-au luat rămas-bun, că n-o să se mai întoarcă niciodată. Căpitanu' a avut noroc și i-a trimis o scrisoare cu o corabie întîlnită de partea asta a Capului Bunei Speranțe. Scrisoarea asta i-a mai dat curaj... Cu femeia asta aveai de multe ori senzația că ai de-a face cu o minte de copil, deși știa atîtea lucruri de care alții habar n-aveau. Pe vremea aia eram mult mai tînără decît acuma și ea m-a făcut să-mi imaginez tot felu' de lucruri noi, să mă intereseze s-o văd ce face și să descopăr ce are de spus. Da' să ajungi cu ea la relații mai afectuoase nu reușeai ! Uneori îmi făceam mustrări, fiin'că eram prietene bune, ne petreceam după-amieze întregi împreună și, cu toate astea, n-am sărutat-o niciodată pînă în ziua cînd au așezat-o în sicriu și sufletu' mi-a zis că nu mai exista altcineva s-o facă.

— Așadar, căpitanul Tolland a murit... i-am sugerat eu după un timp.

— Da, căpitanu' a pierit pe mare, zise doamna Todd, și, bineînțeles, vestea n-a sosit decît după o bună bucată de vreme. Scrisoarea a fost trimisă de proprietarii vasului unchiului meu, căpitanu' Lorenzo Bowden, care se îngrijea de afacerile de aici ale căpitanului Tolland și el a venit drept la mine și mi-a spus că trebuie să merg cu el să ducem vestea. Eu știam de aproape un an ce însemna să fii văduvă și de-a lungu' țărmului erau o mulțime de femei pe care marea le văduvise, da' o inimă așa de zdrobită ca a doamnei Tolland n-am văzut în viața mea.

Iată cum s-a-ntîmplat : eu și cu unchiu' Lorenzo veneam împreună pe drum. Știi cum merge drumu' drept de la școală pînă la podu' de peste pîrîu și casa lor era chiar de partea asta a podului, la stînga ; acuma a rămas numa' pivnița și vreo doi-trei mesteceni cenușii destul de măricei. Și cînd am ajuns mai aproape, numa' ce văd că dinspre partea asta, camera de oaspeți, unde ea nu stătea mai niciodată, era luminată toată și perdelele erau date la o parte, ca lumina să strălucească și în drum. Din ce înaintam, lumina îmi orbea tot mai mult ochii și la urechi mi-a ajuns sunet de chitară

* Sir Philip Sidney (1554—1586), importantă personalitate a Renașterii în Anglia, s-a făcut remarcat ca om politic, diplomat, comandant de oști și călător neobosit, dar mai cu seamă ca poet.

și vocea melodioasă a doamnei Tolland. Cu auzul ei ascuțit, ea ne-a auzit și-a dat fuga la ușă cu ochi scînteietori și pe față fără nici o urmă din vechea ei tristețe și a-nceput s-o dea pe franceză, voioasă ca pasărea cerului, și ne-a strîns mîinile și s-a purtat foarte frumos, ca o fetișcană, zicînd că era ziua ei de *fête* *. Atunci n-am înțeles ce vroia să spună. Și s-a dus și și-a pus o cununiță de flori pe cap, iar la gît avea un lanț frumos de aur primit în dar de la căpitan. Sărmana ființă, de una singură, în camera ei de oaspeți, se prefăcea că dă o petrecere. Cu prea multe scaune înșirate de-a lungu' pereților, așa cum o lăsase mama căpitanului, încăperea aceea severă ar fi descurajat pe oricine, da' ea agățase pe pereți un fel de ghirlande lungi, care atîrnau foarte grațioase, iar în colțuri pusese o mulțime de crengi verzi, pînă ce camera devenise frumoasă. Și totu' era luminat de o mulțime de lumînări.

— Vai, Doamne ! suspinai eu. Ce-ați făcut atunci, doamnă Todd ?

— Ea ne-a văzut figurile, răspunse doamna Todd cu glas solemn. Cred că dădeau în vileag totu' cît se poate de clar, da' căpitanu' Lorenzo i-a spus vorbele triste de parcă i-ar fi fost tată. Ea a rămas o clipă cam nedumerită și după aia, înainte să reușim s-o apucăm noi, numa' ce cade lată pe podea. Am încercat s-o aducem în simțiri, da' n-a fost chip și pînă la urmă am cărat-o sus și acolo i-am spus unchiului meu să dea fuga jos, să stingă lumînările și după aia să alerge cît poate de iute s-o aducă pe doamna Begg, fiindcă tare era pricepută la boli, lucru' pe care el l-a și făcut. Eu am dezbrăcat-o și i-am dat jos biata coroniță și toată vremea asta nu-mi puteam opri plînsu'. Am rămas acolo în noaptea aia și doctoru' cînd a venit a doua zi dimineața, că fusese la Black Island ** și trebuise să stea toată noaptea la căpătîiu' unui copilaș foarte bolnav, a spus că suferise un șoc.

— Ai spus că o vreme, după ce a primit înștiințarea, a locuit singură ; i-am reamintit eu doamnei Todd.

— Chiar așa, răspunse prietena mea cu voce tristă, da' ăla numa' trai n-a fost ; a fost o moarte înceată ca melcu'. În ălea cîteva luni n-a ieșit o dată afară, da' o vreme a mai răzbit cîte puțin cu treburile casei, iar eu nu lăsam să treacă două zile fără să dau pe la ea sau să aud vești de la ea. Ea nu mă prea băga în seamă nici cînd veneam, nici cînd plecam, afară doar dacă îi puneam vreo întrebare. Mama a fost cea care i-a adus singura alinare.

— Ce fel de alinare ? am întrebat eu șoptit.

---

* *Sărbătoare* (fr.).
** Insula neagră (engl.).

— Părerea maică-mii era că dacă cineva are aşa un necaz, apoi trebuie musai să stea de vorbă cu preotu' lui şi într-o zi a vorbit cu doamna Tolland şi-a descoperit că sărmana de ea crezuse tot timpu' că aici nu erau preoţi catolici. Noi ajunseserăm să ştim că era catolică după şiragu' ei de mătănii şi alte lucruri dintr-astea ; da' pe unii cu minţi înguste asta îi întorsese împotriva ei şi de-aia mama a trebuit să-i explice ca unui copil ; iar unchiu' Lorenzo a trimis imediat vorbă cu un pachebot care mergea pe fluviu în sus şi primu' lucru la începutu' săptămînii ne-am trezit cu preotu'. Unchiu' Lorenzo era pe chei cu treburi, aşa că au trimis după mine şi am mers eu cu el, să-i arăt casa. Era un bătrînel milostiv ; arăta aşa de blînd şi înţelegător ca un părinte, încît mai că m-aş fi oprit şi eu să-i spun necazurile mele. Da ! am rămas mulţumită cînd i-am văzut faţa, iar cînd biata doamnă Tolland l-a zărit intrînd în cameră, a căzut pe loc în genunchi şi şi-a împreunat rugătoare miinile spre el, de parcă omu' ar fi venit să-i salveze viaţa. Preotu' a ridicat-o de jos şi a binecuvîntat-o, iar eu i-am lăsat singuri şi m-am strecurat afară în cîmp, da' nu prea departe, aşa ca să mă poată striga dacă aveau nevoie de mine şi m-am plimbat cu gîndurile mele. După o vreme l-am văzut pe preot în uşă ; trebuia să prindă vasu' de întoarcere. Am vrut să-i servesc ceva de cină şi să-l conduc la vas, da' el m-a refuzat, a zis că, dacă o să fie nevoie, o să mai vină, mi-a făcut semn să mă duc la ea în casă şi-a clătinat din cap într-un fel care vroia să-nsemne că a-nţeles tot. Il mai văd şi-acuma în faţa ochilor ; mergea cu un baston, slab şi istovit... Imi părea rău că nu se ivea nimeni să-l fi dus pînă la ţărm.

Cînd am intrat în cameră, doamna Tolland m-a privit cu alţi ochi şi chiar mi-a apucat mîna şi mi-a ţinut-o într-a ei. Bătrînu' îi pusese nişte ulei sfinţit pe frunte, da' nimeni şi nimic n-ar fi putut s-o ţină prea mult în viaţă ; leacu' lui era mai mult pentru suflet decît pentru trup. Am ajutat-o să se culce, da' în dimineaţa următoare n-a mai putut să se scoale să se-mbrace. Asta era într-o luni şi de-atunci a-nceput să-şi piardă puterile şi vineri noaptea a murit. (Doamna Todd spuse toate acestea neobişnuit de repede şi fără detalii.)

Doamna Begg şi cu mine am stat de veghe la căpătîiu' ei şi ne-am ocupat de toate cum se cădea. Cu toată duşmănia care i-au arătat-o, la înmormîntare s-au strîns o mulţime de oameni. S-a nimerit în ziua cînd era rîndu' reverendului Bascom şi el s-a descurcat foarte bine, avînd în vedere că n-a putut să-şi umple cuvîntarea pomenind numele tuturor rudelor apropiate ale răposatei, cum îi

sta-n obicei. A vorbit cu multă simțire despre faptu' că răposata fusese străină și rămăsese de două ori văduvă și tot ce-a mai adăugat despre cum a crescut ea printre păgîni a fost pentru a ne atrage atenția că s-ar putea să existe diferite puncte din care să pornească drumuri care duc spre Noul Ierusalim. Eu mi-am zis în sinea mea că probabil printre sufletele ajunse acolo, o mulțime nici n-aveau cum s-o pornească din Dunnet Landing.

Doamna Todd rise scurt și se aplecă spre foc să ridice o andrea care îi căzuse. Apoi am auzit un oftat adînc.

— Asta s-a-ntîmplat acum aproape patruzeci de ani, zise ea ; de-atunci s-au dus mai toți care-au fost acolo în ziua aia.

V

Brusc, doamna Todd ridică energic din umeri, aruncîndu-mi o privire pătrunzătoare și mi-am dat seama că o nouă briză umflase pînzele povestirii.

— Unchiu' Lorenzo, căpitanu' Bowden de care-am pomenit...

— Îl știu, cum să nu ! am confirmat eu cu nerăbdare.

— El fusese lăsat să se-ngrijească de treburile căpitanului Tolland, și-acuma ajunsese să capete o importanță la care nimeni nu se gîndise.

Doamna Begg și cu mine am rămas în casa doamnei Tolland și 'nainte și după ce-a murit. Doamna Begg s-a grăbit să plece, fiin'că o chemau acasă treburi care nu sufereau amînare ; da' unchiu-meu vine la mine în timpu' slujbei și-mi spune că mai bine să rămîn acolo în casă cît se duc ei la cimitir. N-am putut să-i înțeleg motivele și m-am necăjit foarte tare, fiin'că la urma urmelor fusesem și eu la fel de apropiată de răposata ca mai orișicare ; era vreme proastă și mama n-ar fi putut să vină de pe insulă și nici măcar n-a auzit pînă a doua zi că doamna Tolland s-a prăpădit. Am dat din cap ca să-l mulțumesc, fiin'că nu era timp de discuții. Unchiu' părea enervat : în ziua cînd murise doamna Tolland, el fusese la pescuit în larg și furtuna de care ți-am pomenit s-a iscat pe neașteptate și i-a tîrît de-a lungu' coastei pînă dincolo de Monhegan, așa că de-abia a avut timp să se-ntoarcă și să se-mbrace pentru-nmormîntare.

Am stat acolo-n casă, după ce m-am uitat cît am putut din pragu' ușii, de-a lungu' drumului, după răposata ; o-nsoțeau puține persoane și ceru' era plin de nori, așa că totu' arăta apăsător și cenușiu. Pîlcu' de oameni se tîra încet, cum se-ntîmplă la toate-nmormîntările cînd se merge după mort și eu mă întrebam cum de i-a dat Dom-

nului prin cap s-o lase pe biata femeie să-şi înceapă viaţa printre insulele ălea vesele, unde-i numa' căldură şi soare şi s-o sfîrşească aici, printre bolovani şi stînci, cu vîntu' aspru suflînd dinspre nord. Vîntu' puternic începuse chiar în după-amiaza aia, 'nainte să moară ea, şi de-atunci ba se domolea, ba iar se-nverşuna. M-am gîndit nu o dată ce bucuroasă aş fi fost să pot pleca acasă şi să nu mai aud cum zgîrie şi bat în ferestrele din faţă crengile ălor doi molizi negri.

Curînd m-am pus pe treabă — m-am apucat să aşez la loc scaunele şi să le scot afară pe alea împrumutate de pe la alţii, după care m-am dus în bucătărie şi-am aprins focu', gîndindu-mă că ar putea să vină cineva şi să ceară o ceaşcă de ceai, cu toate că nu mă prea aşteptam ca în afară de unchiu' Lorenzo să mai bată altcineva drumu' 'napoi. Se făcuse aşa răcoare, că am luat nişte lemne şi-am aprins focu' şi în camerele din faţă. După aia m-am aşezat, mi-am scos lîna şi andrelele dintr-un sertar şi-am început să mă simt ca 'nainte. Nu poate să-ţi pară rău cînd o biată fiinţă a ajuns la capătu' necazurilor şi suferinţelor ; nu mă tulbura decît gîndu' că ar fi trebuit să regret mai mult că am pierdut-o... da' pe-atunci eram mai tînără decît acuma. Şi cum stăteam aşa, numa' ce aud de sus nişte sunete prelungi de melodie tărăgănată, care-au făcut să-mi îngheţe sîngele-n vine.

Doamna Todd îmi aruncă o privire grăbită :

— De-ndată ce mi-am venit în fire, m-am dus direct sus să văd despre ce era vorba, adăugă ea cu însufleţire, şi era exact lucru' la care-aş fi putut să mă aştept. Doamna Tolland îşi ţinuse întotdeauna chitara agăţată pe perete în camera ei ; era legată cu o panglică albastră şi cum una din ferestre fusese lăsată larg deschisă, vîntu' năbădăios care pătrundea în odaie o făcea să se lovească de zid. Corzile mai vibrau încă...

După-amiaza era pe sfîrşite şi-am început să mă simt foarte singură, cum nu m-aş mai simţi acuma ; şi cu cît mă gîndeam mai mult, eram mai supărată că trebuia să stau acolo, da' după o vreme l-am văzut pe căpitanu' Lorenzo întorcîndu-se pe drum de unu' singur şi cînd s-a mai apropiat am văzut că ducea sub braţ o boccea şi că în locu' hainelor negre de sărbătoare îşi pusese hainele de toată ziua. Am dat fuga, am pus nişte ceai în apa din ceainic şi am pus ceainicu' 'napoi pe plită, iar cînd a intrat unchiu-meu pe uşă am scos şi o sticlă cu tărie, — căpitanu' Tolland îşi lăsase casa bine aprovizionată, ca şi cum nevastă-sa avea să pornească-n larg ca şi el ; şi acuma ea tocma' plecase şi lăsase tot cum a fost. Mai erau şi nişte prăjituri pe care le făcusem cu doamna Begg cu o zi-nainte. M-am gîndit că unchiu-meu şi cu mine aveam dreptu'

la un praznic chiar dacă nu mai era nimeni să ni se alăture. Așteptam cu nerăbdare să-mi beau cana cu ceai ; era un ceai foarte bun pe care-l găsisem într-o cutie verde lăcuită.

— Probabil că erai foarte obosită, am spus eu, nerăbdătoare s-o aud povestind mai departe.

— Eram frîntă de oboseală... cu toate treburile, cu veghea, cu emoțiile..., răspunse doamna Todd cu glas compătimitor, ca și cum ar fi vorbit de altă persoană. Da' de cum a intrat unchiu-meu i-am zis : „Cred că acuma s-a terminat, am făcut cu toții tot ce-am putut. M-am gîndit că 'nainte să plecăm acasă nu ne-ar strica niște ceai. Vino în bucătărie, unchiule“, îi zic eu, fără să mă gîndesc decît că trebuia să stingem focurile, să-ncuiem tot, să servim gustarea și să plecăm acasă.

„Vreau să rămînem amîndoi aici peste noapte“, îmi zice unchiu-meu, uitîndu-se la mine plin de importanță.

„Da ? De ce ?“ îl întreb eu. „Am eu motivele mele“, îmi răspunde el ; „Vreau să te văd mulțumită, Almira. Tu ești mai serioasă ca altele și sînt aici o mulțime de lucruri legate de avere de care o să trebuiască să te ocupi, da' despre care habar n-ai“. „Cum adică ?“ îl întreb eu. „Căpitanu' Tolland mi-a vorbit de afacerile lui ; după ce l-au tras pe sfoară și l-au făcut să semneze nota aia la Portland de și-a pierdut tot cîștigu', n-a mai avut încredere în nimeni în afară de mine și de nevastă-sa, da' ea habar n-avea de afaceri, așa că tot ce n-a luat cu el pe mare atunci cînd s-a dus la fund, a ascuns undeva pe-aici prin casă. Sper că doamna Tolland ți-a spus pe unde-și ținea lucrurile !“ a zis unchiu'.

Mi-am dat seama că răspunsu' meu era tare important, continuă doamna Todd, da' am fost nevoită să-l dezamăgesc ; nu, ea nu-mi spusese nimic.

„Foarte bine, atunci trebuie să căutăm singuri“, zise el plin de zel ; numa' că era obosit mort și enervat, așa că ne-am așezat la masă. Da' el avea ceva și eu mi-am luat ceașca de ceai mult rîvnită și după aia m-a prins și pe mine curiozitatea.

„Și unde-o să cauți mai întîi ?“ îl întreb eu, da' el îmi aruncă o privire scurtă și nu răspunde, ci îmi toarnă într-un alt pahar un strop din sticla cu tărie. Eu n-am refuzat, ca să-i fac plăcere ; vorbind părintește, mi-a zis că arăt obosită, ceea ce m-a făcut imediat să mă simt mai bine și am mai vorbit cîteva minute, după care el a luat-o spre pivniță, aprinzînd un felinar de la o corabie veche, găsit pe scară.

„Şi ce-o să cauţi ? Un cufăr sau ceva de felu' ăsta ?" l-am descusut eu şi el a zis că da. Şi deodată nu ştiu ce mi-a venit să-l întreb cine erau moştenitorii ; Eliza Tolland, sora căpitanului John, nu se înjosise nici măcar să dea cu nasu' pe la-nmormîntare. Unchiu' Lorenzo se uită primprejur şi începu să rîdă, parcă mulţumit. Mi s-a părut ciudat ; pentru un marinar bătrîn ca el, ce luase, nu însemna nimic.

„Cine-i moşteneşte ?" îl întreb eu a doua oară. „Cine ? *Tu*, Almiry", zice el ; şi m-a luat aşa de prin surprindere, că m-am aşezat pe treptele pivniţei. „Da, aşa-i ", a continuat unchiu' Lorenzo. „Şi chiar mă bucur. Unii au crezut că femeia asta n-are chibzuială fiindcă-i străină, şi încă nu de viţă aleasă, da' ea mi-a spus că te-ai purtat bine cu ea şi într-o zi după ce-a primit vestea despre moartea lui Tolland şi i-am adus testamentu' în care îi lăsa ei toată averea, mi-a spus că vrea să facă o hîrtie prin care să-ţi lase ţie tot după ce-o muri, iar mie să-mi dea cinci sute, ca să fiu executor testamentar. Judecătoru' Pease a avut grijă să fie hîrtia-n regulă, după care ea a semnat-o ; şi tot s-a făcut cum scrie la lege". Aici m-a podidit plînsu', zise doamna Todd ; nu m-am putut stăpîni. Aş fi dat orice s-o aduc înapoi şi să pot face ceva pentru ca să-i arăt mai mult decît i-am arătat că o simţeam ca pe o soră, da' am înţeles că-i prea tîrziu şi m-a apucat mai tare plînsu', pînă ce unchiu-meu şi-a pierdut răbdarea. Atunci m-am ridicat de pe treaptă şi-am coborît pînă jos în pivniţă, poticnindu-mă mereu şi ştergîndu-mi ochii cu poalele şorţului.

„O să caut bucăţică cu bucăţică", zice unchiu-meu, „şi tu să ţii felinaru'". Şi l-am ţinut, iar el a scotocit peste tot ; în bolţi, sub scări, într-o debara de unde a scos fel de fel de sticle şi ulcioare şi a mişcat de la locu' lor vreo două poloboace rîzînd pe-nfundate, cînd a auzit că e ceva 'năuntru' lor, ...da' de fapt nu era nimic de găsit, decît lucruri care se găsesc de obicei prin pivniţe. Şi fiin'că felinaru' bătrînului se stinsese, am ieşit şi noi de-acolo.

„Căpitanu' Tolland mi-a spus de-un cufăr", a zis unchiu-meu în şoaptă. „Spunea că un cufăr bun şi solid e la fel de sigur ca o bancă, da' eu l-am lămurit că-i o prostie, fiin'că mai erau şi incendiile şi alte riscuri". „În camerele de sus nu există nici un cufăr", îi zic eu ; „nu unchiule, nu există nici un cufăr de marinar. Am fost aici de destule ori ca să văd ce era de văzut". Da' el nu s-a simţit mulţumit pînă ce n-a urcat pînă-n vîrfu' podului. Casa era dintre cele cu acoperişuri ascuţite, unde nu se poate face mansardă, cum e

casa căpitanului Littlepage, aici, la Dunnet Landing. În podu' ăla erau îngrămădite mobile stricate și tot felu' de vechituri și cînd am deschis ușa, s-a iscat ditamai noru' de praf, da' de cufăr, nici urmă. Mi-a rămas mie de măturat prafu' a doua zi.

„Poate că l-a luat cu el pe mare", îi spun eu căpitanului și nici atunci n-a vrut să-mi dea dreptate, da' eram amîndoi frînți morți. I-am arătat de unde o vedeam pe doamna Tolland că scoate bani și într-un portofel vechi de piele am găsit nu mai mult de o sută de dolari. Căpitanu' John plecase deja de mult și nevastă-sa cheltuise cît avusese nevoie. Portofelu' l-am găsit într-un birou de-al lui mai vechi.

— Poate că în ultima clipă s-a hotărît să ia banii cu el, mi-am dat eu cu presupusul.

— Desigur, mă aprobă doamna Todd. A luat o sumă ca să facă, după cum se obișnuia, unele afaceri pe socoteala lui. Și banii ăia, cum a fost de părere și unchiu-meu, s-au dus pe fundu' mării o dată cu el, da' mai avea el bani investiți în comerț și o mie de dolari băgați într-un atelier de parîme la Portland, da' cam la vremea aia negoțu' pe mare începuse să nu mai fie așa o afacere, iar atelieru' de parîme a dat faliment și pînă la urmă n-am mai fost așa de bogată cum se părea c-o să fiu în cele cîteva minute petrecute pe treptele pivniței. S-a ținut o licitație de la care s-au strîns ceva bani. Doamna Tolland a bătrînă, mama căpitanului, moștenise niște mobilă bună de la o soră a ei — în total erau vreo treizeci de scaune și aveau toate șansele să se vîndă bine. După ce s-a-ncheiat toată treaba, am primit peste o mie de dolari și l-am convins pe unchiu-meu să ia și el cei cinci sute care i se cuveneau ; îmbătrînise și el și avusese destule pierderi cu negoțu', da' cînd a murit tot mie mi-a lăsat banii, așa că am avut cu ce mă ajuta. Acuma toți banii-s la bancă în Rockland și primăvara și toamna îmi încasez dobînzile, la care mai pun și puținu' lăsat de domnu' Todd — numa' că banii ăia sînt sfinți, cîștigați și agonisiți cu sudoarea tinereții și de-aia mă uit cu multă grijă pe ce-i cheltuiesc. Chiar așa, dacă mă gîndesc că am și-o casă, pot zice că am reușit să mă descurc ! spuse doamna Todd satisfăcută.

— Ce s-a făcut cu casa căpitanului și cu pămîntul ? am întrebat eu. Ce s-a întîmplat cu partea asta din avere ?

Doamna Todd își țintui privirile în vatră și pe față i se așternu o umbră dezaprobatoare.

— Bietu' unchiu-meu ! exclamă ea. S-a purtat ca un copil. La-nceput am sperat să pot vinde și chiar am avut o ofertă, da' el

avea-n cap ideea că există bani ascunşi cine ştie unde şi m-a făcut să amîn lucrurile ; şi se ducea acolo de unu' singur şi căuta, săpa prin pivniţă, chiar dacă era iarnă şi pustiu sau indiferent ce vreme. Şi venea şi-mi spunea cum că a visat că a găsit aur în spatele unui bolovan din peretele pivniţei sau alte bazaconii de felu' ăsta. Şi într-o noapte am văzut cu toţii flăcări mari în direcţia aia şi toţi oamenii din Landing au dat fuga să vadă despre ce-i vorba şi au descoperit că proprietatea Tolland ardea pălălaie. Cred că bătrînu' iscase focu' din neatenţie ; mi-a spus că dăduse o raită pe-acolo după-amiaza să vadă dacă totu-i în regulă. Cît despre pămînt, era aşa de prost, că se glumea pe socoteala lui şi se spunea că ăi din neamu' Tolland preferaseră să cultive marea. Acuma tot pămîntu' ăla e năpădit de tufăriş, iar în locurile mlăştinoase creşte iarbă de baltă. După ce treci podu' de peste pîrîu sînt nişte înălţimi de unde se vede o privelişte frumoasă. Ani în şir, după ce-a murit doamna Tolland, în grădiniţa de la intrare creşteau şi înfloreau florile puse de ea. Cîteva dintre cele mai speciale le-am adus aici în grădină ; înfloresc şi-mi amintesc de ea cu fiecare nouă primăvară. Chitara însă n-am vrut s-o iau acasă, nici eu nu ştiu de ce; da' nici la licitaţie n-am lăsat-o. Cînd a izbucnit incendiul era agăţată acolo în casă. Am luat cîteva din mărunţişurile pe care le avea doamna Tolland împrăştiate prin casă... Poza aia de pe poliţa căminului a fost a ei...

Mă întrebasem adesea de unde era poza aceea şi cum ajunsese doamna Todd la ea ; era o stampă franţuzească reprezentînd statuia împărătesei Iosefina din parcul Savane, în vechiul Port Royal din Insula Martinica.

VI

Doamna Todd îşi trase scaunul mai aproape de al meu ; în acest timp ţinuse pisica şi lucrul într-o singură mînă, dar pisica era atît de adormită şi mulţumită, încît în ciuda a ceea ce pentru ea se simţise probabil ca un uşor cutremur, întinse doar o labă leneşă. Doamna Todd începu să vorbească aproape în şoaptă.

— N-am spus tot, continuă ea. Nu, doar la foarte puţini am spus tot ce era de spus. Lucrurile s-au întîmplat cam aşa..., zise ea cu voce gravă şi apoi se opri să asculte vîntul, rămînînd o clipă într-o tăcere respectuoasă, de parcă ar fi aşteptat ca vîntul să vorbească primul.

Cu ochi scînteietori, pisica îşi ridică brusc capul cuprinsă de neastîmpăr şi stăpîna ei rămase aplecată spre foc cu braţele pe ge-

nunchi, ca şi cum ar fi consultat tăciunii aprinşi în privinţa cine ştie căror preziceri. Stînd acolo, cu flăcările strălucindu-i pe faţa energică, doamna Todd semăna cu o bătrînă profetă ; parcă poza pentru un mare pictor. Femeia cu pisica era la fel de misterioasă şi insensibilă ca orice sibilă din Capela Sixtină.

— Auzi, astea-s ultimele răbufniri ale vîntului, zise doamna Todd, dînd din cap cu o impresionantă siguranţă şi continuînd să se uite în tăciunii aprinşi din vatră. O să vezi !

Îmi mai aruncă o privire şi mi se adresă pe un ton scăzut, ca şi cum s-ar fi temut să nu ne audă cineva.

— În noaptea cînd a murit doamna Tolland a fost o furtună exact ca asta. La-nceputu' serii parcă nu se simţea chiar aşa rău. Doamna Begg era mai frîntă de oboseală decît mine, fiind mai în vîrstă. Da' era o infirmieră a-ntîia, vedea tot ce era de văzut şi se gîndea prima la toate ; era însă tăcută şi nu punea nici o întrebare de prisos. Îţi aminteşti înmormîntarea ei, cînd ai venit prima oară la Landing ?... Şi fiind obosită s-a lăsat înduplecată şi s-a dus să tragă un pui de somn cît se putea, lăsîndu-mă pe mine cu o lampă dintr-alea cositorite, care ard cu untură de balenă şi dau lumină destulă, da' nu supără la ochi.

Biata doamnă Tolland suferise cu o noapte-nainte şi toată ziua aceea, da' cînd s-a lăsat noaptea, i s-a făcut mai bine şi adormise ; era ca şi cum aş fi stat lîngă orice altă persoană adormită şi prin cap nu-mi treceau decît gîndurile mele obişnuite. Cînd se liniştea vîntu' şi ploaia, auzeam marea, deşi nu aşa de aproape ca acuma şi nu-mi amintesc să mai fi auzit alte sunete decît cele de-afară. Era o noapte grozavă ! Stăteam foarte aproape de pat, fiin'că uneori, cînd se trezea, doamna Tolland se uita să vadă dacă e careva prin jur. Lumina îi cădea pe faţă, aşa că o vedeam bine ; erau multe dăţi cînd avea o expresie care o făcea să arate ca o străină ; ceva ce nu-ţi mai fusese dat să-ntîlneşti. Mă gîndeam ce lume mai era şi asta în care ne întîlniserăm noi două şi în care în clipa de restrişte sărmana femeie nu avea lîngă ea decît oameni din Dunnet Landing. „Eşti o oaie rătăcită, biata de tine" am zis eu. Îmi amintesc exact cum mi-au trecut prin minte vorbele astea, da' mi-am dat seama că există şi motive să mă bucur că avea o mîngîiere, că pînă la urmă nu era lipsită de prieteni, deşi cunoscuse ce e mizeria şi chinu'. Îmi părea bine că era liniştită ; toată ziua se agitase şi din ce bolborosea în franceză n-am putut înţelege ce vroia. Am deschis fereastra să-i vină aer şi din cînd în cînd cîte o rafală de vînt lovea chitara de pe perete şi o legăna de panglica albastră, făcînd-o să ră-

sune de parcă cineva ar fi început să cînte la ea. Cît pe ce s-o dau jos de-acolo, da' cu un bolnav nu știi niciodată ce-l poate supăra sau chinui și chitara aia era unu' din puținele lucruri pe care sărmana femeie le adusese cu ea.

Am dat din cap aprobator și doamna Todd continuă cu glas și mai scăzut :

— Stăteam acolo lîngă pat... Trecusem prin multe în ultimele zile și m-am gîndit că n-ar fi rău să ațipesc și eu puțin, fiind o persoană care mă trezesc foarte ușor. După părerea mea, bolnava mai rezista fără doar și poate încă o zi, acuma că se simțea ceva mai bine, da' eu eram frîntă de oboseală și amorțită, cum se simt toți ăi de stau de veghe ; și la fel cum li se-ntîmplă și lor de multe ori, am simțit că-ncepe să mă cuprindă un fel de iritare : dacă te dai bătut, bolnavu' rămîne fără nici un sprijin și uite-așa nu mai poți conta deloc pe propria ta liniște... După un timp, doamna Tolland a-nceput să se miște parcă neliniștită și eu am uitat repede de mine și m-am apucat să fredonez o melodie, s-o fac să simtă că totu-i ca de obicei și să nu se trezească cu o senzație proastă de nesigu-ranță. Dintr-o dată s-a ridicat în capu' oaselor, cu ochii larg des-chiși, și eu m-am sculat de pe scaun și am apucat-o de după umeri ; de nu știu cîte zile nu mai făcuse așa o mișcare. Apoi și-a întins brațele spre ușă și privind în direcția în care se uita ea, am văzut că acolo, în întuneric, stătea cineva. Nu, nu era doamna Begg ; era cineva mult mai scund decît doamna Begg. Lumina lămpii cădea exact între mine și respectiva persoană și de-aia n-am putut vedea clar, da' era fața întunecată a unei femei, care se uita țintă la noi. N-am putut vedea decît o clipă. M-a cuprins o răceală îngrozitoare, capu' a-nceput să mi se-nvîrtească și-am crezut că s-a stins lu-mina ; n-am văzut decît o clipă, cum am spus, iar cînd mi-a revenit vederea, n-am mai văzut nimica în locu' cu pricina. Eu eram una care nu știam ce-nseamnă să leșini, indiferent ce s-ar fi întîmplat ; da' de data asta era ceva care ar fi făcut orice biată ființă omenească să se piardă cu firea. Am văzut limpede atîta cît am putut să văd ; era o față destul de plăcută, cu trăsături cam ca ale doamnei Tolland și un fel de expresie ca de om care așteaptă ceva.

Nu, nu cred că dormeam, mă asigură calmă doamna Todd, după o pauză de-o clipă, deși eu nu-i spusesem nimic.

Înainte de a continua, scoase un oftat adînc. Îmi dădeam seama că amintirile acestea o mișcau în cel mai profund mod cu putință.

— Cred că dacă n-aş fi fost aşa de sfîrşită şi vlăguită de veghea mea de-atîtea zile, nu mi-aş fi pierdut capu' şi-aş fi putut observa mai bine, adăugă ea cu umilinţă-n glas ; da' am văzut atîta, cît am putut să suport. Am încercat să mă port calm şi deşi tremuram toată, am aşezat-o pe doamna Tolland înapoi pe pernă. Ea n-a făcut altceva decît să ridice spre mine o privire satisfăcută şi întrebătoare, iar eu i-am întors privirea...

„Ai văzut-o, nu-i aşa ?" îmi zicea ea mie, vorbind ca un om perfect normal. „E mama mea", zice din nou cu voce foarte slabă, da' uitîndu-se drept în sus la mine, parcă surprinsă de plăcerea avută şi zîmbind ca şi cum ar fi văzut că am rămas uluită şi mi-ar fi spus mai multe dacă ar fi putut, da' aşa, ne-am ţinut doar strîns de mîini. Atunci am văzut-o că-ncepe să se schimbe, da' n-am chemat-o pe doamna Begg şi nici nu m-am pierdut cu firea. M-am simţit calmă şi înălţată, cum n-am mai fost niciodată de-atunci. Chiar cînd să-şi dea duhu', doamna Tolland a mai deschis o dată ochii...

„Ai văzut-o, nu-i aşa ?" m-a întrebat ea a doua oară, iar eu i-am răspuns : *„Da, draga mea, am văzut-o ; de-acu n-ai să te mai simţi singură şi străină"*. Şi apoi, în cîteva minute s-a sfîrşit totu'. Am simţit că plecaseră împreună. Nu !, n-am intrat în panică, a fost doar clipa aia cînd n-am mai putut vedea nimic, da' nicicînd n-am socotit faptu' că am văzut-o pe cealaltă femeie, care sta de veghe, o-nchipuire. Am văzut limpede că era cineva acolo cu mine în cameră.

VII

— Cînd a murit doamna Tolland, a fost o noapte exact ca asta, repetă doamna Todd, reluîndu-şi tonul obişnuit şi lăsîndu-se confortabil pe speteaza scaunului, în timp ce se apucă iar de tricotat. A fost o noapte exact ca asta. La foarte puţini oameni am povestit cum s-au întîmplat lucrurile, da' n-am socotit că a fost o-nchipuire. Există, fără-ndoială, ceva dincolo de lumea asta : porţile stau larg deschise. Ceva din noi continuă să trăiască... Trebuie să aducem laolaltă ăstea două lumi şi să trăim într-una pentru cealaltă. — Aşa mi-a spus doctoru' într-o zi şi n-am să uit niciodată ; mi-a spus că stă scris într-una din cărţile lui vechi de doctor.

Am stat împreună tăcute în odăiţa caldă ; din streaşini şiroia ploaia, iar marea mai mugea încă. Doar vîntul din înalturi încetase

să mai bată. În depărtarea golfului am auzit jeluindu-se sirena de ceață a unui vapor.

— Auzi ? Pleacă vaporu' de Boston... aproape la fix, zise doamna Todd cu satisfacție. Uneori, cînd auzi de furtunile astea de la sfîrșitu' lui august, ți se pare că sînt mult mai rele decît în realitate. Nu-mi place deloc să aud sirenele bietelor vapoare care-și bîjbîie drumu' spre coastă în bezna nopților de iarnă. Da, pleacă vaporu' ; n-o să le fie deloc ușor pe mare, da' furtuna s-a terminat.

CUPRINS